

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10949

DOS IDISHE FOLK IN TSIFERN

Jacob Lestschinsky

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

print

יעקב לעשצײנסקי

דאס אידישע פּאָלק
אין ציפּערן

כלל-פארקאנג

בערלין 1922 — תרפ"ב

Klal-Verlag, Berlin SW. 68, Verlängerte Charlottenstr. 1B

Copyright by Klal-Verlag, Berlin, 1922

דרוק פון ז. ו. דונגלין, לייפציג.

די אידן אין דער גארער וועלט

קאפיטלאך

	זייטע	
9—12	הקדמה	
13—16	די צאל אידן אין דער וועלט	קאפיטל I :
17—28	אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות	II " :
	דער וואוקס פון די אידן אין רוסלאנד און אין פארשיידענע קאנטן	III " :
29—40	פון רוסלאנד	
41—51	די איינטיילונג פון די אידן אין רוסלאנד לויט די קאנטן און פונקטן	IV " :
52—68	דער נאציאנאלער צוזאמענשטעל פון די 25 גובערניעס פון תחום	V " :
69—82	די קאנצענטראציע פון די אידן אין נרויסע קהלות	VI " :
83—84	די אידן אין באלטישן קאנט, צענטראל-רוסלאנד, קאווקאז און סיביר	VII " :
85—97	דער וואוקס פון די אידן אין עסטרייך און אין פארשיידענע קאנטן אירע	VIII " :
98—111	די אידן אין פארשיידענע טיפן וואוינערטער פון עסטרייך	IX " :
112—118	די אידן אין אונגארן	X " :
119—138	די אידן אין דייטשלאנד	XI " :
139—144	די אידן אין רומעניע	XII " :
145—147	די אידן אין ענגלאנד	XIII " :
148—151	די אידן אין האלאנד	XIV " :
152—158	די אידן אין פראנקרייך, בעלגיע און אין אנדערע אייראפייאישע מלוכות	XV " :
159—166	די אידן אין די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע	XVI " :
167—168	די אידן אין ארענטינע און קאנאדע	XVII " :
169—171	די אידן אין דער טערקיי	XVIII " :
172—173	די אידן אין אפריקע	XIX " :
174	די אידן אין אויסטראליע	XX " :
175—188	שלום-ווארט	

הקדמה

דאס בוך, וואס ווערט דא פארגעלעגט דעם לעזער, שטרעבט צו זיין איינ-צייטיג אי א לערן-בוך, אי א לייען-בוך, אי א האנט-בוך. צו ארים זיינען מיר אין וויסנשאפטליכער ליטעראטור און אין וויסנשאפטליכע כחות, אז מיר זאלן זיך קאנען דערלויבן דעם „לוקסוס“ פון שאפן ספעציעלע ביכער פאר יעדן מין לעזער און פאר יעדער אַרט באדערפעניש. די הסרונות, וואס שמעקן אין דער דאזיגער פיל זייטיגקייט פון בוך, זיינען נישט באקאנט דעם מחבר, נאר ער האט זיי בשום אופן נישט געקאנט אויסמיידן — און די קריטיק, ווי שטרענג זי זאל נישט זיין אין אלע איבעריגע פרטים, מוז זי אויף דעם דאזיגן חסרון פון לכתחילה אָן מוחל זיין.

אונז פּעלט א בוך, וואס פון אים זאל מען קאנען לערנען מיט דערוואק-סענע אויף אונטערקורסן, אין פאלק-אוניווערסיטעטן, אין העכערע קלאסן פו מיטל-שולן דאס אידישע לעבן אויפן גרונט פון ציפערן, אויפן גרונט פון אביעקט-טיווע דאטן. מיר מאכן די ערשטע פראבע צו געבן אזא בוך. מיר האבן זיך געפלייסט, די שפראך זאל זיין פאפולער, צוגענגליך; יעדער ענין זאל באהאנדלט ווערן נישט „הויך-וויסנשאפטליך“, נאר פשוט, אין א מעגליכער שפראך. דער טעקסט איז אומעטום גענוג אנגעזאפט מיטן אינהאלט פון די טאבעלן, אזוי אז דער נישט-צוגענוגער לעזער, וואס קאן נישט אדער וויל נישט זיך גריבלען אין די טאבעלן, קאן זיך באגעניגענען מיטן טעקסט אליין. לכתחילה האבן מיר גע-האט ברעה צו געבן דעם טעקסט מיט צווייערליי שריפטן: מיט גרעסערן דעם צוגענגליכערן טייל פארן פשוטערן תלמיד און מיט קלענערן שריפט דעם האר-בערן טייל פארן העכערן מין תלמיד. ס'האט זיך אבער ארויסגעוויזן פאר זעהר שווער דאס דורכצופירן, און די דאזיגע ארבעט פון צופאסן זיך צום קאנקרעטן תלמיד האט נעמוזט איבערגעלאזט ווערן פאר דעם לערער גופא. דער לערער, האבנדיג פאר זיך דעם לעבעדיגן קלאס מיט תלמידים, וועט אליין בעסער קאנען

באשטימען, וועלכע קאפיטלאך אדער זייטלאך דארפן דורכגעלאזט ווערן גאר אין גאנצן אדער איבערגעלאזט ווערן צום סוף, ווען דער קלאס וועט שוין זיין מער אדער ווייניגער צוגעגרייט צום ענין. נאך יעדן קאפיטל קומען פראגעס, וואס געבן א מעגליכקייט דעם לערער צו איבערהוון דאס דורכגעלערטע און אויך צו קאנטראלירן די קענטענישן פון די תלמידים.

דאס בוך וויל אבער זיין אויך א לייען-בוך — א לייען-בוך פארן טיפיש אידישן ניט-דיפערענצירטן לעזער. אט דער אידישער לעזער האט געוויס א איג-טערעם צווייטן, וויפיל אידן זיינען דא אויף דער וועלט, וואו וואוינען זיי, מיט וואס פארנעמען זיי זיך, ווי גרויס איז די צאל געבורטן און ווי גרויס איז די שטארבליכקייט ביי אידן, ווי איז דער קולטורעלער צושטאנד פון פארשיידענע טיילן און פון פארשיידענע קלאסן פון פאלק און צענדליגער אנדערע אזעלכע פראגעס. געבן אט דעם לעזער אין א פאפולערער פארם א בילד וועגן אט די אלע זייטן פון אידישן לעבן אויפן גרונט פון ציפערן, באלויכטן און אילוסטרירט מיט ציפערן; געבן דאס אלץ אין אזא פארם, אז ער זאל עס קאנען גרינג איבערלייענען און אפשר ניט געדענקנדיג קיין איינצעלקייטן, באקומען א קלארע און לעבעדיגע אלגעמיינע פארשטעלונג וועגן קאנקרעטן אידישן פאלק — אט דאס איז איינער פון די צילן פון בוך.

און נאך א זאך. אונז פאלט א האנט-בוך פארן לערער, פארן פאליטישן טוער, פארן שרייבער, פארן לעקטאר. א האנט-בוך, אין וועלכן יעדערער זאל קאנען געפינען די דאטע און די ציפער, וואס ער האט נויטיג. ער זאל גע-פינען מעגליך די לעצטע דאטע און די לעצטע ציפער. און ניט גאר די לעצטע. זי דארף נאך דערצו זיין דערגאנצט און דערפילט אדער לכל הפחות באלויכטן פון דאטן און ציפערן פון א פריהערדיגער היסטארישער עפאכע. צו דעם האט געשמערעט דער מחבר און האט צוגעלעגט ניט ווייניג מיה און אר-בעט, כדי וואס אפמער צו פארגלייכן דעם איצטיגן צושטאנד מיט דער פאר-גאנגענהייט.

אָט דאס זיינען אין קורצן די צילן, וואס דער מחבר האט זיך געשמעלט אין פארגעלעגטן בוך. אויף וויפיל דאס אלץ האט זיך אים איינגעגעבן, זאלן אנדערע משפטן.

פארן לעזער ליגט דערווייל גאר דער ערשמער טייל, וועלכער נעמט ארום, אזוי צו זאגן, די געאגראפיע פונם אידישן פאלק. דער צווייטער טייל וועט זיין געווינדמעט דער אידישער דעמאגראפיע — דעם געשלעכטליכן און

עלמער-צוואמענשמעל פונם אידישן פאלק; דער נאמירליכער באוועגונג פון אידישן פאלק (געבורטן, טויט-פאלן און התונות); טויט-געבורטן און ממורים; שמדן און געמישטע התונות); דער מעכאנישער באוועגונג פון אידישן פאלק (עמיגראציע און אימיגראציע). דער דריטער טייל וועט זיך אפגעבן אין גאנצן מיט דער אידישער עקאנאמיק — מיט דעם פראפעסיאנעלן צוואמענשמעל פון אידישן פאלק; מיט די סאציאלע גרופעס און קלאסן; מיט די פראפעסיא-נעלע און עקאנאמישע ארגאניזאציעס א. א. וו. א. א. וו. דער פערטער טייל וועט זיין געווידמעט דער אידישער קולטור — דעם בילדונג-צושטאנד ביי פארשיידענע טיילן און קלאסן פון פאלק; די שול-אנשטאלטן; דעם אלפא-בעטיום און אנאלפאבעטיום; די קולטורעלע ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס א. א. וו. א. א. וו.

אט דאס וועט זיין דער אינהאלט פון בוך, וואס דארף, לויט זיין אידיע, געבן מאטעריאל וועגן אלע זייטן פון לעבן פון אידישן פאלק; מאטעריאל ציפערדיגן, סטאטיסטישן, אביעקטיוון. שוין לאנג צייט, אז דער אידישער לעזער זאל באקומען ניט נאר מיינונגען און שטימונגען, נאר אויך אביעקטיוון מאטעריאל, אביעקטיוון שטאף, וואס זאל קאנען געלעגט ווערן אין יסוד פון זיינע אייגענע דורכגעטראכטע מיינונגען, פון זיינע אייגענע איבערגעלעבטע און דורכגעלעבטע שטימונגען.

מיר פרעסענדירן ניט אויף דער קאלטער הויכער אביעקטיווקייט, וואס מאכט אין גאנצן טויט דעם מאטעריאל, וואס געמט ארויס די לעבעדיגע נשמה פון די סטאטיסטישע רייהען. מיר מיינען אבער, אז מיר זיינען געווען גענוג אביעקטיוו און האבן געגעבן דעם לעזער דעם מאטעריאל אין אזא פארם, אז ס'איז געבליבן גענוג ארט פאר זיין זעלבשמענדיגן טראכטן און פאר זיין זעלב-שמענדיגן אויסטייטשן פון דעם זינען און אינהאלט פון די ציפערן און דאטן. אין גאנצן בוך האבן מיר זיך געהאלטן ביי דער לאגע, וואס איז געווען פאר דער מלחמה. וואלטן מיר געוואלט זיך רעכענען מיט די פאליטישע, עקא-נאמישע און קולטורעלע ענדערונגען, וואס זיינען פארגעקומען פאר די יארן פון דער מלחמה און פון די רעוואלוציעס, וואס האבן זי באגלייט — ענדערונגען, וואס זייער סוף זעהט מען נאך ניט, וואלטן מיר געמוזט זיך אין גאנצן אפזאגן פון אונזער ארבעט. די גרעניצן פון די מלוכות זיינען נאך ניט פעסטגעשטעלט; מיר ווייסן נאך ניט אפילו, וויפיל נייע מלוכות וועלן צוקומען אדער אומקומען אין דער וועלט; די עקאנאמישע חורבנות און עקאנאמישע אויפטוען פון דער

מלחמה און פון די רעוואלוציעס קאנען נאך ווייניגער אויסגערעכנט אדער אונטערנערעכנט ווערן; און קאן מען דאן ביי היינטיגן מאמענט, ווען די אלטע וועלט ראנגלט זיך מיט דער נייער, אונטערפירן א סך-הכל דער קולטורעלער רעוואלוציע, וואס איז פארגעקומען אין דער גאנצער מענשהייט פאר די לעצטע יארן? די כוואליעס פון לעבנס-ים, וואס האבן זיך ארויסגעריסן פון די ברעגעס, קאנען ניט ניט געציילט און ניט געוואויגן ווערן. מיר האָבן געמוזט דעריבער זיך אפשטעלן פאר דער מלחמה — און פשוט אינגארירן דערווייל דאס אלץ, וואס ס'האט זיך געביטן און געענדערט פאר די לעצטע פינף יאר.

אונזער ארבעט איז די ערשטע פון אזא אַרמ ניט נאר אין דער אידישער שפראך. רופינס „די יודען דער געגענווארט“ און פאסמאניקס „דער גורל פון אידישן פאלק“ זיינען ביכער, וואס באנוצן אין א גרויסער מאס סמאטיסטישע דאטן, נאר אבער אויף אזוי פיל און אזעלכע, אויף וויפיל די דאזיגע דאטן אילוסטרירן און באווייזן זייערע גרונט-אידייען און גרונט-געזעצן. דאס זיינען ציוניסטישע ביכער מיט א סך סמאטיסטישן מאטעריאל, אבער ניט קיין ווערק, וואס זאלן זיך שטעלן פאר א ציל געבן דעם לעזער דעם גאנצן מאטעריאל וועגן אלע טיילן און קלאסן פון אידישן פאלק. מיר מאכן די ערשטע פראבע — אהן א ספק וועט אונזער בוך אַרויס ניט אהן חסרונות און אהן דעפעקטן. נאך א זאך — דאס ווערק איז געשריבן אין קיעוו, אין א שטאט, וואו ס'איז אפט אוממעגליך געווען צו באקומען דעם נויטיגסטן בוך, דעם נויטיגסטן דאקר-מענט; א שטאט, וואו ס'איז ניט צובאקומען, למשל, אין קיין שום ביבליאמעק דעם איינציגן אידישן סמאטיסטישן זשורנאל „צייטשריפט פֿאַר דעמאגראפיע און סמאטיסטיק פון אידן“. נאך ערגער פונם ארט איז געווען די צייט, ווען מיר האבן אונזער אַרבעט פארטיג געמאכט. ס'איז גענוג צו זאגן, אז פאר די חדשים, וואס דאס ווערק איז ענדגילטיג פארגעדיגט געווארן, האט קיעוו איבער-געלעבט דריי איבערקערענישן און אוקראינע עמליכע הונדערט פאגראמען.

אט ביי וואסערע באדינגונגען ס'איז אויסגעקומען צו ארבעטן. און דאס אלץ האט, נאטירליך, געמוזט ווי ניט איז ווירקן אויף דער ארבעט. אפלייגן אבער די גאנצע זאך אויף בעסערע צייטן; אפוארטן, ביז וואנען ס'וועלן קומען בעסערע אַרמ-באדינגונגען — ווער ווייסט ווען דאס וועט זיין?

קאפיטל I

די צאל אידן אין דער וועלט.

וויפיל זיינען פאראן איצט אידן אין דער גאנצער וועלט?

אט דאס איז די ערשטע וויכטיגע פראגע, וועלכע מע מוז פארענטפערן, נאך איידער מע טרעט צו אויפצוקלערן, ווי די פארשפרייטונג פון אידן אין פארשידענע מקומות, אזוי אויך דעם אינעווייניגסטן בוי פֿון אידישן פאלק. אויף דער דאזיגער ערנסטער פראגע קאן מען אבער געבן נאר א בערכדיגע תשובה און אט פארוואס. ראשית, זיינען פאראן א סך מלכות, וואו אידן זיינען דא אין א גאנץ גרויסער צאל און וואו ס'איז נאך עד היום ניט געווען קיין איין פאלקס-ציילונג (כמעט אלע מלכות אין אזיע, די גרעסטע צאל מלכות אין אפריקע); שנית, זיינען פאראן א סך מאדערנע לענדער, וואו ביי די פאלקס-ציילונגען ווערט ניט אנגעוויזן, צוליב פאלשע אדער גאאווע פאליטישע מעשים, ניט די נאציאנאליטעט, ניט די רעליגיע, און די צאל אידן אין די דאזיגע לענדער קאן אויך ניט אנגעוויזן ווערן מיט דער געהעריגער פינקטליכקייט (ענגלאנד, די פאראייניגטע שטאטן, פראנקרייך און אנדערע); און דריטנס, זיינען פאראן אייניגע לענדער, וואו די לעצטע פאלקס-ציילונגען זיינען פארגעקומען צוריק מיט צוואנציג אדער נאך מער יארן, און פאר דער דאזיגער צייט זיינען פארגעקומען וויכטיגע ענדערונגען אין דער צאל אידן. נעמען מיר, למשל, רוסלאנד, וואו ס'עפינט זיך כמעט א העלפט פון אלע אידן פון דער גארער וועלט, איז די לעצטע פאלקסציילונג געווען אין 1897-טן יאר, און פאר די פארגאנגענע צוויי און צוואנציג יאר זיינען געווען פארגעקומען גרינדליכע שינוים. דער נאטירליכער צוואקס, די עמיגראציע, די צוויי מלחמות, די צוויי רעוואלוציעס און די פאגראמען — די דאזיגע אלע געשעהענישן האבן דאך א סך איבערגעביטן אין דעם פרט. ניט געקומט אויף די אלע אויסגערעכנטע חסרונות און דעפעקטן, מוז מען זאגן, אז די אלגעמיינע צאל אידן, וואס גערט אנגעוויזן פון פארשידענע סטאטיסטיקער, איז דאך קרוב לאמת און אנטשפרעכט אין א גענוג גרויסער מאס דער ווירקליכער לאגע פון דער זאך. מיר וועלן זיך דא ניט אפשטעלן אויף

די מעטארן און השערות, וואס ווערן אויסגענוצט פון פארשיידענע סטאטיסטיקער ביים פעסטשמעלן די בערכ'דיגע צאל אידן אין דער וועלט, — מיר וועלן נאר צוגעבן, אז די וויסנשאפטליכע סטאטיסטיק ווייזט אן גענוג מיטלען און דרכים, ווי אזוי אויסצומיידן גרויסע טעותן און ווי אזוי צו מאכן די השערות און אויסרעכענונגען וואס גאהענטער צום אמת.

לויט די השערות און אויסרעכענונגען פון טריטש איז אין 1915-טן יאָר געווען אויף דער גארער וועלט — 14,340,000 אידן. לויט די דאטן, וואס זיינען געווען פובליקירט פון אידישן סטאטיסטישן קאמיטעט אין האַאַג, קומט אויס, אז אין 1915-טן יאר איז געווען 13,800,000 אידן.

ס'איז קלאר, אז דאס אידישע פאלק באשטייט ביי היינטיגן טאג ניט ווייניגער ווי פון 14 מיליאן נפשות. דאס איז אזא צאל, צו וועלכער די אידישע גאנצע האט ניט דערגרייכט אפילו אין די בעסטע און שענסטע פעריאדן פון איר געשיכטע. צו דער צייט פון חורבן בית שני זיינען געווען אידן אין דער גארער וועלט בערך פון $4\frac{1}{2}$ ביז 5 מיליאן נפשות — דאס איז די מאקסימאלסטע ציפער, צו וועלכער די צאל אידן איז דערנאנגען פאר דער גאנצער עפאכע פון דער אלטער אידישער געשיכטע. אין משך פון לאנגען גלות ביז 17-טן יאר-הונדערט האט זיך די צאל אידן ניט נאר ניט פארגרעסערט, נאר א סך פאר-קלענערט. די גרויסע שטארבליכקייט, די שמדן, די רדיפות און הריגות, שהימות און גנישות האבן געבראכט דערצו, אז צום סוף פון 17-טן יארהונדערט איז געווען אויף דער גארער וועלט קוים איין מיליאן אידן. און ערשט אין 18-טן און דער עיקר אין 19-טן יארהונדערט זיינען פאשאפן געווארן די עקאנאמישע און פאליטישע פאדינגונגען, וועלכע האבן געגעבן א מעגליכקייט דעם אידישן פאלק צו פארגרעסערן זיך אין צאל און דערגרייכן די גרויסע ציפער פון 14 מיליאן נפשות. אין משך פון 18-טן יארהונדערט איז זי צאל אידן אויסגעוואקסן בערך $2\frac{1}{2}$ מאל, און האט דערגרייכט צום סוף פון דעם יארהונדערט ביז $2\frac{1}{2}$ מיליאן נפשות. אין משך אבער פון 19-טן יארהונדערט איז די צאל אידן פארגרעסערט געווארן פון 4 ביז 5 מאל און האט דערגרייכט צום אנהויב פון 20-טן יאר-הונדערט ביז 12 מיליאן נפשות.

דער יאריכער צוואקס פון אידן אין דער גאנצער וועלט איז געווען, פאר דער וועלט-מלחמה, ניט ווייניגער פון 180 טויזנט נפשות, ד. ה. אז אלע זעקס יאר איז צוגעקומען בערך א מיליאן אידן.

אין משך פון גאנצן מיטלאלטער און אפילו אין אנהויב פון דער נייער

צייט איז דער וואוקס פון אלע אייראפייאישע פעלקער געווען קליין און נישטגלייך. די גרויסע שטארבליכקייט, די אפטע מגפות און עפידעמיעס און די לאנג-יאריגע שרעקליכע מלחמות פלעגן אפט איינשלינגען און פארניכטן א סך מער מענשן, ווי דער נאטירליכער צוואקס פלעגט געבן. ערשט אין ניינצטן יארהונדערט הויבט זיך אן א גרויסער צוואקס ביי אלע אייראפייאישע פעלקער. אין 1804-טן יאר איז געווען אין אייראפע 191 מיליאן מענשן. אין 1910-טן יאר איז שוין געווען אין אייראפע — 452 מיליאן נפשות, כמעט $2\frac{1}{2}$ מאל מער. געבן מיר צו צו די אייראפייאישע איינוואוינער נאך די אמעריקאנישע הונדערט מיליאן, — ווייל דער גרעסטער רוב פון די לעצטע איז אדער געקומען אליין פון אייראפע אדער ער קומט ארויס פון אייראפייאישע עלטערן, — און מיר וועלן באקומען, אז די אייראפייאישע פעלקער זיינען אויסגעוואקסן פון 191 מיליאן אין 1804-טן ביז 552 מיליאן אין 1910-טן יאר, ד. ה. אז זיי האבן זיך פארגרעסערט כמעט אויף דריי מאל.

די צאל אידן איז אויסגעוואקסן אין משך פון 19-טן יארהונדערט צוויי מאל שטארקער, ווי די צאל פון אלע אייראפייאישע פעלקער. מיט וואס דערקלערט זיך דאס? די הויפט-סיבה דערפון באשטייט אין דעם, וואס אין משך פון נאנצן 19-טן יארהונדערט איז ביי אידן אומעטום די שטארבליכקייט באדייטנדיג קלענער, ווי ביי די פעלקער, צווישן וועלכע זיי לעבן. ווי מיר וועלן זעהן שפעטער, איז אפילו אין די ארימסטע קווארטאלן פון די גרויסע שטעט די שטארבליכקייט ביי די אידן פון די דאזיגע ערטער א סך קלענער, ווי ביי דער ניט-אידישער באפעלקערונג. און פארגלייכט מען די שטארבליכקייט ביי די אידישע רייכע קלאסן מיט דער שטארבליכקייט ביי די זעלביגע קלאסן פון דער ארומיגער באפעלקערונג, באקומט מען אויך דעם אייגענעם רעזולטאט.

פארשטייט זיך, אז די קלענערע שטארבליכקייט ביי דער אידישער באפעלקערונג איז ניט קיין רעזולטאט פונם מיסטישן ראסן-גייסט אדער פונם מאראלישן „רוח היהדות“. ס'זיינען פאראן א סך ערדישערע און דעריבער פארשטאנדליכערע דערקלערונגען. אויף איינע פון זיי וועלן מיר דא אנווייזן. דאס אידישע פאלק טרעט אריין אין קאפיטאליסטישן 19-טן יארהונדערט מיט א געוויסער אימוניטעט הן בנוגע צו דער שטאט, וואס ווערט דער צענטער פון גרויסע קאמפאקטע מאסן, הן בנוגע צו די שטאטישע פראפעסיעס, וועלכע הויבן אן באשעפטיגן צענדליגער מיליאנען מענשן. דער איד קומט פון שטאט און שטעטל, פון שיינק און קראם, פון קלייט און ווארשטאט; די ניט-אידישע

באפעלקערונג קומט פון דארף און מאיאנמעק, פון אקער-אייזן און באל-סאלאץ. די נייע לופט פון דער שטאט און פון די שטאטישע פראפעסיעס האט געמוזט דעריבער גאר אנדערש ווירקן אויף דער ניט-אידישער באפעלקערונג, ווי אויף דער אידישער. און די דאזיגע נייע שטאטישע לופט האט געוויס א סך מעלות, נאר אויך ניט ווייניג חסרונות. די איינגשאפט אין די שמאלע שטאטישע גאסן און געסלאך, די סמענדיגע לופט פון די פאבריקן און ווארשטאטן — דאס אלץ האט א שטארקן איינפלוס אויף דער שטארבליכקייט פון די איינוואוינער. און נאם ווייניגער דער אדער יענער טייל פון דער באפעלקערונג איז צוגעפאסט צו די דאזיגע פארפעסטעטע געסלאך און צו דער פארסטער לופט פון די פאבריקן און ווארשטאטן, אלץ גרעסער איז ביי אים די שטארבליכקייט.

פראגעס.

1. פארוואס קאן מען ניט וויסן גענוי די צאל אידן אין דער וועלט?
2. אין וועלכע מלוכות זיינען נאר ניט פארגעקומען קיין פאלקס-ציילונגען?
3. אין וועלכע מלוכות ווערט ניט אנגעוויזן ביי די ציילונגען ניט די גאנצאנאליטעט, ניט די רעליגיע?
4. ווי לאנג איז שוין ניט געווען קיין פאלקס-ציילונג אין רוסלאנד?
5. וויפיל זיינען פאראן בערך אידן אויף דער גארער וועלט?
6. וויפיל זיינען געווען אידן צו דער צייט פון חורבן בית שני?
7. וויפיל זיינען געווען אידן צום סוף פון 17-טן יארהונדערט?
8. וואסערע סבות האבן גורם געווען אין דער פארקלענערונג פון דער צאל אידן?
9. ווען הויבט זיך אן דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג?
10. אויף וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די צאל אידן אין 18-טן יאר-הונדערט? אין 19-טן יארהונדערט?
11. ווי גרויס איז געווען דער יארליכער צוואקס ביי דער גאנצער אידישער גאנצער פאר דער מלחמה?
12. אויף וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די אייראפייאישע באפעלקערונג פארן 19-טן יארהונדערט?
13. פארוואס איז ביי אידן געווען דער צוואקס שטארקער?
14. ווי דערקלערט זיך די קלענערע שטארבליכקייט ביי דער אידישער באפעלקערונג?

קאפיטל 2.

אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות.

מיר האבן געזעהן, אז אין דער גארער וועלט זיינען פאראן בערך 14 מיליאן אידן. ווי זשע זיינען די דאזיגע 14 מיליאן אידן פארשפרייט אדער צעשפרייט איבער דער וועלט? צוליב די שוין אייבן אויסגעקעכטע סבות וועלן מיר קאנען נעבן מער אדער ווייניגער נענויע ידיעות וועגן דער צעטיילונג פון די אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות נאר בנוגע צו העכער 12 מיליאן נפשות.

טאבעלע I

די צאל אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות.

מלוכות	אבסלומע צאל	% פון דער אלגעמינער באפעלקערונג	% פון אלע אידן	יאר
I. אייראפע:				
אייראפייאיש-רוסלאנד (מיט פוילן)	5 110 548	4,97	42,08	1897
עסטרייך	1 313 687	4,60	10,82	1910
אונגארן	932 406	4,46	7,68	1910
דייטשלאנד	615 021	0,95	5,06	1910
רומעניע	266 652	4,48	2,20	1899
ענגלאנד מיט אירלאנד	244 696	0,58	2,01	1911
אייראפייאישע מערקיי	188 896	3,20	1,56	1904
האלאנד	106 409	1,82	0,88	1909
פראנקרייך	100 000	0,26	0,82	1906
בעלגיע	50 000	0,67	0,41	1910
איטאליע	43 924	0,13	0,36	1911
בולגאריע	40 118	0,93	0,33	1910
שווייץ	19 023	0,51	0,16	1910
באסניע-הערצעגאווינע	11 850	0,62	0,10	1910

(* נאך די צוויי באלקאנישע מלחמות זיינען אריבער אידן צו אנדערע מלוכות; גריכענלאנד — 73 930; בולגאריע — 12 100; אלבאניע — 11 000.

יאר	% פון אלע אירן	% פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג	אבסלוטע צאל	מלוכות
1907	0,05	0,23	6 127	גריכנלאנד
1900	0,05	0,23	5 729	סערביע
1911	0,04	0,18	5 164	דענעמארק
1900	0,03	0,02	4 000	שפאניע
1900	0,03	0,07	3 912	שוועדן
—	0,04	—	5 360	איבעריגע מלוכות
—	74,71	—	9 073 522	ס"ה אין אייראפייאישע מלוכות
.II אזיע :				
1904	2,12	1,16	256 895	אויאמישע מערקיי
1897	0,87	0,46	105 257	אויאמיש-רוסלאנד
1912	0,33	0,47	40 000	פערסיע
1908	0,15	0,002	18 435	אפגאניסטאן, בוכארא אין כיזא
1911	0,18	0,006	21 327	אינדיע
1910-12	0,02	0,00	2 143	כינא און יאפאן
—	0,00	0,00	274	איבעריגע מלוכות
—	3,67	—	444 331	סך-הכל אין אזיאמישע מלוכות
.III אפריקע :				
1908	1,23	3,00	150 000	מאראקא
1911	0,58	1,26	70 271	אלזשיר
1911	0,41	2,61	50 383	טונים
1907	0,32	0,34	38 635	כצרים
1908	0,21	—	25 000	אבעסיניע
1904	0,16	0,81	19 537	קאפלאנד
1911	0,15	3,50	18 660	טריפאלי
1904	0,13	1,15	15 478	טראנסוואל
—	0,03	—	3 126	איבעריגע מלוכות
—	3,22	—	391 090	ס"ה אין אפריקאנישע מלוכות

יאר	% פון אלע אידן	% פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג	אבסלומע צאל	מלוכות
IV. אמעריקע:				
1910	16,84	2,19	2 044 762	פאראייניגטע שטאטן
1910	0,62	0,01	75 000	ארנענטיגע
1911	0,61	1,03	74 564	קאנאדע
1912	0,08	0,007	9 872	מעקסיקא
1910	0,03	0,19	4 000	קובא
1910	0,02	0,01	3 000	בראזיליע
—	0,04	—	4 675	איבעריגע מלוכות
—	18,24	—	2 215 873	ס"ה אין אמעריקאנישע מלוכות
V. אויסטראליע:				
1911	0,14	0,40	17 287	אויסטראלישע שטאטן
1911	0,02	0,21	2 128	נייזעלאנד
1911	0,16	0,35	19 415	ס"ה אין אויסטראלישע מלוכות
—	100,00	—	12 144 231	סך-הכל אין דער גאנצער וועלט

טאבעלע נומער I גיט א גענויע רשימה פון אלע מלוכות, וואו אידן וואוינען. פון דער דאזיגער טאבעלע זעהט מען, אז אידן זיינען צעשפרייט איבער דער גאנצער וועלט. אין דער טאבעלע אליין זיינען אויסגערעכנט פמעט 50 מלוכות, און מיר האבן נאך א סך קליינע מלוכות, וואו ס'וואוינען נאר קליינע גרופעס אידן, פאראייניגט אונטערן נאמען „אנדערע מלוכות“. פונ-דעסמועגן וואלט געווען א מעות צו מאכן אן אויספיר, אז אידן זיינען אזוי צעזיט און צעשיט איבער דער גאנצער וועלט, אז זיי פארמאגן גיט אין ערגניץ גיט קיין געדיכטע קאנצענטרירטע קאמפאקטע מאסן. לאמיר נאר צוויין קאנקרעטער צו דער געבראכטער טאבעלע I — און מיר וועלן ווערן גאהענטער צום לעבעדיגן לעבן.

ראשית, ווי טיילט זיך פאנאנדער די אידישע נאציע אין די פארשידענע וועלט-טיילן?

דאס ווייזט אונז פאלגנדיגע טאבעלע.

מאבעלע II

די אבסאלוטע און רעלאטיווע צאל אידן אין פארשיידענע וועלט־טיילן.

וועלט־טייל	אבסאלוטע צאל	% פון אלע אידן
אייראפע	9 073 522	74,71
אמעריקע	2 215 873	18,24
אזיע	444 331	3,67
אפריקע	391 090	3,22
אויסמראליע	19 415	0,16
סך־הכל	12 144 231	100,00

קרוב צו דריי פערטל פון אלע אידן פון דער וועלט געפינען זיך אין אייראפע; אין אמעריקע זיינען פאראן כמעט א פינפטל פון אלע אידן פון דער וועלט, און אין אלע דריי איבעריגע וועלט־טיילן זיינען די סך־הכל עפ"ס מער פון 7% פון די אידן פון דער גארער וועלט.

אין אייראפע מאכן די אידן אויס בערך צוויי פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג; אין אמעריקע קרוב צו 21/2 פראצענט פון אלע איינוואוינער; אין אלע איבעריגע וועלט־טיילן מאכן די אידן אויס נאר א נישטיגן פראצענט. פון גאנצע וועלט־טיילן לאמיר איצט איבערגיין צו איינצלע מלוכות.

אין דריי אייראפייאישע מלוכות — רוסלאנד (מיט פוילן) עסטרייך און אונגארן — געפינען זיך מער פון 60 פראצענט פון אלע אידן פון דער וועלט און מער פון 80 פראצענט פון אלע אייראפייאישע אידן. אין די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע געפינען זיך א זעקסטל פון אלע אידן פון דער וועלט און 92 פראצענט פון אלע אמעריקאנער אידן. ס'קומט אלזא אויס, אז אין פיר מלוכות — רוסלאנד (מיט פוילן), עסטרייך, אונגארן און די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע — זיינען קאנצענטרירט מער פון דריי פערטל — 77,43% — פון אלע אידן פון דער גאנצער וועלט. אין די דאזיגע פיר מלוכות מאכן די אידן אויס בננע צו דער אלגעמיינער באפעלקערונג:

1. אין רוסלאנד 4,97% (*)

2. אין עסטרייך 4,60%

(* נאר אייראפייאיש־רוסלאנד.)

4,46%

3. אין אונגארן

4. אין די פאראייניגטע שטאטן 2,19%

ווייניגער פון פינף פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג — דאס איז זעהר א קליינער חלק, וועלכער וואלט געקאנט בטל ווערן בששים. לאזט זיך אבער אויס, אז אין יעדער מלוכה חורט זיך איבער בזעיר אַנפֿין די זעלבע ערשיינונג, וועלכע מיר האבן נאר וואס געוועהן בנוגע צו דער צעשפרייטונג פון אידן איבער דער גאנצער וועלט: דער גרעסטער טייל אידן איז קאנצענטרירט אין איינעם אדער צוויי ראיאנען און נאר דער קלענסטער חלק איז צעזיט און צעשפרייט איבער די ברייטע שטרעקעס פון יעדער גרויסער מלוכה.

פון 5 110 548 אידן, וואס האבן געוואוינט אין אייראפֿיאיִשן רוסלאנד (מיט פּוילן) אין 1897-טן יאר, זיינען געווען אין די 25 נובערניעס פון אמא-ליבן אידישן תּחום — 4 899 327 אדער מער פון 95 פראצענט. אין די דאזיגע 25 נובערניעס האבן אידן אויסגעמאכט 11,60 פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג, און אין פּוילן באזונדער גענומען האט דער פראצענט אידן דער-גרייכט אין 1897-טן יאר ביז 14,10. אין איינצלע נובערניעס איז דער פרא-צענט אידן געווען נאך העכער: אין מינסקער נוב. — 16,06 פראצ.; אין טראדנער נוב. — 17,49; אין ווארשעווער 18,22 פראצענט.

פון 1 313 687 עסטרייכישע אידן האבן געוואוינט אין דריי פראווינצן — גאליציע, בוקאווינע און נידער-עסטרייך — 1 160 684 אידן, וואס מאכן אויס מער פון 88 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן. און אין די דאזיגע דריי פראווינצן האבן אידן אויסגעמאכט לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג: אין נידער-עסטרייך — 5,23 פראצענט; אין גאליציע — 10,88 און אין בוקאווינע — 12,86 פראצענט.

אין שטאַט ניריאַרק געפינט זיך איצט געוויס צוויי דריטל פון אלע אמערי-קאנער אידן, און אין דעם דאזיגן שטאַט מאכן די אידן אויס קרוב צו 20 פרא-צענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג.

אין פאלעסטינע זיינען געווען אין 1910-טן יאר קרוב צו 90 טויזנט אידן, מער פון א דריטל פון אלע אידן, וואס האבן זיך געפונען אין דער אויטאישער טערקיי, און אין דעם דאזיגן טייל פון דער טערקישער מלוכה האבן אידן גע-בילדעט 14 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג.

פון 615 021 דייטשע אידן זיינען געווען אין פרייסן — 415 867 אדער מער פון צוויי דריטל פון אלע אידן פון דער דייטשער מלוכה.

מען מוז קומען צום אויספיר, אז אין יעדער מלוכה, ווי גרויס אדער קליין זי זאל ניט זיין און ווי גרויס אדער קליין ס'זאל ניט זיין אין איר די צאל אידן, איז פאראן אזא ראיאן, וואו די אידן פון דער געגעבענער מלוכה זיינען געא-גראפיש מער אדער ווייניגער קאנצענטרירט. געאגראפיש דארף מען דאס ניט פארשטיין אין זינען פון א גאנצן פלאץ, וואס ער איז פארנומען מיט א אידישער מערהייט, נאר אין אן אנדער פשט — די מערהייט פון די אידן פון דער געגעבענער מלוכה געפינען זיך קאנצענטרירט אויף א באשטימטן געא-גראפישן שטח, נאהענט איין קהלה צו דער אנדערער, אין שמענדיגער קעגנ-זייטיגער ווירקונג און פארבינדונג, אין א אייגענע עקאנאמישן און קולטורעלן צו-זאמענהעפט און צוזאמענבונד.

דער דאזיגער אמת וועט אונז ווערן א סך קלארער, ווען מיר וועלן די פראגע וועגן דער אידישער קאנצענטרירקייט שמעלן נאך קאנקרעטער. די ראיאנען און פראווינצן, וועגן וועלכע מיר האבן גערעדט ביז אהער, באשטיין פון דאר-פישע, שמעטלשע און שמאטישע פונקטן, און אויב ביי דער ניט-אידישער בא-פעלקערונג בילדן די שמאטישע איינוואוינער אין דער גרעסטער צאל מלוכות מערסנטטילס א מינדערהייט, איז ביי אידן די לאגע נאר אנדערש. אפילו אין די אפגעשמאנענסטע קאנטן און פראווינצן וואוינט ניט ווייניגער פון א דריטל אידן אין די שמעט, אפט אבער וואוינען אידן פון א העלפט ביז 90 פראצענט און מער אין שמעט.

טאבעלע III

פון הונדערט נפשות האבן געלעבט אין שמעט:

מלוכה	ביי דער אל-געמיינער בא-פעלקערונג	ביי אידן	יאר
רוסלאנד	13,00	48,84*	1897
נאליציע**	7,30	34,04	1900
פרייסן	44,89	85,85	1905
רומעניע	13,34	72,27	1900

(* נאר די 25 נובערניס פון תחום.

** נאר די 40 שמעט, וואס האבן אדער מער פון 7500 נפשות אדער שמאטישע וועלכט-פארוואלטונג לויט דעם געזעץ פון 1889-טן יאר.

מלוכה	ביי דער אל- נעמייגער בא- פעלקערונג	ביי אירן	יאר
בולגאריע	19,39	96,49	1900
סערביע	13,88	99,95	1900
איטאליע	—	86,40	1901
דענעמארק	39,06	94,98	1901
נארוועגיע	28,30	87,90	1900
פאראייניגטע שטאטן	41,50	95,00	1910

מיר זעהען, אז אפילו אין נאליציע, אין סאמע ארימען און אפגעשטאנענעם לאנד, וואו די פאבריקאציע הויבט זיך ערשט אן אנשוויקלען און וואו דער האנדל מראנט נאך גאר א פרימיטיוון כאראקטער, אפילו דארטן איז דער פראצענט אידן, וואס וואוינען אין שמעט, העכער פון א דריטל פון דער גאנצער אידישער באפעלקערונג, ווען ביי דער אלגעמיינער נאליצישער באפעלקערונג מאכן אויס די שטאטישע איינוואוינער סך-הכל 7,30 פראצענט. אין רוסלאנד האבן שוין אין 1897-טן יאר געוואוינט אין שמעט כמעט א העלפט (48,84) פון אלע רוסישע אידן און איצט איז דער דאזיגער פראצענט געוויס א סך גרעסער נאך, און די אידישע שטאטישע באפעלקערונג איז כנוגע צו אלע רוסישע אידן פיר מאל גרעסער, ווי די אלגעמיינע שטאטישע באפעלקערונג לגבי דער אל-געמיינער באפעלקערונג בכלל. ביי די פריישיגע אידן זיינען קאנצענטרירט אין שמעט מער פון 85 פראצענט פון אלע אידן און ביי דער אלגעמיינער באפעלקערונג נאר 44,89 פראצענט. ביי די רומענישע אידן מאכט אויס די שטאטישע אידישע באפעלקערונג מער פון 72 פראצענט. אין אלע איבעריגע לענדער, וואו אידן וואוינען אין זעהר א קליינער צאל, איז כמעט די גאנצע אידישע באפעלקערונג קאנצענטרירט אין די שמעט — אין דענעמארק — 94,98; אין סערביע — 99,95. אין אמעריקע, אינם מאדערנסטן צענטער פון אידישן פאלק, וואוינען אין די שמעט 95 פראצענט פון אלע דארטיגע אידן. דאס זעלבע אין ענגלאנד און אין פראנקרייך.

אין די שמעט מאכן שוין אידן אויס א סך א גרעסערן פראצענט לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג, ווי אין די פראווינצן און ראיאנען. ווי מיר וועלן זעהן שפעטער, זיינען פאראן גאנצע ראיאנען, ווי למשל, ליטע און ווייס-

רוסלאנד, וואו אידן בילדן אין די שמעט אן אבסאלוטע מערהייט. און די מינדערהייט אין אזעלכע שמעט באשטייט דערצו נאך ניט פון איין נאציע, נאר פון דריי-פיר, וועלכע פירן צווישן זיך א נאציאנאלן קאמף. נאר אפילו אין די פראווינצן און ראיאנען, וואו אידן מאכן ניט אויס קיין אב-סאלוטע מערהייט אין די שמעט, בילדן זיי נאנגן אפט דארטן א רעלאטיווע מערהייט, ד. ה. אז אין פארנלייך מיט יעדן פון אלע איבעריגע פעלקער פון די דאזיגע שמעט זיינען אידן די מערהייט. אין פוילן, גאליציע און אוקראינע זיינען די שמעט באזעצט פון פארשיידענע פעלקער, שטארק איבערגעמישט און צעזאמענגעמישט — און אין צענדליגער שמעט פון די דאזיגע פראווינצן, וואס זיינען אזוי געריכט באזעצט פון אידן, מאכן די אידן אויס א רעלאטיווע מערהייט. נאר אפילו אין די שמעט, וואו אידן מאכן ניט אויס אפילו קיין רעלאטיווע מערהייט, האבן זיי ניט אומעסום אנטקעגן זיך א קאמפאקטע מאסע פון איין נאציע, נאר אפט א קאמפינאציע פון פארשיידענע פעלקער, צווישן וועלכע דאס אדער יענץ פאלק מוז זוכן אין זיין קאמף מיט א שטארקערן קעגנער שטיצע ביי דער אידישער באפעלקערונג.

ווי וויכטיג ס'איז אבער ניט די פראגע וועגן אבסאלוטער אדער רעלאטיווער מערהייט אין דעם אדער יענעם פונקט, מיינען מיר, אז נאך וויכטיגער איז די אבסאלוטע צאל אידן, וואס איז קאנצענטרירט אין אזא מין ארט. ווארום מעג די אידישע באפעלקערונג אין דער אדער יענער שטאט בילדן לגבי דער איבעריגער באפעלקערונג ניט נאר קיין גרויסן פראצענט, אויב אבער אבסאלוט וואוינט צוזאמען א גרויסע קאמפאקטע מאסע, ווערן שוין באשאפן גינציגע בא-דינגונגען פאר א זעלבשמענדיגן קולטורעלן לעבן, ווערן שוין אין דער דאזיגער געדיכטער מאסע אויסגעארבעט גענוג ווידערשטאנדס-מיטלען קעגן דער השפעה פון דער מערהייט. און אין דעם פרט זיינען די דאטן, וואס מיר פארמאגן, ממש איבעראשנדיגע.

נעמען מיר אין רוסלאנד קהלות מיט מער פון 25 טויזנט אידן, וועלן מיר געפינען, אז אין אזעלכע קהלות וואוינען ביי היינטיגן טאג מער פון א פערטל פון אלע רוסלענדישע אידן. אין איין שטאט ווארשע וואוינט כמעט א פינפטל פון אלע פוילישער-רוסישע אידן. אין פינף עסטרייכישע שמעט (ווי, קראקע, לעמבערג, טשערנאוויץ און פראג) זיינען קאנצענטרירט מער פון א פערטל פון אלע עסטרייכישע אידן. אין איין שטאט בודאפעשט געפינען זיך 22 פראצענט פון אלע אונגארישע אידן. 25 פראצענט פון אלע פרייסישע

אידן זיינען קאנצענטרירט אין איין שטאט בערלין. זעכציג פראצענט פון אלע האלענדישע אידן געפינען זיך אין אמסטערדאם. אין לאנדאן וואוינען 60 פראצענט פון אלע ענגלישע אידן. 75 פראצענט פון אלע אמעריקאנער אידן זיינען קאנצענטרירט אין פינף שטעט (ניו-יארק, משיקאגע, פילאדעלפיע, באלטימארע און באסטאן). אין די עלף גרעסטע אידישע קהלות, וואס יעדע פון זיי פארמאגט מער פון 100 טויזנט אידישע נפשות, זיינען צונויפגעזאמלט מער פון דריי מיליאן אידן, א פערטל פון אלע אידן פון דער גארער וועלט.

טאבעלע IV

די עלף גרעסטע אידישע קהלות אין דער וועלט.

יאר	אבסאלוטע צאל אידן	קהלה
1915	1 350 000	ניו-יארק
1916	350 413	ווארשע
1915	350 000	משיקאגע
1910	203 687	בודאפעשט
1917	(*185 000)	אדעס
1910	175 318	ווין
1915	175 000	פילאדעלפיע
1915	155 922	לאדו
1910	150 000	לאנדאן
1910	(**143 975)	בערלין
1919	114 523	קיעוו
—	3 353 838	סך-הכל

אין די עלף אויסגערעכנטע אידישע קהלות זיינען פאראן א סך מער אידן, ווי ס'איז געווען צוריק מיט הונדערט יאר אויף דער גאנצער וועלט. אין איין שטאט ניו-יארק איז איצט קאנצענטרירט כמעט א צענט חלק פון דער גאנצער אידישער גאנצער. און אינטערעסאנט, אז פון די עלף גרעסטע אידישע קהלות געפינען זיך דריי, וואס פארמאגן אליין כמעט ביז צוויי מיליאן אידן, אין די פאראייניגטע שטאטן, אין א לאנד, וואוהין די גרויסע אידישע עמיגראציע האט

(* בערך.

(** מיט די פארשטעט.

זיך אנגעהויבן ערשט צוריק מיט פערציג יאר. בכלל ווארפט זיך אין די אויגן. אז די אידן שמרעבן צו די הויפט־שמעט, צו די צענטערס פון דעם מאדערנעם לעבן, צו די צענטערס פון עקאנאמישן, פאליטישן און קולטורעלן לעבן, אין וועלכן זיי שפילן ניט קיין קליינע ראלע אפילו אין די לענדער, וואו זיי בילדן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג פון לאנד ניט קיין גרויסן פראצענט.

נעמען מיר אן, אז א קהלה מיט מער פון צען טויזנט אידן פארמאגט שוין אין זיך דעם מינימום נאציאנאלע ענערגיע, וואס איז נויטיג ניט נאר כדי ביי צושטיין דער שפארנדיגער השפעה פון דער אסימילאציע, נאר אויך כדי צו שאפן פאזיטיווע נאציאנאלע ווערטן, כדי צו שאפן די פאסיגע אטמאספער פאר א לעבעדיגן פראצעס פון נאציאנאלער אנטוויקלונג, און לאמיר זעהן, וואסער א חלק פון אירישן פאלק לעבט אין אזעלכע באדינגונגען. פאלגנדיגע טאבעלע ניט א גאנץ קלארע תשובה אויף דער דאזיגער וויכטיגער פראגע.

טאבעלע V

דער פראצענט אידן, וואס לעבט אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידישע נפשות.

יאר	פראצענט	מלוכה
1908	81,8	ענגלאנד
1907	78,7	פאראייניגטע שטאטן
1899	66,6	האלאנד
1899	46,6	רומעניע
1910	44,0	פרייסן
1910	(*37,5)	אונגארן
1910	(*35,0)	רוסלאנד
1910	29,1	עסטרייך

די לענדער מיט א אירישן ישוב, וואס איז ערשט אין די לעצטע פערציג־פופציג יאר אויסגעוואקסן, פארמאגן די בעסטע באדינגונגען — אין ענגלאנד און אין די פאראייניגטע שטאטן לעבן אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידישע נפשות פיר פינפטל פון אלע אידן פון די דאזיגע לענדער. דאס מיטעלע ארט פארנעמען רומעניע און פרייסן, וואס כמעט א העלפט פון אלע

(* בערך.)

אידן פון די דאזיגע מלוכות לעבן אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידישע נפשות. נאך זיי גייט אונגארן און רוסלאנד, וואס מער פון א דריטל פון די דארטיגע אידן לעבן אין אועלכע קהלות. און נאר אין איין עסמיריך איז די צאל אידן, וואס לעבן אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות, ווייניגער פון א דריטל.

די געבראכטע טאבעלע נעמט ארום די לענדער, וואס פארמאגן כמעט גיינציג פראצענט פון אידישן פאלק, און פון דער דאזיגער טאבעלע איז קלאר, אז ביי היינטיגן מאמענט וואוינט אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידישע נפשות מער פון א העלפט פון נאנצן אידישן פאלק.

דערצו מוז מען נאך געדיינקען, אז אין די שטעט אליין וואוינען די אידן שטארק קאנצענטרירט, געדיכט, אין באזונדערע קווארטאלן. אין ניריארק און לאנדאן, אין ווארשע און אדעס, אין משיקאגע און לאדז — אומעטום זיינען פאראן באשטימטע קווארטאלן, וואו אידן מאכן אויס פון 80 ביז 90 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. און דאס אייגענע הורט זיך איבער, אין א קלענערער אדער גרעסערער מאס, אויך אין בודאפעשט, ווין און בערלין, וואו די אידישע בורזשואזע קלאסן בילדן א גרויסן פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג. ווארום אפילו די אידישע בורזשואזיע, וואס אין איר פראגראם גייט אריין א פונקט וועגן אויסמיידן דאס קאנצענטרירן זיך אין באשטימטע ערטער אדער קווארטאלן, וואס האט אין דעם פרט אנגעשמרענגט גענוג פוחות און פארגאסן גענוג טינג, אפילו זי האט אויך ניט געקאנט נובר זיין די נאציאנאלע נסיה פון זיין נאהענט אייגער צום אנדערן, א נסיה, וואס שטאמט ניט נאר פון נאטירליכער נאהענטקייט און פסיכישער קרובה'שאפט, נאר האט אויך אונטער זיך געוויסע עקאנאמישע גרונטן.

פֿראגעס.

1. וויפיל אידן זיינען פאראן: אין אייראפע? אין אמעריקע? אין אזיע? אין די איבריגע וועלט'טיילן?
2. אין וואסער א לאנד איז דא דער גרעסטער טייל אידן?
3. אין וואסערע דריי מלוכות וואוינען מער פון 80 פראצענט פון אלע אייראפייאישע אידן?
4. וואסער א פראצענט אמעריקאנער אידן וואוינט אין שטאָט ניריארק?

5. וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער אלגעמיינער פאר-
פעלקערונג: אין רוסלאנד? אין עסטרייך? אין אונגארן? אין דייטשלאנד?
אין אנדערע לענדער?
6. ווי זיינען אידן פארטיילט צווישן פארשיידענע ראיאנען פון אייגער און
דערעלבער מלוכה? אין רוסלאנד? אין עסטרייך? אין אמעריקע? אין אנדערע
לענדער?
7. וואס הייסט — אידן זיינען אויך געאגראפיש קאנצענטרירט?
8. וואסער א פראצענט אידן וואוינט אין שמעט: אין גאליציע? אי
רוסלאנד? אין אנדערע לענדער?
9. וואס פאר טענדענצן באמערקן זיך אין דער אידישער שטאטישער
באפעלקערונג?
10. וואס פאר א פראצענט בילדן אידן אין דעם רוב שמעט פון די קאנמן
און ראיאנען, וואו אידן וואוינען אין געדיכטע מאסן?
11. וואס פאר א ראל שפילט אין אידישן לעבן די אבסאלוטע צאל אידן
אין די אדער יענע פונקטן?
12. וואס פאר א פראצענט אידן וואוינען אין רוסלאנד אין קהלות מיט
מער פון 25 טויזנט אידישע נפשות?
13. וואס פאר א פראצענט עסטרייכישע אידן וואוינען אין די פינף
גרעסטע קהלות?
14. וואס פאר א פראצענט אונגארישע אידן וואוינט אין דער שטאט
בודאפעשט?
15. וואס פאר א פראצענט פרייסישע אידן וואוינט אין בערלין?
16. וואס פאר א פראצענט האלענדישע אידן וואוינט אין אמסטערדאם?
17. וואס פאר א פראצענט ענגלישע אידן איז קאנצענטרירט אין לאנדאן?
18. וואס פאר א פראצענט אמעריקאנער אידן זיינען קאנצענטרירט אין די
פינף גרעסטע אידישע קהלות פון אמעריקע?
19. וואס פאר א צאל אידן געפינט זיך אין די עלף גרעסטע אידישע קהלות?
20. ווי געדיכט זיינען באזעצט די אידן אין באשטימטע קווארטאלן פון די
גרויסע שמעט?
21. וואס האט דערנרייכט אין דעם פרט די אידישע בורזשואזיע?

קאפיטל 3.

דער וואוקס פון די אידן אין רוסלאנד און אין פארשיידענע קאנטן פון רוסלאנד.

פון דער מאבעלע I האבן מיר געזעהן, אז אין גאנץ רוסלאנד איז געווען אין 1897-טן יאר 5 215 805 אידן (אין אייראפייאישן רוסלאנד מיט פוילן 5 110 548 און אין אויאטישן רוסלאנד 105 257). פאר דער פארגאנגענער צייט איז די צאל אידן געווען אויסגעוואקסן. לויט די השערות, וואס זיינען געמאכט געווארן פון פארשיידענע צדדים, קאן מען רעכענען, אז ערב דער מלחמה איז געווען אין רוסלאנד בערך פון 5 800 000 אידן ביז זעקס מיליאן. דערביי דארף מען געדיינקען, אז פאר דעם דאזיגן פּעריאד (פון 1897-טן ביז 1914-טן יאר) האבן עמיגרירט פון רוסלאנד ניט ווייניגער פון 1 200 000 אידן. ווי גרויס אלוא די עמיגראציע איז ניט געווען פאר דעם אנגעוויזענעם פּעריאד, איז דאך די אבסאלוטע צאל אידן אין רוסלאנד ניט נאר ניט קלענער געווארן, נאר נאך גרעסער געווארן. דער וואוקס פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג אין רוסלאנד האט אבער שטארק איבערגעיאגט דעם וואוקס פון דער אידישער בא-פעלקערונג. און אויב אין 1897-טן יאר האבן אידן אויסגעמאכט אין די 25 גר-בערניעס פונם תחום 11,60 פראצענט, איז דער דאזיגער פראצענט פאר דער פארגאנגענער צייט געווען אביסל געפאלן. אמת, ביי די פעלקער, וואס בא-וואוינען די 25 גובערניעס פון תחום, גייט אויך א גאנץ גרויסע עמיגראציע -- פון פוילן, ליטע און ווייס-רוסלאנד דער עיקר קיין אמעריקע און אין אנדערע לענדער, וואס ליגן פון יענער זייט ים, און פון אוקראינע -- קיין סיביר. דאך איז די ניט-אידישע עמיגראציע באדייטנד קלענער פון דער אידישער; חוץ דעם, איז די צאל פון די עמיגראנטן, וואס קערן זיך אום צוריק, ביי אלע פעלקער פון תחום גרעסער, ווי ביי אידן -- און דאס אלץ צוזאמען האט גורם געווען, אז דער פראצענט אידן איז א ביסל געפאלן פאר די לעצטע 20 יאר.

פארקערט, אין משך פון גאנצן 19-טן יארהונדערט האט דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג איבערגעיאגט דעם וואוקס פון די ארומיגע פעלקער, און דער פראצענט אידן אין די 25 גובערניעס, וואס איז געווען צום אנהויב פון 19-טן יארהונדערט ניט מער פון זעקס-זיבן און צום מיט פון 19-טן יאר-הונדערט ניט מער פון אכט-גיינן, האט דערגרייכט אין 1897-טן יאר קרוב צו צוועלף פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג.

וועגן דער אבסאלוטער צאל אידן אין רוסלאנד פאר דער צייט ביז דרע פאלקס־צילונג פון 1897־טן יאר זיינען פאראן ציפערן, וואס האבן זעהר אַ קנאפן ווערט. אין אנהויב פון 19־טן יארהונדערט איז געווען אין רוסלאנד (מיט פוילן) בערך פון א מיליאן ביז א מיליאן מיט צוויי הונדערט מיוזנט אידן. לויט די אויסרעכענונגען פון יאָסע זיינען געווען אין 1845־טן יאר אין רוסלאנד (מיט פוילן) 1 600 000 אידן. מיר וועלן זיין א סך נאהענטער צום אמת, ווען מיר וועלן אנגעמען, אז צום סוף פון דער ערשמער העלפט פון 19־טן יארהונדערט זיינען געווען אין רוסלאנד (מיט פוילן) ניט ווייניגער פון צוויי מיליאן אידן. מיר וועלן בריינגען די דאטן, וואס מיר פארמאגן פון פריהערדיגע צייטן וועגן פארשיידענע טיילן פון רוסלאנד, הנם, ווי מיר האבן שוין באמערקט, זיי האבן נאר א בערכדיגן ווערט.

די 25 נובעריעס פונם תחום קאנען געטיילט ווערן אין 4 גרופעס לויט דעם, ווען די אידישע באפעלקערונג האט זיך דארטן באזעצט און ווען די גר־בעריעס זיינען אריין אין רשות פון דער רוסישער מלוכה:

1. 9 מערב־גובערניעס (וויילנער, וויסעבסקער, וואלינער, גראדנער, קיעווער, קאוונער, מינסקער, מאהילעווער און פאדאליער), וואו אידן וואוינען פון לאנגע הונדערטע יארן, וועלכע האבן אלע געהערט ביזן סוף פון 18־טן יארהונדערט צו דער פוילישער מלוכה און זיינען ערשט נאך די צעטיילונגען פון דער לעצטער אריבערנעגאנגען צו רוסלאנד*.)

2. 10 גובערניעס פון פוילן (ווארשעווער, קאלישער, קעלצער, לאמזשער, לובלינער, פיעטערקאווער, פלאצקער, ראדאמער, סעדלעצער און סוואלקער), וואס האבן אויך א אידישן ישוב נאר פון אמאליגע יארן און וואס זיינען אין דער מאס, ווי מיר נעמען זיי איצט, אריבער צו רוסלאנד ערשט אין אנהויב פון 19־טן יארהונדערט.

3. די גובערניעס פון לינקן ברעג דניעפר (פאלטאווער און משערניגאווער), וואס זיינען א סך פריהער פאר דעם צעפאלן פון דער פוילישער מלוכה אריבער צו רוסלאנד און זיינען געווען אונטערגעווארפן די אלע באגרעניצונגען, וואס האבן עקסיסטירט בנוגע די אידן אין גרויס־רוסלאנד. די אידישע באפעלקערונג איז דארטן געווען ביזן סאמע סוף פון 18־טן יארהונדערט זעהר א קליינע און שיטערע און ערשט אין 19־טן יארהונדערט ווערן זיי קאלאניזירט פון עמיגראנטן פון ווייס־רוסלאנד און וואלין.

(* תוך דער שטאט קיעוו.)

4. ניי-רוסלאנד, (יעקאמערינאסלאווער, כערסאנער, מאזרישע און בעסא-ראביע); די לעצטע נובערינע גייט איבער צו רוסלאנד ערשט אין אנהויב פו 19-טן יארהונדערט, און זי איז די איינציגע פון די פיר, וואס פארמאגט א אידישן ישוב פון לאנגע יארן. די איבעריגע דריי ווערן בכלל קאלאניזירט און באזעצט ערשט אין 19-טן יארהונדערט, און דער אידישער ישוב איז דארט דער אינגסטער.

דער צענטר פון די רוסישע אידן נאכן צעפאלן פון דער פוילישער מלוכה איז געווען אין די ניין מערב-נובערינעס, פון וואנען ס'איז געגאנגען אין משך פון גאנצן ניינצענטן יארהונדערט א עמיגראציע הן קיין ניי-רוסלאנד און אין די נובערינעס פון לינגן ברעג דניעפר, הן קיין פוילן. די ציפער, וואס מיר בריינגען גידעריגער וועגן וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין יעדער פון די דער-מאנטע גרופעס, גיט פּרעטענדירנדיג אויף אבסאלוטע ריכטיגקייט און פונקט-ליכטיקייט, ניבן דאך אין אלגעמינגעם א גאנץ קלאר און אמת בילד וועגן דעם פארשיידענעם טעמפ פון דער פארגרעסערונג פון דער צאל אידן אין יעדן פון די דאזיגע קאנטן.

מאפעלע VI

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די ניין מערב-נובערינעס.

צוואקס פאר 50 יאר (1897—1847)		1897	1881	1847	יארן נובערינעס
אין אבסאלוטע צאלן.	אין %				
199	136 262	204 686	175 996	68 424	ווילנער
248	125 276	175 629	133 789	50 353	וויטעבסקער
127	221 325	395 782	289 820	174 457	וואלינער
185	182 293	280 489	229 574	98 196	גראדנער
221	298 731	433 728	339 587	134 997	קיעווער
161	131 161	212 666	269 399	81 505	קאזונער
294	257 382	345 015	283 194	87 633	מינסקער
132	116 207	203 946	151 055	87 739	מאדילעווער
125	206 163	370 612	418 858	164 449	פאדאליער
177	1 674 800	2 622 553	2 291 272	917 753	סך-הכל

טאבעלע VI ווייזט אונז דעם וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די ניין מערב-גובערניעס. מיר זעהען, אז פאר פופציג יאר — פון 1847-טן ביז 1897-טן — האט זיך די צאל אידן אין אלע ניין גובערניעס פארגרעסערט אויף 177 פראצענט. דער עיקר האט זיך די צאל אידן פארגרעסערט אין ערשטן פעריאד — פון 1847-טן ביז 1881-טן — אויף 142 פראצענט; פאר די לעצטע זעכצען יאר — פון 1881-טן ביז 1897-טן האט זיך די צאל אידן פארגרעסערט סך-הכל נאר אויף פערצען פראצענט. אין די דאזיגע זעכצען יאר איז געווען א גרויסע אויסוואנדערונג פון די ניין מערב-גובערניעס אי קיין ניי-רוסלאנד און פוילן, אי קיין אמעריקע. דער גרעסטער פראצענט פון צוואקס פאר די נענמעגע פופציג יאר איז געווען אין מינסקער גובערניע — 294 פראצענט; דער קלענסטער צוואקס איז געווען אין פאדאליער גובערניע — 125 פראצענט. קוקט מען זיך גוט צו צו באזונדערע גובערניעס, איז גרינג צו באמערקן, אז דעם קלענסטן צוואקס גיבן די גובערניעס, וואס האבן געהאט די גרעסטע אב-סאלומע צאל אידן; און פארקערט, די גובערניעס, וואס האבן געהאט א קלענערע צאל אידן, האבן געהאט פאר די פארגאנגענע פופציג יאר א גרעסערן צוואקס, הויך קיעווער גובערניע, וואס שטעלט פאר אין דעם פרט אן אויסנאם. דער סדר פון די גובערניעס לויט דער אבסאלומער צאל אידן האט זיך פאר די נע-נמעגע פופציג יאר א ביסל געביטן. אין 1847-טן יאר וואלט דער דאזיגער סדר געווען פאלגנדיגער: 1. וואלינער; 2. פאדאליער; 3. קיעווער; 4. גראדנער; 5. מאהילעווער א. א. וו. אין 1897-טן איז ער געווען אזוי: 1. קיעווער; 2. מינסקער; 3. וואלינער; 4. פאדאליער; 5. גראדנער א. א. וו.

לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט אין די דאזיגע ניין גובערניעס:

1. אין 1847-טן — 9,26

2. אין 1881-טן — 16,88

3. אין 1897-טן — 13,36

פאר 34 יאר — פון 1847-טן ביז 1881-טן יאר — איז דער פראצענט אידן לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג געווארן כמעט צוויי מאל גרעסער; פארקערט, פאר די לעצטע 16 יאר איז געפאלן דער פראצענט אידן פון 16,88 ביז 13,36.

נייען מיר איבער צו די צען גובערניעס פון פוילן.

דער אבמאלומער וואקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין רוסיש-פוילן.

יאר	די אלגעמיינע באפעלקערונג	אידן	% פון אידן
1816	2 717 287	212 000	7,80
1860	4 840 466	598 100	12,40
1880	7 104 864	1 004 282	14,10
1890	8 256 562	1 134 268	13,70
1897	9 402 253	1 321 100	14,10
1913	13 057 222	1 954 898	14,97

מיר זעהען, אז די אלגעמיינע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן פאר דער צייט פון קרוב צו הונדערט יאר (1816—1913) ווייניגער פון פינף מאל, ווען די אידישע באפעלקערונג, באזונדער גענומען, איז אויסגעוואקסן מער פון ניין מאל. דאס דערקלערט זיך ניט נאר מיט דעם, וואס ביי די אידן איז געווען דער נאטירליכער צוואקס העכער, ווי ביי דער ארומיגער באפעלקערונג, נאר אויך מיט דעם, וואס פוילן איז געווארן אן אָרמ, וואס האט צוגעצויגן צו זיך אידן פון אנדערע גובערניעס. און די דאזיגע אימיגראציע פון אנדערע גובערניעס, דער עיקר פון די ליטווישע און ווייס-רוסישע גובערניעס, האט געגעבן דעם פוילישן אידנטום א גרויסן צוואקס, וואס האט געדעקט ביז א געוויסער מאס די עמיגר-ראציע פון פוילישע אידן קיין אמעריקע. אין 1816-טן יאר האבן די אידן אויס-געמאכט אין די צען פוילישע גובערניעס 7,8 פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג און אין 1913-טן יאר שוין 14,97, כמעט צוויי מאל אזוי פיל. אין דעם וואקס אבער פונם פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג בא-מערקן מיר צוויי פעריאדן — ביז 1880-טן יאר וואקסט די אידישע באפעלקערונג אהן אן אויפהער; פון 1880-טן ביז 1890-טן פארקלענערט זיך אפילו א ביסל דער פראצענט אידן פון 14,1 אויף 13,7; אין 1897-טן דערגרייכט דער פראצענט אידן צו דערזעלבער הייך, ווי אין 1880-טן יאר; און פאר די 16 יאר — פון 1897-טן ביז 1913-טן — הויבט זיך אויף דער פראצענט פון דער אידישער בא-פעלקערונג ביז 14,97 פראצענט.

דער פארשיידענער טעמפ פונם וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג
 ביזן 1880-טן יאר און נאך דער דאזיגער צייט, ווי אויך דער שנעלערער וואוקס
 פון דער אידישער באפעלקערונג אין פארגלייך מיט דער אלגעמיינער ווערן
 בולטער, ווען מיר נעמען אן די דאטן פון 1816-טן יאר פאר 100 און רעכענען
 אויס בנוגע צו דער דאזיגער גרונטדאטע די איבעריגע ציפערן.

VIII טאבעלע

דער רעלאטיווער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער
 באפעלקערונג אין די צען גובערניעס פון רוסיש-פּוילן.

יאָר	די אלגעמיינע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג
1816	100	100
1860	178	282
1880	261	474
1890	304	535
1897	346	623
1913	481	922

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג איז געווען פארן גאנצן
 פעריאד צייט כמעט צוויי מאל אזוי גרויס, ווי פון דער גאנצער באפעלקערונג.
 ביי דער לעצטער איז פון הונדערט געווארן 481 און ביי דער אידישער בא-
 פעלקערונג — 922. ביזן די 80-ער יארן איז דער צוואקס ביי דער אידישער
 באפעלקערונג געווען א סך שטארקער, ווי ביי דער ארומיגער באפעלקערונג;
 נאכדעם יאגט דער צוואקס פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג אן דעם צוואקס
 פון דער אידישער באפעלקערונג. דאס דערקלערט זיך גענויס ניט נאר מיטן
 גרעסערן אנטייל ופון די אידן אין דער עמיגראציע פון פוילן, נאר אויך מיטן
 פאלן פונם נאטירליכן צוואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג. די אידישע
 באפעלקערונג ווערט גיכער אריינגעצויגן אין די גרויסע שטעט און ווערט פֿכלל
 גיכער באאיינפלוסט פון די שטרעמונגען אין די שטעט, וואס פֿירן צו א
 ממשותדיגער פארקלענערונג פון די געבוירענע. וועגן דער דאזיגער פראגע
 וועט אונז נאך אויסקומען צו ריידן שפעטער, און מיר וועלן זיך נאך ניט איין מאל
 מיט איר טרעפן.

נאך אינטענסיווער, ווי אין די צען רוסיש-פּוילישע גובערניעס, איז געווען דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די גובערניעס פון ניי־רוסלאנד (בעסאראבער, כערסאנער, יעקאטערינאסלאווער און טאוורישער).

טאבעלע IX

דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין ניי־רוסלאנד.

יאָר	די נאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג	% פון אידן
1844	3 127 054	95 305	3,0
1880	4 988 470	368 567	7,4
1897	8 235 488	730 278	8,9
1913	11 403 200	(* 900 000)	7,9

נעמען מיר אָן די דאטן פון 1844-טן יאר פאר 100, וועט די געפראכטע טאבעלע באקומען פאלגנדיגן פנים:

יאָר	די נאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג
1844	100	100
1880	159	386
1897	263	766
1913	365	944

נעמען מיר דעם גאנצן פעריאד פון 1844-טן יאר ביז 1913-טן, זעהען מיר, אז די נאנצע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט ווייניגער פון פיר מאל — פון יעדע הונדערט נפשות איז געווארן 365 — און די אידישע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט כמעט צען מאל — פון יעדע הונדערט אידישע נפשות איז געווארן 944. דער צוואקס ביי אידן איז געווען אויף אזא אופן כמעט דריי מאל שטארקער, ווי ביי דער ארומיגער באפעלקערונג. נעמען מיר אבער נאר די לעצטע 16 יאר — פון 1897 ביז 1913 — זעהען מיר, אז ביי

(* בערך.)

אידן האט זיך די באפעלקערונג פארגרעסערט נאר אויף 23 פראצענט, און די אלגעמיינע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן פאר דער צייט אויף 40 פראצענט. דאס איז געווען ארויסגערויפן פון דעם, וואס די אידישע עמיגראציע האט אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט פארכאפט אויך די גובערניעס פון ניי־רוסלאנד, הנם בכלל איז דארט די עקאנאמישע לאגע פון די אידישע מאסן א סך פעסטער און זיכערער, ווי אין ליטע און ווייס־רוסלאנד. מע מוז אבער צוגעבן, אז אויך דער נאטירליכער צוואקס איז שטארק געפאלן אין ניי־רוסלאנד אין די לעצטע יארן.

באוונדער אינטענסיוו איז געווען די צוואנדערונג פון אנדערע גובערניעס קיין ניי־רוסלאנד ביזן 1897-טן יאר. ווי פאקאנט, ווערט פארדאפלט די באפעלקערונג ביי א צוויי־פראצענטליכן יארליכן צוואקס אין 34 יאר. לויט דעם דאזיגן השבון וואלטן באדארפט זיין אין ניי־רוסלאנד אין 1880-טן יאר מאקסימום 200 מיוזנט אידן. ס'זיינען אבער געווען אין דעם יאר קרוב צו 370 מיוזנט אידן — קומט אויס, אז ביז 170 מיוזנט אידן זיינען אנגעקומען קיין ניי־רוסלאנד פון אנדערע גובערניעס פון תחום. שפעטער פון 1880-טן יאר איז דער צוואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג בכלל שוין געווען געפאלן, נאר נעמענדיג אין אכט, אז ביי אן אימיגראנט־באפעלקערונג איז דער פראצענט פון יונגע לייט העכער, וועלן מיר צולאזן, אז אויך אין די יארן פון 1880 ביז 1897 איז געווען אין ניי־רוסלאנד א צוויי־פראצענטיגער יארליכער צוואקס. אפילו ביי אזא הויכן צוואקס וואלט די אידישע באפעלקערונג באדארפט באטרעפן אין 1897-טן יאר 500 מיוזנט, און זי האט באטראפן מער פון 730 מיוזנט. קומט אויס, אז אין משך פון 16—17 יאר זיינען געקומען פון אנדערע גובערניעס פון תחום קיין ניי־רוסלאנד 230 מיוזנט אידן, וואס ס'מאכט אויס ביז 15 מיוזנט א יאר.

פון די פיר גובערניעס פון ניי־רוסלאנד האט בעסאראביע שוין אין 1844-טן יאר געהאט פארהעלטניסמעסיג א גרויסע צאל אידן — 48,943, מער פון 50% פון אלע אידן פון ניי־רוסלאנד. די אידן האבן זעמאלט אויסגעמאכט אין בעסאראביע 6,2 פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג. אין 1897 יאר זיינען געווען אין בעסאראבער גובערניע 228,528 אידן, ד. ה. מער ווי פיר מאל אזוי פיל, ווי אין 1844-טן יאר, און זיי האבן אויסגעמאכט 11,8 פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג. נעמען מיר אראפ די בעסאראבער אידן פון דער צאל אידן אין גאנץ ניי־רוסלאנד, וועלן מיר ערשט זעהן, ווי גרויס דער צוואקס איז געווען.

טאבעלע X

דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין דריי גובערניעס פון ניי-רוסלאנד. (כערסאנער, יעקאטערינאסלאווער און מאורישער)

יאָר	די גאנצע באַפֿעלקערונג	אידן	% פֿון אידן
1844	2 333 951	46 312	2,0
1880	3 602 727	200 740	5,6
1897	6 295 076	501 750	8,0
1913	8 840 200	670 000*	7,6

רעכענען מיר די דאסן פון 1844-טן יאר פאר 100, באקומט די טא- בעלע X פאלגנדיגן פנים:

יאָר	די גאנצע באַפֿעלקערונג	אידן
1844	100	100
1880	154	433
1897	270	1083
1913	379	1447

מיר זעהען אלזא, אז די גאנצע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן פון 1844 ביז 1913 ווייניגער פון פיר מאל, און די אידישע מער פון פערצן מאל. פון יעדע 100 נפשות פון דער גאנצער באפעלקערונג איז געווארן סך-הכל 379; פון יעדע הונדערט אידישע נפשות — 1447. פארשטייט זיך, אז דער גרעסטער צוואקס פאלט אויף די ביידע אינדוסטריעלע גובערניעס — כערסאנער און יעקאטערינאסלאווער — וואו ס'זיינען אויסגעוואקסן די גרעסטע אידישע קהלות פון די גובערניעס פון החום, ניט רעכענענדיג פוילן. אין פאלטאווער און משערניגאווער גובערניע איז צום סוף פון אכטצענטן יאר-

(* בערד.

הונדערט געווען ווייניגער פון מייזונג נפשות. אין משך פון 19-טן יארהונדערט
איז די אידישע באפעלקערונג אויך אין די צוויי גובערניעס שטארק אויסגעוואקסן.
אזוי זיינען געווען אידן אין פאלטאווער און משערניגאווער גובערניע:

1. אין 1847 — 34 009;

2. אין 1881 — 167 158;

3. אין 1897 — 225 396

פאר פופציג יאר איז די אידישע באפעלקערונג אין די דאזיגע צוויי גובער-
ניעס אויסגעוואקסן כמעט זיבן מאל.

פון די אלע געבראכטע דאטן און ציפערן איז צו זעהן, אז פאר די לעצטע
פופציג-זעכציג יאר האט די אידישע מאסע פון רוסלאנד געשטרעבט אין די
ראיאנען, וואס האבן זיך אויסגעצייכנט מיט א באזונדער אינטענסיווער אנט-
וויקלונג פון דער אינדוסטריע — קיין פוילן און קיין דרום-רוסלאנד. צום סוף
פון דער ערשטער העלפט פון 19-טן יארהונדערט האט געלעבט אין פוילן פון
25 ביו 28 פראצענט פון אלע רוסלענדישע אידן; אין כערסאנער, יעקאטערי-
נאסלאווער און טאוורישער גובערניעס ווייניגער פון דריי פראצענט און אין די
איבעריגע 12 גובערניעס פון תחום מער פון 70 פראצענט פון אלע רוסלענדישע
אידן. אין 1913-טן יאר זיינען שוין די פארהעלמענישן געווען בערך פאלגנדיגע:
אין פוילן זיינען געווען פון 30 ביו 33 פראצענט פון אלע רוסלענדישע אידן;
אין די דריי דרום-גובערניעס — פון 10 ביו 12 פראצענט; אין די איבעריגע
12 גובערניעס פון 55 ביו 60 פראצענט פון אלע רוסלענדישע אידן.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין רוסלאנד ערב דער וועלט-מלחמה?
2. וויפיל אידן האבן עמיגרירט פון רוסלאנד פון 1897-טן ביו 1914-טן?
3. איז געווארן פאר דער צייט — פון 1897-טן ביו 1914-טן — קלענער
די אבסאלוטע צאל אידן? די רעלאטיווע צאל אידן?
4. ביי וואסערע פעלקער פון תחום איז גרעסער די עמיגראציע? די צוריק-
וואנדערונג?
5. ביי וועמען איז געווען שטארקער דער וואקס פון דער באפעלקערונג
אין 19-טן יארהונדערט: ביי די אידן צי ביי די ארומיגע פעלקער?
6. וואס פאר א פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן אידן

- אויסגעמאכט אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין מיטן פון 19-טן יאר-
הונדערט? אין סוף פון 19-טן יארהונדערט?
7. וויפיל זייגען געווען אידן אין רוסלאנד אין אנהויב פון 19-טן יאר-
הונדערט? אין מיטן פון 19-טן יארהונדערט? צום סוף פון 19-טן יאר-
הונדערט?
8. וויפיל זייגען געווען אידן אין די 9 מערב-גובערניעס: אין 1847-טן
יאר? אין 1897-טן?
9. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט לגבי דער אלגעמיינער
באפעלקערונג אין די ניין גובערניעס: אין 1847-טן? אין 1881-טן? אין
1897-טן?
10. וויפיל זייגען געווען אידן אין די צען גובערניעס פון פוילן: אין 1816-טן?
אין 1860-טן? אין 1897-טן? אין 1913-טן?
11. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין פוילן: אין
1816-טן? אין 1860-טן? אין 1880-טן? אין 1890-טן? אין 1913-טן?
12. וואס פאר א באפעלקערונג איז מער אויסגעוואקסן פארן נייצענטן
יארהונדערט אין פוילן: די אידישע אדער די ארומיגע?
13. מיט וואס דערקלערט זיך דער שנעלערער וואקס פון דער אידישער
באפעלקערונג?
14. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די אידישע באפעלקערונג אין
פוילן אין משך פון 19-טן יארהונדערט? די גאנצע באפעלקערונג?
15. וויפיל זייגען געווען אידן אין ניי-רוסלאנד: אין 1844-טן יאר? אין
1897-טן? אין 1913-טן?
16. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט פון 1844-טן ביז 1913-טן אין
ניי-רוסלאנד: די ארומיגע באפעלקערונג? די אידישע?
17. פון וואסערע קאנטן האבן אידן עמיגרירט קיין ניי-רוסלאנד?
18. וויפיל בערך האבן עמיגרירט יארליך אידן פון אנדערע קאנטן קיין ניי-
רוסלאנד?
19. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין דריי גובערניעס
פון ניי-רוסלאנד: אין 1844-טן? אין 1880-טן? אין 1897-טן? אין 1913-טן?
20. וויפיל מאל איז אויסגעוואקסן די באפעלקערונג פון 1844-טן ביז 1913
אין די דריי גובערניעס: די אידישע? די גאנצע?

21. וויפיל זיינען געווען אידן אין פאלטאווער און טשערניגאווער גובער-
ניעס: אין סוף פון 18-טן יארהונדערט? אין 1847-טן? אין 1897-טן?
22. אין וועלכע ראיאנען האט די אידישע מאסע פון רוסלאנד געשמרעכט
אין משך פון 19-טן יארהונדערט?
23. ווי זיינען געווען פונאנדערגעמיילט די רוסלענדישע אידן אין בא-
זונדערע קאנטן פון רוסלאנד: צום סוף פון דער ערשטער העלפט פון 19-טן
יארהונדערט? אין 1913-טן יאר?

קאפיטל 4.

די איינטיילונג פון די אידן אין רוסלאנד לויט די קאנטן און פונקטן.

נאך דעם קורצן געשיכטליכן איבערבליק פון דער אנטוויקלונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין רוסלאנד אין משך פון 19-טן יארהונדערט און פון איר וואוקס אין באזונדערע ראיאנען, קאנען מיר איבערגיין צו אן אויספירליכערן באטראכטן פון דעם איצטיגן צושטאנד בנוגע צו דער איינטיילונג פון די אידן לויט די קאנטן און פונקטן. אין גרונט פון אלע ווייטערדיגע באטראכטונגען און אויספירן ווערן געלעגט דער-עיקר די דאטן פון דער פאלקס-צייילונג פון 1897-טן יאר — די איינציגע דאטן, וואס מיר פארמאגן און וואס פארדינען צוטרוי. אמת, פון 1897-טן יאר זיינען געוויס פארגעקומען אפילו אין פרט פון דער איינטיילונג פון די אידן לויט די קאנטן און פונקטן ערנסטע שנים; ס'איז אבער קיין ספק ניט, און דערצו זיינען פאראן פעסטע ראיות און גאנץ געניג-דיגע באווייזן, אז די מענדענצן, וואס האבן זיך ארויסגעוויזן פון די דאטן פון 1897-טן יאר, האבן נאר באקומען פאר די לעצטע צוואנציג יאר א שטיים פארויס.

שמעלן מיר זיך פריהער אפ נאר אויף די אידן פון די 25 נובערניעס פון תחום. מיר טיילן די 25 נובערניעס ניט לויט די געאגראפישע פרינציפן, ווי מען פלעגט זאגן ביז איצט, נאר לויטן נאציאנאלן פרינציפ. ניט געקוקט דערויף, האבן מיר געפונען פאר מעגליך צו פאראייניגן ליטע מיט ווייס-רוסלאנד, ווייל די דאזיגע צוויי נאציאנאלע פראווינצן זיינען עקאנאמיש אזוי צוזאמענגעבונדן און קולטורעל אזוי צוזאמענגעפלאכטן, אז ביי דער ברייטסטער מעגליכקייט פאר א פרייען נאציאנאלן לעבן, וועלן זיי געוויס שטרעבן צו זיין ווי נאהענטער איינע צו דער אנדערער. חוץ דעם האבן מיר געהאלטן פאר איבעריג אויסצוטיילן פון די פראווינצן, וואס שמעלן מיט זיך פאר נאציאנאלע קאנטן, די פאסקלאך און פאסן, וואס ביי אן ערליכער און אמתער פרידליכער צעטיילונג פון לאנד לויטן נאציאנאלן פרינציפ וואלטן זיי באדארפט אויסגעשניטן און איבערגעגעבן ווערן אן אנדער קאנט; למשל, א גרויסער טייל פון סוואליקער נובערניע, וואו די ליט-ווינער מאכן אויס העכער א העלפט, וואלט געוויס באדארפט איבערגיין צו ליטע, אייניגע אויערן פון טשערניגאווער נובערניע צו גרויס-רוסלאנד, אייניגע אויערן פון לובלינער נובערניע צו אוקראינע א. א. וו. די דאזיגע אפעראציע וואלט סוף כל סוף ווייניג וואס געענרערט דאס גאנצע בילד, וואס באקומט

טאבעלע XI

די איינטיילונג פון די אידן אין רוסלאנד לויט די קאנטן און פונקטן (1897).

דער פראצענט אידן אין:			פון יערע 100 אידן וואוינען אין:			די אידישע באפ. צאל		די נאנצע בא- פעלקערונג	גובערניעס
דערפער	שטעטלאך	שטעט	דערפער	שטעטלאך	שטעט	% צו דער נאנצער באפעלק- ערונג	בא- פעלקערונג		
3,4	58,5	58,3	14,54	32,53	52,93	17,5	280 489	1 603 409	גראדעק
5,1	59,5	59,4	25,02	36,06	38,92	16,0	345 015	2 147 621	מינסקער
2,8	56,0	43,4	15,61	55,15	29,24	13,8	212 666	1 544 564	קאוונער
2,8	57,3	44,1	17,09	40,25	42,66	12,9	204 686	1 591 207	ווילנער
3,4	57,2	52,6	23,06	38,99	37,95	12,1	203 946	1 686 764	מאהילעווער
1,9	66,3	52,7	13,44	21,74	64,82	11,8	175 629	1 489 246	וויטעבסקער
3,3	58,2	52,6	18,74	37,45	43,81	14,1	1 422 431	10 062 811	סך-הכל
2,8	43,2	33,9	8,08	10,43	81,49	18,2	351 942	1 931 867	ווארשעווער
3,2	35,9	32,0	11,51	14,95	73,54	15,9	222 558	1 403 901	פיעטערקאווער
4,9	53,5	46,9	23,67	37,95	38,38	15,8	91 394	579 592	לאמזשער
3,7	52,8	53,7	18,06	29,73	52,21	15,7	121 135	772 146	סערליצער
2,4	50,5	50,6	13,38	41,44	45,18	13,8	112 323	814 947	ראדאמער
2,2	53,4	45,8	13,18	39,64	47,18	13,5	156 221	1 160 662	לובלינער
2,2	46,1	51,3	16,39	40,21	43,40	10,9	83 221	761 995	קעלצער
3,7	38,9	40,0	29,49	20,71	49,80	10,2	59 195	582 913	סוואלקער
1,8	39,6	35,0	15,42	24,60	59,98	9,3	51 454	553 633	פלאצקער
0,8	31,8	37,6	7,02	32,05	60,93	8,5	71 637	840 597	קאלישער
2,7	45,3	37,7	13,34	25,09	61,57	14,1	1 321 100	9 402 253	סך-הכל
3,0	49,3	51,0	20,98	48,89	30,13	13,2	395 782	2 989 482	וואלינער
3,8	14,9	30,5	18,93	10,18	70,89	12,4	339 910	2 733 612	כערסאנער
2,4	44,2	46,4	14,80	57,44	27,76	12,3	370 612	3 018 299	פאדאליער
3,1	37,9	31,6	18,08	48,51	33,41	12,2	433 728	3 559 229	קיעווער
2,1	7,6	26,1	33,88	18,25	47,87	5,0	114 452	2 297 854	טשערניגאווער
1,8	6,7	26,6	32,20	4,46	63,34	4,8	101 088	2 113 674	יקאמער-נאמלאווער
1,2	21,1	13,6	21,66	13,60	64,74	4,2	60 752	1 447 790	סאוורישע
1,0	3,3	29,5	19,39	7,60	73,01	4,0	110 944	2 778 151	פאלטאווער
2,4	30,2	31,2	20,06	35,98	43,96	9,2	1 927 268	20 938 091	סך-הכל
3,8	55,7	37,4	25,48	26,54	47,98	11,8	228 528	1 935 412	בעסאראבער
2,8	39,9	36,9	18,11	33,05	48,84	11,6	4 899 327	42 338 567	סך-הכל

זיך, ווען מיר טיילן די 25 גובערניעס, ווי גאנצע לויטן נאציאנאלן פרינציפ, און דערפאר בלייבט ביי אונז די מעגליכקייט הן פון באנוצן זיך מיט די אר-בעטן, וואס האבן ביז אהער ווייניג אויפמערקזאמקייט געשינקט דעם נאציאנאלן פרינציפ און האבן געטיילט רוסלאנד נאר לויטן געאגראפישן פרינציפ, און הן פון פארגלייכן אונזערע ניי-באארבעטע דאטן מיט די אלטע.

טאבעלע XI גיט אונז די אלגעמיינע צאל אידן אין די 25 גובערניעס פון תחום און אויך זייער איינטיילונג, ווי אין באזונדערע נאציאנאלע פראווינצן, אזוי אויך אין באזונדערע וואוינ-פונקטן.

אין אלע 25 גובערניעס זיינען געווען אין 1897-טן יאר — 4 899 327 אידן, וועלכע האבן אויסגעמאכט 11,6 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. אין וועלכע פונקטן האבן אידן מערסטנטיילס געוואוינט אין תחום? פון יעדע הונדערט אידן זיינען געווען:

1. אין שמעט 48,84

2. אין שמעטלאך 33,05

3. אין דערפער 18,11

במעט א העלפט אידן האבן שוין אין 1897-טן יאר געוואוינט אין שמעט; א דריטל אידן האבן געוואוינט אין שמעטלאך און נאר א זעקסטל פון אלע רוסלענדישע אידן האבן דעמאלס געלעבט אין דערפער. דערצו מוז מען נאך צוגעבן, אז דער באגריף שמעט איז אין רוסלאנד גיט נאר אין גאנצן באשטימט און איז איינגעטיילט אן אדמיניסטראטיווער און גיט קיין סטאטיסטישער. גיט ווייניג פונקטן זיינען אריין אין דער קאמעגאריע, „שמעטלאך“, ווען לויט דער צאל פון זייערע איינוואוינער, וואלמן זיי געוויס באדארפט פאררעכנט ווערן פאר שמעט. אלנפאלס, ביי היינטיגן מאמענט קאן מען מיט א רוהיגן געוויסן אננעמען, אז אין די שמעט וואוינען פון 55 ביז 60 פראצענט פון אלע רוס-לענדישע אידן; אין די שמעטלאך, לערך ביז 30 פראצענט און אין די דערפער — צען-צוועלף פראצענט פון אלע רוסלענדישע אידן.

וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער איבעריגער באפעלקערונג אין די פארשידענע פונקטן? פון יעדע הונדערט שמעטישע איינוואוינער מאכן אידן אויס 36,9%, העכער אלזא פון א דריטל. די איבעריגע צוויי דריטל שמעטישע איינוואוינער באשטייען אבער גיט פון איין נאציע, נאר פון עטליכע, ווי מיר וועלן זעהן שפעטער. אין די שמעטלאך קומט אויס אויף יעדע הונדערט נפשות 39,9 פראצענט אידן, אלזא צוויי פינפטל. און אין די דערפער פון די

26 גובערניעס פון תחום מאכן אידן אויס גאר א נישטיגן פראצענט — סך־הכל 2,8.

פון די דאזיגע אלגעמיינע ציפערן וועגן גאנצן תחום זעהען מיר שוין, און ראשית, די מערהייט אידן איז קאנצענטרירט אין שטאטישע פונקטן, און אז אין די שטאטישע פונקטן מאכן אידן אויס זעהר אן אנגעזעהענעם פראצענט. לאמיר איצט איבערגיין צו איינצעלנע קאנטן.

טאבלע XII

די אידן אין באזונדערע קאנטן פון תחום (1897).

דער פראצענט פון אלע אידן פון תחום	דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער באפעלק	די אידישע באפעלקערונג	די גאנצע באפעלקערונג	קאנט
29,0	14,1	1 422 431	10 062 431	ליטע און ווייסרוסלאנד
27,0	14,1	1 321 100	9 402 253	פוילן
39,3	9,2	1 927 268	20 938 091	אוקראינע
4,7	11,8	228 528	1 935 412	בעסאראביע
100,0	11,6	4 899 327	42 338 567	סך־הכל

לויט דער אבסאלוטער צאל אידן פארנעמט אוקראינע דאס ערשטע ארט, וואו ס'זיינען געווען 39,3 פראצענט פון אלע אידן פון תחום. נאכדעם גייט ליטע און ווייסרוסלאנד מיט 29,0 פראצענט און אויפן דריטן ארט פוילן, וואו ס'זיינען געווען 27,0 פראצענט פון אלע אידן פון תחום. לויט דער רעלאטיווער צאל אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג שטייען אויפן ערשטן ארט ליטע און ווייסרוסלאנד און פוילן, וואו די אידן מאכן אויס 14,1 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג; נאכדעם גייט בעסאראביע מיט 11,8 פראצענט אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג, און דאס לעצטע ארט פארנעמט אוקראינע, וואו די אידן מאכן אויס סך־הכל 9,2 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. מיר האבן גענומען דעם דורכשניטליכן פראצענט אידן אין גאנצע קאנטן. אין באזונדערע גובערניעס פון יעדער קאנט איז דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג גאנץ פארשיידן. אין ליטע און ווייסרוסלאנד איז דער העכסטער פראצענט אידן, 17,5 — אין גראדנער גובערניע; און דער קלענסטער פראצענט — 11,8 — אין וויטעבסקער גובערניע. אין פוילן איז דער העכסטער

פראצענט אידן — 18,2 — אין ווארשעווער גובערניע, און דער קלענסטער — 8,5 — אין קאלישער. אין אוקראינע איז דער העכסטער פראצענט אידן — 13,2 — אין וואלינער גובערניע און דער קלענסטער — 4,0 — אין פאלמאוווער. צוויי ערשיינונגען ווירקן אויף דער אפסאלוטער און רעלאטיווער צאל אידן אין דער אדער יענער גובערניע: די לאנגארינקייט פונם אידישן ישוב אין דער געגעבענער גובערניע און די אנטוויקלמע אינדוסטריע. פאלן ביידע מאמענטן צוזאמען, ווי אין ווארשעווער, פיעטערקאווער און גראדנער גובערניע, דערנרייכט דארטן דער אידישער ישוב זיין העכסטע מדרגה אין אלע פרטים. פאלן ביידע מאמענטן ניט צוזאמען, דאן האט אפט די גרעסערע ווירקונג די לאנגארינקייט פון אידישן ישוב, נאר ס'טרעפט אויך, אז די אנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע באקומט די אויבער-האנט. דאס איז שוין געווענדט אין דעם, וואס פאר א אינדוסטריע ס'איז אנטוויקלט אין דער אדער יענער גובערניע און אויף וויפיל דער האנדל האט דארט א גרויסן פלאץ. אין יעקאטערינאסלאווער גובערניע מאכן די אידן אויס א סך א ווייניגערן פראצענט, ווי אין וואלינער גובערניע, ניט געקוקט אויף דעם, וואס אין דער ערשטער איז די פאבריקאציע מער אנט-וויקלט; פארקערט, אין כערסאנער גובערניע מאכן די אידן אויס א גרעסערן פראצענט, ווי אין קיעווער און פאדאלער גובערניע, הגם דער אידישער ישוב אין כערסאנער גובערניע איז א סך יונגער פונם אידישן ישוב פון די לעצטע צוויי גובערניעס. לאמיר איצט זעהן די צעטיילונג פון אידן אין באזונדערע פונקטן אין פארשיידענע קאנטן.

XIII טאבעלע

פון יעדע הונדערט אידן וואוינען אין שטעט, שטעטלאך און דערפער

קאנט	שטעט	שטעטלאך	דערפער
ליטע און ווייסרוסלאנד	43,79	37,44	18,74
פוילן	61,57	25,09	13,34
אוקראינע	43,96	35,98	20,06
בעסאראביע	47,98	26,54	25,48
סך-הכל	48,84	33,05	18,11

מיר זעהען, אז דעם גרעסטן פראצענט שטאטישע אידן פארמאגט פוילן

— מער פון 60 פראצענט פון אלע פוילישע אידן וואוינען אין שמעט. נעמט מען ווארשעווער און פיעטערקאווער גובערניעס, וואס פארנעמען דעם ערשטן ארט לויט זייער הויך אנטוויקלטער אינדוסטריע, זעהט מען, אז אין דער ערשטער וואוינען אין שמעט 81,49 און אין דער צווייטער 73,54 פראצענט פון אלע אידן פון די דאזיגע גובערניעס. דאסזעלבע דורט זיך איבער אין אוקראינע. בְּכָל וואוינען אין אוקראינע אין די שמעט גאר 43,96 פראצענט פון אלע אוקראינישע אידן, אין כערסאנער גובערניע אבער — 70,89 פראצענט; אי יעקאטערינאסלאווער גובערניע — 63,34 פראצענט. אויך אין די גובערניעס, וואו דער אידישער ישוב איז א יונגער, ווי, למשל, אין טאוורישער אדער פאלטאווער גובערניע, הנם די פאבריקאציע איז דארטן ניט שטארק אנטוויקלט, דאך איז קאנצענטרירט דער גרעסטער פראצענט אידן אין די שמעט — אין פאלטאווער 73,01 פון אלע אידן פון דער דאזיגער גובערניע און אין טאוורישער — 64,74 פראצענט. דאס איז אויך א פארשטאנדליכע זאך — דער אידישער ארימער בעלימלאכה פון ליטע און וואלין, וואס זוכט פרנסה אין קרים אדער בְּכָל אין די דרום-גובערניעס, נעפינט זי ניכער אין די שמעט, ווי אין די שמעטלאך אדער דערפער. אין דעם פרט זיינען זעהר אינטערעסאנט כערסאנער און יעקאטערינאסלאווער גובערניעס. אין די שמעטלאך פון די דאזיגע גובערניעס איז גאר א קליינער פראצענט אידן — אין יעקאטערינאסלאווער גובערניע וואוינען אין שמעטלאך סך-הכל 4,46 פראצענט פון אלע אידן פון דער גובערניע און אין כערסאנער גובערניע — 10,18 פראצענט. אין די דערפער קומט אויס א גרויסער פראצענט אידן, דאס איז אבער גאר דערפאר, וואס אין די צוויי גובערניעס זיינען פאראן א סך אידישע קאלאניעס. אין דער אמתן, ווען מען רעכנט אראפ די אידישע קאלאניעס, קומט אויס, אז פון 85 ביז 90 פראצענט אידן פון כערסאנער און יעקאטערינאסלאווער גובערניעס וואוינען אין שמעט. דא דורט זיך אלזא איבער דיזעלבע ערשיינינג, וואס מיר זעהען פון יענער זייט ים — די אידישע עמיגראציע גייט כמעט אויסשליסליך אין די שמעט און דערצו אין די גרויסע שמעט.

דער פראצענט אידן, וואס וואוינט אין דערפער אין פארשיידענע קאנטן און אין פארשיידענע גובערניעס באווייזט דאס זעלבע — וואס מער די פאבריקאציע איז אנטוויקלט אין דעם אדער יענעם קאנט, אין דער אדער יענער גובערניע, אלץ קלענער איז דער פראצענט אידן, וואס בלייבט אין דארף. אין פוילן וואוינען אין דערפער 13,34 פון אלע פוילישע אידן און אין ליטע און

ווייסרוסלאנד 18,74. אין אוקראינע, ווען מען רעכנט אראפ די אידישע קא-
לאניעס, וועט דער פראצענט אידן אין די דערפער זיין נידעריגער, ווי אין ליטע
און ווייסרוסלאנד. אין ווארשעווער, פיעטערקאווער און קאלישער גובערניעס,
וואס האבן אן אנשוויקלעכע פאבריקאציע, וואוינען זעהר ווייניג אידן אין די
דערפער — 8,8 פראצענט; 11,51 און 7,02 לויט דעם סדר פון די אויסגערעכנטע
גובערניעס; אין ראדאמער, קעלצער און לובלינער גובערניעס באגעגענען מיר שוין
אזא פראצענט אידן אין די דערפער, וואס דערמאנט די אפגעשטאנענע גאליציע
— 41,44; 40,21; 39,64 לויט דעם סדר פון די אנגעוויזענע גובערניעס. דאס-
זעלבע זעהט מען אין ליטע, ווען מען פארגלייכט גראדנער גובערניע (14,54 פרא-
צענט אידן אין די דערפער) מיט מאהילעווער גובערניע (23,06 פראצענט אידן
אין די דערפער).

מיר האבן ביו אהער גערעדט וועגן די אידן אין פארשידענע פונקטן, ווי
וועגן א זעלבשטענדיגן כולל. לאמיר איצט זעהן, ווי איז די לאגע פון אידן
אין פארשידענע וואוינ-פונקטן אין פארגלייך מיט דער ארומיגער באפעלקערונג
פון די זעלבע ערטער. אין די דערפער מאכן אידן אויס אומעטום — אין אלע
קאנטן און אין אלע גובערניעס — אזא נישטיגן פראצענט, אז ס'איז ניט כדאי
דערויף זיך אפשטעלן. מיר וועלן דעריבער זיך פארנעמען נאר מיט די שמעט
און שמעטלאך.

XIV טאבעלע

דער פראצענט אידן אין שמעט און שמעטלאך (1897).

שמעטלאך	שמעט	קאנט
58,2	52,6	ליטע און ווייסרוסלאנד
45,3	37,7	פוילן
30,2	31,2	אוקראינע
55,7	37,4	בעסאראביע
39,9	36,9	סך-הכל

מיר זעהען, אז אין ליטע און ווייסרוסלאנד בילדן די אידן אן אבסאלוטע
מעררהייט הן אין די שמעט און הן אין די שמעטלאך — פון הונדערט שמאמישע
איינוואוינער זיינען 52,6 אידן און פון הונדערט שמעטלשע איינוואוינער

58,2 זידן. מיר וועלן שפעטער זעהן, פון וויפיל נאציאנאלע גרופעס בא- שטייען די איבעריגע איינוואוינער פון די שטעט פון ליטע און ווייסרוסלאנד, און דעמאלס וועלן מיר ערשט פארשטיין, וואס פאר א פח די אידן פארמאגן אין די שטעט פונם דאזיגן קאנט. גיט אזוי גינציג איז די לאגע אין פוילן. דא בילדן די אידן אין די שטעט סך-הכל 37,7 פראצענט, האבנדיג אנטקעגן זיך א מערהייט פון העכער זעכציג פראצענט, וועלכע באשטייט זעהר אפט כמעט אויסשליסליך פון איין נאציאנאלער גרופע — פון פאלאקן. דער דאזיגער הקרן קויפט זיך אבער אויס מיט דעם, וואס אין די פוילישע שטעט זיינען קאנצענטרירט אבסאלוט גרויסע מאסן אידן. די אידן אין ווארשע מאכן טאקי אויס נאר קיים 38 פראצענט (1913), און די פאלאקן בילדן דארט 56 פראצענט (1913); די אבסאלוטע צאל אידן איז אבער אזא גרויסע, אז די אסימילאציע קאן דא האבן זעהר שוואכע ווארצלען און, פארקערט, די נאציאנאלע קולטור געפינט דא דעם גינציגסטן באדן. אין די שטעטלאך פון פוילן מאכן שוין די אידן אויס כמעט א העלפט — 45,3.

נאך א קלענערן פראצענט, ווי אין פוילן, מאכן די אידן אויס אין די שטעט און שטעטלאך פון אוקראינע — 31,2 פראצענט אין די שטעט און 30,2 פראצענט אין די שטעטלאך. ווי מיר וועלן אבער זעהן שפעטער, ווען מיר וועלן איבערגיין צום נאציאנאלן צוזאמענשטעל פון די שטעט, איז די לאגע אין אוקראינע אין דער אמתן א סך גינציגער, ווי אין פוילן. אין אוקראינע איז נימא קיין איין נאציע, וואס זאל בילדן א מערהייט אין די שטעט. די באפעל- קערונג פון די שטעט פון אוקראינע באשטייט מערסטנמילס פון דריי גלייכע פעלקער-גרופעס: אידן, גרויסרוסן און אוקראינער.

אין בעסאראביע מאכן די אידן אויס 37,4 פראצענט אין די שטעט, און אין די שטעטלאך מער פון א העלפט — 55,7.

מיר זעהען, אז דוקא אין די קאנטן, וואס פארמאגן א גרויסע פאבריקאציע און וואס זייערע שטעט ציהען צו צו זיך א גרויסן פראצענט פון דער אידישער קאנט-באפעלקערונג — דוקא אין די דאזיגע פראווינצן בילדן די אידן לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג א קלענערן פראצענט אין די שטעט. דאס דער- קלערט זיך דערמיט, וואס אין די אינדוסטריעל אנטוויקלעטע קאנטן עמיגרירן אין די שטעט גרויסע ניט-אידישע מאסן. און דעריבער קומט אויס, אז דוקא אין די גובערניעס, וואו דער גרעסטער פראצענט אידן איז קאנצענטרירט אין די שטעט, מאכן די אידן דאך אויס לגבי דער גאנצער באפעלקערונג א קלענערן פראצענט

אין די שטעט, ווי אין די גובערניעס, וואו ס'איז קאנצענטרירט א קלענערער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג אין די שטעט.

אין ווארשעווער גובערניע וואוינען אין שטעט 81,49 פון אלע אידן פון דער גובערניע, — און דאך בילדן די אידן אין די שטעט נאר 33,9 פראצענט פון דער גאנצער שטאטישער באפעלקערונג; אין סעדלעצער גובערניע וואוינען אין די שטעט נאר 52,21 פראצענט פון אלע אידן פון דער גובערניע, זיי מאכן אבער אויס אין די שטעט 53,7 פראצענט פון דער גאנצער שטאטישער באפעלקערונג. דאס זעלבע זעהן מיר אין אוקראינע — אין וואלינער גובערניע, וואו נאר 30,13 פראצענט פון אלע אידן פון דער גובערניע וואוינען אין שטעט, מאכן די אידן אויס 51,0 פראצענט פון דער שטאטישער באפעלקערונג פון דער גובערניע, און אין כערסאנער גובערניע, וואו מער פון 70 פראצענט פון אלע אידן פון דער גובערניע וואוינען אין שטעט, מאכן די אידן אויס אין די שטעט נאר 30,5 פראצענט פון דער גאנצער שטאטישער באפעלקערונג.

פון די נאר וואס געבראכטע צוויי ביישפילן איז קלאר, וואס פאר א גרויסע ראלע שפילט אין אידישן לעבן די אבסאלוטע קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן. ווארום קאן דאך קיין צוויי מיינונגען ניט זיין וועגן דעם, וואסערע גובערניעס, צי ווארשעווער און כערסאנער אדער סעדלעצער און וואלינער, זיינען גינציגער פאר דער אנטוויקלונג פון דער אידישער נאציאנאלער קולטור. אין עלף (פון 25) גובערניעס פון תחום וואוינט מער פון א העלפט פון דער אידישער באפעלקערונג אין שטעט; אין זיבן גובערניעס וואוינט פון 40 ביז 50 פראצענט פון אלע אידן אין שטעט; אין פינף — פון 30 ביז 40 פראצענט פון אלע אידן; און נאר אין צוויי גובערניעס — קאוונער און פאדאלער — זיינען אין די שטעט קאנצענטרירט ווייניגער פון 30 פראצענט פון אלע אידן, און דער גרעסטער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג פון די דאזיגע צוויי גובערניעס געפינט זיך אין די שטעטלאך.

בנוגע צו דער אלגעמיינער באפעלקערונג פון די שטעט איז די לאגע אזוי: אין אכט גובערניעס מאכן די אידן אויס אן אבסאלוטע מערהייט, האבנדיג אין די שטעט מער פון א העלפט פון דער גאנצער שטאטישער באפעלקערונג — פון 50 ביז 60 פראצענט; אין זעקס גובערניעס האבן די אידן פון 40 ביז 50 פראצענט פון אלע שטאטישע איינוואוינער, און אין די דאזיגע זעקס גובערניעס בילדן די אידן א רעלאטיווע מערהייט, זיענדיג אין די שטעט שמארקער פון יעדע פון אלע איבעריגע נאציעס, וואס וואוינען אין

די דאזיגע גובערניעס; אין 7 גובערניעס מאכן די אידן אויס פון 30 ביז 40 פראצענט פון אלע שטאטישע איינוואוינער און אין די דאזיגע גובערניעס פארנעמען שוין די אידן דאס צווייטע ארט, אפטרעטנדיג דאס ערשטע ארט אן אנדער פאלק; זיי שטעלן אבער פאר אזא גרויסע צאליגע קראפט, אז מע מוז זיך מיט זיי שטארק רעכענען. און נאר אין 4 גובערניעס ניבן די אידן ווייניגער פון 30 פראצענט פון די שטאטישע איינוואוינער — די דאזיגע אלע פיר גובערניעס געפינען זיך אבער אין אוקראינע, וואו אין די שטעט געפינט זיך א גרויסער פראצענט גרויס־רוסן, און דאס אנשפארן זיך פון די אוקראינער אויף די סימפאטיעס פון די אידן איז אומפארמיירליך.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין די 25 גובערניעס פון תחום אין 1897-טן יאר?
2. וואס פאר א פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן אידן דעמאלט אויסגעמאכט?
3. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון תחום האט געוואוינט: אין די שטעט? אין די שטעטלאך? אין די דערפער?
4. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אויס געמאכט אין 1897-טן לגבי דער נאנצער באפעלקערונג: אין די שטעט? אין די שטעטלאך? אין די דערפער?
5. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון תחום האט געוואוינט אין 1897-טן: אין ליטע און ווייס־רוסלאנד? אין פוילן? אין אוקראינע? אין בעסאראביע?
6. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט לגבי דער נאנצער באפעלקערונג: אין ליטע און ווייס־רוסלאנד? אין פוילן? אין אוקראינע? אין בעסאראביע?
7. וואסערע סבות ווירקן אויף דער אבסאלומער און רעלאטיווער צאל אידן אין דער אדער יענער גובערניע?
8. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון ליטע און ווייס־רוסלאנד וואוינט: אין שטעט? אין שטעטלאך? אין דערפער?
9. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון פוילן וואוינט: אין שטעט? אין שטעטלאך? אין דערפער?
10. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון אוקראינע וואוינט: אין שטעט? שטעטלאך? דערפער?

11. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן וואוינט אין שמעט? אין וואר-
שעווער גובערניע? אין פיעטערקאווער גובערניע?
12. וואסערע נאך גובערניעס קאנצענטרירן אין זיך א גרויסן פראצענט
אידן?
13. אין וואסער א קאנט וואוינט דער גרעסטער פראצענט אידן אין דערפער?
14. אין וואסער א קאנט וואוינט דער קלענסטער פראצענט אידן אין
דערפער?
15. מיט וואס דערקלערן זיך די דאזיגע ערשיינונגען?
16. וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער גאנצער באפעל-
קערונג אין ליטע און ווייסרוסלאנד: אין די שמעט? אין די שטעטלאך?
17. וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער גאנצער באפעל-
קערונג אין פוילן: אין שמעט? אין שטעטלאך?
18. וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער גאנצער באפעל-
קערונג אין אוקראינע: אין שמעט? אין שטעטלאך?
19. וואס פאר א ראלע שפילט די אבסאלוטע צאל אידן אין די שמעט?
20. אין וואסערע קאנטן איז די גינציגסטע לאגע פאר דער אידישער בא-
פעלקערונג אין די שמעט: צוליב דעם גרויסן פראצענט אידן? צוליב דער צע-
ברעקליכייט פון די איבעריגע נאציאנאלע גרופעס?
21. פאלט צוזאמען די אבסאלוטע קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן
מיט זייער רעלאטיווער צאל לגבי דער גאנצער באפעלקערונג?
22. וואסערע סבות ווירקן אין דעם פרט?
23. אין וויפיל גובערניעס וואוינט אין שמעט פון דער גאנצער אידישער
באפעלקערונג: מער פון א העלפט? פון 40 ביז 50 פראצענט? פון 30 ביז
40 פראצענט?
24. אין וויפיל גובערניעס מאכן די אידן אויס לגבי דער גאנצער בא-
פעלקערונג: אן אבסאלוטע מערהייט? א רעלאטיווע מערהייט? א באדייטנדיגע
מינערהייט?

קאפיטל 5.

דער נאציאנאלער צוואמענשמעל פון די 25 נובעריעס פון תחום.

די אלע פראנעס, וואס מיר האבן אנגערימט אין פריהערדיגן קאפיטל, וועלן ווערן פאר אונז א סך קלארער און פארשטאנדליכער, ווען מיר וועלן אויפֿ-הערן אָפּערירן מיטן מערמין „די גאנצע באפעלקערונג“, ווי אלע אידישע סטא-מיסטיקער האבן געמאָן ביז איצט, און וועלן צעגלידערן די דאזיגע גאנצע בא-פעלקערונג לויט איר פיל-פעלקערליכן צוואמענשמעל. מאבעלע XV (זעה ביי-לאגע) ניט אונז דעם אידישן תחום אין זיין אמתן פיל-פארביגן נאציאנאלן גע-שמאלט, און מיר באקומען גאר אן אנדער בילד. וועגן די פארפלאנטעטע און פארוויקלטע קעגנזייטיגע נאציאָנאלע פארהעלטענישן, ווי ווען מיר באניצן זיך מיט דעם צעשוואומענעם און פארדעקנדיגן מערמין „די גאנצע באפעלקערונג“, דאס קאנקרעטע רעאלע לעבן מיט זיין גאנצן פיל-פעלקערליכן פלאנטער, וואס האט פארוואנדלט דעם תחום אין אן ארענע פון פארבימערטן נאציאנאלן קאאָפּ, טרעט דא ארויס מיט זיין גאנצער שארפֿקייט און בולטקייט און דעקט אויף פאר אונז דעם הינטער-גרונט פון א סך ערשיינונגען, וואס זעהן אויס מאדנע און ניט פארשטאנדליך. לאמיר נאר זעהן, ווי זיינען שטארק פארשיידענע פעלקער אין פארשיידענע קאנטן פון תחום.

איידער מיר גייען איבער צו דער מאבעלע XV, מוזן מיר מאכן אייניגע באמערקונגען. ראשית, אין גרונט פון דער דאזיגער מאבעלע איז געלעגט די מיילונג פון דער באפעלקערונג לויט דער שפראך און ניט לויט דער רעליגיע. אזוי ווי נאר גאר א קליינער פראצענט אידן פון תחום, סך-הכל 2,05, האבן ניט אנגעגעבן קיין אידיש פאר זייער מוטער-שפראך, בייט זיך ניט שטארק די לאגע. דאך פארקלענערט זיך די צאל אידן אויף קרוב צו 85 טויזנט, וועלכע האבן אנגעגעבן פרעמדע שפראכן פאר זייער מוטער-שפראך. אין די נובעריעס, וואו דער פראצענט אידן, וואס האבן אנגעגעבן פרעמדע שפראכן פאר זייער מוטער-שפראך, איז א הויכער, ווירקט דאס אויף דעם פראצענט אידן אין די שמעט. למשל, אין ווארשעווער נובעריע מאכן די אידן אויס אין די שמעט לויט דער רעליגיע — 33,9 פראצענט און לויט דער שפראך נאר — 29,9, ווייניגער מיט גאנצע פיר פראצענט.

שנית, מוז מען געדיינקען, אז די צאל גרויס-רוסן איז געוויס אן אויפֿ-געבלאווענע און אנטשפּרעכט ניט דער ווירקליכער לאגע. די ארגאניזאמארן און

דורכפירער פון דער פאלקסצײלונג פון 1897-טן יאר זײנען געווען פאראינעמערע-
 סירט אין דעם, אז אין רעוולוציא זאל זיך באקומען א גרויסער פראצענט גרויס-
 רוסן אין די עקמדינות, און דעריבער האט מען זיך געסאָרעט אריינשרייבן אין
 דער רובריק פון גרויסרוסן א סך עלעמענטן, וואס געהערן אין דער אמתן צו
 די אוקראינער, ווייסרוסן און אנדערע פעלקער. דער נאציאנאלער באוואוסט-
 זיין פון די מאַסן איז נאך דעמאלט געווען א נידעריגער און האט מיטגעהאלפן
 דער טענדענץ פון דער אפיציעלער סטאטיסטיק. ס'איז דעריבער קיין ספק ניט,
 אז דער פראצענט גרויסרוסן אין פיל נובערגיעס און באוונדערס אין די שטעט
 איז אין דער ווירקליכקייט א סך נידעריגער, ווי ס'איז אנגעוויזן אין דער טא-
 בעלע. און נאך איין זאך. אין די עקמדינות זײנען תמיד געווען קאנצענטרירט
 א סך גרויסרוסישע מיליטער-טיילן, און דאס האט אויך קינסמליך פארגרעסערט
 דעם פראצענט גרויסרוסן אין די אלע קאנטן, וועגן וועלכע מיר ריידן.

איצט נייען מיר איבער צום אינהאלט פון דער טאבעלע. אין די 25
 נובערגיעס פון תחום זײנען געווען אין 1897-טן יאר 42 338 567 נפשות. פון
 זיי זײנען געווען:

38,0 %	16 071 756	1. אוקראינער
18,1 %	7 672 359	2. פּאָליאקן
13,3 %	5 624 250	3. ווייסרוסן
11,4 %	4 815 212	4. אידן
8,0 %	3 398 772	5. גרויסרוסן
3,8 %	1 604 042	6. ליטווינער
2,6 %	1 094 899	7. מאלדאוואנער
2,2 %	936 115	8. דייטשן
0,7 %	299 250	9. לעטן
1,9 %	821 912	10. איבעריגע פעלקער
100,0	42 338 567	סך-הכל

מיר זעהען, אז אויף דעם שטיק פלאץ, וואס שטעלט מיט זיך פאר די 25
 נובערגיעס פון תחום, לעבן מער פון צען נאציעס, און 9 פון זיי שטעלן מיט
 זיך פאר אזעלכע גרויסע מאסן, וואס מען קאן קיין אייגע פון זיי ניט מבטל
 מאכן. פון דער אנדערער זייט איז ניטא קיין איין פאלק, וואס זאל בילדן אזא

מאגילע XVI
 גאנצאונאלער צוזאמענשטעל פון די פיר קאנטן פון תרומ (1897).
 (אין אבסאלוטע צאלן)

אונגארן	אנדערע	רויטשן	לעטן	ליטווענער	ווייסרוסן	גרויסרוסן	אוקראינער	פּאָלאַן	אידן	נאציעס	קאנטן
10 062 811	73 108	21 762	299 250	1 299 494	5 446 218	582 442	862 526	563 854	1 414 157	I. ליטע און ווייסרוסלאנד	
1 183 793	15 979	15 987	4 492	20 019	139 367	215 264	5 925	151 089	615 691	אונגארן אין די שטעט	
9 402 253	38 390	404 846	—	304 548	28 567	272 072	383 255	6 755 503	1 267 072	II. פּוילן אונגארן אין די שטעט	
2 158 662	21 703	111 847	—	6 783	676	173 722	27 986	1 052 546	763 399	III. אוקראיניע אונגארן אין די שטעט	
20 938 091	696 218	449 301	—	—	151 465	2 386 013	14 996 277	353 002	1 905 815	IV. פּעסאראביע אונגארן אין די שטעט	
2 731 046	143 906	26 064	—	—	—	966 489	737 763	38 160	818 664	אין אלע קאנטן פון תרומ	
1 935 412	1 109 095	60 206	—	—	—	158 245	379 698	—	228 168	אונגארן אין די שטעט	
293 332	59 936	—	—	—	—	71 963	46 214	6 154	109 065	אונגארן אין די שטעט	
42 338 567	1 916 811	936 115	299 250	1 604 042	5 624 250	3 398 772	16 071 756	7 672 359	4 815 212	אונגארן אין די שטעט	
6 366 693	241 384	153 898	4 492	26 802	140 043	1 376 986	817 888	1 298 381	2 306 819	אונגארן אין די שטעט	

טאבעלע ווייץ
 נאציאנאלער צוזאמענשטעל פון די פיר קאנטן פון תחום (1897).
 (אין רעלאטיווע צאלן)

אונגארן	אנדערע	דייטשן	לעפן	לסווינער	ווייסרוסן	גרויסרוסן	אוקראינער	פאליאן	אידן	נאציעס	קאנטן		
100,0	0,7	0,2	3,0	12,9	54,1	5,8	3,6	5,6	14,1	נאציעס	קאנטן		
100,0	1,3	1,3	0,4	1,7	11,8	18,2	0,5	12,8	52,0			אונגארן	
100,0	0,4	4,3	—	3,2	0,3	2,9	3,5	71,9	13,5			אין די שטעט	
100,0	1,0	5,2	—	0,3	0,03	8,0	1,3	48,8	35,4			אונגארן	
100,0	3,3	2,2	—	—	0,7	11,4	71,6	1,7	8,1			אין די שטעט	
100,0	5,3	0,9	—	—	—	33,5	27,0	3,3	30,0			אין די שטעט	
100,0	57,3	3,1	—	—	—	8,2	19,6	—	11,8			אין די שטעט	
100,0	20,4	—	—	—	—	24,5	15,8	2,1	37,2			אונגארן	
100,0	4,5	2,2	0,7	3,8	13,3	8,0	38,0	18,1	11,4			אין אלע קאנטן פון תחום	
100,0	3,8	2,4	0,1	0,4	2,2	21,6	12,9	20,4	36,2			אונגארן	
													אין די שטעט

ו. לויטע און ווייסרוסלאנד

ו. פוילן

ו. אוקראינע

ו. בעסאראביע

אין אלע קאנטן פון תחום

מעהייט אין אלע 25 גובערניעס, וועלכע זאלן אים געבן רעכט צו פרעמענדירן אויף ווערן בעלהבית אין דער גאנצער געגנט. און ווייניגער פון אלץ די גרויס-רוסן און די פּאָלאַקן, וואס האבן ביידע היסטארישע תביעות און טענות און וואס בילדן ביידע צוזאמען קיים א פערטל פון דער גאנצער גאנצער-קערונג.

די מאבעלעס XVI און XVII, וועלכע זיינען צוזאמענגעשטעלט אויפן גרונט פון דער טאבעלע XV, געבן גאנץ אינטערעסאנטן מאטעריאל אויף צו באשטימען דעם ווערט און וואג פון יעדער גאציע הן אין גאנצן תחום און הן אין דעם קאנט, וואו זי בילדט א מערהייט אדער א מינדערהייט.

נעמען מיר באזונדערע קאנטן, געפינען מיר אין יעדן פון זיי א באשטימטע גאציאנאלע מערהייט, אבער קיינמאל ניט אזא גרויסע מערהייט, וואס זאל קאנען פרעמענדירן אויף אבסאלוטע אלייניגע הערשאפט. די פּאָלאַקן אין די צען גובערניעס פון פוילן מאכן אויס 71,9 פראצענט; די אוקראינער אין אוקראינע — 71,6 פראצענט; די ווייסרוסן מאכן אויס אין ליטע און ווייסרוסלאנד 54,1 פראצענט און די ליטווינער סך-הכל 12,9 פראצענט; און די מאלדאוואנער אין בעסאראבער גובערניע מאכן אויס סך-הכל 47,6 פראצענט.

אמת, יעדע גאציע פון די גאר וואס אויסגעוועכנטע האט אייניגע גובערניעס, וואו זי בילדעט גאר א גרויסע מערהייט.

די פּאָלאַקן האבן פיר גובערניעס, וואו זיי שטעלן פאר מער פון 80 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג; אין דריי גובערניעס בילדן די פּאָלאַקן פון 70 ביז 80 פראצענט; אין צוויי גובערניעס פון 60 ביז 70 פראצענט און אין איין גובערניע — סוואלקער — מאכן די פּאָלאַקן אויס סך-הכל 22,9 פראצענט. די אוקראינער האבן גאר צוויי גובערניעס, וואו זיי מאכן אויס מער פון 80 פראצענט; אין צוויי גובערניעס האבן די אוקראינער פון 70 ביז 80 פראצענט; אין צוויי גובערניעס פון 60 ביז 70 פראצענט; אין איין גובערניע — כערסאנער — האבן די אוקראינער סך-הכל 53,5 פראצענט און אין טאוורישער נאך ווייניגער — 42,2 פראצענט.

די ווייסרוסן האבן צוויי גובערניעס, וואו זיי מאכן אויס מער פון 70 פראצענט; אין צוויי גובערניעס האבן זיי פון 50 ביז 60 פראצענט און אין איין גובערניע סך-הכל 44 פראצענט.

די ליטווינער האבן סך-הכל איין גובערניע, וואו זיי מאכן אויס א מער-
הייט פון 66,0 פראצענט — און קאוונער גובערניע.
די מאלדאוואנער מאכן אויס אין בעסאראביע ווייניגער פון א העלפט —
47,6%.

פון די אלע גאר וואס געבראכטע דאטן איז קלאר, אז די גרעסטע צאל
גובערניעס פון יעדן גאציאנאלן קאנט איז באזעצט פון עטליכע פעלקער.
קוקט מען זיך אבער גוט צו צו דער טאבעלע XV, איז גרינג צו באמערקן,
אז ס'איז נישטא קיין איין נאציע, ווי געדיכט זי זאל גיט באזעצן דעם אדער יענעם
קאנט, וואס זאל גיט האבן קיין באדייטנדיגע טיילן אין די איבעריגע קאנטן.
אויף אזא אופן קומט אויס, אז יעדעס פאלק האט א מיגדערהייט אין אנדערע
קאנטן און איז פאראינטערעסירט אין דער לאגע פון דער דאוונער
מיגדערהייט.

פון די 7 672 359 פּאָלאַקן, וואס זיינען פאראן אין אלע 25 גובערניעס פון
תחום, זיינען קאנצענטרירט אין די צען פוילישע גובערניעס גאר 6 755 503,
ד. ה. 88 פראצענט און 12 פראצענט פּאָלאַקן געפינען זיך אין ליטע און ווייס-
רוסלאנד און אין אוקראינע. די אוקראינער האבן אין די פוילישע גובערניעס
מער פון 330 טויזנט און אין ליטע און ווייס-רוסלאנד מער פון 360 טויזנט
מיטגלידער. די ווייס-רוסן האבן אין אוקראינע — אין טשערניגאווער גובערניע —
מער פון 150 טויזנט מיטגלידער. דאס זעלבע חורט זיך איבער ביי אלע
פעלקער.

האלט מען זיך ביי די גובערניעס, קאן מען אויסשניידן פון גאנצן שטח
פון תחום גרויסע, פארהעלטניסמעסיג, פלעצער, וואו די אדער יענע נאציע האט
מיט רעכט די אויבערהאנט, אויסמאכנדיג א גרויסע מערהייט. גייט מען אבער
איבער צו די שטעט, בייט זיך לחלוטין דאס בילד — דא איז פשוט אוממעגליך
צו געפינען ערטער, וואו איין נאציע זאל בילדן א שטארק איבערווינגנדיגע
מערהייט. דא זיינען די פעלקער אזוי איבערגעפלאכטן און איינגעפלאכטן
איינס אינס אנדערן, אז איין נאציאנאלע פארב איז ממש אוממעגליך.

לאמיר צום ערשטן זעהן, ווי גרויס איז די שטאטישע באפעלקערונג ביי
יעדער פון די נאציעס, וואס באזעצן דעם תחום. טאבעלע XVIII, וואס איז
אויך צונויפגעשטעלט אויפן גרונט פון טאבעלע XV, גיט אן אינטערעסאנט
בילד פון דעם, ווי אזוי די שטאטישע באפעלקערונג שפיגלט אין זיך אפ די
עקאנאמישע און פאליטישע לאגע פון יעדן פאלק און יעדן קאנט.

די שטאטישע באפעלקערונג ביי פארשיידענע נאציעס פון תחום (1897).

ליטוויש- נער	ווייס- רוסן	אוקראינער	פאלאקן	גרויסרוסן	איזן	נאציעס ראיאן
1,5	2,6	1,6	26,8	37,0	43,5	ליטע און ווייסרוסלאנד
2,2	2,5	8,4	15,6	63,8	60,2	פוילן
—	—	4,9	10,8	40,5	43,0	אוקראינע
—	—	12,2	100,0	45,5	47,8	בעסאראביע
1,7	2,5	5,1	16,9	40,5	47,9	אין גאנצן תחום

פון יעדע הונדערט גפשות וואוינען אין שטעט פון גאנצן תחום:

1. ביי אידן 47,9
2. ביי גרויסרוסן 40,5
3. ביי פאלאקן 16,9
4. אוקראינער 5,1
5. ווייסרוסן 2,5
6. ליטווינער 1,7

די איזן פארנעמען דאס ערשטע ארט און די ליטווינער דאס לעצטע. די גרויסרוסן, וואס האבן אין די גופערניעס פון תחום גרויסע מיליטער-טיילן, האנדלס-עלעמענטן און פאבריק-ארבעטער, גייען באלד נאך די אירן און האבן מער פון פערציג פראצענט פון אלע גרויסרוסן פון תחום אין שטעט. ביי די פאלאקן וואוינען אין שטעט סך-הכל א זעקסטל פון אלע פאלאקן; ביי די אוקראינער נאך ווייניגער — סך-הכל איין צוואנציגטל פון אלע אוקראינער; ביי די ווייסרוסן — איין פערציגטל און ביי די ליטווינער — איין זעכציגטל. שוין פון די דאזיגע אלגעמיינע ציפערן קאן מען פארשטיין, ווי פארשיידן ס'מוז זיין די עקאנאמישע לאגע פון די באזונדערע נאציעס. נאר די זאך ווערט א סך קלארער און פארשטאנדליכער, ווען מיר גייען איבער צו דער לאגע פון יעדער נאציע אין יעדן קאנט.

הויבן מיר אן פון די אידן. דעם מאקסימום שטאטישע באפעלקערונג האבן די פוילישע אידן — מער פון זעכציג פראצענט פון אלע פוילישע אידן וואוינען אין שטעט; דעם מינימום שטאטישע באפעלקערונג פארמאגן די אוק-

ראינישע אידן — 43,0. נאר דער מינימום ביי אידן איז אויך א גענוג הויכער, מער פון צוויי פינפטל. די גרעסערע קאנצענטראציע פון די פוילישע אידן אין שטעט איז א רעוולטאט פון עקאנאמישע סבות — פונם אנטייל פון די פוילישע אידן אין דער אינדוסטריע. די דאזיגע גרעסערע קאנצענטראציע אין די שטעט איז אבער גופא געווארן א פאקטאר כאר דער עקאנאמישער, פאליטישער און קולטורעלער אנטוויקלונג פון די פוילישע אידן. מיר קאנען זיך דא ניט אפשטעלן באריכות אויף דער דאזיגער פראגע. ס'איז אבער קלאר, אז אויב דאס פוילישע אידנטום האט ביז איצט געשפילט א גרעסערע ראלע אין ארישן פאליטישן און קולטורעלן לעבן, ווי דאס אוקראינישע אידנטום, איז דאס געווען ניט קיין צופאל, און דער שטאטישער כאראקטער פונם גרעסטן טייל פון די פוילישע אידן האט אין דעם א גרויסן חלק.

נעמען מיר די גרויסרוסן, זעהען מיר, אז וואס ווייטער א קאנט ליגט פון די גרויסרוסישע גובערניעס, אלץ א גרעסערער פראצענט פון זיי געפינט זיך אין די שטעט. אין לימע און ווייסרוסלאנד און אין אוקראינע, וואס זיינען שכנישע קאנטן מיט גרויסרוסלאנד, וואו בכלל ס'איז ווען ס'ניט איז געווען אן אנדערע גרויסרוסישע קאלאניאציע, לעבן אין די שטעט פון 37,0 פראצענט (לימע און ווייסרוסלאנד) ביז 40,5 פראצענט (אוקראינע) פון אלע גרויסרוסן; אין בעסאראביע שוין 45,5 פראצענט און אין פוילן, וואו ס'נאר ניטא קיין גרויסרוסישע דערפער, וואו די גאנצע גרויסרוסישע באפעלקערונג באשטייט כמעט נאר פון מיליטער, אדמיניסטראציע, באאמטע און לער-פערסאנאל — אט דארטן וואוינען אין די שטעט 63,8 פראצענט פון אלע גרויסרוסן. די פאלאקן האבן דעם קלענסטן פראצענט שטאטישע באפעלקערונג אין אוקראינע — דער גרעסטער פראצענט פאלאקן אין אוקראינע באשטייט פון גרויסע ערר-באזיצער, וואס וואוינען אין זייערע מאיאנמקעס. דער קאמף פון דער רוסישער רעגירונג מיט די פוילישע פריצים אין לימע און ווייסרוסלאנד האט געיאנט די לעצטע אין די שטעט — און אין דעם דאזיגן קאנט וואוינען שוין 26,8 פראצענט פון אלע פאלאקן אין שטעט. פארשטייט זיך, אז דאס איז אויך א גידעריגער פראצענט, און די פוילישע באפעלקערונג בלייבט אויך אין לימע און אין ווייסרוסלאנד א דארפישע אדער ריכטיגער געזאגט א מאיאנמקע-באפעלקערונג, ווייל זי באשטייט אויך דארט מערסטנטיילס פון גוט-באזיצער. אין פוילן גופא, וואו פון די אידן וואוינען אין די שטעט מער פון זעכציג פראצענט, מער פון דריי פינפטל, לעבן אין שטעט נאר 15,6 פראצענט פון אלע פאלאקן, ווייניגער

פון איין זעקסטל. אין בעסאראביע-זשע, וואו די פאלאקן זיינען זעהר ווייניג און זיינען עמיגראנטן פון דער סאמע לעצטער צייט, וואוינען אלע הונדערט פראצענט פאלאקן אין די שטעט.

די אוקראינער זיינען אומעטום זעהר ווייניג שטאטיש — דעם מאקסימום פון 12,2 פראצענט דערגרייכן זיי אין בעסאראביע. אין אוקראינע גופא וואוינען אין שטעט סך-הכל 4,9 פראצענט פון אלע אוקראינער — ביי אידן און ביי גרויס-רוסן אכט מאל מער; ביי פאלאקן צוויי מאל מער. די אוקראינער זיינען א דארפישע פויערשע נאציע, און אין די פרעמדע קאנטן, ווי פוילן אדער בעסאראביע, זיינען זיי אויך גיט קיין אנגעקומענע, נאר זיי האבן דארט גרויסע פאסן לאנד, וואס זיינען פון לאנגע יארן באזעצט מיט אוקראינער. און דעריבער האבן זיי אין די דאזיגע קאנטן אויך זעהר א קליינעם פראצענט אין די שטעט. נאך ווייניגער שטאטיש זיינען די ווייס-רוסן און די ליטווינער, וואס האבן סך-הכל 2,5 פראצענט שטאטישע באפעלקערונג (די ווייס-רוסן) און 1,7 פראצענט (די ליטווינער).

בנוגע צו די נאציאנאלע פארהעלמענישן אין די שטעט וועלן מיר זיך אפ-שמעלן אויף יעדן קאנט באזונדער. הויבן מיר אן פון ליטע און ווייס-רוסלאנד, וואו די אידן געפינען זיך אין דער בעסטער לאגע בנוגע צום פראצענט, וואס זיי בילדן אין די שטעט.

טאבעלע XIX

די הויפט-נאציעס אין די שטעט פון ליטע און ווייס-רוסלאנד.

אינגאנצן	אנדערע	ליטווינער	ווייס-רוסן	פאלאקן	גרויסרוסן	אידן	נאציעס נובערניעס
100,0	2,0	—	11,9	7,2	20,1	58,8	מינסקער
100,0	3,8	—	9,0	12,6	15,0	57,7	גראדנער
100,0	1,0	—	30,0	2,8	13,8	52,4	מאהילעווער
100,0	4,1	—	13,3	8,2	22,3	52,1	וויטעבסקער
100,0	5,9	11,5	1,2	19,8	18,5	43,1	קאוונער
100,0	2,3	1,9	7,6	26,6	18,6	43,0	ווילנער
100,0	3,5	1,7	11,8	12,8	18,2	52,0	סך-הכל

טאבעלע XIX גיט אונז זעהר אינטערעסאנטן מאטעריאל וועגן די הויפט-

נאציעס, וואס קעמפן פאר דער העגעמאניע אין די שמעט פון ליטע און ווייס-רוסלאנד. פון דער דאזיגער טאבעלע זעהען מיר, אז די אידן בילדן אין גאנצן קאנט 52,0 פראצענט פון דער גאנצער שטאטישער באפעלקערונג — אן אב-סאלוטע מערהייט. די איבעריגע 48 פראצענט פון דער שטאטישער באפעלקערונג ווערן צעטיילט דער-עיקר צווישן די קאלגנדיגע מיר פעלקער:

1. גרויס-רוסן 18,2 פראצענט
2. פאלאקן 12,8
3. ווייס-רוסן 11,8
4. ליטווינער 1,7

דא זעהען מיר זעהר אן אינטערעסאנטע ערשיינונג: די גרויס-רוסן, וואס מאכן אויס אין גאנץ ליטע און ווייס-רוסלאנד סך-הכל 5,8 פראצענט, האבן אין די שמעט מער פון 18 פראצענט; די פאלאקן, וואס האבן אין גאנצן קאנט 5,6 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג, מאכן אויס אין די שמעט מער פון 12 פראצענט; און פארקערט, די צוויי-פעלקער — די ווייס-רוסן און ליט-ווינער —, וואס מאכן אויס צוזאמען 67 פראצענט פון דער באפעלקערונג, האבן אין די שמעט סך-הכל 13,5 פראצענט — פינף מאל ווייניגער. אט מיט דעם דאזיגן פאקט דערקלערט זיך די שוואכקייט פון די דאזיגע פעלקער, הגם זיי מאכן אויס צוויי דריטל פון דער גאנצער באפעלקערונג פון קאנט. ס'איז דאך אבער גאר קיין ספק ניט, אז די צוקונפט געהער דער מערהייט פון קאנט און ניט פון די שמעט, ווארום ס'וועט ניט אוועק קיין לאנגע צייט און די דארפישע באפעלקערונג, שוין א פארכאפטע פון די נאציאנאלע, פאליטישע און קולטורעלע באוועגונגען און שטרעמונגען, וועט איבערפילן די שמעט און וועט ענדערן זייער פיואנאמיע. דער קאמף וועט אבער זיין א שווערער און א פארעקשנטער — און אינם דאזיגן קאמף פון פינף פעלקער פאר די שמעט פון קאנט וועט די שוואכסטע פאזיצע זיין ביי די פעלקער, וואס האבן ניט אין קאנט קיין מאסן און וואס אין די שמעט אליין בילדן זיי ניט קיין גרויסע מינדערהייטן — ביי די גרויס-רוסן און ביי די פאלאקן. מעגן די דאזיגע פעלקער זיין פאליטיש און קולטורעל שטארקער פון אלע דריי איבעריגע פעלקער — פון די אידן, ווייס-רוסן און ליטווינער; דער גנחון מוז געהערן דער ארטיגער באפעלקערונג. די שוואכקייט אבער פון די ארטיגע צוויי גרעסטע פעלקער אין די שמעט מוז זיי צווינגען וזכן שטיצע ביי דער אידישער גאציע, וועלכע האט אין די שמעט די מערהייט. צו דער אבסאלוטער מערהייט פון די אידן אין

די שמעט קומען צו נאך פאקטארן, וואס פארשמארקן זייערע פאויציעס — די איבעריגע 48 פראצענט פון דער שטאטישער באפעלקערונג זיינען צעברעקלט צווישן פיר נאציעס; די נאציעס, וואס האבן א באדייטנדיגן פראצענט אין די שמעט, האבן נישטיגע מאסן אין קאנט, און דאס שוואכט אפ זייערע פאויציעס אין די שמעט; די נאציעס, וואס האבן רעכט צו פרעמענדיגן אויף זיין די בעל-בתיים אין קאנט, האבן זעהר א קליינעם פראצענט אין די שמעט און אין זייער קאמף קעגן די הערשנדיגע נאציעס — קעגן די גרויסרוסן און פאלאקן — בלייבן זיי אהן דער הילף פון די אידן מאכטלאז.

טאבעלע XX

די הויפט-נאציעס אין די שמעט פון פוילן (1897).

אינגאנצן	אנרערע	אוקראינער	דייטשן	גרויסרוסן	פאלאקן	אידן	נאציעס
							גופערניעס
100,0	1,8	2,3	—	11,9	30,2	53,8	סערלעצער
100,0	0,7	0,7	—	7,0	40,5	51,1	קעלצער
100,0	1,3	1,0	—	6,2	41,0	50,5	ראדאמער
100,0	2,3	1,5	—	17,1	32,3	46,8	לאמושער
100,0	2,0	4,7	—	16,3	31,7	45,3	לובלינער
100,0	12,5	—	5,2	15,4	26,9	40,0	סוואלקער
100,0	0,8	2,0	2,5	14,0	45,9	34,8	פלאצקער
100,0	0,2	0,4	7,2	3,7	56,7	31,8	קאלישער
100,0	0,6	0,4	16,0	3,0	49,5	30,5	פיעמערקאווער
100,0	0,9	1,3	1,9	7,7	58,3	29,9	ווארשעווער
100,0	1,3	1,3	5,2	8,0	48,8	35,4	סך-הכל

וואס איז שייך צו באזונדערע גופערניעס פון ליטע און ווייסרוסלאנד איז דער פראצענט אידן אין די שמעט דערגרייכט זיין מאקסימום אין מינסקער (58,8) און אין גראדנער גופערניעס (57,7). אין קאוונער און אין ווילנער גופערניעס מאכן די אידן אויס נאר 43,0 פראצענט. אין די צוויי לעצטע גופערניעס מאכן די פאלאקן אויס א גרעסערן פראצענט ווי דורכשניטליך אין קאנט — 19,8 אין קאוונער און 26,6 אין ווילנער. די גרויסרוסן דערגרייכן דעם מאקסימום אין די שמעט פון וויטעבסקער גופערניע — 22,3 פראצענט. די ווייס-

רוסן האבן א באדייטנדיגן פראצענט שטאטישע איינוואוינער נאר אין איין מאהילעווער גובערניע — 30,0 פראצענט. און די ליטווינער, וואס האבן דורכ- שניטליך נאר א קליינעם פראצענט שטאטישע איינוואוינער — 1,7% — דער- גרייכן דעם מאקסימום אין קאוונער גובערניע — 11,5 פראצענט. א סך פשוטער, ווי אין ליטע און ווייסרוסלאנד, איז די לאגע אין פוילן — טאבעלע XX. קיין אפסאלטע מערהייט האט דא ניט קיין איין נאציע. די פאלאקן בילדן א רעלאטיווע מערהייט — 48,8%; די אידן האבן מער פון א דריטל (35,4) פון אלע שטאטישע איינוואוינער. צווישן די פאלאקן ווינען אבער פאררעכנט געווארן אויך די אידן, וואס האבן אנגעגעבן פויליש פאר זייער מוטערשפראך. אועלכע זיינען געווען 46 380 אידן. נעמט מען אראפ די דאזיגע צאל און מע ניט זי צו צו די אידן, וועלן די פאלאקן פארלירן אומגעפער צוויי פרא- צענט, און די אידן וועלן געווינען בערך צוויי פראצענט. אין רעזולטאט וועט אויסקומען, אז די פאלאקן האבן אין די שטעט מער פון די אידן מיט גיין — צען פראצענט, און דאס קאן ניט שפילן קיין גרויסע ראל. אין די פוילישע שטעט שטייען אלוא צוויי נאציעס אייגע אנטקעגן דער אנדערער כמעט מיט גלייכע קרעפטן. די פאלאקן זיינען אבער שטארק מיט זייער קראפט אין קאנא, מיט זייער גרויסער מערהייט אין נאנצן לאנד.

טאבעלע XXI

די הויפט-נאציעס אין די שטעט פון אוקראינע (1897).

אינגאנצן	אנדערע	פאלאקן	אוקראינער	גרויסרוסן	אידן	נאציעס
						גובערניעס
100,0	2,9	7,6	19,7	19,1	50,7	וואלינער
100,0	6,8	4,6	30,8	14,3	43,5	פאדאליער
100,0	2,2	4,7	28,2	33,9	31,0	קיעווער
100,0	0,8	1,1	57,2	11,6	29,3	פאלטאווער
100,0	6,1	3,1	17,2	45,2	28,4	כערסאנער
100,0	1,1	—	48,8	24,1	26,0	משערניגאווער
100,0	3,5	1,8	27,0	41,8	25,9	יעקאמערינאסלאווער
100,0	26,2	2,2	10,4	49,3	11,9	מאורישע
100,0	6,2	3,3	27,0	33,5	30,0	סך-הכל

ניט אין אלע גובערניעס אין פוילן איז די לאגע אלץ איינס. אין דריי
 גובערניעס (סערלעצער, קעלצער און ראדאמער) מאכן די אידן אויס אן אב-
 סאלוטע מערהייט — 53,8, 51,1 און 50,5 לויט דעם סדר פון די גובער-
 ניעס. אין אנדערע דריי גובערניעס בילדן די אידן א רעלאטיווע מער-
 הייט: אין לאמושער — 46,8 (די פאלאקן — 32,3), אין לובלינער — 45,3
 (די פאלאקן — 31,7) און אין סוואלקער — 40,0 (די פאלאקן — 26,9). די פאלאקן
 מאכן אויס אן אבסאלוטע מערהייט נאר אין צוויי גובערניעס — אין ווארשעווער
 (58,3) און אין קאלישער (56,7); אין צוויי גובערניעס א רעלאטיווע מערהייט
 — אין פיעטערקאווער — 49,5 (די אידן — 30,5) און אין פלאצקער — 45,9
 (די אידן — 34,8). אין ווארשעווער און אין פיעטערקאווער גובערניע קאמ-
 פענסירט זיך אבער די אידישע רעלאטיווע מינדערהייט מיט דער אבסאלוטער
 גרייס פון די קאנצענטרירטע מאסן אין ווארשע און אין לאדו. תוך דעם איז
 אין פיעטערקאווער און אין קאלישער גובערניעס פאראן א באדייטנדיגער פרא-
 צענט פון א דריטער נאציע — פון די דייטשן — און דאס מאכט שטארקער
 די פאזיציעס פון די אידן אין די שטעט פון די דאווע גובערניעס.
 אינטערעסאנט איז די לאגע אין אוקראינע — טאבעלע XXI — אין
 נאנצן קאנטא איז די שטאטישע באפעלקערונג צעטיילט אויף פאלגנדיגן אופן:

30,0	1. אידן
33,5	2. גרויסרוסן
27,0	3. אוקראינער
3,3	4. פּאָלאַקן
6,2	5. אנדערע
100,0	סך-הכל

ס'איז נאר קיין ספק ניט, אז אין 1897-טן יאר, ווען די אוקראינישע פא-
 ווענונג איז נאך געווען נאר אין די וויקעלאד, האבן ניט ווייניג אוקראינער
 („מאלאראסן“ לויט דעם אפיציעלן נאמען) זיך אנגעגעבן פאר גרויסרוסן. און
 מיר וועלן זיין געוויס א סך נאהענטער צום אמת, ווען מיר וועלן אנגעמען, אז
 גרויסרוסן איז געווען ניט מער פון 30 פראצענט און אוקראינער אויך 30 פרא-
 צענט. דעמאלט פאקומען מיר, אז אין אוקראינע זיינען אלע דריי הויפט-נאציעס
 פון קאנט גלייך פארגעשטעלט אין די שטעט. דא אבער חורט זיך איבער אין
 א שוואכערער מאס די לאגע, וואס מיר האבן קאנסטאטירט בנודע צו ליטע

און ווייס־רולאנד: די פרעמדע נאציע — די גרויס־רוסישע. וועלכע איז שוואך אין קאנט — 11,4 — איז גענוג שמארק אין די שמעט; פארקערט, די נאציע, וואס איז אין קאנט די שטארקסטע — די אוקראינישע — % 71,6, איז אין די שמעט שוואכער. פארשטייט זיך, אז די אוקראינער אין די שמעט פון אוקראינע האבן א סך מער שאנסן, ווי די ווייס־רוסן און ליטווינער אין ליטע און ווייס־רולאנד; דערפאר איז אבער אין די אוקראינישע גובערניעס די גרויס־רוסישע קולטור א סך שטארקער, ווי אין די ליטווישע און ווייס־רוסישע, און דער גרויס־רוסישער עלעמענט אין גאנצן קאנט איז אויך א סך באדייטנדיגער — צוויי מאל אזוי פיל —, ווי אין ליטע און ווייס־רולאנד. די לאגע שאפט זיך דא אויך אזא, אז די אוקראינער מוזן אנקומען צו די אידן אין זייער קאמף מיט די גרויס־רוסן, און אהן דער שמיצע פון די אידן זיינען זייערע פאזיציעס אין די שמעט שוואכע.

דאס זעהט מען נאך א סך בולטער, ווען מען גייט איבער צו איינצלע גובערניעס. אין די דריי גובערניעס, וואס צייכענען זיך אויס מיט א אינטענסיװער אינדוסטריע־אנמטוויקלונג — כערסאנער, יעקאטערינאסלאווער און קיעווער — בילדן די גרויס־רוסן אין די שמעט אומעמוס א רעלאטיווע מערהייט, און נאר דאס צוזאמענניין פון די אוקראינער מיט די אידן קאן ביישטיין קעגן דער שטארקער גרויס־רוסישער קולטור. אין צוויי גובערניעס פון די דאזיגע דריי בילדן די גרויס־רוסן א גרויסן פראצענט בכלל — אין יעקאטערינאסלאווער 17,9 און אין כערסאנער — 21,9. אזוי ווי די דאזיגע דריי גובערניעס זיינען די רייכסטע און אנטוויקלסטע און פארמאגן די גרעסטע שמעט פון אוקראינע, שפילן זיי א סך א גרעסערע ראלע אין לעבן פון קאנט, ווי אנדערע גובערניעס. אין כערסאנער גובערניע האבן אין די שמעט די אידן (28,4) צוזאמען מיט די אוקראינער (17,2) כמעט גיט מער פון די גרויס־רוסן אליין (45,2). אין יעקאטערינאסלאווער גובערניע איז די לאגע אביסל גינציגער — די אידן (25,9) מיט די אוקראינער (27,0) האבן מער פון די גרויס־רוסן (41,8) מיט עלף פרא־צענט. און נאר אין קיעווער גובערניע זיינען אלע דריי נאציעס כמעט גלייך פארגעשמעלט אין די שמעט.

די אידן האבן אין די שמעט פון אוקראינע אן אבסאלוטע מערהייט אין איין גובערניע — וואלינער (50,7) און אין איין גובערניע — פאדאליער — א רעלאטיווע מערהייט — 43,5. אין פינף גובערניעס האבן די אידן אין די שמעט פון א פערטל ביז א דריטל איינוואוינער און נאר אין איין

מאורישער נובערניע האבן די אידן אין די שטעט סך הכל 11,9 פראצענט. די
 גרויס־רוסן האבן א רעלאטיווע מערהייט אין פירי נובערניעס — קיעווער, כער-
 סאנער, יעקאטערינאסלאווער און מאורישער. די אוקראינער האבן אן אפסא-
 לומע מערהייט אין איין נובערניע — אין פאלמאווער 57,2; אין משערני-
 נאווער נובערניע האבן די אוקראינער אין די שטעט א רעלאטיווע מערהייט —
 48,8; אין די איבעריגע נובערניעס האבן די אוקראינער דעם מאקסימום פון דער
 שטאטישער באפעלקערונג אין פאדאלער נובערניע 30,8 און דעם מינימום אין
 מאורישער 10,4. די לאגע איז אלוז אוא, אז אין פארגלייך מיט די גרויס-
 רוסן, אפילו ניט רעכענענדיג זייער פאליטישע מאכט און קולטורעלע רייכקייט,
 וואס זיינען ניט קיין קליינע פאקטארן אינם קאמף פאר די שטעט, זיינען די
 פאזיציעס פון די אידן און פון די אוקראינער אין די שטעט פון אוקראינע א סך
 שוואכער — און אט א די דאזיגע געמיינזאמע שוואכקייט טרייבט זיי און מוז
 זיי אומפאדינגט ווייטער טרייבן צו א שלומדיגן צוואמענלעפן, צו א נאהענטן קאנ-
 טאקט אין פאליטישער און קולטורעלער ארבעט, צו אלגעמיינע מיטלען און דרכים
 אין קאמף פאר נאציאנאלער זעלבשטענדיגער אנטוויקלונג.

פראגעס.

1. ווי גרויס איז געווען די באפעלקערונג אין תחום אין 1897-טן יאר?
2. וויפיל זיינען געווען אין תחום: אוקראינער? פאלאקן? ווייס־רוסן? אידן?
גרויס־רוסן? ליטווינער?
3. וואס פאר א פראצענט מאכן אויס: די פאלאקן אין פוילן? די אר-
קראינער אין אוקראינע? די ווייס־רוסן אין ליטע און ווייס־רוסלאנד? די ליט-
ווינער? די מאלדאוואנער אין בעסאראביע?
4. אין וויפיל נובערניעס האבן די פאלאקן מער פון 80 פראצענט?
5. אין וויפיל נובערניעס פילדן די אוקראינער מער פון 80 פראצענט?
6. וואסערע טיילן האבן די פאלאקן אין פרעמדע קאנטן?
7. וואסערע טיילן האבן די אוקראינער אין פרעמדע קאנטן?
8. וואס פאר א פראצענט פון דער באפעלקערונג אין גאנצען תחום וואוינט
אין שטעט: ביי אידן? ביי גרויס־רוסן? ביי פאלאקן? ביי אוקראינער? ביי
ווייס־רוסן? ביי ליטווינער?
9. שפיגלט אפ אין זיך די גרייס פון דער שטאטישער באפעלקערונג די
עקאנאמישע און פאליטישע לאגע פון די פארשידענע פעלקער?

10. וואס פאר א פראצענט בילדן די אידן אין די שמעט פון ליטע און ווייס־רוסלאנד?
11. וויפיל פעלקער, הויז אידן, זיינען נאך פאראן אין די שמעט פון ליטע און ווייס־רוסלאנד און ווי זיינען זיי איינגעטיילט דארטן?
12. וואס פאר א פראצענט האבן די גרויס־רוסן: אין גאנצן קאנט פון ליטע און ווייס־רוסלאנד און אין די שמעט?
13. וואס פאר א פראצענט האבן די פאלאקן אין דערמאנטן קאנט און אין זיינע שמעט?
14. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אין קאנט און אין זיינע שמעט?
15. ווי זיינען פארגעשטעלט אין ליטע און ווייס־רוסלאנד די ליטווינער און די ווייס־רוסן: אין גאנצן קאנט און אין די שמעט?
16. מיט וואס דערקלערט זיך די שוואכקייט פון די ליטווינער און ווייס־רוסן?
17. אין וואס באשטייט די שוואכקייט פון די גרויס־רוסן און פון די פאלאקן אין די שמעט פון ליטע און ווייס־רוסלאנד?
18. וואסערע פאקטארן פארשמארקן די פאזיציעס פון דער אידישער מערהייט אין די שמעט פון ליטע און ווייס־רוסלאנד?
19. אין וואסערע נובערניעס פון ליטע און ווייס־רוסלאנד האבן די אידן די גרעסטע מערהייט?
20. וואס פאר א פראצענט איינוואוינער האבן די פאלאקן אין די שמעט פון פוילן?
21. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אין די שמעט פון פוילן?
22. אין וויפיל נובערניעס פון פוילן האבן די אידן אין די שמעט: אן אבסאלוטע מערהייט? א רעלאטיווע מערהייט?
23. אין וויפיל נובערניעס האבן די פאלאקן אין די שמעט פון פוילן: אן אבסאלוטע מערהייט? א רעלאטיווע מערהייט?
24. וויפיל הויפט־נאציעס וואוינען אין די שמעט פון אוקראינע?
25. ווי טיילן זיך די הויפט־נאציעס אין די שמעט פון אוקראינע?
26. וואס פאר א פראצענט האבן גרויס־רוסן אין אוקראינע: אין גאנצן קאנט און אין די שמעט?
27. וואס פאר א פראצענט האבן פאלאקן אין אוקראינע: אין גאנצן קאנט און אין די שמעט?

28. וואס פאר א פראצענט האבן אידן אין אוקראינע: אין גאנצן קאנט
און אין די שמעט?
29. אין וויפיל גובערניעס פון אוקראינע האבן אין די שמעט אן אבסאלוטע
מערהייט: די אידן? די גרויס־רוסן? די אוקראינער?
30. אין וויפיל גובערניעס פון אוקראינע האבן אין די שמעט א רעלאטיווע
מערהייט: די אידן? די גרויס־רוסן? די אוקראינער?

קאפיטל 6.

די קאנצענטראציע פון די אידן אין גרויסע קהלות.

מיר האבן ביז אהער גערעדט וועגן דער איינמיילונג פון די רוסלענדישע אידן אין פארשיידענע נאציאנאלע קאנטן און אין פארשיידענע טיפן וואויך ערטער: שמעט, שמעטלאך און דערפער. איצט וועלן מיר זיך אפשטעלן אויף דער אידישער באפעלקערונג אין פארשיידענע טיפן שמעט און אויף דער קאנצענטראציע פון די אידן אין גרעסערע קהלות.

טאבעלע XXII

פון הונדערט אידן פון די 25 נובערניעס פון תחום האבן געלעבט

10,23	טויזנט איינוואוינער	10	אין שמעט ביז
17,64	" "	10 ביז 50	" "
7,84	" "	50 ביז 100	" "
13,13	" "	מיט מער פון 100	" "
48,84	סך-הכל אין שמעט		

מיר זעהען, אז דער גרעסטער פראצענט אידן לעבן אין שמעט מיט א באפעלקערונג פון 10 ביז 50 טויזנט מענשן — אין קליינע שמעט. אין גאר גרויסע שמעט — מיט מער פון 100 טויזנט איינוואוינער — וואוינט אויך בערך א גרויסער פראצענט אידן — 13,13. אין גאר קליינע שמעט — מיט א באפעלקערונג ביז 10 טויזנט נפשות — וואוינען מער פון 10 פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג און אין מיטעלע שמעט — פון 50 ביז 100 טויזנט איינוואוינער — סך הכל ביי אכט פראצענט פון אלע אידן. אין אלגעמינעס קומט אויס, אז אין קליינע שמעט — ביז 50 טויזנט איינוואוינער — וואוינט א גרעסערער פראצענט אידן (27,87), ווי אין די גרויסע שמעט — מער פון 50 טויזנט איינוואוינער (20,97).

מיר האבן שוין פריהער אנגעוויזן, אז אין די גרויסע שמעט, הגם זיי ציהען צו גרויסע אידישע מאסן, מאכן די אידן אויס א קלענערן פראצענט לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג, ווי אין די מיטעלע און קליינע. דאס דערקלערט זיך, ווי מיר האבן געזאגט העכער, מיט דעם, וואס אין די גרויסע שמעט, וואו ס'זיינען קאנצענטרירט די גרויסע פאבריקן און זאווארן, זאמלען זיך אן גרויסע

מאסן פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג. די דאזיגע לאגע ווערט נום אילוסט-
רירט פון דער טאבעלע, וואס מיר גריינגען באלד.

טאבעלע XXIII.

דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג אין פארשיידענע
טיפן שטעט (1897).

44,8	מיוזנט איינוואוינער	10	אין שטעט ביז
37,7	" "	10 ביז 50	" "
41,9	" "	50 ביז 100	" "
31,8	" "	100 פון מער	" "
36,9	אין אלע שטעט פון תחום		

מיר זעהען, אז דעם גרעסטן פראצענט לגבי דער גאנצער באפעלקערונג
מאכן אידן אויס אין די קלענסטע שטעט, וואס האבן סך-הכל ביז 10 מיוזנט
אינוואוינער — 44,8 און אין די גרעסטע שטעט — מיט מער פון 100 מיוזנט
אינוואוינער — מאכן די אידן אויס סך-הכל 31,8 פראצענט.

א סך אינטערעסאנטער איז די פראגע וועגן דער קאנצענטראציע פון אידן
אין גרעסערע קהלות, ווייל, ווי מיר האבן שוין אייגיגע מאל אנגעוויזן, שפילט
די געדיכטקייט פון די אידישע מאסן אין די שטעט די הויפטראלע אינם שאפן
א באדן פאר זעלבשטענדיגן קולטורעלן לעבן. און אין דעם פרט האט דאס
רוסלענדישע אידנטום דורכגעמאכט פארן לעצטן יארהונדערט א קאלאסאלן פרא-
גרעס. צום אנהויב פון 19-טן יארהונדערט איז ניט געווען אין גאנץ רוסלאנד
(מיט פוילן) קיין איין אידישע קהלה מיט 10 מיוזנט אידישע נפשות. אין
1897-טן יאר זיינען שוין געווען קהלות מיט מער פון 10 מיוזנט אידישע נפשות
43, און אידן זיינען געווען אין די דאזיגע 43 קהלות מער פון אנדערס-
האלבן מיליאן, וואס ס'האט אויסגעמאכט כמעט א דריטל פון אלע אידן
פון תחום. נאר נאכן 97-טן יאר האט זיך די קאנצענטראציע ווייטער פאר-
גרעסערט און אין 1910-טן יאר זיינען שוין געווען קהלות מיט מער פון 10
מיוזנט אידישע נפשות 68, און זיי האבן קאנצענטרירט אין זיך מער פון צוויי
מיליאן אידן, וואס ס'האט אויסגעמאכט מער פון א דריטל פון אלע רוס-
לענדישע אידן.

דאס אליין איז שוין א פאקט פון נוואלדיג גרויסער וויכטיגקייט — אין

68 פונקטן זיינען צונויפגעזאמלט מער פון א דריטל פון אלע רוסלענדישע אידן. און די מלחמה און די רעוואלוציע האבן אין דעם פרט נאך פארשטארקט דעם פראצעס און ביי איצטיגן מאמענט איז נאר קיין ספק ניט, אז ביז א העלפט פון אלע רוסלענדישע אידן זיינען קאנצענטרירט אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות אין יעדער פון זיי.

לאמיר זיך אביסל באריכותער אפשטעלן אויף דער דאזיגער פראגע — אויף דער קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן אין גרויסע קהלות און אויף דעם טעמפ פון דער דאזיגער קאנצענטראציע. נעמען מיר לכתחילה די 15 גר בערניעס פון תחום אהן פוילן. טיילן מיר די קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות אין דריי קאטעגאריעס:

1. מיט מער פון 50 טויזנט אידן;
2. פון 25 ביז 50 טויזנט אידן;
3. פון 10 ביז 25 טויזנט אידן.

טאבעלע XXIV

דער וואוקס פון די גרעסטע אידישע קהלות אין 15 גובערניעס פון תחום אין משך פון 19-טן יארהונדערט.
(מער פון 50 טויזנט אידן)

שטעט	סוף פון 18-טן אדער אנהויב פון 19-טן יארהונדערט		מיטן פון 19-טן יארהונדערט		1910	1897
	צאל	יאר	צאל	יאר		
אדעס	246	1795	17 000	1855	152 364*	138 915
ווילנע	6 918**	1797	23 050	1847	72 323	63 996
יעקאטערינאסלאוו	320	1804	3 365	1857	69 012	40 009
בערדימשעוו	1 951	1789	23 160	1847	55 876***	41 617
ביאלאסטאק	761	1765	6 714	1847	52 123	41 905
קיעוו	207	1797	3 013	1863	50 792	31 801
סך-הכל	10 403		76 302		452 490	358 243
קשינעוו			10 509	1847	60 000*	50 237
סך-הכל			86 811		512 490	408 480

*** 1914 יאר

** בערך

* 1904 יאר

מאבעלע XXIV ווייזט אונז די צאל קהלות מיט מער פון 50 מייזנט אידן און אויך ווי אזוי די דאזיגע קהלות זיינען אויסגעוואקסן. מיר זעהען, אז אין די 15 נובעריגעס פון תחום (ליטע און ווייסרוסלאנד, אוקראינע און בע-סאראביע) זיינען געווען גאר נרויסע אידישע קהלות — מיט מער פון 50 מייזנט אידישע נפשות — זיבן, און אין זיי זיינען געווען קאנצענטרירט אין 1910-טן יאר — 512 490 אידן. אזוי ווי אין די 15 נובעריגעס איז געווען אין 1910-טן יאר בערך פון 3 700 000 ביז 3 800 000 אידן, קומט אויס, אז אין די 7 גרעסטע אידישע קהלות איז געווען קאנצענטרירט פון 12 ביז 14 פראצענט פון אלע אידן פון די דאזיגע נובעריגעס. גיבן מיר צו צו די דאזיגע 7 קהלות ווארשע און לאדז און מיר וועלן באקומען, אז אין 9 קהלות האבן געוואוינט אין 1910-טן יאר קרוב צו א מיליאן אידן, ד. ה. א זעקסטל פון אלע רוסלענדישע אידן (מיט פוילן).

אינטערעסאנט איז אבער באזונדערס די מאבעלע XXIV מיט דעם, וואס זי ווייזט אונז דעם טעמפ פון דער קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן אין 19-טן יאר-הונדערט. וועגן זעקס קהלות (אהן קישינעוו) האבן מיר דאסן וועגן פיר פעריאדן:

1. וועגן אנהויב פון 19-טן יארהונדערט,
2. וועגן מיטן פון 19-טן יארהונדערט,
3. וועגן סוף פון 19-טן יארהונדערט,
4. וועגן אנהויב פון 20-טן יארהונדערט.

וואס זשע זעהען מיר? אין די זעקס קהלות, אין וועלכע ס'האבן געלעבט אין 1910-טן יאר 452 490 אידן, האבן צוריק מיט הונדערט יאר געלעבט סך-הכל 10 403 — 43 מאל ווייניגער.

נעמען מיר אן די דאטע פון סוף פון 18-טן יארהונדערט פאר הונדערט, באקומען מיר אזא בילד פון דער אנטוויקלונג פון די זעקס קהלות (אדעס ווילנע, יעקאטערינאסלאוו, בערדיטשעוו, ביאליסטאק און קיעוו):

1. סוף פון 18-טן יארהונדערט 100
2. מיטן פון 19-טן יארהונדערט 733
3. 1897-טן יאר 3444
4. 1910-טן יאר 4350

פאר די ערשטע פופציג יאר האט זיך די באפעלקערונג פון די זעקס גרעסטע אידישע קהלות פארגרעסערט זיבן מאל; פאר הונדערט יאר האט זי זיך פאר-גרעסערט מער פון 34 מאל און פאר הונדערט מיט צען יאר מער פון 43 מאל.

באונדערס אינטענסיוו האט זיך אנמויקלט די אידישע באפעלקערונג אין אדעס, יעקאטערינאסלאוו און קיעוו. אין אדעס איז געווען ין 1795-טן יאר סך-הכל 246 אידן, און ווי האבן אויסגעמאכט דעמאלט ביז 10 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג, אין 1904-טן יאר האט אדעסער קהלה שוין פאר-מאנט מער פון 152 טויזנט אידישע נפשות — די פארגרעסערונג איז געווען 620 מאל; די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט פאר דערועלבער צייט נאר 200 מאל. די אידישע באפעלקערונג איז געוואקסן אין אדעס דריי מאל אינטענסיווער, ווי די אלגעמיינע באפעלקערונג. אין 1917-טן איז שוין געווען אין אדעס 185 טויזנט אידן.

אינטענסיוו איז אויך געווען דער וואוקס פון יעקאטערינאסלאווער אידישער קהלה — פון 320 נפשות אין 1804-טן יאר ביז 69 012 אין 1910-טן און ביז 76 430 אין 1917-טן. די אידישע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט אין משך פון הונדערט יאר 215 מאל. די אלגעמיינע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט נאר 42—40 מאל. די אידישע באפעלקערונג האט זיך פאר-גרעסערט פינף מאל אינטענסיווער פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג. און כמעט דאס זעלבע הורט זיך איבער אין קיעוו — פון 207 אידן אין 1797-טן ביז 50 792 אין 1910-טן — א פארגרעסערונג פון 245 מאל. ביי דער אלגעמיינער באפעלקערונג איז געווען די פארגרעסערונג נישט מער פון 25 מאל. די אידישע קהלה אין קיעוו איז געוואקסן צען מאל אינטענסיווער, ווי די גאנצע באפעלקערונג פון דער שטאט. אין 1917-טן יאר איז שוין אין קיעוו געווען מער פון 87 טויזנט אידן און אין 1919-טן מער פון 114 טויזנט אידן — פאר די לעצטע צען יאר האט זיך די קיעווער אידישע קהלה מער ווי פארדאפלט.

די אלע דריי קהלות, וועגן וועלכע מיר האבן נאר וואס גערעדט, זיינען זינגע קהלות, וואס זיינען ערשט אין 19-טן יארהונדערט אדער אין סוף פון 18-טן יארהונדערט געבוירן געווארן. א סך שוואכער איז געווען דער וואוקס פון די אלטע אידישע קהלות. די ווילנער אידישע קהלה האט זיך פארגרעסערט אין משך פון 19-טן יארהונדערט סך-הכל צען מאל; די בערדיטשעווער — 28 מאל; די ביאליסטאקער — 68 מאל.

מיר נייען איבער צו דער צווייטער קאמענאריע — צו די שמעט מיט אידישע נפשות פון 25 ביז 50 טויזנט. מאפעלע XXV גיט אונז א רשימה פון 14 אזעלכע שמעט אין די 15 גובערניעס פון תחום. אין 13 שמעט פון ווי זיינען געווען אידן:

1. אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט 30 652
2. אין מיטן " " " 89 019
3. אין 1897-טן יאר 359 017
4. אין 1910-טן יאר 428 530

מאפעלע XXV

דער וואוקס פון די מימעלע אידישע קהלות אין 15 נובערניעס פון תתום אין משך פון 19-טן יארהונדערט (פון 25 ביז 50 טויזנט אידן).

1910	1897	מיטן פון 19-טן יארהונדערט		סוף פון 18-טן אדער אנהויב פון 19-טן יארהונדערט		שמעט
		יאר	צאל	יאר	צאל	
45 103	47 562	1847	12 976	1802	2 716	מינסק
43 616	34 420	1847	9 417	1812	3 389	ווימעבסק
38 427	30 748	1847	9 489	1791	1 261	זשיטאמיר
37 105	25 448	1847	2 013	1797	(*)1 508	קאוונע
36 524	30 608	1847	8 136	1766	3 175	בריסק דלימא
32 674	29 869	1847	3 745	1801	454	קרעמענטשוג
31 210	32 400	1847	2 918	1805	749	דווינסק
29 000	23 969	1861	8 073	1803	574	יעליסאוועמגראד
28 267	17 945	1747	4 333	1801	1 895	אומאן
28 063	21 065	1847	5 050	1801	1 600	פינסק
27 474	21 539	1847	7 897	1801	(*)3 675	מאדילעוו נוב.
25 191**	22 684	1859	10 300	1816	8 422	גראדנע
25 876	20 760	1847	4 702	1805	1 234	באברויסק
428 530	359 017		89 049		30 652	סך הכל
47 505	20 385	1864	9 730			האמעל
476 035	379 402		98 779			סך הכל

די פארגרעסערונג אין געווען:

1. פאר פופציג יאר 3 מאל;

(** 1896 יאר

*) מיטן אייער

2. פאר הונדערט יאר 12 מאל;

3. פאר 110 יאר 14.

אין דער טאבעלע XXV זעהען מיר אויך, אז די יונגע דרוםקהלות וואקסן א סך שנעלער און אינמענסיווער, ווי די אלטע ליטווישע קהלות. מינסקער אידישע קהלה האט זיך פארגרעסערט פאר דער גאנצער צייט סך-הכל 16 מאל; גראדנער גאר נאר דריי מאל; ווימעבסקער — 12 מאל און יעליסאוועמגראדער אידישע קהלה האט זיך פארגרעסערט 50 מאל; קרעמענשווער — 72 מאל. אין דער טאבעלע XXV זיינען צונויפגענומען כמעט אלע גרעסטע אידישע קהלות פון אנהויב פון 19-טן יארהונדערט, חוץ ווילנער און בערדימשעווער, וועלכע זיינען אריין אין דער טאבעלע XXIV. און קוקן מיר דורך ביידע נאר וואס דערמאנמע טאבעלעס זעהען מיר, אז צווישן אלע אלטע אידישע קהלות זיינען געווען צוריק מיט הונדערט יאר זעהר ווייניג קהלות מיט מער פונף מיוזנט אידישע נפשות. דורכשניטליך האבן פארמאגט די גרעסטע אידישע קהלות פון 19-טן יארהונדערט צו דריי מיוזנט נפשות. נעמען מיר די קהלות מיט מער פון 10 מיוזנט אידישע נפשות אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט, וועלן מיר באקומען דורכשניטליך צו 30 מיוזנט אידישע נפשות — צען מאל מער. גייען מיר איבער צו דער דריטער קאמענאריע — צו די קהלות מיט אידישע נפשות פון 10 ביז 25 מיוזנט (טאבעלע XXVI). אזעלכע קהלות זיינען געווען אין 1910-טן יאר — 35. וועגן 23 פון זיי האבן מיר ידיעות פאר העכער הונדערט יאר. אין די דאזיגע 23 קהלות זיינען געווען אידן:

1. אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט 34 000
2. " " " מיטן " 97 982
3. " " 1897-טן יאר 250 438
4. " " 1910-טן " 357 387

די פארגרעסערונג איז געווען אויף אזא אופן פאר די ערשטע פופציג יאר דריי מאל און פאר דער גאנצער צייט צען מאל. אויך דא זעהען מיר, אז די יונגע דרוםקהלות וואקסן א סך אינמענסיווער, ווי די אלטע ליטווישע, רייסינער אדער וואלינער קהלות.

ראמני	האט זיך פארגרעסערט	105 מאל
פאוולאגראד	" " "	79
כערסאן	" " "	38
לוצק	" " "	12

דער וואוקס פון די קלענערע קהלות אין 15 גופערניעס פון תחום
אין משך פון 19-טן יארהונדערט (פון 10 ביז 25 טויזנט אידן).

1910	1897	מיטן פון 19-טן יארהונדערט		סוף פון 18-טן אדער אנהויב פון 19-טן יארהונדערט		שטעט
		יאר	צאל	יאר	צאל	
24 880	9 468	1847	5 010	1802	2 003	לוצק
22 779	16 211	1847	4 629	1799	2 646	קאמינעץ פאדאלסק
20 257	11 689	1847	3 882	1787	691	וויניצע
20 000*	18 720	1847	6 665	1797	3 961	בעלאיא צערקאוו
20 000*	17 755	1847	3 832	1803	524	כערסאן
19 791	13 780	1847	3 788	1801	2 147	ראזנע
19 657	20 109	1880	8 325	1830	811	ניקאלאיעוו
16 971	11 411	1847	3 107	1797	1 582	פראסקוראוו
16 476	10 055	1847	7 671	1790	968	מולטשין
14 924	13 235	1847	5 162	1799	1 347	באלטע
14 652	12 344	1847	5 411	1802	2 412	מאהילעוו פאדאלסק
13 954	8 805	1847	2 783	1801	1 389	משערנינאוו
13 401	6 378	1847	759	1803	127	ראמני
13 098	5 047	1847	1 305	1797	888	ראנאטשיאוו
12 979	10 950	1847	1 568	1802	1 773	משערקאמי
12 694	9 212	1847	6 661	1802	2 053	סטראקאנסטאנטינאוו
12 663	8 521	1847	2 647	1799	822	קאוועל
12 100	11 515	1847	5 700	1797	1 360	טלאגים
11 887	10 264	1847	5 897	1800	1 584	סלוצק
11 647	4 382	1847	979	1803	147	פאוולאנראד
10 897	5 977	1847	3 137	1787	485	כמעלניק
10 853	7 108	1847	6 330	1797	2 800	דובנע
10 827	7 502	1847	2 734	1801	1 480	ראדאמיסל
357 387	250 438		97 982		34 000	סך הכל
19 937	10 654	1861	4 612			בענדער
19 635	10 348	1861	3 920			בעלזי
19 252	12 481	1847	7 225			פאלאצק
15 257	7 910	1847	2 647			פאלאננאיע
12 700	8 910	1847	2 184			סקווירע
12 333	5 836	1847	3 201			נישעל
11 976	5 290	1857	2 849			אליעקסאנדראווסק
11 838	9 208	1847	7 300			אסטראג
11 119	9 378	1847	3 139			נאוואגא-אדוואלינסק
10 617	7 722	1861	2 581			באריסאוו
10 450	5 773	1847	4 442			באר
10 281	8 783	1847	1 715			סאראקי
522 782	352 731		143 797			סך הכל

(* בערך)

קאמענעץ-פאדאלסק האט זיך פארגרעסערט 8 מאל

" 8 " " " סלאנים

" 4 " " " דובנע

געמען מיר אלע 35 קהלות פון דער דאוונער קאמענארע, זעהען מיר
אז זיי האבן געהאט אלע אין מיטן פון 19-טן יארהונדערט — 143 797 אידן
און אין 1910-טן יאר — 522 782, ד. ה. כמעט פיר מאל מער.

טאבעלע XXVII

דער וואוקס פון די קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן אין פוילן.

יאר			שפעט
1908	1897	1856	
277 787	219 149	41 062	ווארשע
88 201	98 677	2 775	לאדז
31 721	24 280	8 588	לובלין
21 324	11 980	2 976	משענסטאכאוו
19 540	10 839	2 440	בענדין
16 737	11 277	1 495	ראדאם
13 944	11 440	4 804	סיערליעץ
13 705	9 543	4 151	פיעטערקאוו
12 985	9 386	1 863	מאמאשאוו
13 002	7 458	6 407	טוואלסקי
11 318	7 597	4 535	קאליש
11 906	7 721	5 251	שלאנק
11 151	6 399	101	קיעליץ
10 853	9 244	2 574	לאמוזשע
554 174	444 990	89 022	סך-הכל
11 155	2 921		מאסנאוויצע
14 041			ראדאנאשמש
13 380			משינסע
592 750	447 911	89 022	סך-הכל

די מאבעלע XXVII ווייזט אונז דעם וואוקס פון די אידישע קהלות מיט מער פון 10 מיוזנט אידישע גפשות אין די צען נובערניעס פון פוילן פאר העכער פופציג יאר. פון דער דאזיגער מאבעלע זעהען מיר, אז אזעלכע קהלות זייגען געווען אין 1908-טן יאר 17 מיט א אידישער באפעלקערונג פון 592 750 גפשות. אין 14 פון זיי, וואס זייגען אויך צוריק מיט פופציג יאר געווען די גרעסטע אין פוילן, האבן געלעבט:

89 022	אין 1856-טן	1.
444 990	„ 1897 „	2.
554 174	„ 1908 „	3.

פאר פופציג יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון די דאזיגע גרויסע קהלות פארגרעסערט זעקס מאל, ווען בכלל האט זי זיך פארגרעסערט פאר דער צייט נאר דריי מאל. אין די 14 דערמאנטע קהלות האט געלעבט אין 1908-טן יאר א דריטל פון דער גאנצער אידישער באפעלקערונג פון פוילן און אין 1856-טן יאר האט געלעבט אין די זעלבע קהלות נאר פון א זעקסטל ביי א זיבטל פון אלע פוילישע אידן.

באוונדערס שטארק זייגען אויסגעוואקסן די אידישע קהלות אין ווארשע און אין לאדזש. אין ווארשע זייגען געווען אידן:

12 %	8 000	1813	אין
26 %	41 062	1856	„
32,6 %	89 318	1871	„
33,40 %	127 917	1882	„
33,28 %	163 232	1892	„
36,0 %	254 712	1901	„
36,90 %	277 787	1908	„
37,60 %	317 828	1913	„

פאר הונדערט יאר האט זיך די אידישע קהלה אין ווארשע פארגרעסערט פערציג מאל. די אלגעמיינע באפעלקערונג האט זיך פאר דעם זעלבן יאר הונדערט פארגרעסערט נאר ביי 12 מאל — פון 68 000 אין 1808-טן יאר אויף 845 130 אין 1913-טן יאר. און ווירקליך, דער פראצענט אידן אין ווארשע לנבי דער גאנצער באפעלקערונג האט זיך פאר דער צייט פארגרעסערט מער פון דריימאל — פון 12 פראצענט אויף 37,6. די פארגרעסערונג פון דער ווארשעווער אידישער קהלה איז אבסאלוט ניט איבערגעריסן געווארן און האט

אין משך פון גאנצן יארהונדערט פראגרעסירט. אינגס רעלאטיוון וואוקס פון דער דאזיגער קהלה איז געווען א קלייניגשקע ניט באדייטנדיגע הפסקה — פון 1882-טן ביז 1892-טן יאר, — ווען דער פראצענט פון דער אידישער באפעל-קערונג איז געפאלן פון 33,40 פראצענט ביז 33,28.

די אידישע קהלה אין לאדז איז אויסגעוואקסן פון 1856-טן ביז 1908-טן יאר מער פון דרייסיג מאל. די אלגעמיינע באפעלקערונג איז פאר דער זעלבער צייט אויסגעוואקסן ווייניגער פון 20 מאל. אין 1856-טן יאר האבן די אידן אויסגעמאכט אין לאדז קרוב צו 12 פראצענט און אין 1908-טן יאר אריבער 20 פראצענט.

פון די קלענערע שטעט צייכנט זיך אויס מיט איר גרויסן וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג די שטאט קעליץ, וואו פון 101 איר אין 1856-טן איז געווארן 11151 אין 1908 — א פארגרעסערונג פון 111 מאל, ווען די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פאר דער זעלבער צייט פארגרעסערט פון 3639 אויף 31316, ד. ה. נאר פון אכט ביז ניין מאל.

טאבעלע XXVIII

דער וואוקס פון פארשיידענע טיפן אידישע קהלות אין פוילן פון 1897 ביז 1908-טן יאר.

פראצענט פון אלע אידן אין פוילן		אבסאלוטע צאל אידן		קהלות
1908	1897	1908	1897	
18,8	20,5	329 524	270 814	ביז 1000 אידן
30,3	37,5	520 166	495 814	פון 1000 ביז 5000 אידן
16,9	12,7	282 040	167 297	פון 5 ביז 10 טויזנט אידן
34,0	29,3	584 334	387 645	מיט מער פון 10 טויזנט אידן
100,0	100,0	1 716 064	1 321 570	סך-הכל

מיר האבן ביי דער באהאנדלונג פון דעם וואוקס פון די גרעסערע אידישע קהלות אין די 15 נובערניעס פון תחום געזעהן, אז אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט האט זיך דער דאזיגער פראצעס שמארק פארגרעסערט. דאס זעלבע זעהן מיר אין די צען נובערניעס פון פוילן. מײלן מיר אלע אידישע קהלות פון פוילן אין 4 קאטעגאריעס:

1. ביז 1000 אידישע נפשות,
 2. פון 1000 ביז 5 מיוזנט אידישע נפשות,
 3. פון 5000 ביז 10 מיוזנט אידישע נפשות,
 4. און מיט מער פון 10 מיוזנט אידישע נפשות,
- וועלן מיר באקומען א קלאר בילד, אויף וויפיל ניכער צוואקסן די גרויסע קהלות פון די קליינע.

דער פראצענט אידן, וואס האט געוואוינט אין די קליינע קהלות — ביז 1000 אידן און פון 1000 ביז 5 מיוזנט אידן — האט זיך פארקלענערט פון 58 אויף 49,1; דער פראצענט אידן, וואס האט געוואוינט אין די גרעסערע קהלות — מיט מער פון 5 מיוזנט אידן — איז אויסגעוואקסן פון 42 אויף 50,9. דער צוואקס פון דער אידישער באפעלקערונג ביי פארשיידענע טיפן קהלות פאר די 11 יאר — פון 1897-1908 — איז געווען פאלגנדיגער:

22 %	1. ביי קהלות ביז 1000 אידן
5 „	2. פון 1000 ביז 5 מיוזנט אידן „ „
70 „	3. „ „ „ „ 10 ביז 5000 „ „ „
50 „	4. „ „ „ „ מיט מער פון 10 „ „ „

דער קלענסטער צוואקס איז געווען ביי די קהלות מיט אידן פון 1000 ביז 5 מיוזנט — 10 מאל ווייניגער, ווי ביי די גאר גרויסע קהלות, און 14 מאל ווייניגער ווי ביי די מיטעלע קהלות — מיט אידישע נפשות פון 5 ביז 10 מיוזנט. דער צוואקס אין די גאר קליינע קהלות — מיט ווייניגער פון 1000 אידן — איז געווען גרעסער, ווי ביי די קהלות מיט א צאל אידן פון 1000 ביז 5 מיוזנט, גאר דאך א סך קלענער, ווי ביי די מיטעלע און ביי די גאר גרויסע קהלות.

מיר זעהען, אז אין אלע קאנטן פון רוסלאנד, וואו ניכער און וואו לאנג-זאמער, גאר אומעמוס, אהן אויסגאס, גייט דער פראצעס פון קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן אין גרעסערע קהלות. און דאס דאווינע צונויפזאמלען זיך אין גרויסע געדיכטע מאסן אין די גרויסע שטעט, וואס איז כאראקטעריסטיש פאר די אידן פון אלע לענדער און מלוכות און וואס האט געפינען זיין ברייטסטן אויסדרוק אין די אימיגראציע-לענדער — אס דאס דאווינע צונויפנעמען זיך קאמפאקטע מאסן איז געווארן איינער פון די גרעסטע און טיפסטע פאקטארן פאר דער אנטוויקלונג פונם מאדערנעם אידישן לעבן.

פראגעס.

1. וואס פאר א פראצענט אידן האבן געוואוינט אין די שטעט מיט איינ-וואוינער: ביז 10 טויזנט? פון 10 ביז 50 טויזנט? פון 50 ביז 100 טויזנט? מיט מער פון 100 טויזנט?
2. וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס לגבי דער נאנצער באפעלקער-רונג: אין די שטעט מיט א באפעלקערונג ביז 10 טויזנט? פון 10 ביז 50 טויזנט? פון 50 ביז 100 טויזנט? מיט מער פון 100 טויזנט?
3. וויפיל קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן זיינען געווען: אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין 1897-טן? אין 1908-טן?
4. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון תחום האבן געוואוינט אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן: אין 1897-טן? אין 1910-טן?
5. וויפיל קהלות זיינען געווען אין 1910-טן יאר מיט מער פון 50 טויזנט אידן: אין גאנצן תחום? נאר אין ליטע, ווייסרוסלאנד, אוקראינע און בעסאראביע?
6. וויפיל אידן און וואסער א פראצענט אידן האבן געלעבט אין קהלות מיט מער פון 50 טויזנט אידן?
7. וויפיל אידן האבן געלעבט אין זעקס פון די גרעסטע אידישע קהלות: אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט?
8. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די אידישע באפעלקערונג פון די זעקס קהלות אין משך פון הונדערט יאר?
9. וויפיל זיינען געווען אידן אין אדעס: אין 1795-טן יאר? אין 1904-טן? אין 1917-טן?
10. וויפיל אידן זיינען געווען אין יעקאטערינאסלאוו: אין 1804-טן יאר? אין 1910-טן? אין 1917-טן?
11. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די אידישע באפעלקערונג אין 19-טן יארהונדערט: אין אדעס? אין יעקאטערינאסלאוו? אין קיעוו?
12. וועלכע אידישע קהלות זיינען אינטענסיווער געוואקסן אין 19-טן יאר-הונדערט: די אלטע צי די יונגע?
13. וויפיל זיינען געווען אין די 15 גובערניעס פון תחום קהלות מיט אידן פון 25 ביז 50 טויזנט?
14. וויפיל האבן געוואוינט אידן אין די דאזיגע קהלות: אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין מיטן פון 19-טן יארהונדערט? אין 1910-טן יאר?

15. וויפיל מאל האט זיך פארנרעסערט די אידישע באפעלקערונג פון די דאזיגע קהלות: פאר פופציג יאר? פאר הונדערט יאר?
16. ווי גרויס איז געווען א דורכשנימליכע גרויסע אידישע קהלה: אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט?
17. וויפיל זיינען געווען קהלות מיט אידן פון 10 ביז 25 טויזנט אין 1910-טן יאר?
18. וויפיל אידן זיינען געווען אין די דאזיגע קהלות?
19. ווי שטארק האט זיך פארנרעסערט די אידישע באפעלקערונג פון די דאזיגע קהלות?
20. וואסערע אידישע קהלות זיינען געוואקסן אינטענסיווער אין 19-טן יאר-הונדערט: נאר די גרויסע? די מיטעלע? די קלענערע?
21. וויפיל אידישע קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן זיינען געווען אין פוילן אין 1908-טן יאר?
22. וויפיל אידן זיינען געווען אין די דאזיגע קהלות אין 1908? אין 1856-טן יאר?
23. וויפיל זיינען געווען אידן אין ווארשע צוריק מיט הונדערט יאר? אין 1856? אין 1892-טן יאר?
24. וויפיל מאל האט זיך פארנרעסערט די אידישע באפעלקערונג פון ווארשע?
25. וויפיל אידן זיינען געווען אין לאדז: אין 1856-טן? אין 1908-טן?
26. וואס פאר א פראצענט אידן וואוינט אין פוילן: אין קהלות מיט וויי-ניגער פון 1000 אידן? מיט אידן פון 1000 ביז 5000? פון 5 ביז 10 טויזנט? מיט מער פון 10 טויזנט אידן?
27. אין וועלכע פון די אויסגערעכנטע קהלות איז געווען: דער גרעסטער צוואקס? דער קלענסטער צוואקס?

קאפיטל 7.

די אידן אין באלטישן קאנט, צענטראל-רוסלאנד, קאווקאז און סיביר.

מיר האבן אין די פריהערדיגע קאפיטלאך גערעדט וועגן דעם טייל פון רוס- לענדישן אידנטום, וואס איז קאנצענטרירט אין די 25 גובערניעס פון תחום. אונז איז געבליבן זיך נאך אפשטעלן אין קורצן אויף דער קליינער צאל אידן, וואס געפינט זיך אין די איבעריגע טיילן פון רוסלאנד.

סך-הכל זיינען געווען אין 1897-טן יאר אויסער די 25 גובערניעס פון תחום — 316 478 אידן, וועלכע האבן אויסגעמאכט 6,1 פראצענט פון אלע אידן פון רוסלאנד. לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אין אלע קאנטן פון אויסערן תחום, חוץ קורלאנד און ליפלאנד, אויסגעמאכט נאר א נישטיגן פראצענט — אומעטום ווייניגער פון איין פראצענט.

די 316 478 אידן האבן געלעבט אין פאלגנדיגע טיילן פון רוסלאנד:

80 753	1. קורלאנד און ליפלאנד
21 122	2. פעטערבורגער גובערניע
24 808	3. כארקאווער און סמאלענסקער גובערניעס
15 978	4. דאנער געגנט
68 500	5. אין אלע איבעריגע גובערניעס פון אייראפייאישן רוסלאנד
211 221	סך-הכל אין באלטישן קאנט און אין צענטראל-רוסלאנד
56 783	6. אין קאווקאז
48 474	7. סיביר און מיטל-אזיע

316 478 סך-הכל אויסערן תחום

פון דער דאזיגער רשימה זעהען מיר, אז א גרויסער חלק פון די אידן, וואס האבן געלעבט אין 1897-טן יאר אויסער די קאנטן, וואו ס'זיינען קאנצענטרירט די קאמפאקטע אידישע מאסן, געפינט זיך אין אועלכע גובערניעס, וואס ליגן נאר נאהענט צו די אידישע צענטרן. קורלאנד און ליפלאנד, פעטערבורגער, כארקאווער און סמאלענסקער גובערניעס — דאס זיינען אלץ ערמער, וואס ליגן אין שכנות צום געוועזענעם תחום און וואס זייערע אידישע קהלות האבן זיך תמיד געפינען אונטערן שטארקן איינפלוס פון די תחום-קהלות. צעזויט און צע- שפרייט איבער די ווייטע גובערניעס פון צענטראל-רוסלאנד און איבער די נאר

ווייטע קאנטן פון דער רוסישער מלוכה, ווי קאווקאז און סיביר, איז גאר א קליינע צאל אידן, אי אפסאלוט אי רעלאטיוו.

מער פון 80 פראצענט פון אלע אידן פון אויסערן תחום וואוינען אין שטעט, אי דאס ניט צעווארפן אין א סך שטעט, נאר, פארקערט, צונויפגעזאמלט אין ניט קיין באדייטנדיגער צאל גרויסע שטעט. אזוי, למשל, פון 15 978 אידן, וואס האבן געלעבט אין דאנער געגנט, זיינען געווען אין איין שטאט ראסמאוו 11 838, ד.ה. כמעט 75 פראצענט. פון 8 704 אידן, וואס זיינען געווען אין מאסקווער געגנט, זיינען געווען אין דער שטאט מאסקווע אליין — 8 473, ד.ה. 97 פראצענט. פון 21 122 אידן אין פעטראגראדער געגנט זיינען געווען אין איין פעטראגראד — 17 251, ד.ה. 82 פראצענט. פון 13 664 אידן פון כארקאווער געגנט זיינען געווען אין דער שטאט כארקאו — 11 013, ד.ה. מער פון 80 פראצענט. אלוא אויך אויסערן תחום בילדן זיך פון די אנגעפארענע אידן גרעסערע אידישע קהלות. ביי איצטיגן מאמענט זיינען שוין אין א סך גרויסע שטעט פאראן גאנץ באדייטנדיגע אידישע קהלות. די קהלות פון פעטראגראד, מאסקווע און כארקאו ציילן יעדע פון זיי ניט ווייניגער פון 50 טויזנט אידישע איינוואוינער. אין ריגע איז אין 1913-טן יאר געווען — 33 621 אידן.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין 1897-יאר אויסער די 25 געגנטים פון תחום?
2. וויפיל פון זיי — אין באלטישן קאנט? אין פעטערבורגער געגנט?
3. וואס פאר א פראצענט פון אלע אידן פון אויסערן תחום וואוינען אין די שטעט?
4. וואס פאר א פראצענט אידן וואוינט אין דער געגנט-שטאט: אין מאסקווער געגנט? אין פעטערבורגער געגנט? אין כארקאווער געגנט?
5. ווי גרויס זיינען איצט די אידישע קהלות: אין מאסקווע? אין כארקאו? אין פעטערבורג?

דער וואוקס פון די אידן אין עסטרייך און אין פארשידענע קאנטן אירע.

עסטרייך איז נאך רוסלאנד דער צווייטער אידישער צענטער אין אייראפע — דאס מוז נען פארשטיין ניט נאר אין דעם זיגען. וואס אין עסטרייך איז די גרעסטע צאל אידן אין אייראפע נאך רוסלאנד, נאר אויך בנוגע צו א סך אנדערע ערשיינונגען. ווארום ביי די עסטרייכישע אידן זעהען מיר כמעט די אייגענע אלע ערשיינונגען, וואס ביי די רוסישע אידן. אמת, ס'זייגען פאראן חלוקים אינם טעמפ פון דעם אדער יענעם פראצעס; ס'זייגען אויך פאראן אייגענע מאמענטן, וואס מיר באגעגענען אין איין לאנד און געפינען זיי ניט אין צווייטן לאנד — אין גאנצן און אין אלגעמיינעם אבער איז די לאגע אין די צוויי לענדער זעהר ענליך.

אין עסטרייך בילדן די אידן לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג כמעט דעם זעלבן פראצענט, וואס אין רוסלאנד. און אויך אין עסטרייך, הגם דארטן האט מען שוין לאנג פארנעסן אין א תחום, איז פאראן איין קאנט, וואו די מערהייט פון די עסטרייכישע אידן איז קאנצענטרירט, און אין דעם דאזיגן קאנט מאכן די אידן אויס לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג כמעט דעם אייגענעם פראצענט, וואס די אידן אין תחום פון רוסלאנד. ווי אין רוסלאנד, אזוי אויך אין עסטרייך בלייבט דער צענטער פון די אידישע מאסן דער אלטער אידישער ישוב — גאליציע. און ווי פון תחום, אזוי אויך פון גאליציע גייט א גרויסע עמיגראציע הן אין אנדערע קאנטן פון עסטרייך, אזוי אויך אין פּרעמדע לענדער. די דאזיגע איגעווייניגסטע און דרויסנדיגע אויסוואנדערונג פונם צענטער פון עסטרייכישן אירנטום האט דאך ניט געווינקט כמעט ניט אויף דער אבסאלוטער און ניט אפילו אויף דער רעלאטיווער צאל פון די אידן אינם דאזיגן קאנט. פארקערט, די צאל אידן איז אין דעם דאזיגן צענטער פון די עסטרייכישע אידן — אין גאליציע — שטארק אויסגעוואקסן, ווען מיר וועלן געמען א גרעסערן פּעריאד צייט און ניט נאר די לעצטע פאר צענדליג יאר. די איגעווייניגסטע איבערוואנדערונג האט אויך אין עסטרייך, ווי אין רוסלאנד, געבראכט צום אויס-בילדן פון גרעסערע קהלות, הגם די עמיגראציע פון דארף און פון שטעטל אין שטאט אריין איז דארטן א סך שוואכער, ווי אין רוסלאנד. דער טעמפ פון דער קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן אין גרויסע קהלות גייט אין עסטרייך לאנגזאמער, פאטעליכער. אין עסטרייך באגעגענען מיר אויך איין ערשיינונג,

וועלכע מיר האבן אין רוסלאנד לחלוטין ניט געזעהן — אין עסטרייך זיינען פאראן פראווינצן מיט אן אלמן היסטארישן אידישן ישוב, וואו די אידישע בא-פעלקערונג האט זיך פאר די לעצטע יארן אבסאלוט אפילו אויך פארקלענערט. בכלל אבער, האט זיך די צאל פון די עסטרייכישע אידן אויך פארגרעסערט פארן גיינצענטן יארהונדערט אומגעפער אויף אזוי פיל מאל, ווי די רוסישע אידן. לאמיר איבערגיין צום מאטעריאל.

מאפעלע XXIX

אידן אין עסטרייך אמאל און איצט

יאר	אבסאלוטע צאל אידן	% פון דער נאנצער באפעלקערונג
1785	281 873	2,62
1830	355 695	3,20
1869	822 220	4,03
1880	1 005 394	4,54
1890	1 143 305	4,78
1900	1 224 899	4,68
1910	1 313 698	4,59

מיר זעהען, אז פאר 125 יאר האט זיך די צאל פון די עסטרייכישע אידן פארגרעסערט מער פון פיר מאל. רעכנט מען צו די אידן, וואס האבן עמיגרירט פון עסטרייך, וועט געוויס אויסקומען, אז די צאל פון די עסטרייכישע אידן האט זיך פארגרעסערט פאר דער אנגעוויזענער צייט מער פון פינף מאל. דער פראצענט פון די אידן לגבי דער נאנצער באפעלקערונג פון עסטרייך איז אויך אויסגעוואקסן — פון 2,62 פראצענט אין 1785-טן יאר ביז 4,59 אין 1910-טן יאר, כמעט צוויי מאל מער. דערפון איז געדרונגען, אז די אלגעמיינע באפעלקערונג אין עסטרייך איז ניט געוואקסן אזוי שטארק, ווי די אידישע, ווארום וואס איז שייך צו עמיגראציע, נעמט די אידישע באפעלקערונג אין איר א גרעסערן אנטהיל, ווי די ניט-אידישע. אבסאלוט האט די צאל פון די עסטרייכישע אידן זיך תמיד פארגרעסערט; כנונע צו דער רעלאטיווער זייט קאן מען דאס ניט זאגן. נאר ביזן 1890-טן יאר וואקסט תמיד די רעלאטיווע צאל אידן; פון דעמאלט אן פאלט דער פראצענט אידן לגבי דער

אלגעמיינער באפעלקערונג — פון 4,78 אין 1890-טן יאר ביז 4,59 אין 1910-טן.

נייען מיר איבער פון נאנץ עסטרייך צו אירע באזונדערע פראווינצן, בא- קומען מיר זעהר א אינטערעסאנט בילד פון דער אנטוויקלונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין פארשיידענע טיילן פון עסטרייך פארן 19-טן יארהונדערט. שטעלן מיר זיך, ראשית, אפ אויף גאליציע, וואו אין 1785-טן יאר האבן געלעבט מער פון 75 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן און אין 1910-טן יאר מער פון 66 פראצענט.

טאבעלע XXX

דער וואוקס פון די גאליצישע אידן אין 19-טן יארהונדערט.

יאר	אבסאלוטע צאל אידן	% צו דער גאנצער באפעלקערונג
1817	200 277	5,60
1857	448 973	9,60
1869	575 918	10,60
1880	686 596	11,50
1890	772 213	11,60
1900	811 371	11,10
1910	872 972	10,90

פאר א פערטאל פון כמעט הונדערט יאר — כון 1817 ביז 1910 — איז דאס גאליצישע אידנטום אויסגעוואקסן מער פון פיר מאל. אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט האבן אידן אויסגעמאכט נאר 5,6 פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג; אין אנהויב אבער פון 20-טן יארהונדערט האבן זיי שוין אויסגעמאכט כמעט צוויי מאל אזוי פיל — 10,90 פראצענט. דער שנעלער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג האט אבער געדויערט נאר ביזן 1880-טן יאר, ווען דער פראצענט פון די גאליצישע אידן האט דערנרייכט 11,50 פון דער גאנצער באפעלקערונג; פאר די לעצטע דרייסיג יאר איז דער פראצענט פון די אידן א ביסל געפאלן; דאס דערקלערט זיך דערמיט, וואס די אידן עמיגרירן פון גאליציע אין א גרעסערער מאס, ווי די ארומיגע באפעלקערונג.

דער וואוקס פון די אידן אין בוקאווינע.

יאר	אבסאלוטע צאל אידן	% צו דער נאנצער באפעלקערונג
1780	2 383	—
1827	7 828	—
1850	14 581	3,82
1869	47 574	9,32
1880	67 418	11,79
1900	96 150	13,17
1910	102 919	12,86

דער אינטענסיווסטער וואוקס, ווי מען זעהט פון דער נאר וואס געבראכטער טאבעלע, איז געווען ביי די בוקאווינער אידן — פאר 130 יאר האט זיך די צאל פון די בוקאווינער אידן פארגרעסערט 43 מאל. די רעלאטיווע צאל אידן האט זיך פארגרעסערט נאר פאר די לעצטע זעכציג יאר מער פון דריי מאל. אזא מין גרויסער אבסאלוטער און רעלאטיווער צוואקס דערקלערט זיך מיט דער עמיגראציע פון די גאליצישע אידן קיין בוקאווינע.

נאך אינטענסיווער, ווי אין בוקאווינע, איז געווען דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין גידער-עסטרייך, דער עיקר אין דער שטאט ווין. אין 1785-טן יאר איז געווען אין גידער-עסטרייך נישט מער פון עטליכע הונדערט אידישע נפשות און אין 1910-טן יאר האט שוין די צאל אידן דארטן דער-גרייכט 184 779 (פון זיי אין ווין 175 318). דער דאווינער קאלאסאלער וואוקס דערקלערט זיך מיט דער עמיגראציע פון די עסטרייכישע אידן פון אלע קאנטן פון דער מלוכה קיין ווין.

מיר האבן ביז אהער געוווין די אנטוויקלונג פון די קאנטן, וואו די אידישע באפעלקערונג איז פארן ניינצענטן יארהונדערט געוואקסן. און אויב גאליציע קאן ביז א געוויסער מאס צוגעגליכן ווערן צו די וואלינער און ווייס-רוסישע גופערניעס פון תחום, קאן בוקאווינע פארגליכן ווערן מיט די גופערניעס פון דרום-סלאנד און ווין מיט דער שטאט אדעס. איצט לאמיר איבערגיין צו

די קאנטן פון דער עסטרייכישער מלוכה, וואו די אידישע באפעלקערונג האט פאר די לעצטע יארן אנגעהויבן אפילו אבסאלוט קלענער ווערן.
אין בעהמען זיינען געווען אידן:

אין 1785-טן יאר	42 129
" " 1869	89 933
" " 1890	94 479
" " 1900	92 745
" " 1910	85 826

מיר זעהען, אז פאר 84 יאר — פון 1785 ביז 1869-טן יאר — האט זיך די אידישע באפעלקערונג אין בעהמען קיים צוויימאל פארגרעסערט און פון דער מאלט אן הויבט זיך שוין אן א קריזיס; פון 1869 ביז 1890-טן יאר, פאר 21 יאר, האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט קיים אויף 5,05 פראצענט (די אלגעמיינע באפעלקערונג האט זיך פאר דער אייגענער צייט פארגרעסערט אויף 13,26 פראצענט). און פאר נאר די לעצטע 20 יאר — פון 1890 ביז 1910 — האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון בעהמען פארקלענערט אויף 9,30 פראצענט, ווען די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פאר דער אייגענער צייט פארגרעסערט אויף 15,27 פראצענט.

דאס זעלבע, וואס מיר האבן נאר וואס פארציכנט פאר בעהמען, הורט זיך איבער אין מערן.

מיר קאנען זיך דא ניט אפשטעלן אויף די סיבות, וואס האבן געבראכט צו דער קאנסטאמירטער ערשיינונג. באמערקן מוזן מיר אבער, אז דוקא בעהמען און מערן האבן אן אנטוויקלטע אינדוסטריע און אן אנטוויקלטן האנדל און אוועקשטעלן די פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג אויפן חשבון פונם עקאנאמישן פאלן פון די קאנטן קאן מען געוויס ניט. מען קאן אויך ניט דערקלערן די אנגעוויזענע ערשיינונג מיט דעם פאלן פון די געבורטן ביי דער אידישער באפעלקערונג, ווארום ווי נידעריג ס'איז ניט געפאלן דער נאטירליכער צוואקס אין די צוויי פראווינצן, איז ער דאך ניט דערגאנגען צו דער מדרגה, אז ער זאל געבן א מינוס. מען מוז דעריבער זוכן די סיבה פונם פאלן פון דער אבסאלוטער צאל אידן אין בעהמען און מערן, אין די טשעכישע טיילן פון עסטרייך, מיט דעם נאציאנאלן קאמף, וואס האט זיך דארטן פונאנדערגעברענט די לעצטע צענדליגער יארן. די טשעכן האבן אין די דאוויגע צוויי טיילן פון עסטרייך, וואו זיי האבן אין 1900-טן יאר אויסגעמאכט פון 62,20 פראצענט

(בעהמען) ביז 71,30 פראצענט (מערן) פון דער גאנצער באפעלקערונג, ער-קלערט א קאמף אפילו די דייטשן און האבן אים דורכגעפירט מיט גרויס ער-פאלג. על אחת כמה וכמה שוין, אז די אידן האבן געמוזט ארויסגעשטויסן ווערן דורך די טשעכן אין א גאנץ היפשער מאס.

מיר האבן זיך אפגעשטעלט אויף די עסטרייכישע פראווינצן, וואס פארמאגן צוזאמען 98 פראצענט פון די עסטרייכישע אידן; אויף דער אנטוויקלונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין די איבעריגע קאנטן פון דער עסטרייכישער מלוכה לוינט ניט זיך אפשטעלן.

לאמיר נאר זעהן די איינטיילונג פון די עסטרייכישע אידן אין פארשיידענע קאנטן.

טאבעלע XXXII

די אידן אין פארשיידענע קאנטן פון עסטרייך.

1910		1869		קאנט
% פון אלע עסטרייכישע אידן	אבסאלוטע צאל אידן	% פון אלע עסטרייכישע אידן	אבסאלוטע צאל אידן	
66,45	872 972	70,04	575 918	גאליציע
14,06	184 779	6,37	52 350	נידער-עסטרייך
7,83	102 919	5,79	47 574	בוקאווינע
6,53	85 826	10,94	89 933	בעהמען
3,13	41 158	5,21	42 899	מערן
1,02	13 442	0,75	6 142	שלעזיען
0,98	12 602	0,90	7 404	אין אלע איבעריגע קאנטן
100,0	1 313 698	100,0	822 220	סך-הכל אין עסטרייך

פון דער דאזיגער טאבעלע זעהן מיר, אז אין 1869-טן יאר האט אין גאליציע געוואוינט מער פון 70 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן און אין 1910 נאר 66,45. אמת, די אבסאלוטע צאל אידן אין גאליציע איז טאקי אויס-געוואקסן אויף 297 054 נפשות, און דאס מאכט אויס מער פון 51 פראצענט פאר 41 יאר. דאס גאנצע עסטרייכישע איינזום, ניט נעקסט אויף דער עמינראציע קיין אמעריקע, איז אבער אויסגעוואקסן פאר די אייגענע 41 יאר כמעט אויף 60 פראצענט. דערמאנט מען זיך נאך, אז דער נאטירליכער צו-וואקס ביי די גאליצישע אידן איז א סך גרעסער, ווי ביי די אידן פון אלע איבעריגע

טיילן פון דער עסטרייכישער מלוכה, ווערט קלאר, אז פון גאליציע איז געגאנגען
 א גאנץ גרויסע עמיגראציע ניט נאר קיין אמעריקע, נאר אויך אין אנדערע
 קאנטן פון עסטרייך. און דאס זעהט מען מאקי פון דערזעלבער טאבעלע. אין
 נידער-עסטרייך איז די צאל אידן אויסגעוואקסן פאר די געגעבענע 41 יאר
 $3\frac{1}{2}$ מאל און פון 6,37 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן איז די צאל אויס-
 געוואקסן ביז 14,06, מער ווי צוויי מאל אזוי פיל. א גרויסער צוואקס, הנם
 א קלענערער ווי אין נידער-עסטרייך, איז געווען אויך אין בוקאווינע — און פון
 5,79 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן אין 1869-טן יאר האבן די בוקאווינער
 אידן אויסגעמאכט אין 1910-טן יאר 7,83 פראצענט. אין בעהמען איז דער
 פראצענט אידן געפאלן פון 10,94 (1869-טן יאר) ביז 6,53 פראצענט
 (1910). דאס אייגענע זעהן מיר אין מערן — דער פראצענט פון די אידן
 אין מערן איז געפאלן פון 5,21 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן (1869)
 ביז 3,13 (1910).

מיר האבן ביז אהער גערעדט וועגן דעם וואקס פון די אידן אין עסטרייך
 אין פארנלייך מיט דער גאנצער באפעלקערונג פון דער דאוויגער מלוכה און אויך
 וועגן דער אייגנטיילונג פון די אידן אין פארשידענע קאנטן. גייען מיר איבער
 צום נאציאנאלן צוזאמענשמעל פון גאנץ עסטרייך און פון זיינע פארשידענע
 קאנטן. דא חזרט זיך פאר אונז איבער כמעט דאס אייגענע בילד, וואס מיר
 האבן געזעהן אין די 25 גובערניעס פונם רוסלענדישן תחום.

די נאציאנאליטעט ווערט אין דער עסטרייכישער סטאטיסטיק באשטימט
 אויפן גרונט פון דער אומגאנג-שפראך. די אידישע שפראך איז אפיציעל ניט
 אנערקענט, און דעריבער איז אפיציעל, אזוי צו זאגן, נאר קיין אידישע נאציע אין
 עסטרייך ניטא. די צאל אידן ווערט באשטימט אויפן גרונט פון דער רעליגיע
 און דאס אנטשפרעכט אין דער גרעסטער מאס דער ווירקליכער לאגע. לאמיר
 צום ערשטן זעהן דעם נאציאנאלן צוזאמענשמעל פון עסטרייך אויפן גרונט פון
 דער שפראך. דערביי דארף מען האבן אין זינען, אז די אידן ווערן צוגערעכנט
 צו די נאציעס, וועמענס שפראכן זיי האבן אנגעוויזן פאר זייערע אומגאנג-שפראכן
 בשעת דער פאלקס-ציילונג. פאקטיש ווערן די אידן צוגערעכנט כמעט אין
 גאנצן צו די דייטשן און פאלאקן, צו די צוויי הערשנדיגע נאציעס אין עסטרייך.
 אין 1910-טן יאר איז געווען אין עסטרייך — 27 963 872 איינוואוינער,
 וועלכע זיינען באשטאנען פון פאלגנדיגע פעלקער (לויט די שפראכן):

35,6 %	9 950 266	1. דייטשן
23,0 %	6 435 983	2. טשעכן און סלאוואקן
17,8 %	4 967 984	3. פאלאקן
12,6 %	3 518 854	4. אוקראינער
4,5 %	1 252 940	5. סלאווענער
2,8 %	783 334	6. סערבן און קראָאַטן
2,7 %	768 422	7. איטאליענער
0,9 %	275 115	8. רומענער
0,1 %	10 974	9. מאדיארן
100,0 %	27 963 872	סך-הכל

מיר זעהען, אז אין נאנץ עסטרייך איז ניטא קיין איין פאלק, וואס זאל אויסמאכן אן אבסאלוטע מערהייט. די דייטשן האבן מער פון א דריטל (35,6 %) פון אלע עסטרייכישע איינוואוינער; די טשעכן מיט די סלאוואקן האבן ווייניגער פון א פערטל (23,0 %); די פאלאקן סך-הכל ווייניגער פון א פינפטל (17,8 %); די אוקראינער — אן אכטל (12,6 %). די איבעריגע פעלקער זיינען נאר שוואך פארנעשטעלט. אין אלגעמינעם איז די עסטרייכישע מלוכה א צוואמענבונד פון כמעט א נאנץ צענדליג פעלקער, וואס פירן צווישן זיך א שרעקליך פארביטערטן קאמף. און אינם דאוויגן קאמף שאפן זיך צענדליגע קאמפניאציעס פון געמיינ-זאמע און קעגנזעצליכע נאציאנאלע און קלאסן-אינטערעסן.

דאס איז בנוגע צו עסטרייך אלס גאנצעס. ניט מען איבער צו די בא-זונדערע קאנטן, בייט זיך א ביסל דאס בילד.

אם שטארקסטן איז די באפעלקערונג געמישט אין בוקאווינע. לויט די דאטן פון דער ציילונג פון 1900-טן יאר איז די באפעלקערונג פון בוקאווינע באשטאנען פון:

41,10 %	297 798	1. אוקראינער
31,60 %	229 018	2. רומענער
13,17 %	96 150	3. אידן
9,00 %	63 681	4. דייטשן
3,70 %	26 857	5. פאלאקן

מיר זעהען, אז אין בוקאווינע איז ניטא קיין איין נאציע, וואס זאל האבן

„רעכט“ צו פרעטענדיגן אויף הערשאפט אין לאנד. די גרעכטע נאציע — די אוקראינער — האבן קיים 41,10 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. די רומענער, וואס ווייזן ארויס די גרעסטע אפעטימן אויף בוקאווינע, פארמאגן דארט אפילו ניט קיין דריטל פון דער באפעלקערונג — קיים 31,60 פראצענט. אידן פארנעמען אין בוקאווינע דאס דריטע ארט, אויסמאכנדיג 13,17 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. די אידן זיינען אלנפאלס אזא באדייטנדיגע מינדערהייט אין בוקאווינע, אז זייער צושטיין צו דעם אדער יענעם צד בא- שליסט אפט דעם גורל פון יעדער פראגע און דערמיט געוויס דערקלערט זיך, וואס דאס בוקאווינער אידנטום איז געווען די לעצטע צענדליגע יארן — די יארן פון פארעקשטן נאציאנאלן קאמף — פאליטיש א סך אקטיווער און בא- וואוסטזיגער, ווי די אידן פון די איבעריגע טיילן פון עסטרייך.

ווי איז די לאגע אין גאליציע?

נעמען מיר גאנץ גאליציע, איז דארט אייך ניטא קיין איין פאלק, וואס זאל פארמאגן אן אבסאלוטע מערהייט. אין גאליציע זיינען געווען אין 1900-טן יאר פאלגנדיגע נאציעס:

1. פאלאקן	3 352 000	46,00 %
2. אוקראינער	3 104 103	42,60 %
3. אידן	811 371	11,10 %

ביז 1910-טן יאר האט זיך די לאגע כמעט ניט געענדערט, ווארום לויט דער דאזיגער ציילונג זיינען געווען:

1. פאלאקן	46,52 %
2. אוקראינער	42,08 %
3. אידן	10,90 %

פאר צען יאר האט זיך א ביסל פארקלענערט דער פראצענט פון די אידן און פון די אוקראינער און, פארקערט, דער פראצענט פאלאקן האט זיך אביסל פארגרעסערט. דאס דערקלערט זיך דערמיט, וואס די אוקראינער אין באזונדערס די אידן נעמען א גרעסערן אנטייל אין דער עמיגראציע, ווי די פאלאקן. די שנים זיינען אבער ניט קיין באדייטנדיגע, און מען קאן דערווייל ניט ריידן וועגן דעם ארויסשטויסן פון דער אדער יענער נאציע.

נעמען מיר אבער באזונדערע טיילן פון גאליציע, באקומען שוין די הויפט- פעלקער — די פאלאקן און די אוקראינער — אזויגע געגנטן, וואו זיי פאר-

מאנן א גרויסע מערהייט, באזונדערס די פאלאקן. אין מערב-גאליציע האבן אויסגעמאכט אין 1910-טן יאר:

1. די פאלאקן 88,5 %
2. די אידן 7,9 %
3. די אוקראינער 3,3 %

מיר זעהען, אז מערב-גאליציע איז באמת א רייך-פויליש לאנד, און די לאגע פון די נאציאנאלע מינדערהייטן ווערט דארט דעריבער גאנץ שווער. אמת, אין די שמעט זיינען די פארהעלטענישן א ביסל אנדערש. און אין די שמעט מאכן די אידן אויס אפילו אין מערב-גאליציע כמעט א דריטל פון דער גאנצער בא-פעלקערונג. דער פראצענט אידן אין די שמעט פון מערב-גאליציע האלט אבער אין איין פאלן, ווי מיר וועלן זעהן שפעטער.

אין מערב-גאליציע לעבט ווייניגער פון א פערטל פון אלע גאליצישע אידן — סך-הכל 213 269 נפשות (1910-טן יאר). די איבעריגע מער פון דריי פערטל פון די גאליצישע אידן (659 706 אין 1910-טן יאר) האבן געוואוינט אין מזרח-גאליציע, וואו די נאציעס זיינען שוין מער איבערגעמישט.

אין מזרח-גאליציע זיינען געווען אין 1910-טן יאר:

1. אוקראינער 61,7 %
2. פאלאקן 25,3 %
3. אידן 12,4 %

די אוקראינער האבן אלזא אין מזרח-גאליציע דריי פינפטל פון דער גאנצער באפעלקערונג; די פאלאקן איין פערטל; די אידן איין אכטל. אין די שמעט, ווי מיר וועלן זעהן שפעטער, פארמאגן די אידן מער פון א דריטל פון דער גאנצער באפעלקערונג און בכלל זיינען אין די שמעט די פעלקער א סך מער איבערגעמישט.

די באפעלקערונג פון בעהמען איז באשטאנען אין 1900-טן יאר פון פאלנג-

דיגע נאציעס:

1. משעכן 3 900 087 62,20 %
2. דייטשן 2 274 268 36,30 %
3. אידן 92 745 1,50 %

די באפעלקערונג פון מערן איז באשטאנען אין 1900-טן יאר פון:

1. משעכן 1 727 270 71,30 %

26,08 % 631 237 2. דייטשן

1,90 % 44 255 3. אידן

אין ביידע קאנטן — אין בעהמען און אין מערן — מאכן די טשעכן אויס א באדייטנדיגע מערהייט — אין מערן נאנצע 71,30 פראצענט פון דער בא-פעלקערונג און אין בעהמען 62,20 פראצענט. אין ביידע קאנטן זיינען דא א סך קרייזן, וואו די אדער יענע נאציע בילדעט נאר א גרויסע מערהייט — מער אפילו פון 80 פראצענט. אין בעהמען זיינען פאראן ריין-טשעכישע קרייזן — 48 (חוץ דער שטאט פראג); ריין-דייטשע קרייזן — 30; און געמישטע — 17. אין מערן זיינען פאראן ריין-טשעכישע קרייזן — 22; ריין-דייטשע — 6; און געמישטע — 20. די אידן אין בעהמען און אין מערן שפילן זעהר א קליינע ראלע אינם קאמף, וואס ווערט געפירט צווישן די צוויי הויפט-נאציעס — צווישן די טשעכן און דייטשן. די גרעסטע צאל אידן איז נומה צו דער דייטשער שפראך און שמעלס זיך מערסטנמילס אויפן צר פון די דייטשן אינם נאציאנאלן קאמף. די לעצטע יארן, ווען די טשעכישע בורזשואויע איז שוין געווארן גענוג שטארק און אנרעסיוו, האבן זיך אנגעהויבן באווייזן צווישן די אידישע בירגער-ליבע שיכטן „טשעכישע פאטריאטן“.

אין נידער-עסטרייך איז אין 1900-טן יאר די באפעלקערונג באשטאנען פון פאלגנדיגע פעלקער:

82,80 % 2 556 645 1. דייטשן

4,80 % 132 968 2. טשעכן

5,70 % 157 278 3. אידן

אין נידער-עסטרייך מאכן די דייטשן אויס א גרויסע מערהייט — מער פון 82 פראצענט; מע דארף אבער געדענקען, אז אין אמטן איז דער פראצענט פון די דייטשן א סך קלענער. די דאטן זיינען געבויט אויפן גרונט פון דער אומ-נאנג-שפראך — און אין ווין, וואו ס'געפינט זיך כמעט זעכציג פראצענט פון דער נאנצער באפעלקערונג פון נידער-עסטרייך, איז דא זעהר א גרויסער פרא-צענט טשעכן, פאלאקן, אידן, אוקראינער און אנדערע, וועלכע באנוצן זיך מיט דער דייטשער שפראך, נאר האבן אבער ניט פארלוירן דעם צוזאמענפונד מיט זייערע נאציעס. ניט געקוקט פונדעסטוועגן אויף דער גרויסער ווירקונג פון דער דייטשער קולטור און שפראך אין ווין, מאכן די דייטשן דארטן אויס נאר 73,9 פראצענט; די אידן — 8,80 פראצענט; די טשעכן — 6,20 פראצענט.

פראגעס.

1. אין וואסערע פרטים איז די לאגע פון די אידן אין עסטרייך גלייך צו דער לאגע פון די אידן אין רוסלאנד?
2. וויפיל איז געווען אידן אין עסטרייך — אין 1785-טן יאר? אין 1830-טן? אין 1880-טן? אין 1910-טן?
3. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין עסטרייך — אין 1785-טן? אין 1830-טן? אין 1880-טן? אין 1890-טן? אין 1910-טן?
4. וואסער א באפעלקערונג האט זיך מער פארגרעסערט אין עסטרייך אין 19-טן יארהונדערט — די אלגעמיינע? די אידישע?
5. וויפיל זיינען געווען אידן אין גאליציע — אין 1817-טן? אין 1869-טן? אין 1910-טן?
6. וואס פאר א פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן דארט אויסגעמאכט — אין 1817-טן? אין 1869-טן? אין 1890-טן? אין 1910-טן?
7. וויפיל זיינען געווען אידן אין בוקאווינע — אין 1780-טן? אין 1850-טן? אין 1910-טן?
8. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין בוקאווינע — אין 1850-טן? אין 1900-טן? אין 1910-טן?
9. ווי שטארק איז אויסגעוואקסן די אידישע באפעלקערונג אין נידער-עסטרייך?
10. וויפיל זיינען געווען אידן אין בעהמען — אין 1785-טן? אין 1890-טן? אין 1900-טן? אין 1910-טן?
11. וואסערע סיבות האבן געבראכט צו דער אבסאלוטער פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג: אין בעהמען? אין מערן?
12. וואסער א טייל פון די עסטרייכישע אידן וואוינט: אין גאליציע? אין נידער-עסטרייך? אין בוקאווינע? אין בעהמען? אין מערן?
13. אין וואסערע טיילן פון עסטרייך האט זיך פארגרעסערט דער פראצענט אידן פאר דער צייט פון 1869-טן ביז 1910-טן יאר?
14. אין וואסערע טיילן האט זיך דער פראצענט אידן פארקלענערט?
15. פון וואסערע פעלקער באשטייט די עסטרייכישע מלוכה?

16. האט א וואסערע סיניס איז נאציע אן אבסאלוטע מערהייט פון

עסמרייך?

17. וועמען געהער די רעלאטיווע מערהייט אין עסמרייך?

18. פון וואסערע פעלקער באשטייט:

(א) די באפעלקערונג פון בוקאווינע? (ב) פון גאליציע? (ג) פון מערב-

גאליציע? (ד) פון מזרח-גאליציע? (ה) פון בעהמען? (ו) פון מערן? (ז) פון ווין?

קאפיטל 9.

די אידן אין פארשידענע טיפן וואוינ־ערטער פון עסטרייך.

צוויי פראצעסן כאראקטעריזירן די איגעווייניגסטע וואַנדערונג פון די אידישע מאסן אין 1900-טן יארהונדערט: ראשית, שטרעבן די אידישע מאסן אין די גרויסע שטעט; שנית, שטרעבן זיי צו קאנצענטרירן זיך אין געדיכט־פאועצטע קהלות. און אפילו די עסטרייכישע אידן, וואס בְּכָל פארנעמען זיי ניט, אין פרט פון מאדערנער אנטוויקלונג, קיין ארט אין די ערשטע רייזען, האבן ניט אויסגעמישן דעם אלגעמיינעם גורל פונם היינטיגן אידנטום. אזוי האבן געוואוינט אין 1900-טן יאר אין שטעט מיט מער פון 50 טויזנט איינוואוינער פון יעדע הונדערט נפשות:

1. ביי אידן 23,33 %

2. ביי ניט־אידן 10,60 %

דער חלק פון דער אידישער עסטרייכישער באפעלקערונג, וואס האט גע־וואוינט אין 1900-טן יאר אין גרויסע שטעט, איז צוויי מאל אזוי גרויס, ווי דער זעלבער חלק ביי דער קריסטליכער באפעלקערונג. אויספירליכערע דאטן בנוגע צום אנטייל פון דער אידישער באפעלקערונג אין פארשידענע טיפן וואוינ־ערטער וועלן מיר בריינגען ווען יעדן קאנט באזונדער.

טאבעלע XXXIII

די אידן פון גאליציע אין שטעט, שטעטלאך און דערפער.

דערפער		שטעטלאך		שטעט		יאר
אבסאלוטע צאל אידן	% פון אלע אידן	אבסאלוטע צאל אידן	% פון אלע אידן	אבסאלוטע צאל אידן	% פון אלע אידן	
273 500	39,8	216 118	31,5	197 068	28,7	1880
313 628	40,8	236 923	31,8	218 281	28,4	1890
323 537	39,9	239 443	29,5	248 203	30,6	1900
320 339	36,6	253 578	29,3	297 978	34,1	1910

טאבעלע XXXIII ניט אונז מאטעריאל וועגן די אידן אין פארשידענע וואוינ־ערטער פון גאליציע. פון דער דאזיגער טאבעלע זעהען מיר, אז אין 1910-טן יאר האט געוואוינט אין גאליציע:

1. אין די שמעט 34,1 %

2. אין די שמעמלאך 29,3 %

3. אין די דערפער 36,6 %

קומט אויס, אז אין די שמעט האט געוואוינט אין גאליציע מער פון א דריטל פון דער גאנצער דארטיגער אידישער באפעלקערונג; אין די דערפער האט אבער געוואוינט א גרעסערער פראצענט — 36,6. הויך בוקאווינע איז גאליציע דאס איינציגע לאנד אין דער גאנצער וועלט, וואו סוואוינט אזא גרויסער פראצענט אידן אין דערפער.

נעמען מיר די דאטן פאר פארשיידענע צייטן, זעהען מיר, אז דער פראצענט אידן, וואס וואוינט אין די שמעט, האלט אין איין וואקסן, ווען דער פראצענט פון דעם טייל אידן, וואס וואוינט אין די דערפער, האלט אין איין פאלן. אזוי זעהען מיר, אז אין שמעט האבן געוואוינט פון דער אידישער באפעלקערונג אין גאליציע:

1. אין 1880-טן יאר 28,7 %

2. „ „ „ „ 1910 „ „ „ 34,1

דער טייל פון דער אידישער באפעלקערונג, וואס וואוינט אין שמעט, איז אויסגעוואקסן מער ווי אויף 18 פראצענט.

אין די דערפער, פארקערט, האט געוואוינט פון דער אידישער באפעלקערונג:

1. אין 1880-טן יאר 39,8 %

2. „ „ „ „ 1910 „ „ „ 36,6

האט זיך, הייסט עס, דער טייל אידן, וואס וואוינט אין דערפער, פאר-קלענערט אויף 8 פראצענט.

דאס האבן מיר אלץ גערעדט וועגן די רעלאטיווע חלקים פון דער גאלי-צישער אידישער באפעלקערונג, וואס קומען אן אויף די שמעט און אויף די דערפער. די באטראכטע ערשיינונג וועט אונז ווערן נאך קלארער, ווען מיר וועלן נעמען דעם וואקס פון דער אבסאלוטער צאל אידן אין די שמעט און אין די דערפער. די שטאטישע אידישע באפעלקערונג פון גאליציע איז אויס-געוואקסן פון 197 068 (1880) ביז 297 978 (1910), ד. ה. אז די פארגרעסער-רונג האט דערגרייכט 51 פראצענט. די דארפשיעזשע אידישע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן פון 273 500 (1880) ביז 320 339 (1910), די פארגרעסערונג איז געווען נאר 17 פראצענט, דריימאל ווייניגער, ווי ביי דער שטאטישער בא-פעלקערונג.

דער נאטורליכער צוואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג אין גאליציע איז פֿױל זעהר א הויכער און באזונדערס הויך איז ער ביי דער דארפישער אידישער באפעלקערונג און ער איז געוויס געווען ניט ווייניגער פון צוויי פראצענט יערליך, אויב ניט נאך העכער. דער נאטורליכער צוואקס ביי דער דארפֿֿישער אידישער באפעלקערונג אין גאליציע האט באדארפט זיין פאר די דרייסיג יאר — פון 1889-טן ביז 1910-טן — קרוב צו צוויי הונדערט מיוזנט גפשות. דער פאקטישער-זשע צוואקס איז געווען סך־הכל 46839. די איבעריגע 150 מיוזנט אידן האבן עמיגרירט אין די שטעט און קיין אמעריקע. אין די שטעט איז געבליבן פון זיי נאר א קליינער פראצענט, און דער גרעסטער טייל האט עמיגרירט קיין אמעריקע, ווארום בארעכנט מען דעם נאטירליכן צוואקס פון דער שטאטישער אידישער באפעלקערונג אין גאליציע, זעהט מען, אז דער פאקטישער צוואקס איז ניט קיין סך גרעסער פון אויס. דאס אייגענע, וואס מיר האבן נאר וואס קאנסטאטירט בנוגע צום דארפישן גאליצישן אידנטום, קומט פאר אויך מיט דעם שטעטלישן גאליצישן אידנטום, נאר א ביסל אין א שוואכער רער מאס.

גייען מיר איבער צו דער שטאטישער באפעלקערונג אין באזונדערע טיילן פון גאליציע.

אין מערבֿֿגאליציע האבן געלעבט אין שטעט אין 1910 — 83578 אידן, וואס ס'האט אויסגעמאכט 39,2 פראצענט פון אלע אידן פון מערבֿֿגאליציע. אין מזרחֿֿגאליציע האבן געלעבט אין 1910-טן אין שטעט — 214400 אידן, וואס ס'האט אויסגעמאכט 32,5 פראצענט פון אלע אידן פון מזרחֿֿגאליציע. זעהען מיר, אז אין מערבֿֿגאליציע, וואו די אינדוסטריע איז מער אנטוויקלט, וואו די שטאטישע באפעלקערונג מאכט בכלל אויס א גרעסערן פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג, וואו, ענדליך, דער נאציאנאלער און סאציאלער קאמף פון דעם ארגאניזירטן פוילישן פויער אין דארף און אין שטעטל צווינגט דעם אידישן קלייןֿֿקרעמערל, מעקלערל, לופטֿֿמעגשל וכדומה זוכן פרנסה אין די גרעסערע שטעט — אט דארטן איז דער פראצענט פון דער אידישער שטאטישער באפעלקערונג גרעסער, ווי אין מזרחֿֿגאליציע, וואס איז נאך א ריין אנגראויש לאנד, און דער פויער כאפט זיך ערשט אויף צו א באוואוסטמיניגן נאציאנאלן און סאציאלן קאמף.

וואס פאר א פראצענט לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג מאכן אויס די אידן אין די שטעט פון גאליציע?

געמען מיר לכתחילה די צוויי גרעסטע שטעט פון ביידע טיילן פון גאליציע
— קראָקע און לעמבערג.

טאבעלע XXXIV

די אנטוויקלונג פון דער נאנצער און פון דער אידישער באפעלקערונג
אין קראקע.

יאר	די נאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג	% פון דער אידישער באפעלקערונג
1787	23 591	3 653	15,5
1831	32 890	9 820	29,8
1869	49 835	17 670	35,4
1880	66 097	20 269	30,7
1890	74 596	20 939	28,1
1900	97 372	25 910	27,0
1910	151 886	32 321	21,3

מיר זעהען, אז אין וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין קראָקע
זיינען פאראן צוויי פעריאדן, וואס זיינען נאנץ פארשידן. פון 1787 ביז 1869-טן
וואקסט די אידישע באפעלקערונג א סך אינענסיווער, ווי די נאנצע באפעלקערונג.
און פון 15,5 פראצענט אין 1787-טן יאר וואקסט אויס די אידישע באפעלקערונג
ביז 35,4 פראצענט אין 1910-טן יאר. פון 1869-טן הייבט זיך אן דער צווייטער
פעריאד — די אידישע באפעלקערונג וואקסט א סך שוואכער, ווי די אל-
געמיינע באפעלקערונג, און דער רעלאטיווער אָנטייל פון די אידן אין קראָקע
האלט אין איין פאלן. פון 35,4 פראצענט אין 1869-טן פאלט ער ביז 27,0
אין 1900-טן און אין די לעצטע צען יאר פאלט ער אראפ ביז 21,3 פראצענט,
אקוראט ביז דעם צושיטאנד, אין וועלכן ער האט זיך געפינען אין 1815-טן יאר,
צוריק הייסט עס, מיט הונדערט יאר. אמת, די לעצטע צען יאר דארפן ווייניגער
גענומען ווערן אין אכט, ווייל פאר דער דאוונער צייט זיינען צוגערעכנט געווארן
צו דער שטאט קראָקע אייניגע פארשטעט, וואס זיינען באזעצט פמעט אויס-
שליסליך מיט פאלאקן.

געמען מיר אן די דאטן פון 1787-טן פאר 100, וועלן מיר באקומען פאלגנדיג

קלאר בילד ווען דער אנמױקלונג פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין קראקע:

יאָר	די גאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג
1787	100	100
1831	139	269
1869	211	484
1880	280	555
1890	316	573
1900	387	703
1910	644	885

נעמען מיר דעם גאנצן פעריאד צײַט — פון 1787-טן ביז 1910-טן — האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט כמעט ניין מאל, ווען די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט נאר זעקס מיט א האלבן מאל. נעמט מען אבער די צוויי פעריאדן באזונדער — ביז 1869-טן יאר און די שפעטערדיגע צײַט, — באקומט זיך נאר אן אנדער בילד. די אידישע באפעלקערונג שטייט אפ פון דער אלגעמיינער אין צווייטן פעריאד, נאר יאגט זי שטארק אריבער אין ערשטן פעריאד. ביז 1869-טן יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג כמעט פינף מאל פארגרעסערט, די אלגעמיינע נאר צוויי מאל. פון 1869-טן ביז 1900-טן האט זיך די גאנצע באפעלקערונג פארגרעסערט כמעט צוויי מאל. די אידישע ווייניגער פון אנדערהאלבן מאל.

בריינגען מיר נאך דעם פעלקערליכן צוזאמענשטעל פון דער שטאט קראקע:

יאָר	פאלאקן	אידן	אנדערע
אין פראצענטן			
1880	67,8	30,7	1,5
1890	70,3	28,1	1,6
1900	71,0	27,0	2,0
1910	76,8	21,3	1,9

די אידן בידן אין קראַקע א באדייטנדיגע מיגדערהייט; זיי האבן אבער אנטקענן זיך א מערהייט פון איין פאלק — נאר פון פאלאקן. די צאל פון די לעצטע האלט אין שטארקן וואקסן — פון 67,8 פראצענט אין 1880-טן יאר איז דער אנטייל פון די פאלאקן אויסגעוואקסן ביז 76,8 פראצענט אין 1910-טן יאר. נאר אן אנדער בילד זעהן מיר אין לעמבערג — אין דער הויפט־שטאט פון מורחנאליציע.

טאבעלע XXXV

דער נאציאנאלער צוזאמענשטעל פון דער באפעלקערונג אין לעמבערג.

יאר	פאלאקן		אידן		אוקראינער		אנדערע		צוזאמען	
	פרא-צענט	אבסאל. צאל	פרא-צענט	אבסאל. צאל	פרא-צענט	אבסאל. צאל	פרא-צענט	אבסאל. צאל	פרא-צענט	אבסאל. צאל
1880	53,4	58 602	28,2	30 961	15,9	17 496	2,5	2687	100,0	109 746
1890	52,6	67 286	28,2	36 130	17,1	21 876	2,1	2651	100,0	127 943
1900	51,7	82 597	27,7	44 258	18,3	29 327	2,3	2695	100,0	159 877
1910	51,2	105 469	27,8	57 387	19,1	39 314	1,9	3943	100,0	206 113

וואס ווייזט אונז די דאזיגע טאבעלע? ראשית, אז די פאלאקן מאכן אויס אין לעמבערג, אין צענטר פון אוקראינישן טייל פון גאליציע, אן אבסאלוטע מערהייט. די אידן מאכן אויס אין לעמבערג מער פון א פערטל פון דער גאנצער באפעלקערונג, און די אוקראינער ווייניגער פון א פינפטל פון דער גאנצער באפעלקערונג.

אין 1910-טן יאר זיינען געווען אין לעמבערג:

1. פאלאקן 51,2 %
2. אידן 27,8 %
3. אוקראינער 19,1 %

נעמען מיר דעם צוזאקס פאר דער צייט פון 1880-טן ביז 1910-טן יאר,

איז ער געווען

1. ביי די פאליאקן 80,0 %
2. ביי די אידן 85,4 %
3. ביי די אוקראינער 124,6 %

די אוקראינער וואקסן א סך אינענסיווער, ווי די איבעריגע צוויי פעלקער;

די צאל אידן פארגרעסערט זיך שטארקער, ווי די צאל פאלאקן. און דעריבער זעהען מיר, אז דער פראצענט פאלאקן האט זיך פארקלענערט פון 53,4 (1880) ביז 51,2 (1910); דער פראצענט אידן האט זיך אויך אביסל פארקלענערט — פון 28,2 (1880) ביז 27,8 (1910); דער פראצענט-זישע פון די אוקראינער האט זיך, פארקערט, פארגרעסערט — פון 15,9 (1880) ביז 19,1 (1910).
פון די הויפט-שטעט פון גאליציע וועלן מיר איבערגיין צו די איבעריגע שטעט.

אין מערב-גאליציע זיינען פאראן עלף גרעסערע שטעט. אין די דאזיגע עלף שטעט מאכן די פאלאקן אויס צוויי דריטל פון דער גאנצער באפעלקערונג, און די אידן איין דריטל. אזוי זיינען געווען אין די עלף שטעט:

62,3	1. פאלאקן	} (א) אין 1880-טן יאר:
34,0	2. אידן	
63,3	1. פאלאקן	} (ב) אין 1910-טן יאר:
31,2	2. אידן	

מיר זעהען, אז פאר 30 יאר האט זיך דער פראצענט אידן אביסל פאר-קלענערט, און דער פראצענט פאלאקן אביסל פארגרעסערט. דאס דערקלערט זיך דערמיט, וואס די אידן עמיגרירן אין א גרויסער מאס קיין אמעריקע אפילו פון די שטעט, וואס ציהען צו זיך צו א באדייטנדיגע באפעלקערונג פון די שטעטלאך און דערפער. אנדערש געוואנט, די שטעט פון מערב-גאליציע, ווי פון א סך אנדערע לענדער, קאנען ניט איינהאלטן די גאנצע אידישע באפעלקער-רונג, וואס קומט אן פון דער פראווינץ, און שמויסן זי ארויס ווייטער קיין אמעריקע. אבער אין דעם קאן גאר קיין ספק גיט זיין, אז אין מערב-גאליציע גייט א גרויסער שטראם פון דארף און שטעטל אין שטאָט אריין. דער צוואקס פון דער אידישער באפעלקערונג פאר דרייסיג יאר — פון 1880 ביז 1910 — אין מערב-גאליציע האט באטראפן:

63,8 %	1. אין די שטעט
30,6 %	2. אין די שטעטלאך

דער פראצענט אידן פון מערב-גאליציע, וואס האט געוואוינט אין דערפער,

האט באטראפן:

38,0 %	1. אין 1880-טן יאר
28,8 %	2. אין 1910-טן יאר

דאס אלץ באווייזט, אז די ארגאניזירונג פון גאליצישן אידנטום, דאס וואקסן פון דער שטאטישער באפעלקערונג אויפן חשבון פון דער שטעטלישער און דארפישער, גייט אהן אן אויפהער.

גאר אן אנדער לאגע געפינען מיר אין די שטעט פון מורחגאליציע — דא בילדן די אידן א רעלאטיווע מערהייט. די דאזיגע רעלאטיווע מערהייט האלט אבער אין פאלן, און ס'וואקסט דער פראצענט פון די פאלאקן. אין די 19 שטעט פון מורחגאליציע איז געווען:

45,6 %	1. אידן	} (א) אין 1880-טן יאר:
29,0 %	2. פאלאקן	
23,9 %	3. אקראינער	
38,5 %	1. אידן	} (ב) אין 1910-טן יאר:
35,5 %	2. פאלאקן	
24,8 %	3. אוקראינער	

מיר זעהען, אז די אידן האבן געהאט א רעלאטיווע מערהייט אפילו אין 1910-טן יאר. דאס צווייטע ארט נאך די אידן פארנעמען די פאלאקן, און די אוקראינער דאס דריטע. אין 1880-טן יאר זיינען געווען אין מורחגאליציע זעקס שטעט, וואו די אידן האבן געהאט אן אבסאלוטע מערהייט; אין 1910-טן זיינען שוין געווען אזעלכע שטעט גאר צוויי.

פון דעם אלעם קאן מען אבער גיט דרינגען, אז אין מורחגאליציע גייט גיט דער פראצעס, וואס הייסט אורבאניזירונג. די אידישע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן פאר דרייסיג יאר (פון 1880 ביז 1910) אין מורחגאליציע:

37,2 %	1. אין די שטעט אויף
14,2 %	2. אין די שטעטלאך אויף

היינט עס, אז די אידישע שטאטישע באפעלקערונג אפילו אין מורחגאליציע, אין דעם דאזיגן אפגעשטאנענסטן לאנד, איז געוואקסן צוויי מיט א האלבן מאל ניכער, ווי די שטעטלישע אידישע באפעלקערונג. אויך דער פראצענט פון דעם טייל אידן, וואס וואוינט אין די דערפער פון מורחגאליציע, איז פאר די דרייסיג יאר געפאלן.

שטעט מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות איז געווען אין 1900-טן יאר אין גאליציע אכט (מיט לעמבערג און קראָקע). אין די דאזיגע אכט

גרעסמע אידישע קהלות זיינען געווען אין 1900-טן יאר 150 072 אידן, וועלכע האבן אויסגעמאכט 18,5 פראצענט פון אלע גאליצישע אידן. קומט אויס, אז אפילו אין גאליציע האט שוין אין 1900-טן יאר געוואוינט כמעט א גאנץ פינפטל פון אלע אידן אין אכט קהלות מיט מער ווי צען טויזנט נפשות אין יעדער קהלה. אין 1910-טן יאר האט געווינט געוואוינט אין די דערמאנטע אכט קהלות קרוב צו א פערטל פון אלע גאליצישע אידן.

גייען מיר איבער צו בוקאווינע. אין בוקאווינע וואוינט א גאנץ גרויסער פראצענט אידן אין דערפער.

אזוי האבן פון אלע בוקאווינער אידן געוואוינט אין דערפער:

1.	אין 1880-טן	29 749	44,12 %
2.	„ 1890-טן	40 169	48,56 %
3.	„ 1900-טן	47 740	49,51 %

בוקאווינע איז דאס איינציגע לאנד אין דער גאנצער וועלט, וואו אזא גרויסער פראצענט אידן — כמעט א גאנצע העלפט — וואוינט אין דארף. כאראקטעריסטיש איז אבער פאר בוקאווינע, וואס אין דער זעלבער צייט וואקסט גאנץ שנעל די אידישע קהלה אין דער הויפט-שטאט — אין משערנאוויץ — און קאנצענטרירט אין זיך מער פון א פערטל פון אלע בוקאווינער אידן. אזוי זיינען געווען אידן אין משערנאוויץ:

1.	אין 1880-טן	14 449	11,43 %
2.	„ 1890-טן	17 359	20,98 %
3.	„ 1900-טן	21 589	22,55 %
4.	„ 1910-טן	28 613	27,80 %

פאר דרייסיג יאר איז די משערנאוויצער אידישע קהלה אויסגעוואקסן צוויי מאל. אין 1880-טן יאר האט אין משערנאוויץ געלעבט נאר א פינפטל

פון אלע בוקאווינער אידן און אין 1910-טן יאר שוין מער פון א פערטל.

מיר זעהען, אז אין דארף און אין דער איינער שטאט משערנאוויץ וואוינען אומגעפער מער פון 70 פראצענט פון אלע בוקאווינער אידן. די איבעריגע אידן פון בוקאווינע וואוינען אין שמעט און אין שמעטלאך.

וואס פאר א פראצענט מאכן אידן אויס אין פארשידענע וואוינ-פונקטן

פון בוקאווינע?

אין דער הויפט-שטאט פון בוקאווינע — אין משערנאוויץ — איז די לאגע

געווען פאלגנדיגע:

יאר	די נאנצע באפעל-קערונג	די אידישע באפעל-קערונג	% פון אידן לגבי דער נאנצער באפעלק.
1880	45 600	14 449	31,69
1890	54 171	17 359	32,04
1900	67 622	21 587	31,92
1910	87 235	28 613	32,80

אידן, אלוא, האבן אויסגעמאכט אין 1910-טן יאר א דריטל פון דער נאנצער באפעלקערונג פון טשערנאוויץ. דערצו מוז מען נאך צוגעבן, אז די איבעריגע צוויי דריטל פון דער באפעלקערונג ווערן צעטיילט צווישן עס ליכע פעלקער.

אין די דערפער פון בוקאווינע האבן אידן אויסגעמאכט פון דער נאנצער דארפישער באפעלקערונג:

1. אין 1880-טן 6,44 %

2. אין 1890-טן 7,72 %

3. אין 1900-טן 8,15 %

דער פראצענט פון די אידן אין די דערפער וואקסט די נאנצע צייט, נאר אין א נאנץ באגרעניצטער מאס. אין די שטעט און שטעטלאך פון בוקאווינע האבן אידן אויסגעמאכט:

1. אין 1880-טן 36,11 %

2. אין 1890-טן 35,96 %

3. אין 1900-טן 35,80 %

אידן מאכן אויס אין די דאזיגע פונקטן מער פון א דריטל, און אזוי ווי די איבעריגע באפעלקערונג באשטייט פון פארשטייער פון עסליכע נאציעס, האבן די אידן פאקטיש א רעלאטיווע מערהייט. פאר צוואנציג יאר האט זיך דער פראצענט אידן אין די דאזיגע פונקטן לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג כמעט ניט געפיטן.

פון 184779 אידן, וואס האבן געוואוינט אין נידער-עסטרייך אין 1910-טן יאר, זיינען געווען אין דער איינער שטאט ווין — 175318 ד. ה. 94,9 פרא-צענט פון אלע אידן פונם דאזיגן קאנט אדער 13,3 פראצענט פון אלע עסט-רייכישע אידן. די אידישע קהלה אין ווין איז אויסגעוואקסן ערשט אין דער

צווייטער העלפט פון 19-טן יארהונדערט. אין 1753-טן יאר איז געווען אין ווין סך-הכל 700 אידישע נפשות. אין 1850-טן יאר איז געווען אין ווין בערך א פאר טויזנט אידן. וועגן דעם ווייטערדיגן וואקס פון דער אידישער ווינער קהלה דערציילן אונז די פאלגנדיגע ציפערן:

יאָר	די נאַנצע באפעלקערונג פון ווין	די אידישע באפעלקערונג פון ווין	% פון אידן לנבי דער נאנצער באפעלקערונג
1869	607 514	40 230	6,62
1880	725 658	73 271	10,10
1890	1 364 548	118 495	8,68
1900	1 674 957	146 926	8,77
1910	2 038 581	175 318	8,60

פאר 41 יאר איז די אידישע באפעלקערונג אויסגעוואקסן מער פון פיר מאל, ווען די נאנצע באפעלקערונג איז אויסגעוואקסן נאר מער פון דריי מאל. דערמיט, פארשטייט זיך, דערקלערט זיך, וואס אין 1869-טן יאר האבן די אידן אין ווין אויסגעמאכט נאר 6,62 פראצענט און אין 1910-טן — 8,60, מער כמעט מיט נאנצע צוויי פראצענט. באזונדערס שמארק איז געווען דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג, אין פארגלייך מיט דער אלגעמיינער, די ערשטע עלף יאר, ווען דער פראצענט פון די אידן האט זיך אויפגעהויבן ביז 10,10. נאכדעם האט דער וואקס פון דער קריסטליכער באפעלקערונג אריבער-געיאגט דעם וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג, און דער פראצענט פון די אידן אין ווין איז געפאלן ביז 8,68 אין 1890-טן, און פון דעם דאזיגן יאר אן און ווייטער זיינען שוין די ענדערונגען ניט קיין באדייטנדיגע.

די נאר וואס באמערקטע ערשיינונג חורט זיך איבער אין זעהר א סך גרויסע שטעט: אינם ערשטן פעריאד פונם וואקס פון די שטעט נעמען די אידן א גרעסערן אנטייל, ווי אין די ווייטערדיגע פעריאדן. דאס דערקלערט זיך, חוץ פיל אנדערע סבות, דער'עיקר מיט דעם, וואס אין דער ערשטער צייט ציהען צו זיך צו די גרויסע שטעט מער האנדלס-עלעמענטן, צווישן וועלכע די אידן בילדן א גרויסן פראצענט; די גרויס-אינדוסטריע קומט ערשט שפעטער אויף, און זי ציהט צו גרויסע מאסן דארפישע ארבעטער פון די קריסטליכע

מאסן און גאר ווייניג פון די אידישע מאסן. ערשט, ווען די שטאט ווערט שוין גענוג גרויס, נעמט זי אריין גרויסע מאסן מלאכה-עלעמענטן, א סך פארשטייער פון אינטעליגענטע פראפעסיעס, פון אדמיניסטראטיווע און פארמיטלער-עלעמענטן, וואס באדינען די אינדוסטריע. די אלע גאר וואס אויסגערעכנטע עלעמענטן ווערן גענומען אין א גרויסער מאס צווישן דער אידישער קליין-שטאטישער און מיטל-שטאטישער באפעלקערונג — און דעריבער זעהען מיר אפט, אז אין די גרויסע שמעט שמעלט זיך סוף כל סוף איין א געוויסער גלייכגעוויכט צווישן דעם וואקס פון דער אידישער און פון דער ניט-אידישער באפעלקערונג.

מיר האבן העכער געזעהן, אז די אידישע באפעלקערונג אין בעהמען און מערן פאלט אפילו אבסאלוט. און דערביי האלטן די גרעסערע אידישע קהלות אין וואקסן — דאס באווייזט, אז אין דארף אדער אין קליינעם שמעטל קאן די אידישע באפעלקערונג א סך שוואכער ביישמיין די קאנקורענץ פון די אויפגעקומענע טשעכישע בירגערליכע עלעמענטן, ווי אין דער גרויסער שטאט. נעמען מיר די הויפט-שטאט פון בעהמען — פראג — זעהען מיר, אז די צאל אידן וואקסט דארט אהן אן אויפהער:

פראצענט פון אלע אידן אין בעהמען	די אבסא- לומע צאל אידן אין פראג	יאר
22,7	21 405	1880
25,4	24 034	1890
29,4	27 799	1900
30,6	28 888	1910

אין 1910-טן יאר איז שוין געווען אין דער איינער שטאט פראג כ־ א דריטל פון אלע אידן פון בעהמען, ווען אין 1880-טן יאר איז דארט געווען ווייניגער פון א פערטל פון אלע בעהמענער אידן.

אין דער הויפט-שטאט פון מערן — אין בריוו — איז געווען אין 1910-טן יאר — 8945 אידן, 21,7 פראצענט פון אלע אידן פון מערן. אין בריוו קומט פאר דאס אייגענע, וואס אין פראג. ניט נעקוקט אויף דעם, וואס אין מערן בְּכָל פֿאַר קלענערט זיך די אידישע באפעלקערונג, וואקסט פונדעסטוועגן די אידישע קהלה אין בריוו אהן אן אויפהער. אין בריוו זיינען געווען אידן: אין 1880-טן — 5498; אין 1900-טן — 8238; און אין 1910-טן — 8945.

פאר די לעצטע צען יאר איז דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין פראג און אין בריוו קלענער, ווי אין די פריהערדיגע צוויי צענדליג יארן. אין אלע איבעריגע קאנטן פון עסטרייך, וואס פארמאגן בבל זעהר ווייניג אידן, לעבן די לעצטע מערסטנטיילס כמעט גאר אין די שמעט און דערצו טרעפט, אז דאס גאנצע ביסל אידן וואוינט אין צוויי־דריי קהלות. קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן זיינען פאראן אין עסטרייך עלף, וועלכע האבן געהאט אלע אינאיינעם אין 1910-טן יאר — 382 891 אידישע נפשות. דאס הייסט, אז 29,1 פראצענט פון אלע עסטרייכישע אידן וואוינען קאנצענטרירט נים ווייניגער פון צען טויזנט נפשות צוזאמען.

פראגעס.

1. וואָסער אַ פראצענט פון אלע אידן פון גאליציע וואוינט: אין שמעט? אין שמעטלאך? אין דערפער?
2. אויף וויפיל פראצענט איז אויסגעוואקסן פאר די לעצטע דרייסיג יאר: דער שטאטישער טייל פון דער גאליצישער אידישער באפעלקערונג? דער דאר-פישער טייל?
3. ווי גרויס בערך איז געווען דער נאטירליכער צוואקס ביי דער דאר-פישער אידישער באפעלקערונג אין גאליציע פון 1880-טן ביז 1910-טן יאר?
4. און דער פאקטישער צוואקס פאר דער זעלבער צייט?
5. וואוהין איז אהינגעקומען דער פעלנדיגער טייל פון דער אידישער בא-פעלקערונג פון גאליציע?
6. וואסער א פראצענט פון די אידן פון מערב-גאליציע האט געוואוינט אין די שמעט פונם דאוויגן קאנט?
7. וואסער א פראצענט פון די אידן פון מזרח-גאליציע האט געוואוינט אין די שמעט פונם דאוויגן קאנט?
8. מיט וואס דערקלערט זיך דער העכערער אנטהייל פון די מערב-גאליצישע אידן אין דער שטאטישער באפעלקערונג?
9. וואס פאר א פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט אין קראָקע: אין 1787-טן יאר? אין 1831-טן? אין 1869-טן? אין 1900-טן? אין 1910-טן?

10. וויפיל מאל איז אויסגעוואקסן: די גאנצע באפעלקערונג פון קראקע?
די אידישע באפעלקערונג פון קראקע?
11. וואסער א פראצענט מאכן אויס אין קראקע די פאלאקן?
12. ווי איז געווען דער נאציאנאלער צוואמענשמעל פון דער שטאט לעמ-
בערג: אין 1880-טן? אין 1910-טן?
13. וואסער א פראצענט מאכן די אידן אויס אין די עלף שטעט פון מערב-
גאליציע?
14. וואסער א פראצענט מאכן די פאלאקן אויס אין די דאזיגע שטעט?
15. ווי איז געווען דער נאציאנאלער צוואמענשמעל פון די 19 שטעט פון
מזרח-גאליציע: אין 1880-טן? אין 1910-טן?
16. וויפיל שטעט מיט מער פון צען טויזנט אידן זיינען געווען אין גאליציע?
17. וואס פאר א פראצענט פון אלע גאליצישע אידן האט געוואוינט אין
די דאזיגע גרויסע קהלות?
18. וואסער א פראצענט פון אלע בוקאווינער אידן האט געוואוינט אין
דערפער: אין 1880-טן? אין 1910-טן?
19. וואסער א פראצענט פון אלע בוקאווינער אידן האט געוואוינט אין
טשערנאוויץ: אין 1880-טן? אין 1910-טן?
20. וואסער א פראצענט לגבי דער גאנצער באפעלקערונג מאכן די אידן
אויס אין טשערנאוויץ?
21. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די אידישע ווינער קהלה פאר
41 יאר?
22. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די גאנצע באפעלקערונג פון ווין
פאר דער זעלבער צייט?
23. וואסער א פראצענט פון אלע בעהמענער אידן וואוינט אין פראג?
24. וויפיל זיינען פאראן אין עסטרייך קהלות מיט מער פון צען טויזנט
אידישע נפשות?
25. וואסער א פראצענט עסטרייכישע אידן וואוינט אין די דאזיגע גרויסע
קהלות?

קאפיטל 10.

די אידן אין אונגארן.

אונגארן פארמאגט א גאנץ גרויסע און געדיכטע אידישע מאסע, וואס וואוינט אינם דאזיגן לאנד' שוין לאנגע הונדערטער יארן. די פאלגנדיגע ציפערן געבן א פארשמעלונג וועגן דעם וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין אונגארן:

אין 1785-טן	75 089	אידן
אין 1805-טן	127 816	„
אין 1850-טן	352 400	„
אין 1869-טן	553 641	„
אין 1900-טן	851 378	„
אין 1910-טן	932 458	„

נעמען מיר אָן די דאטע פון 1785-טן יאר פאר 100, באקומען מיר פאלגנדיגע שורה ציפער, וואס מאלט בולט דעם אינטענסיוון וואוקס פון דעם אונגארישן אידנטום:

100	1785
170	1805
469	1850
738	1869
1134	1900
1241	1910

אין משך פון 125 יאר האט זיך דאס אונגארישע אידנטום פארגרעסערט מער פון צוועלף מאל: פון יעדע הונדערט אידישע נפשות אין 1785-טן יאר איז געווארן ביז 1910-טן יאר — 1241 נפשות. פארשטייט זיך, אז דאס דארף ניט געשמעלט ווערן גאר אויפן חשבון פון דעם נאטירליכן צוואוקס — דא האט געוויקט אויך די אימיגראציע פון עסטרייך, דער עיקר פון גאליציע. דאך מוז מען מודה זיין, אז דאס נאטירליכע פארמערן זיך פון די אונגארישע אידן איז געווען זעהר גרויס אין משך פון גאנצן 19-טן יארהונדערט.

די פאלגנדיגע טאבעלע וועט אונז געבן א פארשמעלונג וועגן דעם וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין פארגלייך מיט דער אלגעמיינער באפעלקערונג פאר די לעצטע 41 יאר (1869—1910).

דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין אונגארן.

די אידישע באפעלקערונג		די גאנצע באפעלקערונג	יאר
% פון דער גאנצער באפעלקערונג	אבסאלוטע צאל		
3,5	553 641	15 509 455	1869
4,1	638 314	15 739 259	1880
4,2	730 342	17 463 791	1890
4,4	851 378	19 254 559	1900
4,5	932 458	20 886 487	1910

פאר אלע 41 יאר איז די גאנצע באפעלקערונג אויסגעוואקסן אויף 34,6 פראצענט, און די אידישע באפעלקערונג אויף 68,4 פראצענט. קומט אויס, אז די אידישע באפעלקערונג פון אונגארן האט זיך פאר דעם גענומענעם פעריאד צייט פאררעסערט צוויי מאל אינטענסיווער, ווי די גאנצע באפעלקערונג פון דער דאזיגער מלוכה. געמען מיר באזונדערע צענדליגער יארן, זעהען מיר אויך, אז די אידישע באפעלקערונג האט זיך די גאנצע צייט פאררעסערט אינטענסיווער, ווי די גאנצע באפעלקערונג.

דער צוואקס אין פראצענטן.

יארן	ביי דער גאנצער באפעלקערונג	ביי דער אידישער באפעלקערונג
1880-1869	1,5	15,3
1890-1880	10,9	13,6
1900-1890	10,2	16,6
1910-1900	8,5	9,5
1910-1869	34,6	68,4

אין די ערשטע עלף יאר — פון 1869-טן ביז 1880-טן — איז דער צו-
וואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג געווען צען מאל גרעסער, ווי ביי דער
אלגעמיינער באפעלקערונג; אין לעצטן צענדליג יאר — 1900—1910 — איז
שוין דער אידישער צוואקס כמעט גלייך מיט דעם צוואקס ביי דער גאנצער
באפעלקערונג. דער דאזיגער פאקט דערקלערט זיך מיטן פאלן פאר די לעצטע
יארן פון די געבורטן ביי דער אידישער באפעלקערונג, וועלכע ווערט געוויינליך
פריהער און אינטענסיװער אנגעקלעפט פון דעם צוויי-קינדער און איין-קינד-מיסטעם.

אונגארן אין, ווי עסטרייך, א לאנד, וואס האט עטליכע פעלקער און קיין
איינ פאלק פארמאגט נישט דארט קיין אבסאלוטע מערהייט. אמת, די לאגע פון
די מאדיארן אין אונגארן איז אין גאנצאנאלן זינען א סך גינציגער, ווי די לאגע
פון די דייטשן אין עסטרייך. אויך אין אונגארן ווערט די אידישע שפראך אפי-
ציעל נישט אנערקענט, און דעריבער קאן די צאל פון די אידן אין דער דאזיגער
מלוכה באשטימט ווערן נאר אויפן גרונט פון דער רעליגיע.

לאמיר צום ערשטן זעהן דעם גאנצאנאלן צוזאמענשטעל פון דער אונגא-
רישער מלוכה.

אין 1910-טן יאר זיינען געווען אין אונגארן פאלגנדיגע נאציעס (לויט דער

שפראך):

48,1 %	10 050 575	1. מאדיארן
14,1 %	2 949 032	2. רומענער
9,8 %	2 037 435	3. דייטשן
9,4 %	1 967 970	4. סלאוואקן
8,8 %	1 833 162	5. קראָאַטן
5,3 %	1 106 471	6. סערבן
2,3 %	472 587	7. אוקראינער
2,2 %	469 255	8. איבעריגע
100,0 %	20 886 487	סך הכל

מיר זעהען, אז די מאדיארן מאכן נישט אויס אפילו קיין העלפט (48,1 פרא-
צענט) פון דער גאנצער באפעלקערונג פון דער אונגארישער מלוכה. דאך
מאכן זיי אויס א גרעסערן פראצענט, ווי די דייטשן אין עסטרייך. תוץ דעם,
זיינען אין עסטרייך פאראן באלד נאך די דייטשן צוויי פעלקער — די טשעכן
און די פאלאקן —, וועלכע פארמאגן א גאנץ גרויסן פראצענט, כמעט א גלייכן

מיט די דייטשן, ווען אין אונגארן פארמאגט די גרעסטע נאציע פון אלע איבעריגע פעלקער — די רומענער — סך-הכל איין זיבעטל פון דער באפעלקערונג (14,1 פראצענט). די צעברעקלונג פון העכער האלב פון דער גאנצער באפעלקערונג צווישן א סך קליינע פעלקער איז אין אונגארן א סך גרעסער, ווי אין עסטרייך. און דערמיט דערקלערט זיך, וואס די מאדיארן זיינען אין אונגארן א סך שטארקער, ווי די דייטשן אין עסטרייך.

צווישן די אויבן-אויסגערעכנטע פעלקער איז די אידישע נאציע נימא. מיט וועמען-זשע נייען די אידן פון אונגארן? וואסערע שפראכן האבן זיי אנערקענט פאר זייערע מוטער-שפראכן און וואסערע פעלקער האבן זיי דערמיט געשטימט אין דעם נאציאנאלן קאמף, וואס קאכט, ווי אין א קעסל, אין אונגארן שוין א סך צענדליגער יארן.

אויף די דאזיגע אלע פראגן געבן אונז תשובות די פאלגנדיגע ציפער. אין 1900-טן יאר האבן די אונגארישע אידן אנגעגעבן פאלגנדיגע שפראכן פאר זייער מוטער-שפראך:

1.	די אונגארישע	598 697	70,3 %
2.	די דייטשע	216 698	25,5 %
3.	די סלאוואקישע	10 541	1,3 %
4.	די אוקראינישע	10 146	1,2 %
5.	די הארוואטישע	7 505	0,8 %
6.	די איבעריגע	7 791	0,9 %
	סך-הכל	851 378	100,0 %

מער פון זיבעציג פראצענט פון אלע אונגארישע אידן האבן אנגעוויזן אויף דער אונגארישער שפראך, ווי אויף זייער מוטערשפראך; מער פון א פערטל (25,5 פראצענט) פון אלע אונגארישע אידן האבן אנגעגעבן די דייטשע שפראך פאר זייער מוטערשפראך, און סך-הכל 4,2 פראצענט פון אלע אונגארישע אידן האבן אנגעגעבן אלע איבעריגע שפראכן פאר זייערע מוטערשפראכן. פארשטייט זיך, אז וואלט נאר די אידישע שפראך באקומען פאליטישע רעכט, וואלטן א סך פון די אידישע „אונגארן“ און פון די אידישע „דייטשן“ געווארן פשוטע אידישע אידן. ווארום אין אונגארן זיינען נאך דא גאנץ גרויסע אידישע מאסן, וועלכע ריידן אידיש, ווי אין גאליציע, און ס'איז נאר קיין ספק ניט, אז די העכער פון

200 מיוזנט אידן, וואס האבן אנגעוויזן אויף דער דייטשער שפראך, ווי אויף זייער מוטערשפראך, ריידן אינם גרעסטן רוב פשוט אידיש און ניט דייטש. אונגארן ווערט צעטיילט אויף קאמיטאטן. אין פיר קאמיטאטן מאכן די אידן אויס מער פון 10 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג:

1. אין מאַרמאַרש 18,1 %
2. „ צעכעג 13,9 %
3. „ אונגאַטש 12,8 %
4. „ אונג 11,0 %

אין די איבעריגע קאמיטאטן מאכן די אידן אויס ווייניגער פון 10 פראצענט. אין דער הויפט-שטאט — אין בודאפעשט — האט געלעבט אין 1910-טן יאר 21,8 פראצענט פון אלע אונגארישע אידן. די אנטוויקלונג פון דער בודא-פעשטער אידישער קהלה איז גאנץ אינטערעסאנט. אין 1787-טן יאר איז געווען אין בודאפעשט סך-הכל 114 אידן; אין 1833-טן יאר האבן געלעבט אין בודאפעשט 1346 אידישע משפחות, בערך 6730 נפשות. אין 1849-טן יאר איז שוין געווען אין בודאפעשט 19148 אידן. די פאלגנדיגע שורה ציפערן וועט אונז ווייזן דעם ווייטערדיגן וואוקס פון דער אידישער קהלה אין בודאפעשט און דעם פראצענט פון די בודאפעשטער אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג:

יאָר	די אבסאלוטע צאל אידן אין בודאפעשט	% פון אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג
1869	44 890	16,6
1890	102 377	21,0
1900	166 198	23,6
1910	203 687	21,3

נעמען מיר אן די דאטע פון 1787-טן יאר פאר 100, באקומען מיר פאלגנדיג בילד פונם וואוקס פון דער אידישער בודאפעשטער קהלה:

100	1787
16 800	1849
39 377	1869
89 892	1890

145 787 1900

178 673 1910

דער וואוקס פון דער בודאפעשטער קהלה איז א קאָלאָסאלער — פאר 123 יאר האט זיך די קהלה פארגרעסערט 1786 מאל. לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די בודאפעשטער אידן אויסגעמאכט אין 1869-טן יאר 16,6 פראצענט, ד. ה., אז זיי האבן געהאט אקוראט א זעקסטל פון דער גאנצער בודאפעשטער באפעלקערונג; אין 1900-טן יאר האבן אידן שוין אויס-געמאכט 23,6 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג, ד. ה., אז זיי האבן שוין געהאט כמעט א גאנץ פערטל פון דער בודאפעשטער באפעלקערונג. פאר די לעצטע צען יאר אבער — פון 1900 ביז 1910-טן — איז דער פראצענט פון די אידן געפאלן ביז 21,3. דא חורט זיך איבער די ערשיינונג, וואס מיר האבן קאנסטאטירט בנוגע צו ווין, און וועלכע מיר האבן דארטן אביסל דערקלערט. בכלל געפינט זיך אין גרויסע שמעט א דריטל פון אלע אונגארישע אידן, און ביי דער אלגעמיינער באפעלקערונג נאר 8 פראצענט. צווישן די גרעסערע אידישע קהלות רעכענען זיך: גראָסוואַרדען — 12111 — 25,8 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג; פּרעסבורג — 6808 — 11,0 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג; דעברעצין — 6078 — 8,4 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג א. א. וו.

די געבראכטע נאר וואס דאסן געהערן צום 1900-טן יאר. פאר דער פאר-גאנצענער צייט זיינען די דאזיגע קהלות געוויס שטארק אויסגעוואקסן, און מיר וועלן זיין גאהענט צום אמת, ווען מיר וועלן אנגעמען, אז אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות לעבן בערך 40—35 פראצענט פון אלע אונגארישע אידן.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין אונגארן: אין 1785-טן יאר? אין 1800-טן יאר? אין 1910-טן יאר?
2. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט דאס אונגארישע אידנטום אין משך פון 19-טן יארהונדערט?
3. וואסערע סבות האבן געבראכט די פארגרעסערונג פון די אונגארישע אידן?
4. וואסער א פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט אין אונגארן: אין 1869-טן יאר? אין 1910-טן?

5. אויף וויפיל פראצענט האט זיך פארגרעסערט פאר דער צייט פון 1869-טן ביז 1910-טן יאר: די גאנצע באפעלקערונג? די אידישע באפעלקערונג?
6. פון וויפיל גאנצעס באשטייט די באפעלקערונג פון דער אונגארישער מלוכה לויט דער שפראך?
7. וואסער א פראצענט מאכן אויס אין אונגארן: די מאדיארן? די דייטשן? די רומענער? די איבעריגע קליינע פעלקער?
8. וואסערע שפראכן האבן די אידן אנגעגעבן פאר זייערע מוטער-שפראכן?
9. וואסער א פראצענט אידן האט אנגעגעבן פאר זיין מוטער-שפראך: די אונגארישע שפראך? די דייטשע?
10. וואסער א חלק פון אלע אונגארישע אידן האט געוואוינט אין בודא-פעשט אין 1910-טן יאר?
11. וויפיל אידן זיינען געווען אין בודאפעשט: אין סוף פון 18-טן יאר-הונדערט? אין מיטן פון 19-טן יאר-הונדערט? אין אנהויב פון 20-טן יאר-הונדערט?
12. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די בודאפעשטער אידישע קהלה פון סוף פון 18-טן יאר-הונדערט?
13. וואסער א פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג אין בודאפעשט האבן אידן אויסגעמאכט: אין 1869-טן? אין 1900-טן? אין 1910-טן?
14. וואסער א חלק אונגארישע אידן וואוינט אין גרויסע שטעט?
15. וואסער א טייל אונגארישע אידן וואוינט אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות?

קאפיטל 11.

די אידן אין דייטשלאנד.

לויט דער אבסאלוטער צאל אידן פארנעמט דייטשלאנד דאס פערטע ארט אין אייראפע און דאס פינפטע ארט אין דער וועלט. די פאלגנדיגע טאבעלע ניט אונז א פארשמעלונג וועגן דעם וואוקס, ווי פון דער נאנצער, אזוי אויך פון דער אידישער באפעלקערונג אין דייטשלאנד פאר א פעריאד פון 40 יאר — פון 1871-טן ביז 1910-טן —, ביז דער לעצטער פאלקס-ציילונג, וואס איז פאר-געקומען דארטן.

טאבעלע XXXVII

דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין דייטשלאנד.

יאר	די נאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג	
		אבסאלוטע צאל	% פון דער נאנצער באפ.
1871	41 062 792	512 153	1,25
1880	45 236 061	561 612	1,24
1890	49 428 470	567 884	1,15
1900	56 367 178	586 833	1,04
1910	64 925 993	615 021	0,95

די אידן אין דייטשלאנד, ווי מיר זעהען, מאכן אויס נאר א קליינעם פרא-צענט — אין 1910-טן יאר אפילו ווייניגער פון איין פראצענט פון דער נאנצער באפעלקערונג — פיר מאל אומגעפער ווייניגער, ווי אין אלע מלוכות, וואס מיר האבן ביז אהער באטראכט. אי דאס ווערט דער פראצענט אידן אין דייטשלאנד אלע מאל קלענער און קלענער. אין 1871-טן יאר האט דער פראצענט אידן געגרייכט 1,25 און שפעטער מיט 40 יאר נאר 0,95 פראצענט.

די ארומיגע באפעלקערונג אין דייטשלאנד וואקסט א סך אינטענסיווער, ווי די אידישע באפעלקערונג. דאס זעהען מיר פון די פאלגנדיגע ציפערן.

דער צוואקס ביי דער גאנצער און ביי דער אידישער באפעלקערונג.

אין פראצענטן		יארן
די אידישע באפעלקערונג	די גאנצע באפעלקערונג	
9,65	10,16	1880—1871
1,12	9,27	1890—1881
3,33	14,04	1900—1891
4,80	15,18	1910—1901

אין די ערשטע צען יאר איז דער צוואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג געווען כמעט גלייך, ווי ביי דער גאנצער באפעלקערונג. פון 1881—טן ביזן 1890—טן יאר איז דער צוואקס ביי די דייטשע אידן געווען גאר א נידעריגער, סך־הכל 1,12, אכט מאל ווייניגער, ווי ביי דער ארומיגער באפעלקערונג. דאס דערקלערט זיך אין דער ערשטער רייע מיטן שטארקן פאלן פון די געדורטן ביי די דייטשע אידן. אין די דאזיגע צען יאר איז אויך געווען אן אויסוואנדערונג פון די דייטשע אידן קיין אמעריקע, וואס ס'האט נאך מער פארקלענערט דעם וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג. אין א געוויסער מאס האבן אויך מיטגעוויקט צו דעם פאלן פונם וואקס פונם דייטשן אידן־טום די שמדן און געמישטע חתונות, וואס ווערן פון דעמאלט אן א שטענדיגע ערשיינונג. אין די 90—ער יארן און אין אנהויב פון 20—טן יארהונדערט פאר־בעסערט זיך אביסל די לאגע, און דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג דערנרייכט 3,33 פראצענט (1891—1900) און 4,80 (1901—1910). דער דאזיגער פאקט דערקלערט זיך דערמיט, וואס אין די לעצטע 20 יאר זיינען קיין דייטשלאנד געקומען פארהעלטניסמעסיג א סך אידן פון רוסלאנד און פון עסטרייך. די דאזיגע אנגעקומענע אידן האבן מיט זיך מיטגעבראכט די טבע פון ניט מורא האבן פאר קינדער — און זיי ווירקן אויף אזא אופן אויך אויף דעם גאנצן צוואקס ביי די אידן אין דייטשלאנד. גאר אפילו אין די לעצטע פאר צענדליג יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט דרייפיר מאל ווייניגער, ווי די גאנצע באפעלקערונג.

דייטשלאנד באשטייט פון באזונדערע מלוכות. לאמיר גאר זעהן, אין וואסערע מלוכות געפינען זיך די דייטשע אידן.

די דייטשע אידן אין באזונדערע מלוכות אין 1910-טן יאר.

מלוכה	אבסאלוטע צאל אידן	% פון דער נאנצער בא-פעלקערונג	% פון אלע אידן פון דייטשלאנד
פרייסן	425 926	1,04	69,25
בייערן	55 065	0,80	8,99
עלזאס-לאטארינגען	30 483	1,63	4,96
באדן	25 896	1,21	4,21
העסן	24 063	1,88	3,91
האמבורג	19 472	1,91	3,17
זאקסן	17 587	0,37	2,86
ווירטעמבערג	11 982	0,49	1,78
אין אלע איבעריגע מלוכות	4 547	0,10	0,87
סך-הכל	615 021	0,95	100,0

אין פרייסן אליין וואוינט ביז זיבעציג (69,25) פראצענט פון אלע דייטשע אידן. אין בייערן — 8,99 פראצענט; אין עלזאס-לאטארינגען 4,96 פראצענט א. א. וו. א. וו. לגבי דער נאנצער באפעלקערונג מאכן די אידן אויס דעם גרעסטן פראצענט אין האמבורג — 1,91 און דעם קלענסטן אין זאקסן — 0,37, ניט רעכענענדיג די קלייניטשקע מלוכה לאך, וואס פארמאגן אלע אינאיינעם א קליין גרופקעלע אידן פון 4547 נפשות (0,10 פראצענט פון דער נאנצער באפעלקערונג).

אז די דייטשע אידן, וואס פארמאגן זעהר א גרויסן פראצענט פארשטייער פון די מאדערנסטע בורזשואוע קלאסן, האבן א נטיה צו קאנצענטרירן זיך אין גרויסע שטעט, איז אזוי נאטירליך און פארשמענדליך, אז מען פארשפארט כמעט דאס באווייזן.

פון יעדע הונדערט נפשות פון דייטשלאנד האבן נעוואוינט אין גרויסע שטעט (מיט מער פון 100 מויונט איינוואוינער) א

ביי דער נאנצער בא- פעלקערונג	ביי אידן	יאר
15,90	42,72	1900
18,96	48,45	1905

אין 1905-טן יאר איז כמעט א העלפט (48,45) פון אלע דייטשע אידן געווען קאנצענטרירט אין נאר גרויסע שטעט, ווען ביי דער נאנצער באפעלקערונג האט זיך געפונען אין אוועלכע שטעט נאך ווייניגער פון א פינפטל (18,96). אין דער איינער שטאט בערלין האט זיך געפינען אין 1905-טן יאר א זעקסטל (16,26 פראצענט) פון אלע דייטשע אידן, ווען פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג איז געווען דעמאלט אין בערלין סך-הכל 3,36 פראצענט, כמעט פינף מאל ווייניגער. נעמען מיר גרויס-בערלין (מיט די פארשטעט), באקומען מיר, אז אין גרויס-בערלין האט געלעבט אין 1900-טן יאר — 18,4 פראצענט פון אלע דייטשע אידן און אין 1910-טן יאר שוין 23,4 פראצענט, כמעט א פערטל פון אלע דייטשע אידן.

טוילן מיר די אידישע קהלות פון דייטשלאנד אין פארשיידענע קאטעגאריעס לויט דער אפסאלומער צאל אידן, וועלן מיר באקומען פאלגנדיגע אינטערעסאנטע טאבעלע.

טאבעלע XXXIX

די דייטשע אידן אין פארשיידענע מיפן קהלות (1900).

% פון אלע אידן אין דייטשלאנד	די צאל אידן אין זיי	די צאל קהלות	קהלות
37,88	222 275	3331	ביז 500 אידן
7,58	44 474	65	פון 500 ביז 1000 אידן
15,33	89 957	44	פון 1000 ביז 5000 אידן
8,82	51 778	7	פון 5000 ביז 10 000 אידן
25,88	151 872	4	מער פון 10 טויזנט אידן
4,51	26 477	—	נישט קיין ידיעות
100,0	586 833	3451	סך-הכל

די דאזיגע ידיעות געהערן צום 1900-טן יאר; די קאנצענטראציע פון די דייטשע אידן פאר דער לעצטער צייט האט געוויס אריינגעטראגן ערנסטע שנים אין די דאזיגע דאָטן. פונדעסמועגן שמעלט פאר די געבראכטע מאבעלע א גרויסן אינטערעס. מיר זעהען, אז אין 4 קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן האט געוואוינט שוין דעמאלט מער פון א פערטל פון אלע דייטשע אידן — 25,88 פראצענט. ס'איז נאר קיין ספק ניט, אז ביי היינטיגן מאמענט וואוינט אין די דאזיגע גרעסטע דייטש-אידישע קהלות מער פון א דריטל פון אלע דייטשע אידן. אט זיינען ציפערן, וואס געבן אונז דעם צושטאנד בנגוגע צו דער אנגערימער פראגע אין 1905-טן יאר.

אין 1905-טן יאר זיינען געווען אין דייטשלאנד:

קהלות מיט אידן	די צאל קהלות	די אבסאָ- לופע צאל אידן	% פון אלע אידן אין דייטשלאנד
פון 1000 ביז 5000	41	87 276	14,36
פון 5000 ביז 10 000	6	38 356	6,31
מער פון 10 טויזנט	7	198 845	32,71
סך-הכל קהלות מיט מער פון 1000 אידן	54	324 477	53,38

אין 1900-טן יאר זיינען געווען אין גאנץ דייטשלאנד קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן נאר 4 מיט 25,88 פראצענט פון אלע אידן און שפעטער, סך הכל מיט פינף יאר, שוין 7 קהלות מיט 32,71 פראצענט פון אלע אידן אין דייטשלאנד. און דערמיט דערקלערט זיך, וואס די צאל פון די קהלות פון 1000 ביז 10 טויזנט האט זיך פארקלענערט פון 51 אויף 47. דריי פון די דאזיגע קהלות זיינען אויסגעוואקסן און זיינען אריבער אין דער קאטעגאריע פון קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן, און איינע האט זיך פארקלענערט און איז אראפ צו דער קאטעגאריע קהלות מיט ווייניגער פון 1000 אידן. די קהלות פון 1000 ביז 10 טויזנט אידן האבן פאר די פינף יאר אנגעווארן 16103 נפשות, ווען אין די נאר גרויסע קהלות — מיט מער פון צען טויזנט אידן — איז צוגעקומען 46173. קומט אויס, אז דער עיקר זיינען די נאר גרויסע קהלות געוואקסן אויפן חשבון פון די קלייניגשע קהלאך מיט ווייניגער פון 1000 אידן אין יעדער. אט פון דארטן גייט די עמינאציע און די גרעסערע שטעט, און די

דייטשע אידן ווערן ניט נאר גרויס-שטאמישע, נאר אויך גרויס-קהלה'שע; דער פראצעס איז א צווייענדיגער — די קאנצענטראציע שאפט קאמפאקטע געדיכט-באוועגטע גרויסע אידישע קהלות אין די גרויסע שטעט.

פון גאנץ דייטשלאנד לאמיר איבערגיין צו באזונדערע מלוכות. פרייסן פארמאנט, ווי מיר האבן געזעהן, ביז 70 פראצענט פון אלע דייטשע אידן, און פון פרייסן וועלן מיר דעריבער אנהויבן.

אין פרייסן זיינען געווען אין 1816-טן יאר 123 938 אידן, וועלכע האבן פארגעשטעלט לגבי דער גאנצער דעמאלטיגער פרייסישער באפעלקערונג — 1,19 פראצענט; אין 1840-טן יאר איז געווען אין פרייסן — 194 558 אידן און זיי האבן אויסגעמאכט 1,33 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. דער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג אין פרייסן איז געווארן העכער פאר דער דאזיגער צייט, דאס הייסט, אז דעמאלט איז די אידישע באפעלקערונג געוואקסן אינטענסיווער, ווי די ארומיגע באפעלקערונג. דאס דערקלערט זיך דערמיט, וואס ביי די דעמאלטיגע פרייסישע אידן איז געווען דער נאטיר-ליכער צוואקס א העכערער, ווי ביי דער איבעריגער באפעלקערונג, ווייל ביי די אידן איז די שטארבליכקייט געווען א נידעריגע. אין 1880-טן יאר איז גע-ווען אין פרייסן — 363 790 אידן און זיי האבן אויסגעמאכט, ווי אין 1840-טן יאר — 1,33 פראצענט פון דער ארומיגער באפעלקערונג. פון דעם דאזיגן יאר אן הויבט אן דער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג פאלן אהן אן אויפהער. אין פרייסן זיינען געווען אידן:

1. אין 1880-טן 363 790 1,33 %
2. אין 1895-טן 379 716 1,19 %
3. אין 1910-טן 415 867 1,04 %

מיר זעהען, אז אין 1895-טן יאר האט דער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג אין פרייסן זיך אומגעקערט צום צושטאנד פון 1817-טן יאר און אין 1910-טן יאר איז ער שוין אראפגעפאלן נאך נידעריגער — ביז 1,04 פרא-צענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. און דערצו דארף מען געדיינקען, אז נראָד פאר די לעצטע פופצען-צוואנציג יאר איז געווען א באדייטנדיגע צוואנדערונג קיין פרייסן פון רוסישע און עסטרייכישע אידן. פארוואס שטייט אזוי אפ דער צוואקס פון די פרייסישע אידן? די הויפט-סבה באשטייט אינם שרעקליך

אינמענסיוון פאלן פון די צאל געבורטן ביי די פריישישע אידן, ווי מיר וועלן זעהן אין צווייטן טייל פון אונזער בוך.

פרייסן באשטייט פון פראווינצן, וועלכע קאנען געטיילט ווערן, הן לויט דער עקאנאמישער אנטוויקלונג און הן לויט דעם נאציאנאלן צוזאמענשמעל, אין צוויי גאנץ באזונדערע חלקים. איין טייל פראווינצן, וואס באשטייט פון א געמישטער באפעלקערונג — דער עיקר פון דייטשן און פאלאקן — געפינט זיך נאך אויף א גידעריגער מדרגה פון אינדוסטריע-אנטוויקלונג און קאן פאר-רעכנט ווערן פארן אנראן טייל פון פרייסן. פארקערט, די צווייטע גרופע פרא-ווינצן, וואס פארמאנט כמעט אויסשליסליך א דייטשע באפעלקערונג, שטייט אויף א הויכער מדרגה פון עקאנאמישער אנטוויקלונג און קאן פאררעכנט ווערן פארן אינדוסטריעלן טייל פון פרייסן. און אויב אין דער צווייטער גרופע פרא-ווינצן, אין די אינדוסטריעל-אנטוויקלטע, וואקסט די אידישע באפעלקערונג, הגם אין א קלענערער מאס פון דער ארומיגער באפעלקערונג, איז אין דער ערשטער גרופע פראווינצן פארקלענערט זיך אפילו די אבסאלוטע צאל אידן. בריינגען מיר די ציפערן פון די פראווינצן, וואו די אידישע באפעלקערונג פארקלענערט זיך.

טאבעלע XL

די פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין אייניגע פרא-ווינצן פון פרייסן.

די פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג פון 1880 ביז 1910	אבסאלוטע צאל אידן		פראווינצן
	1910	88	
5 191	13 027	18 218	מזרח-פרייסן
12 593	13 954	26 547	מערב-פרייסן
5 024	8 862	13 886	פאמערן
30 097	26 512	56 609	פויון
7 697	44 985	52 682	שלעזיען
60 602	107340	167 942	סך-הכל

פאר דרייסיג יאר האבן די דאזיגע פינף פראווינצן פארלארן מער פון זעכציג טויזנט אידן, חוץ דעם נאטירליכן צוואקס, ד. ה. אז זיי האבן פאר-

לארן מער פון א דריטל (36,1 פראצענט) פון דער צאל אידן, וואס איז געווען אין 1880-טן יאר, און צו דעם דארף מען נאך צוגעבן דעם מותר פון די נע-
 בוירענע איבער די געשטארבענע פאר די פארגאנגענע דרייסיג יאר. די פרא-
 צענטועלע פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין באזונדערע
 פראווינצן פאר די געזאמטע דרייסיג יאר וועט זיין פאלגנדיגע:

1. מורח-פרייסן 28,90
2. מערב-פרייסן 47,43
3. פאמערן 36,17
4. פויון 53,16
5. שלעזיען 14,61

פויון האט פארלוירן פאר דרייסיג יאר מער פון א העלפט פון אירע
 אידן — 53,16 פראצענט; מערב-פרייסן האט אנגעווארן פאר דרייסיג יאר אויך
 כמעט א העלפט פון אירע אידן — 47,43 פראצענט; פאמערן — מער פון א
 דריטל — 36,17 פראצענט; מורח-פרייסן — מער פון א פערטל פון אלע אידן
 פונם דאזיגן קאנט — 28,90; און נאר שלעזיען האט אנגעווארן ניט זעהר
 קיין גרויסן פראצענט פון אירע אידן, נאר דאך אויך א זיבעטל.

אין גאנץ פרייסן איז צוגעקומען פאר די דערמאנטע דרייסיג יאר 52,077 אידן,
 אדער 14,3 פראצענט. אזוי ווי אין פינף פראווינצן, ווי מיר האבן געזעהן
 העכער, איז די צאל אידן געווארן קלענער אויף 60,602 נפשות, קומט אויס,
 אז אין אלע איבעריגע פראווינצן איז דער צוואקס געווען: $52\,077 + 60\,602 = 112\,679$.
 אין וואסערע-זשע פראווינצן פון פרייסן האבן זיך דער-עיקר
 קאנצענטרירט די דאזיגע מער פון 112 טויזנט אידן? פון אכט פראווינצן, וואס
 האבן געהאט א צוואקס פון 112 679 אידן פאר דרייסיג יאר — פון 1880 ביז
 1910 — האבן צוויי פראווינצן — די שטאט בערלין און די פראווינץ פראנדענ-
 בורג, וועלכע באשטייט פאקטיש פון די פארשמעט פון בערלין, — באקומען 85 052
 אידן אדער מער פון 75 פראצענט פונם גאנצן צוואקס פון אלע אכט פראווינצן.
 מיר האבן העכער געזאגט, אז אין די פראווינצן, וואו די צאל אידן פאר-
 קלענערט זיך, איז די באפעלקערונג א געמישטע. מיר וועלן פריינגען אייניגע
 דאסן, וועלכע וועלן באלייכטן די דאזיגע פראגע.

אין פויון איז די באפעלקערונג באשמאנען פון פאלגנדיגע נאציעס (1910):

61,48 %	1 290 723	1. פאלאקן
37,16 %	780 276	2. דייטשן
1,26 %	26 466	3. אידן
0,10 %	2 366	4. אנדערע פעלקער
100,0	2 099 831	סך-הכל

אינטערעסאנט איז, וואס פון 26 466 אידן האבן נאר 22 אנגעגעבן פויליש פאר זייער מוטער-שפראך; אלע-ושע איבעריגע 26 444 אידן האבן אנגעגעבן די דייטשע שפראך פאר זייער מוטער-שפראך און האבן דערמיט געהויבן דעם פראצענט פון די דייטשן אין דער דאזיגער פראווינץ. פארשטייט זיך, אז פנוגע צום גאנצן קאנט קאן די קליינע צאל אידן ניט געבן דער דייטשער מינדערהייט קיין גרויסע שטיצע. ס'זיינען אבער פאראן שטעט אין דער דאזיגער פראווינץ, וואו אידן מאכן אויס מער פון צען פראצענט און אזא באדייטנדיגע צאל שפילט שוין א ראלע אינם קאמף, וואס קומט דארט פאר צווישן די דייטשן און פאלאקן. די פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין פויון, אין דער דאזיגער אמאליגער פוילישער פראווינץ, וואו די אידן האבן לאנגע יארן גע-שפילט א באדייטנדיגע ראלע און וואו זיי האבן פארמאגט גאנץ גרויסע אידישע קהלות, שטעלט פאר מיט זיך אזא אינטערעסאנטע ערשיינונג, אז ס'לוינט זיך אביסל גענויער אויף איר פארהאלטן.

טאבעלע XLI

די אידן אין פויון אין 19-טן יארהונדערט.

1849=100	דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער בא-פעלקערונג	אבסאלוטע צאל אידן	יאר
—	—	55 771	1819
—	5,70	76 757	1849
96,7	5,10	74 272	1861
80,7	3,90	61 982	1871
73,7	3,30	56 609	1880
57,7	2,50	44 346	1890
46,0	1,90	35 327	1900
34,5	1,26	26 512	1910

אין די ערשטע דרייסיג יאר — פון 1819 ביז 1849-טן יאר — איז די אידישע באפעלקערונג פון פויון פארינעמערט געווארן אויף מער פון 20 טויזנט אידן, אויף 37,9 פראצענט. פון דעמאלט אן הויבט זיך אן די אומאויספהערליכע פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג, וואס מען זעהט בולט פון דער לעצטער שורה פון דער טאבעלע. נעמען מיר די צאל אידן פון 1849-טן יאר פאר 100, קומט אויס, אז אין 1910-טן יאר איז פון די דאזיגע הונדערט נע-ווארן סך-הכל 34,5. די פארקלענערונג פאר 60 יאר דערנרייכט 65,5 פרא-צענט, צוויי דריטל. בנוגע צו דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט אין פויון: אין 1849-טן יאר — 5,70 פראצענט און אין 1910-טן יאר שוין נאר 1,26, כמעט פינף מאל ווייניגער.

ביז די זיבציגער יארן האט אויסגעוואנדערט פון פויון דער אידישער ארימער בעל-מלאכה, וועלכער האט אפגעטראטן זיין ארט דעם פוילישן בעל-מלאכה; שפעטער איז אבער געקומען אויך די רייע פאר די אידישע ברושואזע קלאסן און פון די 70-ער יארן אן ווערן ארויסגעשמויסן פון פויון אפילו די אידן, וואס האבן עקאנאמיש זיך דערשלאגן א גאנץ הויכע מדרגה. די סבות, וועלכע האבן געבראכט דערצו, אז די אידן האבן געמוזט פארלאזן פויון, זיינען בערך דיזעלבע, וואס אין בעהמען און אין מערן. וואס מער די פוילישע באפעלקערונג האט זיך באזעצט אין די שטעט און האט זיך אנגעהויבן פארנעמען מיט שטאטישע פראפעסיעס, וואס מער ס'זיינען אויסגעוואקסן די בירגערליכע קלאסן ביי דער ארומיגער באפעלקערונג, וואס פארבימערטער ס'איז געווארן דער נאציאנאלער קאמף צווישן די פאלאקן און די דייטשן און וואס מער דער דאזיגער קאמף האט באאיינפלוסט דאס עקאנאמישע לעבן, — אלץ ווייניגער ארט איז געבליבן פאר דער אידישער פארמיטלעריי און פאר דער אידישער האנטווערקעריי, אלץ מער האט דער צווישן-עלעמענט געמוזט ארויסגעשמויסן ווערן.

ערשט צוריק מיט 70 יאר האבן די אידן געשפילט נאר א באדייטנדיגע ראלע אין די שטעט פון דער פראווינץ פויון — זיי האבן אבער געמוזט אפטרעטן דאס ארט די פאלאקן. ווי ס'איז געפאלן די צאל פון די אידן אין די שטעט, זעהט מען פון ציפערן, ז. 129.

מיר זעהען, אז אין 1840-טן יאר זיינען נאך געווען 26 שטעט, וואו די אידן האבן אויסגעמאכט מער פון 20 פראצענט פון דער גאנצער באפעל-קערונג און אין 1905-טן איז שוין נישט געווען קיין איין שטאט אזעלכע אין גאנץ פויון. אין 1840-טן יאר זיינען נאך געווען אפילו צוויי שטעט, וואו אידן

דער פראצענט פון די אידן אין שמעט מיט מער פון 2000 איינוואוינער:

די צאל שמעט		דער פראצענט
1905	1840	
—	2	מער פון 50 % אידן
—	14	פון 30 ביז 50 % „
—	10	פון 20 ביז 30 % „
—	26	סך-הכל שמעט מיט מער פון 20 % אידן
7	29	פון 10 % ביז 20 % „ „

האבן אויסגעמאכט מער פון 50 פראצענט — אן אבסאלוטע מערהייט, און 14 שמעט, וואו אידן האבן אויסגעמאכט פון 30 ביז 50 פראצענט. אין די דאזיגע אלע שמעט מאכן די אידן איצט אים א נישטיגע מינדערהייט, וועלכע האלט אין איין פאלן. און אין די אייגענע שמעט, וואו די צאל אידן האט זיך אבסאלוט פארקלענערט, האט זיך די צאל פאלאקן עמליכע מאל פארגרעסערט. אין 1840-טן יאר האבן נאר איינציגע שמעט אין פויגן געהאט א פוילישע מערהייט און אין 1910-טן יאר האט שוין כמעט דאס רוב פויגער שמעט געהאט א פוילישע מערהייט. די פאלאקן פירן מיט ערפאלג דעם קאמף נישט נאר מיט די אידן, נאר אויך מיט די דייטשן. הגם די לעצטע נובר צו זיין אידן, פארשטייט זיך, אביסל שווערער, ווי די אידן. דאך מוז מען מודה זיין, אז דער פוילישער עלעמענט אין די פויגער שמעט וואקסט אויפן חשבון פונם דייטשן. אין די 129 פויגער שמעט איז די באפעלקערונג באשטאנען:

יאר	דייטשן		פאלאקן	
	אבסאלוטע צאל	פרא-צענט	אבסאלוטע צאל	פרא-צענט
1890	300 600	55,4	240 300	44,5
1910	369 556	51,0	351 385	48,6

מיר זעהען, אז דער פראצענט דייטשן איז געווארן קלענער — פון 55,4 פרא-צענט ביז 51,0. פארקערט, דער פראצענט פאלאקן האט זיך פארגרעסערט

פאר די 20 יאר פון 44,5 ביז 48,6 פראצענט. ביי די דייטשן איז צוגעקומען אין די שטעט פאר 20 יאר 68 956 נפשות אדער 22,8 פראצענט און ביי די פאלאקן 111 085 נפשות אדער 46,2 פראצענט; דער צוואקס איז ביי די פאלאקן געווען צוויי מאל שטארקער, ווי ביי די דייטשן.

דערמאנען מיר זיך נאך, אז די אידן אין פוין זיינען צוגערעכנט צו די דייטשן און אז די גרעסטע מערהייט אידן וואוינט אין די שטעט, וועלן מיר קומען צום אויספיר, אז פאקטיש האבן די פאלאקן אין 1910-טן יאר שוין געהאט אן אבסאלוטע מערהייט אין די שטעט.

לאמיר איצט איבערגיין צו דער קאנצענטראציע פון די פריישישע אידן אין גרויסע שטעט און אין גרויסע קהלות.

אין 1817-טן יאר האבן געוואוינט אין דערפער 19,8 פראצענט פון אלע פריישישע אידן און אין 1910-טן יאר 13 פראצענט. ביי דער גאנצער באפעל-קערונג האט אין 1817-טן יאר געוואוינט אין דערפער 75 פראצענט פון אלע איינוואוינער און אין 1910-טן יאר מער פון 52 פראצענט.

די קאנצענטראציע פון די אידן אין גרויסע שטעט ווערט ערשט קלאר, ווען מיר טיילן אלע וואוינ-ערטער אין עטליכע קאמענאריעס לויט דער אבסאלוטער צאל איינוואוינער און מיר פארגלייכן די אידישע מיט דער אלגעמיינער בא-פעלקערונג.

טאבעלע XLII

די פריישישע אלגעמיינע און אידישע באפעלקערונג אין פארשיידענע טיפן מקומות (1910).

פון 100 נפשות פון דער אידישער באפעלקערונג	פון 100 נפשות פון דער גאנצער באפעלקערונג	מקומות
59,49	22,44	מיט מער פון 100 מויו. איינוו.
3,98	5,72	פון 50 ביז 100 מויו. "
8,15	8,96	פון 20 ביז 50 מויו. "
28,38	62,88	ווייניגער פון 20 מויו. "
100,0	100,0	סך-הכל

געמען מיר די גאר גרויסע שמעט (מיט מער פון 100 מויזנא איינוואוינער), זעהען מיר, אז אין אזעלכע מקומות וואוינען כמעט דריי פינפטל (59,49) פון אלע פריישישע אידן און נאר 22,44 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. געמען מיר די קליינע פונקטן (מיט ווייניגער פון 20 מויזנא איינוואוינער), זעהען מיר פארקערט, אז ביי דער גאנצער באפעלקערונג וואוינען אין אזעלכע קליינע מקומות מער פון דריי פינפטל (62,88) און ביי אידן נאר 28,38 פראצענט.

די קאנצענטראציע פון די פריישישע אידן אין גרויסע מקומות איז געאנאגען באזונדער אינטענסיוו די לעצטע צענדליגער יארן. פון הונדערט פריישישע אידן האבן געלעבט אין

1910	1885	מקומות
59,49	32,67	מיט מער פון 100 מויז. איינוו.
12,13	13,50	פון 20 ביז 100 מויז.
28,38	53,83	ווייניגער פון 20 מויז.
100,0	100,0	סך-הכל

אין 1885-טן יאר האט געלעבט אין גאר גרויסע שמעט ניט ווייניגער פון א דריטל פון אלע פריישישע אידן און אין 1910-טן יאר — דריי פינפטל. אין קליינע מקומות האט געוואוינט אין 1885-טן יאר מער פון א העלפט (53,83) פון אלע פריישישע אידן און אין 1910-טן נאר 28,38 פראצענט.

לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג מאכן די אידן אויס אפילו אין די שמעט נאר ניט קיין גרויסן פראצענט. אין אייניגע קליינע שמעט, וואו ס'זיינען פאראן ניט קיין גרויסע קהלות, מאכן די אידן אויס מער פון 10 פראצענט. געמען מיר אידישע קהלות מיט מער פון מויזנא אידישע נפשות, וועלן מיר גע-פינען, אז אין 1910-טן יאר זיינען געווען פינף שמעט, וואו די אידן האבן אויס-געמאכט פון 5 ביז 10 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג; אין צען שמעט האבן די אידן אויסגעמאכט פון 2 ביז 5 פראצענט, און אין אלע איבעריגע שמעט ווייניגער פון צוויי פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג.

אינטערעסאנט איז די קאנצענטראציע פון די אידן אין גרעסערע קהלות. די טאבעלע XLIII ניט אונז זעהר אינטערעסאנטן מאטעריאל וועגן דער

דאזיגער פראגע, באלייכטנדיג די אנטוויקלונג פון די אידישע קהלות אין פרייסן פאר א גאנצן יארהונדערט כמעט (פון 1817 ביז 1910). פון דער דאזיגער מאבעלע זעהען מיר, ראשית, אז אין 1817-טן יאר איז ניט געווען אין פרייסן קיין איין קהלה מיט מער פון 5 טויזנט אידן, שוין אפגערעדט פון קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות. אין 1910-טן יאר האבן געוואוינט אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן קרוב צו א העלפט (44,0) פון אלע פריישישע אידן און אין קהלות מיט מער פון 5 טויזנט אידן טאקי כמעט א גאנצע העלפט — 48,9 פראצענט. די מערהייט פון די פריישישע אידן — גאנצע 59,8 פרא-צענט — האבן אין 1817-טן יאר געוואוינט אין קהלות מיט ווייניגער פון 500 אידישע נפשות; אין 1910-טן יאר האבן אין אוועלכע קלייניטשקע קהלות שוין געוואוינט סך-הכל — 31,2 פראצענט. גרויסע קהלות אין 1817-טן יאר האבן געקאנט הייסן די, וואס האבן פארמאנט דעמאלט פון דריי ביז פינף טויזנט אידן — און אין אוועלכע גרויסע קהלות, לויט דעם דעמאלטיגן מאס-שטאב, האבן געוואוינט 11,9 פראצענט פון אלע פריישישע אידן.

מאבעלע XLIII

די פריישישע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות.

1910			1817			קהלות
% פון אלע אידן אין פרייסן	אבסאלוטע צאל אידן	די צאל קהלות	% פון אלע אידן אין פרייסן	אבסאלוטע צאל אידן	די צאל קהלות	
44,0	182 672	6	—	—	—	מיט מער פון 10 טויזנט אידן
4,9	20 498	3	—	—	—	פון 5 ביז 10 טויזנט אידן
2,0	8 548	2	11,9	15 677	4	פון 3 ביז 5 טויזנט אידן
10,7	44 276	23	17,7	23 378	17	פון 1 ביז 3 טויזנט אידן
7,2	30 303	43	10,6	14 091	21	פון 500 ביז 1000 אידן
68,8	286 297	77	40,2	53 146	42	סך-הכל

לאמיר זיך נאך אביסל אפשטעלן אויף דער אנטוויקלונג פון א פאר פון די גרעסטע אידישע קהלות. צום ערשט וועגן בערלין. דער וואוקס פון דער שטאט בערלין בכלל און פון איר אידישער קהלה בפרט איז פארגעשטעלט אין דער קומענדיגער מאבעלע.

די בערלינער אלגעמיינע און אידישע באפעלקערונג פאר 100 יאר.

1811=100		די אידישע באפעל- קערונג	די נאנצע באפעלקערונג	יאר
ביי אידן	ביי דער נאנצער באפעלק.			
100	100	3 292	169 763	1811
196	193	6 456	328 692	1840
385	255	12 675	432 685	1855
1 098	486	36 015	825 937	1871
1 639	661	53 916	1 122 330	1880
2 409	930	79 286	1 578 794	1890
2 802	1 113	92 206	1 888 848	1900
2 736	1 220	90 013	2 071 257	1910

די אידישע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט פארן גאנצן פעריאד -- פון 1811 ביז 1910-טן יאר -- זיבן און צוואנציג מאל, ווען די נאנצע באפעלקערונג נאר צוועלף מאל. דעם דאוונג גאנצן פעריאד קאן מען אבער טיילן אין דריי שמארק פארשידענע עפאכעס.

1. ביז 1840-טן יאר,
2. פון 1840-טן ביז 1880-טן און
3. פון 1880-טן ביז 1910-טן.

אין דער ערשטער עפאכע -- פון 1811 ביז 1840 -- איז די אידישע באפעלקערונג געוואקסן כמעט גלייך מיט דער ארומיגער באפעלקערונג, לאנגזאם און פאמעליך. פון די 40-ער יארן הויבט אן בערלין גיך וואקסן; דער האנדל בליהט און וואקסט; די אינדוסטריע קומט נאכן האנדל, פארברייטערט זיך און פארפעסטיגט זיך -- און אין דער דאוונער צייט וואקסט די אידישע באפעלקערונג א סך שנעלער און אינטענסיווער, ווי די ארומיגע באפעלקערונג; אין דער דריטער עפאכע -- פון די אכציגער יארן, ווען בערלין איז שוין זאט מיט האנדלס-עלעמענטן און אינטעליגענץ, און דער צענטער פון דער אנטוויקלונג טראגט זיך אריבער אויף דער גרויס-אינדוסטריע, שמעלט זיך איין כמעט א

גלייכגעוויכט צווישן דעם וואוקס פון דער אידישער און פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג.

די נאר וואס ארויסגעזאגטע געדאנקן ווערן נוט אילוסטרירט פון די דאטן, וואס זיינען געבראכט אין דער לעצטער שורה פון דער לעצטער טאבעלע. פון הונדערט נפשות אין 1811 זיינען געווארן:

יאר	ביי דער נאנצער באפעל- קערונג	ביי דער אידישער באפעל- קערונג
1840	194	196
1880	661	1 639
1910	1 220	2 736

אלוא ביז 1840-טן האט זיך אי די אידישע אי די אלגעמיינע באפעלקערונג פון בערלין כמעט פארדאפלט; פון 1840 ביז 1880 האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט מער פון אכט מאל, און די נאנצע באפעלקערונג נאר מער פון דריי מאל; פון 1880 ביז 1910 האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט אביסל מער פון אנדערטהאלבן מאל, און די אלגעמיינע כמעט צוויי מאל.

דער פראצענט פון צוואקס פאר די אנגעוויזענע דריי עפאכעס איז געווען פאלגנדיגער:

יארן	ביי דער נאנצער באפעל- קערונג	ביי דער אידישער באפעל- קערונג
1840—1811	93,0	96,1
1880—1841	241,4	734,8
1910—1881	84,5	66,9
1910—1811	112,0	263,6

פון די דאזיגע ציפערן איז קלאר, אז אין ערשטן פעריאד גייט דער וואוקס גלייך ביי דער אלגעמיינער און ביי דער אידישער באפעלקערונג; אין צווייטן

פעריאד וואקס די אידישע באפעלקערונג א סך אינמענסיווער, און צום סוף פון 19-טן יארהונדערט הויבט אן דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין בערלין אפשטיין פונם וואקס פון דער גאנצער באפעלקערונג. דאס דאוועג אפשטיין פונם וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג הויבט זיך אן אין דער אמתן טאקע צום סאמע סוף פון 19-טן יארהונדערט — פון 1895-טן יאר. לגבי דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט אין בערלין:

1,94 %	אין 1811-טן יאר
1,96 "	" " 1840 "
2,93 "	" " 1855 "
4,36 "	" " 1871 "
4,80 "	" " 1880 "
5,02 "	" " 1890 "
4,83 "	" " 1900 "
4,34 "	" " 1910 "

דעם העכסטן פראצענט לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן אידן דערגרייכט אין 1890-טן יאר — 5,02; נאך גרעסער איז געווען דער פראצענט פון די אידן אין 1895-טן — 5,13.

אינטערעסאנט איז צו זעהן, וואסער א טייל פון אלע פריישישע אידן האט בערלין פארמאגט אין פארשידענע צייטן פון באטראכטן פעריאד. אין בערלין האט געוואוינט פון אלע פריישישע אידן:

2,72 %	1. אין 1816-טן
3,31 "	" 2. " 1840 "
11,06 "	" 3. " 1874 "
14,82 "	" 4. " 1880 "
21,31 "	" 5. " 1890 "
23,50 "	" 6. " 1900 "
21,64 "	" 7. " 1910 "

צוריק מיט הונדערט יאר האט אין בערלין געוואוינט סך-הכל איין זיבן און דרייסיגסטל פון אלע פריישישע אידן, און אין 1910-טן מער פון א פינפטל. מיר פארשפארן זאגן, אז דער קאלאסאלער וואקס פון דער בערלינער קהלה איז ארויסגערופן גיט פון נאטירליכן צוואקס, נאר פון צוואנדערונג. אום

צו זעהן, אויף וויפיל די צוואנדערונג איז געווען שטארקער פונם נאטירליכן צוואקס, וועלן מיר בריינגען אייניגע ציפערן:

צוואנדערונג פון אידן קיין בערלין	נאטירליכער צוואקס ביי די אידן אין בערלין	יארן
14 544	2 518	1871—1861
12 385	5 516	1880—1871
19 642	5 728	1890—1880
46 571	13 762	1890—1861

פאר אלע דרייסיג יאר איז די צוואנדערונג געווען דריי מיט א האלבן מאל מער, ווי דער נאטירליכער צוואקס. אפמאלום איז די גרעסטע צוואנדערונג געווען אין די לעצטע צען יאר — פון 1880 ביז 1890. רעלאטיוו איז די צוואנדערונג געווען גרעסער אין די ערשטע צען יאר, ווען זי איז געווען כמעט זעקס מאל שטארקער, ווי דער נאטירליכער צוואקס.

פון וואנען האט מען עמיגרירט קיין בערלין? דער עיקר פון די פראווינצן, וואס וועגן דער פארקלענערונג פון זייער אידישער באפעלקערונג האבן מיר גערעדט העכער. אין בערלין זיינען אין די זיבעציגער און אכטציגער יארן געווען צוויי דריטל אידן, וועלכע זיינען ניט געפירן געווארן אין דער דאזיגער שטאט. פון די דאזיגע צוויי דריטל בערלינער אידן, וואס זיינען אנגעקומען פון אנדערע מקומות, זיינען געווען ביז 20 פראצענט פון פויון; פון מזרח און מערב־פרייסן — 12 פראצענט. אין בערלין איז אבער אויך דא א גרויסע צאל אויסלענדישע אידן: פון עסטרייך און רוסלאנד. אין 1900־טן יאר איז געווען אין בערלין — 11 651 אויסלענדישע אידן, 12,6 פראצענט פון אלע בערלינער אידן. אין 1905־טן — 18 316 אויסלענדישע אידן, 18,4 פראצענט פון אלע בערלינער אידן.

מיר האבן ביז אהער גערעדט וועגן, אזוי צו זאגן, קלייד־בערלין; נעמען מיר גרויס־בערלין, ד. ה. מיט די פארשטעט שארלאמענבורג, שענעבערג, ווילמערסדארף און אנדערע, באקומען מיר, אז אין בערלינער קהלה זיינען פאראן 143 975 אידן, וועלכע מאכן אויס 4,05 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג און אקוראט א דריטל פון אלע פריישישע אידן.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין דייטשלאנד: אין 1871-טן יאר? אין 1910-טן?
2. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין דייטשלאנד: אין 1871-טן יאר? אין 1910-טן?
3. וואסער א באפעלקערונג וואקסט אינעמיטווער: די אלגעמיינע אדער די אידישע?
4. מיט וואס דערקלערט זיך דער שוואכער וואקסט פון דער אידישער באפעלקערונג אין דייטשלאנד?
5. וואסער א פראצענט דייטשע אידן וואוינט: אין פרייסן? אין בייערן? אין עלזאס-לאטרינגען?
6. וואסער א פראצענט פון דער באפעלקערונג וואוינט אין גרויסע שטעט (מיט מער פון 100 טויזנט איינוואוינער): ביי דער גאנצער באפעלקערונג? ביי די אידן?
7. וואסער א פראצענט דייטשע אידן וואוינט אין בערלין? אין גרויס-בערלין?
8. וואסער א פראצענט דייטשע אידן האט געוואוינט אין 1900-טן יאר אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן? אין 1905-טן יאר?
9. וויפיל זיינען געווען אידן אין פרייסן: אין 1816-טן יאר? אין 1840-טן? אין 1880-טן? אין 1910-טן?
10. פארוואס שטייט אָפּ דער צוואקס פון דער אידישער באפעלקערונג פון פרייסן אין פארגלייך מיט דעם צוואקס ביי דער ארומיגער באפעלקערונג?
11. ווי אזוי קאן מען טיילן די פראווינצן פון פרייסן?
12. אין וועלכע פריישישע פראווינצן ווערט פארקלענערט די אבסאלוטע צאל אידן?
13. וואסער א פראצענט אידן האט פארלארן פון 1880 ביז 1910-טן: פויון? מערב-פרייסן? מזרח-פרייסן? פאמערן?
14. פון וואסערע פעלקער באשטייט פויון?
15. וואסער א שפראך האבן די פויונער אידן אנגעגעבן אין 1910-טן יאר פאר זייער מוטער-שפראך?
16. וויפיל אידן זיינען געווען אין פויון: אין 1819-טן? אין 1849-טן? אין 1871-טן? אין 1890-טן? אין 1910-טן?

17. אויף וויפיל פראצענט האט זיך פארקלענערט די צאל אידן פון 1849-טן ביז 1910-טן?
18. מיט וואס דערקלערט זיך די פארקלענערונג פון דער צאל אידן אין פוילן?
19. וויפיל זיינען געווען אין פוילן שמעט מיט מער פון 50 פראצענט אידן: אין 1840-טן? אין 1905-טן?
20. וויפיל זיינען געווען אין פוילן שמעט מיט מער פון 20 פראצענט אידן: אין 1840-טן? אין 1905-טן?
21. וואסער א נאציע פארנעמט אין די פוילנער שמעט דאס ארמ פון די אידן?
22. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האבן געוואוינט אין דערפער: אין 1817-טן? אין 1910-טן?
23. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האבן געוואוינט אין שמעט: אין 1817-טן? אין 1910-טן?
24. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האט געוואוינט אין גרויסע שמעט (מיט מער פון 100 000 איינוואוינער): אין 1885-טן? אין 1910-טן?
25. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האט געוואוינט אין גרויסע קהלות (מער פון 10 טויזנט אידן): אין 1817-טן? אין 1910-טן?
26. וויפיל אידן זיינען געווען אין בערלין: אין 1811-טן? אין 1840-טן? אין 1880-טן? אין 1910-טן?
27. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט פאר הונדערט יאר די גאנצע בא-פעלקערונג פון בערלין? די אידישע?
28. וואסער א פראצענט לגבי דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט אין בערלין: אין 1811-טן? אין 1855-טן? אין 1890-טן? אין 1910-טן?
29. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האט געוואוינט אין בערלין: אין 1816-טן? אין 1840-טן? אין 1880-טן? אין 1900-טן? אין 1910-טן?
30. וויפיל האט באמראפן אין בערלין פון 1861-טן יאר ביז 1890-טן: דער נאמירליכער צוואקס פון אידן? די צוואנדערונג?
31. פון וואנען האבן אידן עמיגרירט קיין בערלין?
32. וויפיל זיינען געווען אין בערלין אויסלענדישע אידן אין 1905-טן יאר?
33. וואסער א פראצענט פריישישע אידן האט געוואוינט אין 1910-טן יאר אין גרויס-בערלין?

די אידן אין רומעניע.

די לאגע פון די אידן אין רומעניע איז אין א סך פרטים זעהר ענליך צו דער לאגע פון די אידן אין רוסלאנד און אין גאליציע. און אויך בנוגע צו דער געאגראפישער איינטיילונג, ווי אויך בנוגע צום וואוקס פון דער אידישער בא-פעלקערונג, געפינען מיר א סך אלגעמיינעם צווישן די דריי דערמאנטע לענדער. אין רומעניע זיינען געווען אידן:

134 168	אין 1859-טן יאר
266 652	" " 1899 "
(*325 655)	" " 1909 "

נעמען מיר אן די דאטן פון 1859-טן יאר פאר 100, וועלן מיר באקומען, אז שפעטער מיט פערציג יאר איז געווארן פון די דאזיגע הונדערט נפשות — 199, און שפעטער מיט פופציג יאר — 242. אין פערציג יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארדאפלט, ווען די אלגעמיינע באפעלקערונג האט זיך פאר דער אייגענער צייט פארגרעסערט נאר אויף 52,52 פראצענט. רומעניע ווערט געמיילט אין פיר קאנטן, און די צאל אידן אין באזונדערע קאנטן איז שטארק פארשידן. אין 1899-טן יאר זיינען געווען איינוואוינער:

פרא-צענט פון אידן	פון זיי אידן	די גאנצע באפעלקערונג	קאנט
10,6	196 752	1 848 122	מאלדאווע
2,3	60 760	2 659 517	וואלאכיע
0,4	4 906	1 181 243	אלמעניע
1,6	4 234	267 808	דאברודזשע
4,5	266 652	5 956 690	סך-הכל

מיר זעהען, אז ווען אין גאנץ רומעניע מאכן די אידן אויס 4,5 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג, אומגעפער דעם זעלבן פראצענט, וואס אין רוס-

(* בערכריגע דאטן.)

לאנד, באטרעפט דער פראצענט אידן אין מאלדאוויע ביו 10,6, זעהר גאהענט צום פראצענט פון די אידן אינם תחום פון רוסלאנד. פון יעדע הונדערט אידישע נפשות האבן געלעבט:

- 1. אין מאלדאוויע 73,8
 - 2. „ וואלאכיע 22,8
 - 3. „ אלטאניע 1,8
 - 4. „ דאברודזשע 1,6
- סך-הכל 100,0

אין צוויי קאנטן פון רומעניע האבן געלעבט 96,6 פראצענט פון אלע אידן פון דער דאזיגער מלוכה. אינטערעסאנט איז דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די דאזיגע צוויי קאנטן, אין מאלדאוויע און וואלאכיע.

טאבעלע XLV

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין מאלדאוויע.

1803=100	די צאל אידן	יאר
100	(*12 000	1803
158	(*19 000	1820
308	37 000	1831
667	80 000	1838
991	118 922	1859
1632	195 792	1899

פאר ווייניגער פון הונדערט יאר האט זיך די באפעלקערונג פון מאלדאוויע פארגרעסערט מער פון זעכצען מאל. באזונדערס שטארק איז געווען דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג פון 1831 ביז 1838-טן יאר — אין זיבן יאר האט זי זיך פארדאפלט. דאס דערקלערט זיך דערמיט, וואס אין

(* בערכדיגע דאטן.

יענע יארן זיינען אנגעקומען קיין מאלדאווע א היפשע צאך אידן פון רוסלאנד און עסטרייך. פון מאלדאווע האט זיך די אידישע באפעלקערונג אריבערגערוקט מיילווייז קיין וואלאכיע. אינם לעצטן קאנט איז געווען אין 1860-טן יאר ווייניגער פון צען מיוזנט אידן, און אין 1899-טן יאר שוין מער פון זעכציג מיוזנט. אין וואסערע פונקטן וואוינען די רומענישע אידן? פון יעדע הונדערט נפשות האבן געלעבט אין 1899-טן יאר:

פונקטן	ביי דער נאנצער באפעל-קערונג	ביי אידן
דעפארטאמענט-שמעט	13,34	72,27
איבעריגע שמעט	2,60	7,46
אין דערפער	84,06	20,27
סך-הכל	100,00	100,00

פון הונדערט אידן וואוינען אין שמעט 72,27 פראצענט, כמעט דריי פערטל, ווען ביי דער נאנצער באפעלקערונג וואוינען אין שמעט סך-הכל 13,34 — איין אכטל. אין דערפער וואוינען ביי דער נאנצער באפעלקערונג מער פון פיר פינפטל, און ביי אידן נאר איין פינפטל. וואסער א פראצענט מאכן די אידן אויס לגבי דער נאנצער באפעלקערונג אין פארשיידענע וואוינ-פונקטן? אין נאנץ רומעניע מאכן די אידן אויס:

אין דעפארטאמענט-שמעט 20,2
 „ די איבעריגע שמעט 11,9
 „ „ דערפער 1,1

נעמען מיר אבער באזונדערע קאנטן, באקומען מיר גאר אן אנדער בילד. אין מאלדאווע מאכן די אידן אויס:

אין די דעפארטאמענט-שמעט 38,2
 „ „ איבעריגע שמעט 43,4

קומט אויס, אז אינם דאזיגן קאנט, וואס פארמאגט כמעט דריי פערטל פון אלע רומענישע אידן (73,8), האבן די אידן אין די הויפט-שמעט כמעט צוויי

פינפמל פון דער גאנצער שטאמישער באפעלקערונג, און אין די קלענערע שטעט מער פון צוויי פינפמל. אין וואלאכיע זיינען די אידן שוואכער אין די שטעט. אין די הויפט-שטעט מאכן די אידן אויס אין וואלאכיע — 11,9 פראצענט, און אין די איבעריגע שטעט נאר א קליינעם פראצענט — 1,5.

פון די געבראכטע ציפערן ווערט קלאר, אז די רומענישע אידן זיינען מערסמנטיילס שטאמישע איינוואוינער און אז אין די שטעט מאכן זיי אויס אזא גרויסן פראצענט, אז זיי מוזן דארטן שפילן א באדייטנדיגע ראלע. לאמיר איצט זעהען, ווי געדיכט זיינען קאנצענטרירט די רומענישע אידן.

טאבעלע XLVI

די רומענישע אידן אין פארשיידענע מיפן קהלות (1899).

דער פרא- צענט פון אלע רומע- נישע אידן	די צאל אידן אין זיי	די צאל קהלות	קהלות
46,6	124 156	5	מיט מער פון 10 טויזנט אידן
17,5	46 648	7	פון 5 ביז 10 טויזנט אידן
14,0	37 431	16	פון 1 ביז 5 טויזנט אידן
78,1	208 235	28	ס"ה אין קהלות מיט מער פון טויזנט אידן

כמעט א גאנצע העלפט פון אלע רומענישע אידן (46,6) וואוינט אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן; אין קהלות מיט מער פון טויזנט אידן וואוינע כמעט פיר פינפמל (78,1) פון אלע רומענישע אידן.

אין די צוויי גרעסטע אידישע קהלות אין רומעניע — אין בוקארעשט און יאסי — האבן געוואוינט אין 1899-טן יאר 80 021 אידן, ד. ה. 30,0 פראצענט פון אלע רומענישע אידן.

מיר האבן העכער שוין אנגעוויזן, וואס פאר א פראצענט אידן מאכן אויס אין די שטעט פון רומעניע. נעמען מיר נאר די שטעט, וואס פארמאגן מער פון טויזנט אידן, וועלן מיר באקומען, אז די אידן מאכן אויס:

1. מער פון 50% אין 7 שטעט
2. פון 40 ביז 50 „ „ 5 „
3. „ „ 20 „ „ 40 „ „ 7 „
4. „ „ 10 „ „ 20 „ „ 5 „

מיר זעהען, אז בערך אין א גרויסער צאל שטעט האבן די אידן אן אבסאלוטע מערהייט — אין 7 שטעט פון 28. אין פינף שטעט האבן זיי מער פון צוויי פינפטל — מער פון פערציג פראצענט. אין יאסי פארמאגן די אידן אן אבסאלוטע מערהייט — 50,8 פראצענט. אין בוקארעשט, פארקערט, מאכן די אידן אויס א קליינעם פראצענט — 14,7.

מיר וועלן נאך בריינגען אייניגע ציפערן, וואס וועלן באלייכטן דעם וואוקס פון די גרעסטע אידישע קהלות אין רומעניע.
אין יאסי זיינען געווען אידן:

3 000	אין 1803-מ
17 032	" 1831 "
30 000	" 1839 "
31 000	" 1859 "
39 488	" 1899 "

פאר ווייניגער פון הונדערט יאר איז די יאסער אידישע קהלה אויסגעוואקסן מער פון דרייצען מאל. דער עיקר איז די דאווגע קהלה אינגענסיוו געוואקסן אין די ערשטע דרייסיג יאר פון 19-טן יארהונדערט, ווען זי האט זיך פארגרעסערט צען מאל. פאר די לעצטע זעכציג יאר — פון 1839 ביז 1899-טן יאר — איז דער צוואקס געווען נאר א קליינער.

א סך אינטערעסאנטער איז דער וואוקס פון דער בוקארעשטער אידישער קהלה. אין 1820-טן יאר איז געווען אין בוקארעשט סך-הכל 127 אידישע משפחות, בערך 508 נפשות; אין 1831-טן יאר איז שוין געווען אין בוקארעשט — 594 משפחות אדער בערך 2376 נפשות; אין 1860-טן יאר 5934 נפשות און אין 1899 — 40 533 אידן. די בוקארעשטער אידישע קהלה איז איינגמליך ערשט אויסגעוואקסן אין דער צווייטער העלפט פון 19-טן יארהונדערט — זי האט זיך פארגרעסערט אין 39 יאר זיבן מאל.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין רומעניע: אין 1859-טן יאר? אין 1899-טן? אין 1909-טן?
2. וויפיל אידן וואוינען: אין מאלדאוויע? אין וואלאכיע?
3. וואסער א פראצענט מאכן אידן אויס: אין מאלדאוויע? אין וואלאכיע?

4. וויפיל אידן זייגען געווען אין מאלדאוויע: אין 1803-טן? אין 1838-טן?
אין 1899-טן?
5. וואסער א פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג וואוינט: אין דער-
פארטאמענט-שמעט? אין דערפער?
6. וואסער א פראצענט אידן וואוינט אין דעפארטאמענט-שמעט? אין
דערפער?
7. וואסער א פראצענט מאכן די אידן אויס לגבי דער גאנצער באפעלקער-
רונג: אין דעפארטאמענט-שמעט? אין אנדערע שמעט? אין דערפער?
8. וואסער א פראצענט מאכן די אידן אויס אין די שמעט פון מאלדאוויע?
9. וואסער א חלק אידן וואוינט: אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן?
אין קהלות פון 5 ביז 10 טויזנט אידן? אין קהלות מיט מער פון טויזנט אידן?
10. אין וויפיל שמעט בילדן די אידן אן אבסאלוטע מערהייט?
11. וויפיל זייגען געווען אידן אין יאסי: אין 1803-טן יאר? אין 1899-טן?
12. וויפיל זייגען געווען אידן אין בוקארעשט: אין 1820-טן? אין 1860-טן?
1899-טן?

די אידן אין ענגלאנד.

מיר האבן ביז אהער אלץ גערעדט וועגן לענדער, וואו דער אידישער ישוב ציילט א סך הונדערטער יארן, וואו די איינגעפונדעוויקייט און איינגעזעסנקייט פון אידישע מאסן ווייזן ארויס זייער איינפלוס אויף אלע זייטן פון אידישן לעבן און אין דעם כלל אויך אויף דער געאגראפישער איינטיילונג פון די אידן, אויף זייער באוועגליכקייט און אויפן טעמפ פון דער קאנצענטראציע. מיר גייען איצט איבער צו ענגלאנד, צום ערשטן לאנד, וואו דער אידישער ישוב, זיין גרעסטער טייל, איז נאך גאר א יונגער, ציילט סך-הכל עטליכע צענדליג יאר און געפינט זיך נאך עד היום אין שטענדיגער אפהענגיקייט פון די עמיגראציע-כוואליעס, וואס אָט הייבן זיי זיך שטארק אויף און אָט פאלן זיי. אין דעם וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין ענגלאנד, ווי אויך אינם כאראקטער פון איר קאנצענטראציע אין גרויסע שטעט און אין גרויסע קהלות, וועלן מיר שוין געפינען די אלע סמנים, וועלכע ווייזן זיך באזונדער בולט ארויס אינם אידישן ישוב אין די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע.

אין ענגלאנד איז צום אנהויב פון 19-טן יארהונדערט געווען סך-הכל קרוב צו אכט טויזנט אידישע נפשות. א אידישע עמיגראציע קיין ענגלאנד האט זיך אנגעהויבן נאך ארום די 50-ער יארן פון פאריגן יארהונדערט, ווארום לויט די דאטן פון 1871-טן יאר איז שוין געווען אין ענגלאנד עמיגראנטן פון רוסלאנד און פוילן צען טויזנט נפשות. די גרעסטע מערהייט פון די דאזיגע עמיגראנטן איז באשטאנען פון אידן. צום אנהויב פון די אכטציגער יארן איז געווען אין ענגלאנד ביי 60 טויזנט אידן. אין 1911-טן יאר איז שוין געווען אין ענגלאנד 239 596 אידן. פאר הונדערט יאר איז די אידישע באפעלקערונג אויסגעוואקסן 42 מאל. פאר די לעצטע דרייסיג יאר האט זיך די צאל אידן אין ענגלאנד פארגרעסערט פיר מאל.

לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג מאכן די אידן אויס גאר א נישטיגן פראצענט — סך-הכל 0,58 פראצענט. דער גרעסטער רוב אבער פון די ענגלישע אידן וואוינט אין א קליינער צאל שטעט, און אין די דאזיגע שטעט מאכן די אידן אויס א גרעסערן פראצענט, הגם אויך אין ערניץ גיט קיין זעהר באדייטנדיגן. טיילן מיר איין די אידישע קהלות פון ענגלאנד לויט די טיפן, ווי מיר

האבן דאס נעטאן בנוגע צו אנדערע לענדער, וועלן מיר באקומען פאלגנדיגע מאפעלע.

טאפעלע XLVII

די ענגלישע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות (1908).

פראצענט פון אלע ענגלישע אידן	אבסאלוטע צאל אידן	די צאל קהלות	קהלות
81,8	180 000	3	מיט מער פון 10 טויזנט אידן
6,6	14 500	2	פון 5 ביז 10 טויזנט אידן
6,7	14 625	7	פון טויזנט ביז 5 טויזנט אידן
95,1	209 125	12	ס'ה איז קהלות מיט מער פון טויזנט אידן

מער פון פיר פינפטל פון אלע ענגלישע אידן וואוינען אין דריי קהלות, וואס פארמאנן יעדע מער פון צען טויזנט אידישע נפשות. אין דער איינער שטאט לאנדאן האט געוואוינט אין 1908-טן יאר 142 000 אידן, וואס ס'האט אויסגעמאכט 64,5 פראצענט פון אלע דעמאלטיגע ענגלישע אידן. נאך לאנדאן גייט מאנשעסמער מיט 23 000 אידן (1908) און לידס מיט 15 000 אידן אין דעם זעלבן יאר. אין גלאזגא זיינען געווען 7 500 און אין ליווערפול — 7 000 אידן אין 1908-טן יאר.

לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט (1908):

1. אין לאנדאן 3,0 %
2. „ מאנשעסמער „ 3,6 „
3. „ לידס „ 3,2 „
4. „ גלאזגא „ 0,9 „
5. „ ליווערפול „ 0,9 „

פראגעס.

1. מיט וואס שירט זיך אפ דער אידישער ישוב אין ענגלאנד פון אלע איבעריגע אידישע ישובים, וואס מיר האבן באטראכט ביז אהער?
2. וויפיל זיינען געווען אידן אין ענגלאנד: אין אנהויב פון 19-טן יאר-הונדערט? צום אנהויב פון די אכטציגער יארן? אין 1911-טן?

3. וואסער א טייל פון די ענגלישע אידן וואוינט: אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות? אין קהלות מיט מער פון טויזנט אידישע נפשות?
4. וויפיל זיינען געווען אידן אין 1908-יאר אין לאַנדאָן? אין מאנטרעאל? אין לידס?
5. וואסער א פראצענט לגבי דער גאנצער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט: אין לאנדאן? אין מאנטרעאל? אין לידס?

קאפיטל 14.

די אידן אין האלאנד.

וועגן די האלענדישע אידן זיינען פאראן א סך מער ידיעות אין אלע פרטים — און ידיעות, וואס פארדינען גרויסן צוטרוי —, ווי וועגן די אידן אין ענגלאנד, וואו ביי די פאלקס-צײלונגען ווערן ניט אנגעוויזן ניט דער נאציאנאלער, ניט דער רעליגיעזער מאמענט.

מאבעלע XLVIII

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין האלאנד.

1829=100	פראצענט אידן לנבי דער נאנצער באפעלקערונג	אבסאלוטע צאל אידן	יאר
100	1,77	46 408	1829
126	1,94	58 626	1849
147	1,89	68 003	1869
209	2,15	97 324	1889
224	2,03	103 988	1899
229	1,82	106 409	1909

פאר אכטציג יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון האלאנד אפיסל מער ווי פארדאפלט. פון יעדע הונדערט נפשות אין 1829-טן יאר איז געווארן ביז 1909-טן — 229, א צוואקס זעהר א שוואכער. דער צוואקס ביי די האלענדישע אידן איז געווען דער שטארקסטער פון 1869 ביז 1889 — דעמאלט, ווען די שטארבליכקייט איז ביי די האלענדישע אידן שוין געהאט גענוג געפאלן, און די צאל געבורטן איז נאך געווען בערך א גרויסע. אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט, ווען די געבורטן זיינען שטארק געפאלן ביי די האלענדישע אידן, איז דער צוואקס געווארן גאר א קליינער.

דער פראצענט אידן לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האט זיך פאר די גענומענע אכטציג יאר כמעט ניט געפיטן — אין 1829-טן האבן די אידן אויסגעמאכט 1,77 און אין 1909-טן — 1,82 פראצענט. דעם העכסטן פרא-צענט האבן די אידן אין האלאנד דערגרייכט אין 1889-טן יאר — 2,15; פון

דעם לעצמן יאר אָן האלט דער פראצענט פון די אידן אין האלאנד אין איין פאלן.

דער גרעסטער פראצענט פון די האלענדישע אידן וואוינט אין גרויסע שטעט און אין גרויסע קהלות. לאמיר צו ערשט זעהען דעם חלוק צווישן דער אל-געמיינער און צווישן דער אידישער באפעלקערונג בנוגע צו דער קאנצענטראציע אין גרויסע שטעט.

מאבעלע XLIX

די גאנצע און די אידישע באפעלקערונג אין פארשיידענע טיפן וואוי-
ערטער (1909).

די אידן		די גאנצע באפעלקערונג		פונקטן מיט איינוואוינער
אלע אידן % פון	אבסאלוטע צאל	% פ. ד. גאנצ. באפ.	אבסאלוטע צאל	
73,6	78 388	23,4	1 374 406	מער פון 100 מיוזנט
5,3	5 686	6,4	371 503	פון 50 ביז 100
11,7	12 580	22,9	1 337 778	פון 10 ביז 50
5,7	5 784	17,7	1 034 920	פון 5 ביז 10
3,7	3 971	29,6	1 739 548	ווייניגער פון 5
100,0	106 409	100,0	5 858 155	סך-הכל

פון דער דאזיגער מאבעלע זעהען מיר, אז ביי אידן וואוינען אין גאר גרויסע שטעט (מיט מער פון 100 מיוזנט איינוואוינער) כמעט דריי פערטל (73,6) פון אלע האלענדישע אידן, ווען ביי דער גאנצער באפעלקערונג וואוינען אין אזעלכע פונקטן סך-הכל ווייניגער פון איין פערטל (23,4). אין גאר קליינע פונקטן (מיט ווייניגער פון פינף מיוזנט איינוואוינער) וואוינט ביי דער גאנצער באפעלקערונג כמעט א דריטל (29,6) און ביי אידן סך-הכל איין דרייסיגטל (3,7). אויף וויפיל סאיז געגאנגען פאר די לעצטע צענדליגער יארן די קאנצעני-טראציע פון די אידן אין גרויסע שטעט, זעהט מען פון פאלגנדיגע ציפערן. פון יעדע הונדערט נפשות האבן געלעבט:

ביי אידן		ביי דער נאנצער באפעלקערונג		פונקטן מיט איינוואוינער
1899	1869	1899	1869	
82,20	73,82	36,75	30,86	מער פון 20 טויזנט
17,80	26,18	63,25	69,14	ווייניגער פון 20 „
100,00	100,00	100,00	100,00	סך-הכל

שוין אין 1869-טן יאר זיינען אידן געווען א סך מער קאנצענטרירט אין גרויסע שטעט, ווי די אלגעמיינע באפעלקערונג. ביי אידן זיינען דעמאלט געווען אין שטעט מיט מער פון 20 טויזנט איינוואוינער 73,82 פראצענט און ביי דער אלגעמיינער באפעלקערונג סך-הכל 30,86 פראצענט, דריטהאלבן מאל ווייניגער. אין 1899-טן יאר איז שוין ביי אידן געווען אין די גרעסערע פונקטן 82,20 פראצענט און אין קליינע (ווייניגער פון 20 טויזנט איינוואוינער) נאר 17,80 פראצענט. ביי דער נאנצער באפעלקערונג זיינען געווען די אנשטערעכנדיגע דאטן 36,75 און 63,25.

קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות זיינען געווען סך-הכל צוויי — אמסטערדאם מיט 59 065 אידן (1899) און ראטערדאם מיט 10 טויזנט אידישע נפשות (1900). אין די דאזיגע צוויי קהלות זיינען געווען קאנצענטרירט אקוראט צוויי דריטל פון אלע האלענדישע אידן.

צוריק מיט הונדערט יאר איז די אמסטערדאמער אידישע קהלה געווען די גרעסטע אין דער נאנצער וועלט — זי איז געווען די איינציגע, וואס האט שוין דעמאלט געהאט מער פון 20 טויזנט אידן. די אנטוויקלונג פון דער אמסטערדאמער אידישער קהלה ווערט באלייכט אין דער מאבעלע L.

געמען מיר דעם גאנצן פּעריאד — פון 1796 ביז 1899-טן יאר — באקומט זיך, אז די אמסטערדאמער קהלה האט זיך פארגרעסערט סך-הכל דריטהאלבן מאל. פאר די ערשטע דרייסיג יאר האט זיך די דאזיגע קהלה אפילו פארקלענערט אויף 9 פראצענט; נאכדעם האלט זי דוקא אין איין וואקסן, נאר דאס קומט פאר זעהר לאנגזאם. נאר די צען יאר פון 1879 ביז 1889-טן יאר צייכענען זיך אויס מיט א מער אינטענסיוון צוואקסן.

לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האט זיך די לאגע פון דער אמסטערדאמער קהלה פארן גאנצן יארהונדערט כמעט ניט געביטן — אין 1796-טן

יאר האבן די אידן אויסגעמאכט 11,74 פראצענט און און 1899-טן —
 11,56 פראצענט.

מאבעלע L

דער וואוקס פון דער אידישער קהלה אין אמסטערדאם.

1796=100	פון % דער גאנצער צער בא- פעלקערונג	די אבסאלוטע צאל אידן	יאר
100	11,74	23 549	1796
91	10,70	21 498	1826
113	11,08	26 725	1859
171	12,71	40 318	1879
231	13,35	54 479	1889
251	11,56	59 065	1899

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין האלאנד: אין 1829-טן? אין 1909-טן?
2. וואסער א פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג וואוינט: אין גאר גרויסע שטעט (מיט מער פון 100 מיונט איינוואוינער)? אין גאר קליינע פונקטן (ווייניגער פון 5 מיונט איינוואוינער)?
3. וואסער א פראצענט פון די אידן וואוינט: אין גאר גרויסע שטעט? אין גאר קליינע פונקטן?
4. וואסער א פראצענט האלענדישע אידן וואוינט אין קהלות מיט מער פון 10 מיונט אידן?
5. וואסער אן ארט האט אמסטערדאמער קהלה פארנומען ביי אידן צוריק מיט הונדערט יאר?
6. וויפיל זיינען געווען אידן אין אמסטערדאם: אין 1796-טן? אין 1826-טן? אין 1879-טן? אין 1899-טן?

די אידן אין פראנקרייך, בעלגיע און אנדערע אייראפייאישע מלוכות.

מיר האבן ביו אהער גערעדט וועגן די אידן פון די לענדער און מלוכות אין אייראפע, וואו ס'זיינען פאראן מער פון 100 מיוזנט אידן, הויז דער איירא-פייאישער מערקיי, וועלכע וועט באהאנדעלט ווערן שפעטער. איצט איז אונז נאך געבליבן זיך אפשטעלן אויף די קליינע גרופעס אידן, וואס געפינען זיך אין די איבעריגע אייראפייאישע מלוכות.

מיר הויבן אן פון פראנקרייך, הגם וועגן די אידן פונם דאזיגן לאנד זיינען פאראן נאר ווייניג סטאטיסטישע ידיעות. ערב דער מלחמה איז געווען אין פראנקרייך בערך הונדערט מיוזנט אידן, פון וועלכע 75 מיוזנט האבן געלעבט אין פאריזש. וועגן דער אנטוויקלונג פון דער אידישער קהלה אין פאריזש זיינען פאראן אייניגע דאטן. אין סאמע אנהויב פון 19-טן יארהונדערט איז אין פאריזש געווען קרוב צו דריי מיוזנט אידן; אין 1819-טן יאר — זיבן מיוזנט; אין 1865-טן — דרייסיג מיוזנט; אין 1904-טן יאר — זעכציג מיוזנט און אין 1914-טן — 75 מיוזנט אידן. פאר הונדערט יאר איז די אידישע קהלה אין פאריזש אויס-געוואקסן מער פון 25 מאל. דער וואוקס פון דער פאריזשער אידישער קהלה איז גענאנגען דער-עיקר ניט אויפן חשבון פון די ארטיגע פראנצויזישע אידן, נאר מער אויפן חשבון פון דער עמיגראציע פון אנדערע לענדער. ראשית, האבן עמיגרירט קיין פאריזש בערך א סך אידן פון עלזאס-לאמארניגע, נאכדעם ווי די דאזיגע פראווינצן זיינען אריבערגעגאנגען צו דייטשלאנד נאך דער מלחמה פון 1871-טן יאר; נאר נאך א גרעסערע איינוואנדערונג איז גענאנגען פון עסט-רייך און רוסלאנד, פאר וועלכע פאריזש איז געווארן א מין טראגזיס-פונקט אויפן וועג קיין אמעריקע. דער גרויסער עמיגראציע-שטראם פון עסטרייך און רוסלאנד האט אויף זיין וועג געלאזט רעשטלאך אין פאריזש, און די דאזיגע רעשטלאך האבן שטארק פארגרעסערט די פאריזשער אידישע קהלה פאר די לעצטע דרייסיג יאר.

אין בעלגיע זיינען פאראן ביו 50 מיוזנט אידן. די גרעסטע קהלה איז אין אנטווערפן, וואו ס'איז פאראן א גרויסע קאלאניע פון רוסישע און עסטרייכישע אידן. אין אנטווערפן איז געווען אין 1849-טן יאר 75 אידישע משפחות אדער בערך דריי הונדערט אידישע נפשות; אין 1900-טן יאר איז אין דער דאזיגער שטאט געווען ביו 8000 אידן און אין 1913-טן ביו 12000. די צווייטע גרויסע

קהלה אין בעלגיע געפינט זיך אין בריוסעל, וואו אין 1890-טן יאר איז געווען פאררעניסטירט 150 אידישע משפחות אדער בערך 600 אידישע נפשות און אין 1907-טן יאר איז געווען דארט 6000 אידן. אויך אין בריוסעל מאכן אויס די עמיגראנטן פון רוסלאנד און עסטרייך א גאנץ גרויסן טייל פון דער קהלה. אין דענעמארק איז געווען אידן:

0,29 %	נפשות	3 839	אין 1840-טן יאר
0,26 "	"	4 241	" " 1860 "
0,20 "	"	3 946	" " 1880 "
0,14 "	"	3 476	" " 1900 "
0,18 "	"	5 164	" " 1911 "

מיר זעהען, אז פון 1840-טן ביז 1900-טן יאר האט זיך די אידישע בא-פעלקערונג פון דענעמארק אי אבסאלוט, אי רעלאטיוו פארקלענערט. און נאר אין די לעצטע צען יאר — פון 1900 ביז 1910-טן — האט זיך די צאל אידן אביסל פארגרעסערט אין ביידע פרטים. דאס דערקלערט זיך ניט מיטן ארגאנישן וואקסן פון די אידן פון דענעמארק, נאר מיט דעם, וואס פאר די אנגעוויזענע צען יאר איז אנגעקומען קיין דענעמארק א קליינע גרופע אידישע עמיגראנטן פון רוסלאנד און עסטרייך.

אין קאפענהאגן, אין דער הויפט-שטאט פון דענעמארק, זיינען געווען אידן:

3 030	אין 1880-טן יאר
3 264	" " 1890 "
2 826	" " 1901 "

אין די ערשטע צען יאר פון 20-טן יאר-הונדערט האט זיך די אידישע קהלה אין קאפענהאגן אביסל פארגרעסערט, נאר אויסשליסליך אדאנק דער איינוואנ-דערונג פון רוסישע אידן. בכלל קאן מען פעסט זאגן, אז דאס ביסל אידן אין דענעמארק וואלט גיך פארשוואונדן געווארן אדאנק די שמדן און געמישטע חתונות, ווען ניט די אפפרישונג, וואס די עמיגראנטן האבן אריינגעטראגן די לעצטע יארן. מיר לאזן דורך די איבעריגע צפון-לענדער פון אייראפע, וואו די צאל אידן איז ווייניגער פון פינף טויזנט נפשות, און גייען איבער צו דער שווייץ.

אין דער שווייץ זיינען געווען אידן:

0,13 %	3 145	אין 1850-טן יאר
0,26 "	6 996	" " 1870 "
0,28 "	8 069	" " 1888 "

אין 1900-טן יאר 12 264 0,37 %

1910 " " " 19 023 0,51 "

פאר 60 יאר האט זיך די צאל אידן פארגרעסערט כמעט זעקס מאל. דער דאזיגער בערך גרויסער צוואקס איז ארויסגערופן אין א גרויסער מאס דורך דער עמיגראציע פון עסטרייך און רוסלאנד. ס'איז ניטא אין דער שווייץ קיין איין שטאט, וואו מיר זאלן ניט טרעפן א גרעסערע אדער קלענערע אידישע עמיגראנטן-קהלה. הויך די עמיגראנטן, וואס קומען אין דער שווייץ, כדי זיך באזעצן און בלייבן דארטן, מוז מען נאך צוגעבן די אידישע סטודענטן פון רוס-לאנד, וואס מאכן אויס גאר ניט קיין קליינעם פראצענט פון אלע שווייצארישע אידן. כדי צו האבן א פארשטעלונג, ווי גרויס ס'איז די צאל פרעמדע אידן אין דער שווייץ, וועלן מיר בריינגען אייביגע ציפערן.

אין 1900-טן יאר זייגען געווען:

אויף 100 אר-טיגע זייגען געווען אויס-לענדישע	אויס-לענדישע אידן	ארטיגע אידן	קאנטאן
175	1867	1066	ציריך
228	1073	470	בערן
121	1038	859	באזעל
319	875	274	גענף
189	703	373	וואָאָדט
31	236	754	אַאַרנאַא
97	274	282	סט-גאלן
85	147	172	לוצערן
146	6213	4250	סך-הכל

מיר זעהען, אז אין דער מערהייט קאנטאנען זייגען די אויסלענדישע אידן מער פון די ארטיגע. אין איין קאנטאן איז אויף יעדן ארטיגן אידן פאראן דריי פרעמדע (גענף); אין בערן איז אויף יעדן היימישן אידן פאראן מער פון צוויי אנגעקומענע. אין אלע אכט געפראכטע קאנטאנען, וואס האבן געהאט אין 1900-טן יאר 85 פראצענט פון אלע שווייצארישע אידן, איז אויסגעקומען אויף 100 ארטיגע שווייצארישע אידן 146 אנגעקומענע.

אין איטאליע זיינען געווען אידן:

0,13 %	35 356	אין 1871-טן יאר
0,10 "	35 617	" " 1901 "
0,12 "	43 924	" " 1911 "

פאר די ערשטע דרייסיג יאר — פון 1871-טן ביז 1901-טן — האט זיך די צאל אידן כמעט נישט געבויטן; אין די לעצטע צען יאר איז שוין געווען בערך א באדייטנדיגער צוואקס — 23 פראצענט. די אידן וואוינען אין איטאליע כמעט אויסשליסליך אין שטעט. די גרעסערע קהלות זיינען פאלגנדיגע (1900):

7 121	רוים
3 012	מיילאנד
2 828	טורין
2 776	פלארענץ
2 487	ליוואָרנאָ
2 474	ווענעדיג
20 698	סך-הכל

אין די אויסגערעכנטע זעקס קהלות האבן געלעבט 58 פראצענט פון אלע

איטאליענישע אידן.

אין בולגאריע זיינען געווען אידן:

0,72 %	14 342	אין 1881-טן יאר
0,86 "	28 307	" " 1892 "
0,90 "	33 663	" " 1900 "
0,93 "	37 656	" " 1905 "
0,93 "	40 118	" " 1910 "

אין דרייסיג יאר — פון 1881 ביז 1910-טן — האט זיך די צאל פון די בולגארישע אידן כמעט דריי מאל פארגרעסערט. די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פאר דער אייגענער צייט נאר פארדאפלט. דערמיט דערקלערט זיך, וואס אין 1881-טן יאר האבן אידן אויסגעמאכט 0,72 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג און אין 1910-טן — 0,93.

פון 100 אידן האבן געוואוינט אין שטעט אין 1905-טן יאר 95,8, ווען ביי דער גאנצער באפעלקערונג נאר 20 פון הונדערט. אין דער איינער שטאט סאפיא איז געווען אין 1905-טן יאר 10 703 אידן, כמעט א דריטל פון אלע

בולגארישע אידן. די איבעריגע אידן וואוינען מערסטנטיילס אין קהלות, וואס ציילן פון טויזנט ביז צוויי טויזנט אידן.

אין בולגאריע, מוז מען צוגעבן, וואוינען כמעט נאר ספֿרדישע אידן. אזוי האבן אנגעגעבן שפאניאליש פאר זייער מומערשפראך אין 1900-טן יאר 96,76 פראצענט פון אלע בולגארישע אידן.

אין באסניע און הערצאגעוויגע זיינען געווען אידן:

0,29 %	3 426	אין 1879-טן יאר
0,43 "	5 805	" " 1885 "
0,52 "	8 213	" " 1895 "
0,62 "	11 868	" " 1910 "

פאר 31 יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון באסניע און הערצא-געווינע מער ווי דריי מאל פארגרעסערט. פאר דער איינגענער צייט האט זיך די גאנצע באפעלקערונג פארגרעסערט נאר אויף 68 %.

די אידן זיינען באשטאנען אין 1910-טן יאר פון 8219 ספֿרדישע (70 פראצענט) און 3649 אנדערע אידן (30 פראצענט).

די אידן זיינען כמעט אויסשליסליך שטאמישע איינוואוינער. און ווען ביי דער גאנצער באפעלקערונג וואוינען אין שמעט קוים 15 פראצענט, האבן די אידן געגעבן 94 פראצענט שטאמישע איינוואוינער (1910).

אין דער הויפט-שטאט סאָראָיעוואָ האט געוואוינט אין 1910-טן יאר — 6 397 אידן אדער 54 פראצענט פון אלע אידן פון באסניע און הערצאגעווינע. לנבי דער גאנצער באפעלקערונג האבן די אידן אין סאָראָיעוואָ אויסגעמאכט — 12,32 פראצענט.

אין סערביע איז געווען אידן:

5 102	אין 1895-טן יאר
5 729	" " 1900 "

כמעט אלע אידן — חוץ דריי אידן — וואוינען אין שמעט. לויט די דאטן פון 1895-טן יאר האבן מער פון אכטציג פראצענט פון די סערבישע אידן גערעדט שפאניאליש; „דייטש“ — אין אמתן אידיש — מער פון 12 פראצענט און סערביש סך-הכל 2,7. די דאטן פון 1900-טן יאר געבן אבער שוין נאר אן אנדער בילד — שפאניאליש ריידן שוין סך-הכל 27 פראצענט; „דייטש“ —

8 פראצענט און סערביש — 46 פראצענט, כמעט א העלפט פון אלע סער-
בישע אידן. אזא גיכע אסימילאציע איז בכלל ניט מעגליך און די דאטן פון
1900-טן יאר רופן ארויס גרויסע ספקות.

וועגן די קלייניטשקע גרופקעס אידן אין אייניגע לענדער פון אייראפע, ווי
גריכנלאנד, שפאניע, פארטוגאל און אנדערע, זיינען פאראן אזוי ווייניג סטאטיס-
טישע ידיעות, אז ס'לוינט ניט אויף זיי זיך אפשטעלן.

פראגעס.

1. וויפיל אידן זיינען פאראן: אין פראנקרייך? אין פאריזש?
2. וויפיל אידן זיינען געווען אין פאריזש: אין אנהויב פון 19-טן יאר-
הונדערט? אין 1865-טן יאר? אין 1904-טן? אין 1914-טן?
3. וויפיל זיינען פאראן אידן אין בעלגיע? אין אנטווערפן? אין ברויסעל?
4. וויפיל זיינען געווען אידן אין דענעמארק: אין 1840-טן? אין 1880-טן?
אין 1900-טן? אין 1911-טן?
5. פארוואס האט זיך אין אנהויב פון 20-טן יאהונדערט פארגרעסערט
די באפעלקערונג פון דענעמארק?
6. וויפיל זיינען געווען אידן אין קאפענהאגן: אין 1880-טן? אין 1901-טן?
7. וויפיל זיינען געווען אידן אין דער שווייץ: אין 1850-טן? אין 1888-טן?
אין 1900-טן? אין 1910-טן?
8. פארוואס האט זיך פאר די לעצטע צען יאר פארגרעסערט די שווייצא-
רישע אירישע באפעלקערונג?
9. וויפיל זיינען דא אויסלענדישע אידן אויף הונדערט ארטיגע: אין קאנ-
טאן גענף? אין קאנטאן בערן? אין קאנטאן ציוריד? אין קאנטאן אארנאאו?
10. וויפיל זיינען געווען אידן אין איטאליע: אין 1871-טן? אין 1901-טן?
אין 1911-טן?
11. וויפיל זיינען געווען אידן אין 1900-טן יאר: אין רויים? אין מילאנד?
12. וויפיל זיינען געווען אידן אין בולגאריע: אין 1881-טן? אין 1900-טן?
אין 1910-טן?
13. וואסער א פראצענט בולגארישע אידן וואוינט אין שטעט?
14. וואסערע אידן וואוינען אין בולגאריע?

15. וויפיל זיינען געווען אידן אין באסניע און הערצאגעוויגע: אין 1879-טון?
אין 1895-טון? אין 1910-טון?
16. וויפיל פון זיי זיינען געווען ספרדישע?
17. וויפיל אידן זיינען געווען אין סערביע: אין 1895-טון? אין 1900-טון?
18. וואסער א פראצענט סערבישע אידן וואוינט אין שמעט?
19. וואסער א פראצענט סערבישע אידן האט גערעדט שפאניאליש אין
1895-טון?

די אידן אין די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע.

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די פאראייניגטע שטאטן פארן 19-טן יארהונדערט, בפרט אין לעצטן פערטל זיינעם, איז געווען אזא קאלאסאלער, אז זיינגלייכן האבן מיר נישט אין דער געשיכטע. דער דאזיגער וואוקס איז ארויסגערופן געווארן דורך דער עמיגראציע, וואס האט אריבער-געווארפן פון די אלטע אידישע ישובים הונדערטער טויזנטער אידישע נפשות אויף יענער זייט ים. די עמיגראציע קיין אמעריקע אין 19-טן יארהונדערט ווערט גע-טיילט אין דריי פעריאדן. אין די ערשטע דרייסיג יאר פון 19-טן יארהונדערט פאָרן קיין אמעריקע דער-עיקר ספרדישע אידן פון האלאנד און ענגלאנד אין דעמאלט פארן הונדערטער; פון די דרייסיגער ביז די זיבעציגער יארן עמיגרירן קיין אמעריקע — דייטשע אידן, און די עמיגראציע פארכאפט שוין טויזנטער און צענדליגער טויזנטער אידישע נפשות; פון די 70-ער יארן הויבן אן עמיגרירן קיין אמעריקע די אידישע מאסן פון רוסלאנד און עסטרייך (גאליציע), און די עמ-גראציע דערנרייכט אין די הונדערטער טויזנט. די פאלגנדיגע טאבעלע ווייזט אונז דעם וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די פאראייניגטע שטאטן.

טאבעלע LI

דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די פאראייניגטע שטאטן

1818=100	די צאל אידן	יאר
100	3 000	1818
200	6 000	1824
500	15 000	1840
1 666	50 000	1848
7 666	230 000	1880
13 333	400 000	1888
31 233	937 000	1897
59 240	1 777 185	1907
68 156	2 044 762	1910
100 404	3 012 141	1917

פון דריי טויזנט אין 1818-טן יאר איז די אידישע באפעלקערונג אויס-
 געוואקסן ביז מער פון דריי מיליאן אין 1917-טן יאר — זי האט זיך אלוא
 פארגרעסערט מער פון טויזנט מאל. מיר מוזן צוגעבן, אז די דאטן פון
 1917-טן יאר, וועלכע ס'זיינט אן דאס אמעריקאנער „נייע אידישע יאר-בוך“,
 זיינען, לויט אונזער מיינונג, אביסל איבערטרופן. פאר זיבן יאר — פון 1910
 ביז 1917-טן — האט ניט געקאנט צוקומען כמעט א מיליאן אידן. נאר רעכענען
 מיר אפילו, אז איז דער אמתן איז אין די פאראייניגטע שטאטן געווען אין
 1917-טן בערך ביי 2 600 000 אידן, וועלן מיר אויך קומען צום אויספיר, אז
 פאר הונדערט יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פארגרעסערט כמעט ניין
 הונדערט מאל, ווען די גאנצע באפעלקערונג האט זיך פאר דער זעלבער צייט
 פארגרעסערט ניט מער פון צוואנציג מאל, פון פינף מיליאן אין אנהויב פון
 19-טן יארהונדערט ביז 100 מיליאן אין 1915-טן יאר.

נעמען מיר באזונדערע פעריאודן פון 19-טן יארהונדערט, זעהען מיר, אז
 פון די אכטציגער יארן ווערט די פארגרעסערונג באזונדער קאלאסאל. פאר די
 ערשטע 20 יאר — פון 1818 ביז 1840-טן יאר — קומט צו יערליך סך-הכל
 545 אידן; פון 1840 ביז 1880 — קומט צו יערליך 5 375; פון 1880 ביז
 1897 קומט שוין צו יערליך — 41 588; און פון 1897 ביז 1910 קומט שוין
 צו דורכשניטליך יעדער יאר — 85 312.

פארגלייכן מיר דעם וואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג מיט דעם
 וואקס ביי דער גאנצער באפעלקערונג פאר דרייסיג יאר — פון 1880 ביז
 1910.

יאר	די גאנצע באפעלקערונג		אידן	
	אבסאלוטע צאל	צוואקס אין %	אבסאלוטע צאל	צוואקס אין %
1880	50 156 000	—	230 000	—
1910	92 175 000	83,8	2 044 762	789,0

ביי דער גאנצער באפעלקערונג איז געווען דער צוואקס פאר דרייסיג יאר
 83,8 פראצענט און ביי די אידן 789 פראצענט, כמעט צען מאל מער.
 לגבי דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט:
 אין 1818-טן יאר 0,06 %

אין 1880-טן יאר 0,45 %

1910 " " " 2,19 "

פאר דער גאנצער צייט האט זיך דער פראצענט פון די אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג פארגרעסערט 36 מאל; פאר די לעצטע דרייסיג יאר — פון 1880 ביז 1910 — האט זיך דער דאזיגער פראצענט פארגרעסערט פינף מאל. אין אמעריקע חורט זיך איבער, נאר נאך אין אן אויסגעשפראכענער פארם דאס, וואס מיר האבן געזעהן אין רוסלאנד און אין עסטרייך. די אידן זייגען טאקי בנמצא אין אלע ווינקעלאך פון די פאראייניגטע שטאטן, נימא קיין אין שטאט פון אלע פופציג, ווי פארווארפן און ווייט פון די צענטערן ער זאל ניט ליגן, וואוהין אידן זאלן ניט אנשפארן. דער רוב מנין אבער פון די אמעריקאנער אידן איז קאנצענטרירט אין עטליכע שטאטן, און די מענדעניץ צו צונויפנעמען זיך אין געדיכטע מאסן אין אייניגע באשטימטע שטאטן ווערט וואס ווייטער שטארקער און אינטענסיװער.

טאבעלע LII

די אידן אין באזונדערע שטאטן פון אמעריקע (1907).

שטאט	די גאנצע באפעלקערונג	די אידישע באפעלקערונג	פראצענט פון די אידן	פראצענט פון אלע אידן פון די שטאטן
ניו-יארק	7 268 894	905 000	12,3	50,9
פענסילוואניע	6 302 000	150 000	2,4	8,4
אילינויס	4 821 550	110 000	2,3	6,2
מאסאטשועט	2 805 346	90 000	3,2	5,1
אָנאַײָ	4 157 545	85 000	2,0	4,8
ניודזערסע	1 883 669	70 000	3,7	3,9
מיסורי	3 106 665	52 000	1,7	2,9
קאליפארניע	1 285 053	42 000	3,3	2,4
מערילאנד	1 188 044	41 000	3,5	2,3
קאנעקטיקוט	908 420	22 000	2,4	1,2
סך-הכל	33 727 186	1 567 000	4,6	88,2

אט די דאזיגע טאבעלע ווייזט אונז, אז אין צען שטאטן געפינען זיך 88,2

פראצענט פון אלע אידן פון די שטאטן, און אין אלע איבעריגע פעריצע שטאטן זיינען געבליבן ווייניגער פון 12 פראצענט, נאר איין אכטל. און דאס איז געווען אין 1907-טן יאר; פאר דער צייט, וואס איז פון דעמאלט אוועק, האט די קאנצענטראציע דערגרייכט נאך אן העכערע מדרגה. אין צען שטאטן האבן געלעבט 88,2 פראצענט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאטן; קוקן מיר זיך אבער ווייטער צו צו דער נאר וואס געבראכטער טאבעלע, באמערקן מיר באלד, אז אין איין שטאט ניו-יארק האט זיך געפונען אין 1907-טן יאר מער פון א העלפט (50,9%) פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאטן. ביי היינטיגן מאמענט איז קאנצענטרירט אינם דאזיגן שטאט געוויס ביי צוויי דריטל פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאטן. נעמען מיר נאר די ערשטע דריי שטאטן פון דער טאבעלע — ניו-יארק, פענסילוואניע און אילינויס, — וואס יעדער פון זיי פארמאגט מער פון הונדערט טויזנט אידן, זעהען מיר, אז שוין אין 1907-טן יאר איז געווען אין די דאזיגע דריי שטאטן קאנצענטרירט ביי צוויי דריטל פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאטן, ווען פון דער גאנצער באפעלקערונג איז געווען אין די דאזיגע דריי שטאטן קוים איין פינפטל. אין אלע צען שטאטן האט געלעבט פון דער גאנצער באפעלקערונג 37 פראצענט, צוויי מיט א האלבן מאל ווייניגער, ווי ביי דער אידישער באפעלקערונג.

און לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט אין די צען שטאטן 4,6 פראצענט, צוויי מאל אזוי פיל, ווי אין דער גאנצער מלוכה. אין שטאט ניו-יארק באזונדער האבן די אידן שוין דעמאלט — אין 1907-טן יאר — אויסגעמאכט מער פון 12 פראצענט.

מיר נייען איבער צו דער פראגע וועגן קאנצענטראציע אין גרויסע שטעט. די פאראייניגטע שטאטן זיינען ב. ל. א לאנד מיט אן אנטוויקלטער אינדוסטריע, און די שטאטישע באפעלקערונג מאכט דארטן אויס א גאנץ גרויסן פראצענט. אין 1910-טן יאר האט באטראפן די שטאטישע באפעלקערונג פון די פאר-אייניגטע שטאטן 41,5 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. נאר אין שטעט מיט העכער פון הונדערט טויזנט איינוואוינער האבן געוואוינט אין 1910-טן יאר 21,7 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. נעמען מיר די אידישע באפעלקערונג, באקומען מיר נאר אן אנדער בילד. די שטאטישע באפעלקערונג ביי די אידן פון די פאראייניגטע שטאטן האט דערגרייכט אין 1910-טן יאר ביז 95 פראצענט פון אלע אידן, צוויי מאל מער ווי ביי דער גאנצער באפעלקערונג. אין שטעט מיט מער פון הונדערט טויזנט איינוואוינער האבן

געלעבט ביי אידן 88 פראצענט, פיר מאל מער ווי ביי דער גאנצער בא-
פעלקערונג.

א סך אינטערעסאנטער פאר אונז איז די קאנצענטראציע פון די אמערי-
קאנער אידן אין געדיכט-באוועצטע גרויסע קהלות. די אלגעמיינע טענדענץ פונם
מאדערנעם אידנטום צו קאנצענטראציע האט דא געפונען איר פולסטן און
שטארקסטן אויסדרוק. די טאבעלע LIII גיט אונז וועגן דער דאזיגער פראגע
זעהר אינטערעסאנטן מאטעריאל.

LIII טאבעלע

די אידן פון די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע אין פארשיידענע
טיפן קהלות (1907).

דער פראצענט פון אלע אידן אין די פאראייניגטע שטאטן	די אבסאלוטע צאל אידן	די צאל קהלות	קהלות
62,5	1 110 000	4	מיט מער פון 50 טויזנט אידן
12,9	230 000	7	פון 25 ביז 50 "
3,3	60 000	6	פון 10 ביז 25 "
			סך-הכל אין קהלות מיט מער
78,7	1 400 000	17	פון 10 טויזנט אידן
4,5	79 500	13	פון 5 ביז 10 טויזנט אידן
4,1	72 300	36	פון 1 טויזנט ביז 5 טויזנט אידן
			סך-הכל אין קהלות מיט מער
87,3	1 551 800	66	פון איין טויזנט אידן

אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן האבן געלעבט אין 1907-טן
יאר 78,7 פראצענט, כמעט פיר פינפטל פון אלע אידן פון די פאראייניגטע
שטאטן. געמען מיר נאר נאר די גרויסע קהלות (מיט מער פון פופציג טויזנט
אידן) האבן מיר געהאט אין 1907-טן יאר סך-הכל פיר אזעלכע קהלות; זיי
האבן אבער צונויפגענומען אין זיך כמעט צוויי דריטל (62,5) פון אלע אידן
פון די פאראייניגטע שטאטן. קהלות מיט מער פון טויזנט אידן זיינען געווען
66, און אין זיי האט געלעבט 87,3 פראצענט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע

שטאמן. אין קהלות מיט ווייניגער פון טויזנט אידישע נפשות האט געלעבט דעמאלט סך-הכל איין אכטל פון אלע אידן.

די אלע געבראכטע דאטן געהערן צום 1907-טן יאר. פאר דער לעצטער צייט ווינען די גאר גרויסע קהלות נוואלדיג אויסגעוואקסן און אין 1917-טן יאר האבן שוין געלעבט אין פינף שטעט מער פון צוויי מיליאן אידן. ס'האבן געוואוינט אידן אין 1917-טן:

1 350 000	(1) ניו-יארק
350 000	(2) משיקאגא
175 000	(3) פילאדעלפיע
75 000	(4) באָסטאָן
65 000	(5) באַלטימאָרע
2 015 000	סך-הכל

אין די דאזיגע פינף קהלות האט געלעבט אין 1917-טן יאר דריי פערטל פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאמן. אין דער איינער שטאָט ניו-יארק האט געלעבט מער פון א העלפט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאמן.

פאלגנדיגע ציפער וועלן אונז געבן א פארשמעלונג וועגן דער אנטוויקלונג פון דער גרעסטער אידישער קהלה אין דער וועלט — ניו-יארקער. אין ניו-יארק ווינען געווען אידן:

400	אין 1812-טן יאר
12 000	" " 1848 "
60 000	" " 1880 "
200 000	" " 1891 "
900 000	" " 1910 "
1 350 000	" " 1917 "

דער וואקס איז מער ווי קאלאסאל. אין הונדערט יאר האט זיך די דאזיגע קהלה פארגרעסערט מער ווי דריי טויזנט מאל. פון א קליינישקע ניט אנגעזעהענע קהלה מיט אזוינע 400 אידן איז זי אויסגעוואקסן צום גרעסטן אידישן צענטער, וואס פארמאגט אליין אזוי פיל אידן, וויפיל גאנץ עסטרייך און צוויי מאל אזוי פיל, וויפיל גאנץ דייטשלאנד.

לגבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן די אידן אויסגעמאכט אין ניו-

יארק אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט סך-הכל א האלבן פראצענט און אין 1908-טן יאר 23,5 פראצענט. ביי איצטיגן טאג שמעלן די אידן געוויס פאר א פערטל פון אלע איינוואוינער פון ניו-יארק.

פראגעס.

1. וואסערע אידן האבן עמיגרירט קיין אמעריקע: אין ערשטן פערטל פון 19-טן יארהונדערט? פון די דרייסיגער ביז די זיבעציגער יארן? אין די לעצטע צענדליגער יארן?
2. וויפיל זייגען געווען אידן אין די פאראייניגטע שטאטן: אין 1818-טן יאר? אין 1840-טן? אין 1880-טן? אין 1897-טן? אין 1910-טן? אין 1917-טן?
3. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט פאר הונדערט יאר: די גאנצע בא-פעלקערונג פון די פאראייניגטע שטאטן? די אידישע באפעלקערונג?
4. וואסער א פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג האבן אידן אויס-געמאכט: אין 1818-טן יאר? אין 1910-טן?
5. וואסער א חלק אידן האט געוואוינט אין 1907-טן יאר אין צען שטאטן? אין שטאט ניו-יארק?
6. וואסער א פראצענט לגבי דער גאנצער באפעלקערונג מאכן די אידן אויס: אין צען שטאטן? אין שטאט ניו-יארק?
7. וואסער א פראצענט פון דער באפעלקערונג האט געוואוינט אין שטעט אין 1910-טן יאר: ביי דער גאנצער באפעלקערונג? ביי אידן?
8. וואסער א פראצענט וואוינט אין שטעט מיט מער פון הונדערט טויזנט איינוואוינער: ביי דער גאנצער באפעלקערונג? ביי אידן?
9. וואסער א חלק פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאטן לעבט: אין קהלות מיט מער פון 50 טויזנט אידן? אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן? אין קהלות מיט מער פון טויזנט אידן? מיט ווייניגער פון טויזנט אידן?
10. וויפיל אידן האבן געלעבט אין 1917-טן אין די פינף גרעסטע אידישע קהלות פון די פאראייניגטע שטאטן?

11. וויפיל זיינען געווען אידן אין ניו-יארק: אין 1812-טן יאר? אין 1848-טן? אין 1880-טן? אין 1910-טן? אין 1917-טן?
12. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט די ניו-יארקער אידישע קהלה פאר הונדערט יאר?
13. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט לגבי דער גאנצער פאפולערע פאלקערונג אין ניו-יארק: אין אנהויב פון 19-טן יארהונדערט? אין 1908-טן אר?

די אידן אין ארגענטינע און קאנאדע.

אין ארגענטינע איז געווען אין 1910-טן יאר 75 000 אידן. פון זיי האבן געלעבט אין די אידישע קאלאניעס ביז 25 000, אומגעפער א דריטל. די איבע-ריגע פופציג טויזנט אידן האבן געלעבט כמעט אויסשליסליך אין די שמעט פון ארגענטינע. אין בוענאס-איראס אליין האט געוואוינט ביז 25 טויזנט אידן. די עמיגראציע קיין ארגענטינע האט זיך אנגעהויבן ערשט צום סוף פון די אכטציגער יארן פון 19-טן יארהונדערט, און לכתחילה האט זי געטראגן נאר א קאלאניזאציע-כאראקטער, און דעריבער איז זי געגאנגען אזוי פאמעליך. ערשט אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט הויבן אן וואקסן די אידישע קהלות אין די שמעט פון ארגענטינע — די עמיגראציע באקומט ברייטערע מעגליכקייטן און הויבט זיך אן פארגרעסערן.

אין קאנאדע האבן אידן געוואוינט נאר פון לאנג. און ווי אין די פאר-איניגטע שטאטן, אזוי איז אויך אין קאנאדע די ערשטע עמיגראציע באשטאנען כמעט נאר פון ספרדישע אידן. ערשט אין די אכטציגער יארן פון פארינגן יאר-הונדערט הויבן אן פארן קיין קאנאדע אידישע עמיגראנטן פון רוסלאנד און עסטרייך, און די צאל פון די אידן דארטן הויבט זיך אן פארגרעסערן. דאך גייט דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין קאנאדע זעהר לאנגזאם און ערשט אין אנהויב פון 20-טן יארהונדערט ווערט ער אביסל אינטענסיווער.

ס׳זײנען געווען אידן אין קאנאדע:

0,03 %	1 115	אין 1871-טן יאר
0,05 "	2 393	" " 1881 "
0,13 "	6 414	" " 1891 "
0,30 "	16 401	" " 1901 "
1,03 "	74 564	" " 1911 "

פאר פערציג יאר — פון 1871 ביז 1911-טן יאר — האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון קאנאדע פארגרעסערט כמעט זיבעציג מאל. דער-עיקר צוואקס איז געווען פאר די ערשטע צען יאר פון 20-טן יארהונדערט. לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג האבן אידן אויסגעמאכט אין 1871-טן יאר נאר א נישטיגן פראצענט — סך-הכל 0,03; אין 1911-טן יאר האט דער פראצענט פון די אידן שוין באטראפן 1,03 — פיר און דרייסיג מאל מער,

דאס הייסט, אז די אידישע באפעלקערונג פון קאנאדע וואקסט א סך אינמענ-
 סיווער, ווי די גאנצע באפעלקערונג. און אין דער אמתן: די אלגעמיינע בא-
 פעלקערונג פון קאנאדע האט באטראפן:

אין 1871-טן יאר 3 635 024

" " 1911 " " 7 206 643

הייסט עס, אז זי האט זיך פאר אלע פערציג יאר נאר פארדאפעלט, ווען
 די אידישע באפעלקערונג פאר דער אייגענער צייט האט זיך פארגרעסערט כמעט
 זיבעציג מאל.

פון די כמעט 75 מיוזנט קאנאדער אידן לעבן ביו דריי מיוזנט אין אידישע
 קאלאניעס און די איבעריגע זיינען קאנצענטרירט כמעט אויסשליסליך אין די
 שטעט. פון זעכציג מיוזנט קאנאדער אידן אין 1909-טן יאר האבן געלעבט אין:

מאָנרעאַל	30 000	50,00 %
טאָראָנטאָ	10 000	16,66 „
וויניפּעג	8 000	13,34 „
סך-הכל	48 000	80,00 „

אין דריי שטעט האבן געוואוינט אכטציג פראצענט פון אלע אידן פון
 קאנאדע.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן אין ארבענטיגע אין 1910-טן יאר?
2. וויפיל פון זיי האבן געלעבט אין קאלאניעס?
3. ווען הויבט אן וואקסן די אידישע עמיגראציע קיין ארבענטיגע?
4. פון וואסערע אידן זיינען באשטאנען די ערשטע אידישע עמיגראנטן אין
 קאנאדע?
5. וויפיל זיינען געווען אידן אין קאנאדע: אין 1871-טן? אין 1911-טן?
6. וויפיל מאל האט זיך פארגרעסערט פאר פערציג יאר: די גאנצע בא-
 פעלקערונג? די אידישע באפעלקערונג?
7. ווי גרויס איז די באפעלקערונג אין די אידישע קאלאניעס פון קאנאדע?
8. וויפיל אידן וואוינען אין די דריי גרעסטע קהלות פון קאנאדע?

די אידן אין טערקיי.

קיין גענויע ידיעות וועגן דער צאל אידן אין דער טערקישער מלוכה זיינען ניט פאראן, און אלע ידיעות, וואס מיר בריינגען דא, האבן נאר א בערכדיגן ווערט.

ווי מיר האבן געפראכט אין דער מאבעלע I איז געווען אין טערקיי אין 1904-טן יאר:

1. אייראפייאישער טייל 188,896 — 2,73 %

2. אזיאטישער טייל 256,895 — 1,16 %

די טערקישע אידן האבן פארמאנט א סך גרויסע קהלות, פון וועלכע די גרעסטע זיינען געווען פאלגנדיגע:

75 000	סאלאניקי
65 000	קאנסטאנטינאפאל
50 000	ירושלים
40 000	באגדאד
17 000	אדריאנאפאל
25 000	סמירנא
10 000	צפת
10 000	אלעפא (ארם צובה)
292 000	סך-הכל

אין די אויסגערעכנטע אכט קהלות האט געלעבט 292 טויזנט אידן, ד. ה. 65,5 פראצענט פון אלע טערקישע אידן. קומט אויס, אז אפילו אין טערקיי האבן געלעבט צוויי דריטל פון אלע אידן אין קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידישע נפשות.

אין ארץ-ישראל זיינען געווען אידן:

אין 1880-טן יאר 35 000 7,0 %

1910 " 86 000 14,3 "

די אידישע באפעלקערונג פון ארץ-ישראל איז אויסגעוואקסן פאר דרייסיג יאר אביסל מער פון צוויי מאל; דער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג לגבי דער גאנצער באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט צוויי מאל, וואס ס'בא-ווייזט, אז דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג איז געווען צוויי מאל

שטארקער פונם וואוקס פון דער נאנצער באפעלקערונג. מיר מוזן אבער צוגעבן, אז דער אנגעוויינענער פראצענט פון די אידן אין פאלעסטינע, וואס נעמט זיך פון דער השערה, אז די נאנצע באפעלקערונג פון פאלעסטינע באטרעפט סך-הכל 600 000, רופט ארויס גרויסע ספקות. ס'זיינען פאראן אפיציעלע ידיעות פון 1915-טן יאר, וועלכע בארעכענען די נאנצע באפעלקערונג פון פאלעסטינע מער פון א מיליאן. די אידי'ע באפעלקערונג האט באטראפן צו יענער צייט מאקסימום הונדערט טויזנט, אזוי אז מען מוז קומען צום אויספיר, אז די אידן מאכן אויס אין ארץ-ישראל ניט מער פון צען פראצענט. מיר נעמען ניט אין אכט, וואס די מלחמה האט געוויס פארקלענערט באדייטנד די צאל אידן אין פאלעסטינע, ווי מיר האבן דעם דאוונן מאמענט אינגארירט בנוגע צו אלע לעב-דער און מלוכות.

די אידישע באפעלקערונג פון ארץ-ישראל האט געוואוינט אין 1910-טן יאר אין פאלגנדיגע ערטער:

50 000	1. ירושלים
10 000	2. צפת
8 000	3. יפו
6 000	4. טבריה
3 000	5. חיפה
1 000	6. הדרון
78 000	סך-הכל אין שטעט
90,6 %	
8 000	7. אין די קאלאניעס
9,4 %	

אין די קאלאניעס לעבט, הייסט עס, סך-הכל איין אכטל פון אלע אידן פון פאלעסטינע.

אין די אלע אויסגערעכנטע שטעט מאכן די אידן אויס א גאנץ גרויסן פרא-צענט לנבי דער נאנצער באפעלקערונג. די אידן האבן אויסגעמאכט:

60 %	אין ירושלים
30 "	צפת "
20 "	יפו "
80 "	טבריה "
12 "	חיפה "

די אידישע קהלה אין ירושלים איז געוואקסן אין 19-טן יארהונדערט נאנץ אינטענסיוו. אין ירושלים זיינען געווען אידן:

5 700	אין 1856-טן יאר
10 000	" " 1864 "
25 000	" " 1891 "
40 000	" " 1900 "
50 000	" " 1910 "

פאר 54 יאר האט זיך די דאוויגע קהלה פארגרעסערט כמעט ניין מאל. די גאנצע באפעלקערונג פון ירושלים האט זיך פאר דער אייגענער צייט פאר-גרעסערט נאר זעקס מאל.

פראגעס.

1. וויפיל זיינען געווען אידן: אין דער אייראפייאישער טערקיי? אין דער אויאטישער טערקיי?
2. וויפיל זיינען געווען אידן אין די אכט גרעסטע אידישע קהלות פון טערקיי?
3. וויפיל זיינען געווען אידן אין ארץ-ישראל: אין 1880-טן יאר? אין 1910-טן?
4. וואסער א פראצענט האבן אידן אויסגעמאכט אין ארץ ישראל לנבי דער גאנצער באפעלקערונג?
5. וואסער א פראצענט פון די אידן אין ארץ-ישראל וואוינט אין די קאלאניעס?
6. וואסער א פראצענט מאכן אידן אויס: אין ירושלים? אין צפת? אין טפריה?
7. וויפיל זיינען געווען אידן אין ירושלים: אין 1856-טן יאר? אין 1910-טן?

קאפיטל 19.

די אידן אין אפריקע.

די צאל אידן אין אלזשיר האט באטראפן:

0,71 %	21 048	אין 1861-טן יאר
1,07 "	35 663	" " 1881 "
1,20 "	57 132	" " 1901 "
1,26 "	70 271	" " 1911 "

פאר פופציג יאר האט זיך די אידישע באפעלקערונג פון אלזשיר פאר-
 גרעסערט מער ווי דריי מאל — פון 21 048 אין 1861-טן יאר איז זי אויס-
 געוואקסן ביז 70 271 אין 1911-טן יאר.

אין דער הויפט-שטאט אלזשיר איז געווען אין 1900-טן יאר צען טויזנט
 אידן, וועלכע האבן אויסגעמאכט קרוב צו צען פראצענט פון דער גאנצער בא-
 פעלקערונג.

אין טונים זיינען געווען אין 1911-טן יאר 50 383 אידן, וועלכע האבן
 אויסגעמאכט 2,61 פראצענט פון דער גאנצער באפעלקערונג. פון זיי האט גע-
 לעבט אין דער הויפט-שטאט טונים אליין ביז 40 טויזנט, ד. ה. כמעט גאנצע
 אכטציג פראצענט.

אין מצרים זיינען געווען אידן:

0,26 %	25 200	אין 1897-טן יאר
0,34 "	38 635	" " 1907 "

אין צוויי שטעט האט געלעבט מער פון א העלפט פון אלע אידן פון
 מצרים. אזוי איז געווען אידן:

11 489	אין קאאיראָ
9 946	" אלעקסאנדריע "

אין די דריי אפריקאנישע לענדער, וועגן וועלכע מיר האבן נאר וואס
 גערעדט, וואוינען מערסטנטיילס כמעט אויסשליסליך ארטיגע אידן, וואס זיינען
 זעהר ווייט אין אלע פרטים — הן לויט דער שפראך, הן לויט דעם אלגעמיינעם
 קולטורעלן מצב, הן לויט דער עקאנאמישער לאגע פון די אייראפייאישע אידן.
 אין אפריקע זיינען אבער פאראן ערטער, וואו ס'האבן זיך באזעצט עמיגראנטן
 פון רוסלאנד און עסטרייך — דאס זיינען די קאלאניעס פון ענגלאנד. וועגן די
 דאזיגע קאלאניעס וועלן מיר איצט בריינגען אייניגע ידיעות.

ראשית וועגן קאפלאַנד. אין 1904-טן יאר איז דארט געווען 19 537 אידן. פון זיי האט געלעבט אין דער איינער שטאט קאפּשטאָרט ניין טויזנט. די עמיגראציע קיין קאפּלאַנד האט זיך אנגעהויבן נאך אין די צוואנציגער יארן פון 19-טן יארהונדערט; נאר ביז די אכטציגער יארן ווינען אהין געפארן איינצעלנע אדער מאקסימום צענדליגער אידן. ערשט נאך די אכטציגער יארן האט זיך די עמיגראציע קיין קאפּלאַנד פאררעסערט. אין דער הויפט-שטאט — קאפּ-שטאָרט — איז געווען אין די פופציגער יארן נישט מער פון 15 אידישע משפחות. אין טראַנסוואַל חזרט זיך איבער כמעט דאס זעלבע, וואס מיר האבן נאר וואס געואנט וועגן קאפּלאַנד. נאר אין טראַנסוואַל האט זיך די אידישע עמי-גראציע אנגעהויבן נאך שפעטער. סך-הכל איז געווען אין טראַנסוואַל אין 1904-טן יאר 15 478 אידן, פון וועלכע ס'האבן געלעבט נאר אין דער הויפט-שטאט יאהאנעסבורג צען טויזנט.

וועגן אייניגע מלוכות פון אפריקע איז דא אזוי ווייניג ידיעות, אז מיר קאנען זיך באגענוגענען מיט דעם, וואס זיי ווינען אריין אין דער טאבעלע I; אין די איבעריגע איז דא אזוי ווייניג אידן, אז ס'לוינט נישט זיך לאנג פארהאלטן אויף זיי.

פראגעס.

1. וויפיל ווינען געווען אידן אין אלזשיר: אין 1861-טן יאר? אין 1911-טן?
2. וויפיל ווינען געווען אידן אין דער הויפט-שטאט אלזשיר?
3. וויפיל ווינען געווען אידן אין טוניס אין 1911-טן יאר? אין דער הויפט-שטאט פון טוניס?
4. וויפיל ווינען געווען אידן אין מצרים: אין 1897-טן? אין 1907-טן?
5. וויפיל ווינען געווען אידן אין קאאיראָ? אין אלעקסאנדריע?
6. וויפיל ווינען געווען אידן אין קאפּלאַנד? אין קאפּשטאָרט?
7. וויפיל ווינען געווען אידן אין טראַנסוואַל? אין יאהאנעסבורג?

די אידן אין אויסטראליע.

די אידישע קאלאניע אין אויסטראליע איז זעהר א קליינע. אין דער ערשטער העלפט פון 19-טן יארהונדערט האט זיך דארטן באזעצט א קליינע צאל ענגלישע אידן. צו די פופציגער יארן זיינען שוין אבער אין אויסטראליע געווען אויך עטליכע פוילישע אידן. אין דער צווייטער העלפט פון 19-טן יאר-הונדערט איז קיין אויסטראליע פארווארפן געווארן א קליין ריטשקעלע פונם גרויסן עמיגראציע-שטראם. דאס ריטשקעלע איז אבער געבליבן א קליינס און א שמאָליקס — און די צאל אידן אין אויסטראליע וואקסט זעהר לאנגזאם. אזוי זיינען געווען אידן אין אויסטראליע:

15 268	אין 1891-טן יאר
16 850	" " 1901 "
19 415	" " 1911 "

די גרעסטע אידישע קהלה אין אויסטראליע איז געווען אין סידני, וואו אין 1901-טן יאר איז געווען 5137 אידן, וועלכע האבן אויסגעמאכט 1,0 פרא-צענט פון דער גאנצער באפעלקערונג.

פראגעס.

1. ווען האבן זיך אנגעהויבן אידן באזעצן אין אויסטראליע?
2. וויפיל זיינען געווען אידן אין אויסטראליע: אין 1891-טן יאר? אין 1911-טן?
3. וויפיל זיינען געווען אידן אין סידני אין 1911-טן יאר?

שלום-ווארט.

דער בוך, וואס ווערט ערשט איצט סוף פון 1921-טן יאר ארויסגעלאזט פון דרוק, איז געווען פארענדיגט זומער 1919 און האט זיך אפילו שוין אנגעהויבן זעצן אין קיעוו אין הארבסט 1919. צוליב אייניגע סבות אבער האט די ארבעט געמוזט איבערגעריסן ווערן, און נאך א סך גלגולים דורך פארשיידענע לענדער און מלוכות ערשיינט דער בוך ענדליך אין בערלין. מיר געפינען פאר גייט צוזאגעבן אייניגע נייע מאטעריאלן, וועלכע האבן אין פוך ניט געקאנט אריין, און אויך דערקלערן אייניגע פרטים.

פון לעצטן וועלן מיר אנהויבן.

ביי אונז איז געגעבן דער מאטעריאל נאר פון פאר דער מלחמה. נאך דער מלחמה זיינען אבער פארגעקומען וויכטיגע שנים — אייניגע גרויסע מלוכות זיינען שטארק ארומגעשניטן און ארומגעהאקט געווארן, און אנדערע זיינען אויף זייער חשובן אויסגעוואקסן. א סך נייע מלוכות און מלוכהלאך זיינען פון סיני געבוירן געווארן אדער תחית המתים אויפגעשטאנען. ס'וואלט אלזוי גוט געווען, ווען מיר וואלטן געקאנט דעם גאנצן מאטעריאל איבערארבעטן אין הסכם מיט דער לאגע, וואס האט זיך געשאפן נאך דער מלחמה.

דאס איז אבער אוממעגליך.

ראשית, מחמת דער פראצעס פון איבערשניידן די אייראפייאישע קארטע, פון פארפילן דעם אייראפייאישן שטח מיט א סך קליינישקע מלוכהלאך איז נאך ניט אינגאנצן פארענדיגט. און אפילו אויף וויפיל די דאזיגע ארבעט איז שוין פארענדיגט און פאָרמעל פארפיקסירט, קאן מען דאך האבן נאר גרויסע ספקות, אויף וויפיל דאס אלץ האט אונטער זיך א זיכערן און פעסטן באדן. ווארום פאר יעדן איז קלאר, אז וויפיל מען זאל זיך ניט סטארן צו באלקאניזירן אייראפע, די היסטאריש-געאגראפישע מעגלעכע פון די גרויסע מלוכות פון מיטל-אייראפע וועלן סוף כל סוף מוזן גובר זיין. און ס'איז זעהר מעגליך, אז אין איין שיינעם אדער, פארקערט, כמורנעם פריהמארנן וועלן מיר פלוצלינג געוואר ווערן, אז א סך „מלוכות“ זיינען נפטר געווארן.

די איצטיגע מלוכה־קארטע פון אייראפע מוז באטראכט ווערן, ווי א צייט-
ווייליגע, ווי א איבערגייענדיגע. ווייל די מלחמה איז אין אמתן אריין נאך
ניט פארענדיגט, ניט קוקנדיג אויף די פיל אונטערנעשריבענע שלום־אָפּמאַכן.
מען קאן נאך נאר ניט וויסן, ווי די אייראפייאישע מלוכה־קארטע וועט אין
אייניגע יאר ארום אויסזעהן.

נאר ס'איז דא נאך א וויכטיגערע סבה, וואס מאכט אוממעגליך צו געבן
א סטאטיסטיש בילד פון דער לאגע, וואס האט זיך נאך דער מלחמה אפ-
געשטעלט.

אין אייניגע לענדער, וואו ס'וואוינען גרויסע אידישע מאסן, זיינען נאך דער
מלחמה קיין ציילונגען ניט פארגעקומען; וואס איז שייך צו די לענדער, וואו
ס'זיינען שוין נאך דער מלחמה פארגעקומען פאלקס־ציילונגען, וועלן די נויטיגע
פאר אונז מאטעריאלן פארגעפנטליכט ווערן ערשט אין אייניגע יאר ארום.
ווארום פאר אונז האבן דער־עיקר א אינטערעס ניט די אלגעמיינע דאטן וועגן
דער צאל איינוואוינער אין דער אדער יענער מלוכה, נאר דער נאציאנאלער
צוזאמענשטעל פון יעדער מלוכה, דער נאציאנאלער צוזאמענשטעל פון באזונדערע
קאנטן און ראיאנען, פון באזונדערע וואוינ־ערטער (שטעט, שטעטלאך און דערפער).
אזעלכע דעטאליזירטע ציפערן וועלן געוויס פארגעפנטליכט ווערן הלואי אין
א פאר יאר ארום.

מיר מוזן אבער נאך אנווייזן אט אויף וואס. אונזערע מאטעריאלן זיינען
אזוי צוזאמענגעשטעלט, אז זיי נעמען תמיד ארום באזונדערע נאציאנאלע קאנטן
אדער ראיאנען. אזוי ווי דאס רוב נייגעבילדעטע מלוכות זיינען מערסטנטיילס
אויסגעשניטן פון נאציאנאלע קאנטן, איז ניט שווער אויפן גרונט פון אונזערע
מאטעריאלן צונויפצושטעלן די אדער יענע פון די דאזיגע מלוכות.

נעמען מיר, למשל, פוילן. נעמען מיר די צען רוסיש־פוילישע גובערניעס,
גראַדנער און ווילנער גובערניע, גאליציע פון עסטרייך און פוין פון דייטשלאנד
— און מיר באקומען מער פון 95 פראצענט פון אלע איצטיגע פוילישע אידן.
מיר באקומען כמעט די גאנצע אידישע באפעלקערונג פון דער נייער פוילישער
מלוכה. דאס זעלבע איז בנוגע צו אוקראינע, צו רומעניע, משעכא־סלאָוואַקיי
און אזוי ווייטער.

בנוגע צו דער געשיכטליכער אנטוויקלונג פון דער אידישער באפעלקערונג
אין דער אדער יענער נייגעבילדעטער מלוכה, קאן מען אויך זאגן דאס זעלבע.
נעמען מיר נאך א מאל פאר א משל פוילן. מיר ווילן וויסן דעם וואקס פון

דער אידישער באפעלקערונג פאר א געוויסן פּעריאד צייט אין מארערנעם פּוילן, אין דער פּוילישער מלוכה אין אירע איצטיגע געאגראפישע גרעניצן. לויט אזערע מאטעריאלן איז דאס ניט שווער צו געפינען. אין אונזער בוך זיינען פאראן ידיעות וועגן וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די צען רוסיש-פּוילישע גובערניעס, אין גאליציע און פּויון פאר מער פון הונדערט יאר; וועגן ווילנער און גראָדנער גובערניעס פאר מער פון 70 יאר.

און נאך איין זאך. דער הויפט-אינטערעס פון דער אידישער סטאַטיסטיק ליגט ניט אויף דער אלגעמיינער צאל אידן אין דער אדער יענער מלוכה, זי אין דער געאגראפישער איינטיילונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין די ראַמען פון יעדער באשטימטער מלוכה, אין דער איינטיילונג פון די אידן צווישן פארשיידענע וואוינ-ערטער, אין די נאציאָנאלע כחות-פארהעלמענישן אין פאר-שיידענע קאָנטן און וואוינ-ערטער, אין דער אבסאלוטער און רעלאטיווער קאָנ-צענטראַציע פון די אידישע מאַסן. אָט די דאזיגע אלע פראַגן ווערן אין בוך אזוי דעמאָלט באהאנדלט און דער עיקר בגוגע צו אועלכע קליינע געאָגראַפישע שטחים און נאציאָנאלע קאָנטן, אז ס'וועט נאָך גרינג זיין צו פארנלייכן די פארנאָנגעהייט (אויפן גרונט פון די דאָטן פון אונזער בוך) מיט דער גענ-ווארט (אויפן גרונט פון די ציילונגען, וואס זייער רעזולטאַט וועט ערשט פאר-עפנטליכט ווערן).

און דאס איז איינגעליך דער עיקר — יעדע סטאַטיסטישע דאָטע באַקומט ערשט דעמאלט איר אמתן ווערט און באטייט, ווען זי קאן פארנלייכט ווערן, ווען זי קאן ארויסווייזן די לעבנס-מענדענצן, וואס זיינען פארבאָרגן אין איר, ווען זי באלייכט ניט נאר דעם געגעבענעם צושטאנד, נאר אויך דעם פארקומענדיגן פראָצעס.

כדי צו מאַכן באַקאנט דעם לעזער מיט די נייע מאטעריאַלן, וואס וועלן אין משך פון די נאָעהענע יארן פארעפנטליכט ווערן, וועלן מיר זיך באמיהען פון צייט צו צייט ארויסגעבן העפטן — הוספות צום בוך — וועלכע וועלן אַנבאהאלטן די רעזולטאַטן פון די פאָרגעקומענע פאלקס-ציילונגען. מיר נייען איבער צו די נייע מאטעריאַלן, וועלכע מיר האבן א מעגליכ-קייט שוין איצט צוצוגעבן.

מיר פריינגען די טאָבעלע LIV, וועלכע מיר געמען פון אַמעריקאַניש-אידישן סטאַטיסטישן יארבוך. די דאזיגע טאָבעלע פרוכט זיך געבן א סטאַ-טיסטיש בילד פון דער לאַגע, וואס האט זיך געשאַפן נאך דער מלחמה. די

די צאל אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות.

יאר	% פון אלע אידן	% פון אידן לזב דער אלגעמינער באפעלקערונג	פון דעם — אידן	די אלגעמיינע באפעלקערונג	מלוכות
אייראָפּע:					
1919	25,98	13,22	4 100 000	31 000 000	פּוילן
1919	20,91	11,00	3 300 000	30 000 000	אוקראינע
1919	6,34	5,77	1 000 000	17 300 000	רומעניע
1919	3,18	0,88	500 000	58 122 273	דייטשלאַנד
1919	2,85	2,90	450 000	15 500 000	אונגאַרן
1910	2,21	2,48	349 000	14 000 000	משעכט-סלאָוואַקיי
1918	1,74	0,59	275 000	46 407 037	ענגלאַנד
1919	1,58	12,50	250 000	2 000 000	ליטע
1919	1,26	0,21	200 000	95 000 000	גרויס-רוסלאַנד (איירא-פּיאַש סאַוועט-רוסלאַנד)
1920	1,26	3,29	200 000	6 071 978	דייטש-עסטרייך
1919	0,96	0,36	150 000	41 476 272	פראַנקרייך
1919	0,96	5,90	150 000	2 522 000	לעטלאַנד
1919	0,76	1,80	120 000	6 336 000	גריכנלאַנד
1910	0,67	1,79	106 309	5 945 155	האַלאַנד
1919	0,63	0,85	100 000	11 600 000	דרום-סלאַוויע (סערביע קראָאַציע און סלאָוואַניע)
1919	0,48	6,00	75 000	1 250 000	אייראפּיאַיש מערקיי
1919	0,29	1,00	45 000	4 500 000	בולגאַריע
1919	0,27	0,11	43 000	36 548 542	איטאַליע
1910	0,13	0,51	19 023	3 741 971	שווייץ
1910	0,10	0,20	15 000	7 423 784	בעלגיע
1919	0,05	1,46	7 500	512 500	עסטלאַנד
—	0,03	0,02	4 000	19 503 068	שפּאַניע
1911	0,03	0,20	5 164	2 775 076	דענעמאַרק

יאר	% פון אלע אידן	פון אידן אלע אידן פון אלע אידן	פון דעם — אידן	די אלגעמיינע באפעלקערונג	מלוכות
1910	0,02	0,07	3 912	5 136 441	שוועדן
1919	0,01	0,06	2 000	3 300 000	פינלאנד
1911	0,01	0,27	1 445	528 000	קיפר, גיבראלטאר, מאלמא
1910	0,007	0,45	1 270	259 891	דוקסעמבורג
1910	0,007	0,04	1 045	2 391 782	נארוועגיע
—	0,006	0,02	1 000	5 482 132	פארטוגאל
	72,68	2,41	11 474 668	476 633 902	ס'ה אין אייראפע
					אזיע:
—	1,12	0,86	177 500	20 650 000	אויאמיש מערקיי
1916	0,54	12,0	85 000	700 000	ארץ-ישראל
1913	0,49	0,74	76 262	10 295 900	אויאמיש רוסלאנד
—	0,25	0,42	40 000	9 500 000	פערסיע
1911	0,13	0,006	20 980	315 156 396	אינדיע
					אפגאניסטאן און טורקעסטאן
1916	0,12	0,31	18 316	6 000 000	איבעריגע אויאמישע מלוכות
1911/12	0,10	0,03	15 274	48 412 310	ס'ה אין אזיע
	2,75	0,11	433 332	410 714 606	אפריקע:
—	0,66	2,11	103 712	5 000 000	מאראקא
1914	0,45	1,20	70 271	5 563 828	אלזשיר
1914	0,35	2,90	54 664	1 878 620	טונים
					די שטאטן פון דרום-אפריקע
1911	0,30	0,78	47 000	5 973 394	מצרים
1907	0,24	0,34	38 635	11 287 359	אביסיניע
—	0,16	—	25 000	—	טריפאל
1911	0,12	3,60	18 860	523 176	

יאר	% פון אלע אידן	קאמפאזיציע פון אידן פון אלע אידן	פון דעם — אידן	די אלגעמיינע באפעלקערונג	מלוכות
1914/16	0,01	0,03	1 580	5 684 000	איבעריגע אפריקא- נישע מלוכות
	2,29	1,00	359 722	35 874 377	ס"ה אין אפריקע
					אמעריקע:
1918	20,91	3,20	3 300 000	103 000 000	פאראייניגטע שטאטן
1911	0,48	1,05	75 681	7 204 838	קאנאדע
1916	0,01	0,07	2 000	2 627 536	קובא
1917	0,01	0,17	1 487	850 000	יאמאיקע
1912	0,003	0,003	500	15 501 684	מעקסיקע
	21,41	2,62	3 379 668	129 184 058	ס"ה א. צפון-אמעריקע
1917	0,70	1,22	110 000	9 000 000	ארגענטינע
1917	0,03	0,02	4 000	20 000 000	בראזיליע
					איבעריגע מלוכות פון דרום-אמעריקע*)
1917	0,02	0,06	2 557	3 974 435	ס"ה א. דרום-אמעריקע
	0,75	0,35	116 557	32 974 435	ס"ה אין נאנץ אמעריקע
	22,16	2,16	3 496 225	162 158 493	אויסטראליע:
1911	0,11	0,39	17 287	4 455 005	אויסטראל. שטאטן
1916	0,01	0,21	2 128	1 099 295	ניי-זעלאנד
	0,12	0,35	19 415	5 554 300	ס"ה א. אויסטראליע
	100,00	1,44	15 783 362	1 090 935 678	ס"ה אין דער גאנצער וועלט

(* אחוץ פערן.)

(**) אין דער דאזיגער צאל גייען גיט אריין כינע (320 מיליאן), יאפאן (53 מיליאן) און אנדערע מלוכות (קארעא, סיאם און אנד.), אין וועלכע ס'וואוינען כמעט קיין אידן גיט. די אלגע-
מיינע צאל מענטשן אין דער גאנצער וועלט באטרעפט מער פון אנדערשטאלבן מיליאן.

טאבעלע גוימינט זיך אבער אין אייניגע אויספעסערונגען, ווייל די צוזאמגע-
שמעלער פון דער טאבעלע האבן נעמאכט א פאר פעלערן.

פון אנהויב אן מוז מען באמערקן, אז דער עיקר האבן זיך די מחברים
פון דער טאבעלע מועה געווען אין די ציפערן פון רוסלאנד און אוקראינע און
פון געוועזענע טיילן פון רוסלאנד. ווייל אין רוסלאנד איז געווען א פאלקס-
ציילונג צוריק מיט עטליכע און צוואנציג יאר, איז נאנץ נאטירליך, אז די אָפּ-
שאצונגען פון דער צאל אידן דארטן זאלן זיין זעהר ספקריגע. און באמת, לויט
דעם חשבון פון די מחברים פון דער טאבעלע קומט אויס, אז אין געוועזענעם
רוסלאנד (מיט קאָנגרעס-פּוילן) איז געווען אין 1920-טן יאר ביי 71/2 מיליאן
אידן. אז דאס איז א אוממעגליכע זאך, איז קלאַר פאר יעדן, ווער סאיז גאר
זיפיל סנים איז באקאנט מיט דער אידיש-רוסישער סטאטיסטיק.

ווען מיר זאלן זיין גאר און גאר אָפּטימיסטיש און רעכענען דעם נאטירליכן
צוואקס ביי דער אידישער באפעלקערונג פון געוועזענעם רוסלאנד מיט צוויי
פראצענט, וועלן מיר באקומען אין 1920-טן יאר מאקסימום קרוב צו זעקס
מיס א האלבן מיליאן אידן אין געוועזענעם רוסלאנד. אין דער ווירקליכקייט
אבער איז דער נאטירליכער צוואקס ביי די רוסישע אידן פון 1905-טן יאר
געווען נידעריגער פון צוויי פראצענט.

א ספק רופן ביי אונז אויך ארויס די צאל אידן אין די פאראייניגטע
שטאַטן, און מיר מיינען, אז אין 1918-טן יאר איז דארטן ניט געווען מער פו
דריי מיליאן אידן.

בנוגע אלזוי צו דער אלגעמיינער צאל אידן קומען מיר צום אויספיר, אז
סיינען געווען אין דער גאנצער וועלט אין 1920-טן יאר ניט מער פון
14 1/2 מיליאן אידן.

לאמיר איבערגייען צו איינציגע מלוכות. נייען מיר לויט דעם סדר פון דער
טאבעלע. די ערשטע איז פוילן. די פאלקס-ציילונג, וואס איז פארגעקומען דעם
30-טן סעפטעמבער 1921-טן יאר, האט דערווייזן, אז אין נאנץ פוילן (מיט
אויבער-שלעזיע) איז געווען 26 מיליאן מיט 940 טויזנט איינוואוינער. דער
נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער באפעלקערונג איז נאך ניט פארעפנטליכט
געווארן. מיר מוזן דעריבער באנוצן די דאטן פון פארשיידענע מלוכות, צו
וועלכע פארשיידענע טיילן פון איצמיטן פוילן האבן געהערט. דעמאלט באקומען
מיר פאלגנדיגן חשבון:

(1913)	(*1 900 000)	1. קאנגרעס-פוילן
(1910)	872 972	2. גאליציע
(1910)	(***800 000)	3. די טיילן פון ליטע (**), ווייס-רוסלאנד און וואלין
(1910)	(***65 000)	4. פויון, פאמערן און אנדערע טיילן פון דייטשלאנד
(1910)	19 900	5. ציעשין עסטרייכישע שלעזיע
	3 657 872	סך-הכל

אזוי ווי די אלע קאנפן, וואס גייען אדיין אין איצמיגן פוילן, האבן אלע שטארק געליטן פון דער מלחמה און האבן בשעת מלחמה געוויס פארלאָרן א טייל פון זייער גרונט-באפעלקערונג, מוז מען אננעמען, אז אין 1919-טן יאר איז די אידישע באפעלקערונג געווען ניט קיין סך גרעסער, ווי די גאר וואס צונויפגעשטעלטע מאפעלע ווייזט אן. מיר מיינען, אז די צאל אידן אין איצמיגן פוילן דערנרייכט מאקסימום ביז 3 800 000 נפשות.

גרעסער איז דער טעות פון דער אמעריקאנער מאפעלע בנוגע צו אוקראינע די אמעריקאנער מאפעלע גיט אן פאר אוקראינע אין 1919-טן יאר — 3 300 000 אידן. מיר זיינען זיכער, אז אין אוקראינע איז מער ניט געווען אין 1919-טן יאר, ווי 2 1/2 מיליאן אידן. איצט איז די צאל אידן אין אוקראינע נאך ווייניגער, ווייל אוקראינע האט פארלאָרן א גרויסן שטיק וואָלין; אין די לעצטע דריי-פיר יאר איז געווען נוואלדין גרויס די שטאָרבליכקייט און זעהר קליין די צאל גע-בויענע און, הויך דעם, זיינען דאך אויסגעהרגעט געווארן פון פאנראמען ניט ווייניגער פון 125 טויזנט אידן.

די היינטיגע רומעניע איז צוזאמענגעשטעלט פון בעסאָראַביע, דאָברודזשע, בוקאָווינע, טראַנסילוואַניע, באַנאַט און סעמעשוואַר. אידן זיינען געווען אין רומעניע:

(1914)	241 000	1. אַלט-רומעניע
(1919)	250 000	2. בעסאָראַביע
(1919)	240 000	3. טראַנסילוואַניע
(1919)	50 000	4. באַנאַט און סעמעשוואַר
(1910)	102 919	5. בוקאָווינע
	883 919	סך-הכל

(* אחוץ דעם טייל פון סוואַלקער גוב., וואס איז אריבער צו ליטע.
 (** מיט ווילנער ראיאן.
 (***) בערך.

דער אמעריקאנער יאר-בוך רעכנט אין בעסארָאָביע דריי הונדערט טויזנט אידן, ניט דערקלערנדיג, פון וואָסן ער נעמט די דאָזיגע ציפער. אין 1917-טן יאר איז געווען אין בעסארָאָביע 237 טויזנט אידן; וועלן מיר זיין זעהר נאהענט צום אמת, ווען מיר וועלן אנגעמען פאר 1919-טן יאר 250 טויזנט אידן. פאר די לעצטע צוויי יאר — פון 1919 ביז 1921 — איז אבער צוגעקומען א גרויסע צאל אידן פון אוקראינע און ביי איצטיגן מאמענט איז מעגליך, אז די צאל אידן אין בעסארָאָביע גרייכט ביז 300 טויזנט.

בנוגע צו גאנץ רומעניע רעכענען מיר, אז אין 1919-טן יאר איז געווען דארטן מאַקסימום 950 000 אידן.

דייטשלאנד האט פארלארן עלואַס־לאַטאַריניע (30 483 אידן) און די טיילן, וואס זיינען אריבער צו פוילן (65 000 אידן). אזוי ווי אין 1910-טן יאר איז געווען אין דייטשלאנד 615 טויזנט אידן, מוז מען אנגעמען, אז אין דייטשלאנד איז געבליבן ניט ווייניגער פון 520 טויזנט אידן. ביי איצטיגן מאמענט — אין 1921-טן יאר — וועט די צאל אידן אין דייטשלאנד דערנריכן געוויס ביז 575 טויזנט, ווייל הוצן נאטירליכן צוואקס, וואס איז דאך פאראן ביי די דייטשע אידן, הגם זעהר א נישטיגער, זיינען צוגעקומען מזרח־אידן (פון פוילן, גאליציע און רוסלאנד) ניט ווייניגער פון 50 טויזנט נפשות.

אונגארן האט געהאט אין 1910-טן יאר 932 טויזנט אידן. פארלארן האט אונגארן:

1. טראַנסילוואַניע*	240 000 אידן
2. באַנאַט און סעמעשוואַר*	50 000 "
3. סלאָוואַקיי**	143 545 "
סך הכל	433 545

דייטש עס, אז אין אונגארן איז געבליבן ניט ווייניגער פון א האלבן מיליאן אידן. די ציפער פון דער אמעריקאנער טאבעלע איז געוויס ניט קיין ריכטיגע.

משעכא־סלאָוואַקיי באשטייט פון פאלגנדיגע טיילן:

1. בעמען	85 826	אידן (1910)
2. מערן	41 158	" "
3. שלעזיע	13 442	" "

* איבערנעאנגען צו רומעניע.

** איבערנעאנגען צו משעכא־סלאוואקיי.

4. סלאוואקיי 143 545 אידן (1910)
 5. רומעניע 65 000 " (1919)
 סך-הכל 348 971

די צאל אידן אין גרויס-רוסלאנד איז אנגעוויזן ניט ריכטיג. די מתפרים פון דער טאבעלע האבן, ווייזט אויס, גערעכנט נאָר די צענטראלע נובערניעס פון רוסלאנד און האָבן ניט גערעכנט מאָהילעווער, וויטעבסקער נובערניעס (אהן דווינסקער, לוצינער און רעזשיצער קרייזן, וועלכע זיינען אריבער צו לעמ-לאַנד) און זעקס קרייזן פון מינסקער נובערניע, וועלכע רעכענען זיך איצט פאר דאָס גרויס-רוסלאנד. אין די נאר וואס אויסגערעכנטע 2 1/2 נובערניעס זיינען פאראן פון 500 ביז 550 מיונגט אידן. אזוי אז אין גרויס-רוסלאנד דארף מען רעכענען ביי 750 מיונגט אידן.

אין לעמלאנד איז דא סך-הכל ביי 100 מיונגט אידן, פון וועלכע 36 מיונגט זואויגען אין ריגע.

ווי מיר זעהען, זיינען כמעט אלע פעלערן פון דער געבראכטער טאבעלע גונע רוסלאנד אדער געוועזענע טיילן פון רוסלאנד. מיט די אויסגעסערונגען, וואס מיר האבן אנגעוויזן, קאן מען די טאבעלע פון אמעריקאניש-אידישן סטאטיסטישן יאר-בוך אננעמען פאר א נאנץ ריכטיג סטאטיסטיש בילד פון דער צעטיילונג פון אידן איבער דער גארער וועלט.

לויט דער טאבעלע פון אמעריקאניש-אידישן סטאטיסטישן יאר-בוך וועט די צעטיילונג פון אידישן פאלק איבער פארשידענע וועלט-טיילן זיין פאלגנדיגע:

טאבעלע LV

די אבסאלוטע און רעלאטיווע צאל אידן אין פארשידענע וועלט-טיילן (1919).

וועלט-טיילן	אבסאלוטע צאל	% פון אלע אידן
אייראפע	11 474 668	72,68
אמעריקע	3 496 225	22,16
אזיע	433 332	2,75
אפריקע	359 722	2,29
אויסמאליע	19 415	0,12
סך-הכל	15 783 362	100,00

די ערשטע מאפעלע (ז. 17) האט אנגעהאלטן ידיעות וועגן דער צאל אידן אין פארשיידענע וועלט-טיילן אין ערשטן צענדליג פון 20-טן יארהונדערט; די דאטן פון דער נאר וואס געבראכטער מאפעלע געהערן מערסטנטיילס צו 1919-טן יאר. ווי מיר זעהען, איז די אבסאלוטע צאל אידן אויסגעוואקסן אי אין אייראפע אי אין אמעריקע. די רעלאטיווע צאל אידן אבער אין די דאזיגע צוויי וועלט-טיילן האט זיך געביטן: אין אמעריקע האט זיך דער חלק פון די אידן פון דער נארער וועלט אויפגעהויבן פון 18,24 פראצענט ביז 22,16; אין אייראפע, פאר-קערט, איז ער געפאלן פון 74,71 פראצענט אויף 72,68.

אויבן (ז. 161) האבן מיר געבראכט ידיעות וועגן דער צאל אידן אין צען שטאטן פון אמעריקע (אין גאנצן זיינען פאראן 53 שטאטן) אין 1907-טן יאר. די פאלגנדיגע מאפעלע LVI ווייזט אונז די צאל אידן אין די זעלבע צען שטאטן שפעטער מיט 11 יאר — אין 1918-טן יאר.

מאפעלע LVI

צען שטאטן, וועלכע פארמאָגן צוזאמען כמעט 90% פון אלע אידן אין צפון-אמעריקע (1918).

שטאטן	אלגעמינע באפעלקערונג	פון דעם — אידן	% פון אידן אלגעמינער באפעלקערונג	% לגבי דער נאנצער צאל אידן אין צפון-אמעריקע
ניו-יאָרק	10 646 989	1 603 923	15,06	48,60
פענסילוואַניע	8 798 067	322 406	3,66	9,76
אילינויס	6 317 734	246 637	3,90	7,47
מאָסאָזשעט	3 832 790	189 671	4,90	5,74
אָנאַר	5 273 814	166 361	3,15	5,04
נירדזשערסי	3 080 371	149 476	4,86	4,52
מיסורי	3 448 498	80 807	2,05	2,44
קאָנעקטיקוט	1 286 268	66 862	5,10	2,02
קאליפּאָרניע	3 119 412	63 652	2,04	1,92
מערילאַנד	1 384 539	63 642	4,52	1,92
ס'ה	47 188 482	2 953 437	6,26	89,49

מיר זעהען, אז די אלגעמיינע באפעלקערונג פון די דאזיגע צען שטאָטן האט זיך פארגרעסערט ווייניגער פון אנדערטהאלבן מאל, און די אידישע באפעלקערונג האט זיך פאר דער זעלבער צייט פארגרעסערט כמעט צוויי מאל. אין די דאזיגע צען שטאָטן האט געוואוינט כמעט 90 פראצענט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאָטן. אינם איינעם שטאָט ניו־יאָרק, וואו אין 1907-טן יאר איז געווען 50,9 פראצענט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאָטן, איז אין 1918-טן יאר געווען נאר 48,60 פראצענט פון אלע אידן פון די פאר־אייניגטע שטאָטן. מיר מוזן אלזוי דא באמערקן, אז אונזער מיינונג, וואס איז ארויסגעזאגט געווארן אויף ז. 21 וועגן דעם ניו־יאָרקער שטאָט, האט זיך ניט בארעכטיגט.

אין די צען גרעסטע אידישע קהלות פון די פאראייניגטע שטאָטן האבן געוואוינט אין 1918-טן יאר מער פון 72 פראצענט פון אלע אידן פון דער דאזיגער מלוכה. אין איין שטאָט ניו־יאָרק האט געוואוינט כמעט א העלפט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאָטן.

די מאבעלע LVII גיט אונז די צאל אידן אין די דאזיגע צען גרעסטע אידישע קהלות פון אמעריקע.

קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן זיינען געווען אין 1918-טן יאר אין די פאראייניגטע שטאָטן 31; אין די דאזיגע 31 קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן אין יעדער זיינען געווען אידן אין 1918-טן יאר — 2 742 000 — מער פון 83 פראצענט פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאָטן.

קהלות, וואס יעדערע פון זיי האט פארמאגט פון 5 ביז 10 טויזנט אידן, זיינען געווען אין 1918-טן יאר אין די פאר. שטאָטן 30 מיט 195 000 אידישע נפשות. קהלות מיט א צאל אידן פון 2 ביז 5 טויזנט זיינען געווען 35 מיט 101 000 אידישע נפשות.

צום באַדויערן, איז וועגן דער צאל אידן און זייער איינטיילונג אין פאר־שיידענע קאָנטן און אין פארשיידענע וואוינ־ערטער. אין רוסלאנד, אוקראינע און פוילן, וואו ס'איז קאנצענטרירט די מערהייט פון אידישן פאלק, גימט קיין נייע ידיעות. אמת, אין פארשיידענע אויסנאָבן האט מען געפראכט אזעלכע ידיעות, נאר זיי זיינען געבויעט אויף הוילע השערות און אויף אזעלכע קוועלן, וואס האבן, לויט אונזער מיינונג, זעהר א קנאפן ווערט. דעריבער האבן מיר זיך אין נאנצן בוך באנוצט כמעט אויסשליסליך מיט די דאטן פון דער פאלקס־ציילונג פון 1897-טן יאר.

די צען גרעסטע אידישע קהלות אין די פאראייניגטע שטאטן פון צפון-אמעריקע.

שטעט	די אלגעמיינע באפעלקערונג (1917)	די צאל אידן (1918)	% פון אידן פון אלע פאראייניגטע שטאטן	% פון אידן לנבי דער אלגעמיינער באפעלקערונג
ניו-יאָרק	5 670 167	1 500 000	45,45	26,45
משיקאָגאָ	2 521 822	225 000	6,81	8,92
פילאָדעלפיע	1 750 000	200 000	6,06	11,43
קלווילענד	750 000	100 000	3,03	13,33
באָסטאָן	767 589	77 500	2,34	10,09
באָלטימאָר	595 000	60 000	1,81	10,08
ס.ט. לואי	850 800	60 000	1,81	7,05
פיטסבורג	590 000	60 000	1,81	10,16
געוואָרק	401 000	55 000	1,66	13,71
דעטרויט	825 000	50 000	1,51	6,06
ס'ה	14 721 378	2 387 500	72,34	16,21

אין 1917-טן יאר און אין 1920-טן זיינען אין רוסלאנד און אין אוקראינע פארגעקומען פאלקס-ציילונגען; די רעזולטאטן זיינען אבער נאך ניט פארעפנטליכט געווארן. נאר וועגן איינצעלנע שטעט זיינען באקאנט געווארן די רעזולטאטן פון די ציילונגען, און מיט די דאזיגע ידיעות האבן מיר זיך באנוצט. ווייטער בריינגען מיר ידיעות וועגן נאך אייניגע שטעט, וואס די רעזולטאטן פון זייערע פאלקס-ציילונגען זיינען ניט לאנג באקאנט געווארן.

אין מינסק זיינען געווען אידן:

1. אין 1897-טן יאר 47 562 % 51,19 פון דער גאנצער באפעלקערונג
2. " " " " 44,07 " 59 615 " " " 1917 " " "

די אבסאלוטע צאל אידן האט זיך פארגרעסערט אויף א גאנץ פערטל; די רעלאטיווע צאל אידן אבער בנוגע צו דער איבעריגער באפעלקערונג האט זיך פארקלענערט אויף כמעט זיבן פראצענט. ס'איז אויסגעוואקסן שטארק די רעלא-

מיווע צאל פון די פּאָלאַקן. אט איז דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון מינסק אין די צוויי פּעריאדן — סוף פון 19-טן יארהונדערט און אין 1917-טן יאר:

1917	1897	נאציע
44,07 %	51,19 %	אירן
26,55 "	25,82 "	גרויס־רוסן
23,40 "	11,40 "	פּאָלאַקן
2,37 "	8,98 "	ווייס־רוסן
0,84 "	0,05 "	ליטווינער
2,77 "	2,56 "	אנדערע
100,00	100,00	ס"ה

מיר זעהען, אז הגם די אירן זיינען געווארן שוואכער פאר די 20 יאר אין מינסק, נאר דאך בילדן זיי אויך אין 1917-טן יאר א רעלאטיווע מערהייט. אין ווימעבסק חזרס זיך איבער כמעט די אייגענע ערשיינונג, וואס אין מינסק. די אבסאלוטע צאל אירן האט זיך פארגרעסערט; די רעלאטיווע צאל אבער האט זיך פארקלענערט. אין ווימעבסק זיינען געווען אידן:

1. אין 1897-טן יאר 34 440 52,0 % פון דער גאנצער באפעלקערונג.

2. " " 1920 " " 36 136 47,4 " " " " " " " "

אין מאסקווע זיינען געווען אידן:

1. אין 1897-טן יאר 8 473

2. " " 1920 " " 28 025

אין פעטערבורג זיינען געווען אידן:

1. אין 1897-טן יאר 17 251

2. " " 1920 " " 23 594

אין 1917-טן יאר און אין 1918-טן באלד נאך דער רעוואלוציע זיינען געווען אין מאַסקווע און אין פעטערבורג א סך מער אירן, נאר דער קריזיס, וואס איז אנגעקומען אין 1919-טן יאר און שפעטער, האט געצוואונגען א סך אירן פארלאזן די צוויי הויפט־שטעט פון רוסלאנד.

אט דאס זיינען דערווייל די אלע פרישע ידיעות, וואס זיינען באקאנט פון די פאלקס־ציילונגען, וואס זיינען פארעקומען אין רוסלאנד און אין אוקראינע אין די יארן 1917 און 1920.

דייטער פון ערטער.

בארישטעו 75, 72, 71
 באַריסאָו 76
 בודאַפּעשט 117, 116, 25, 24
 בוכארע 18
 בולגאַריע 178, 156, 155, 23, 17
 בועגאַסדייאַראָס 167
 בוקאַווינע 182, 107, 106, 92, 91, 90, 88, 21
 בוקאַרעשט 143, 142
 ביאַליסטאָק 72, 71
 בייערן 121
 בעלניע 178, 153, 152, 17
 בעלצי 76
 בעמען 183, 109, 95, 94, 91, 90, 89
 בענדין 77
 בענדער 76
 בעסאַראַביע 48, 47, 46, 45, 44, 42, 36, 35
 183, 182, 72, 60, 59, 58, 57, 55, 54
 בערלין 136, 135, 134, 133, 132, 122, 25
 בערן 154
 ברצערקאַוו 76
 בראַזיליע 180, 19
 בריוון 110, 109
 ברויסעל 153
 ברויסק 74

ג

גאליציע 94, 93, 91, 90, 87, 85, 47, 22, 21
 139, 106, 105, 104, 103, 101, 100, 99, 98
 182, 177, 176
 גיבראַלטאַר 179
 גלאָזנאָ 146
 גענק 154
 גראַדע 75, 74
 גראַדער נובערניע 47, 45, 44, 42, 31, 21
 177, 176, 62, 60
 גראַסוואַרדען 117
 גרויסרוסלאַנד 184, 178, 57
 גריכנלאַנד 178, 18

ד

דאַברודזשע 140, 139
 דאָן 84, 83
 דובנע 77, 76
 דווינסק 74
 דייטשלאַנד 123, 122, 121, 120, 119, 17
 183, 182, 178, 176, 124

א

אַרנאו 154
 אַבעסיניע 170, 18
 אַנאַיאַ 185, 161
 אָדעס 88, 73, 72, 71, 25
 אַדריאַנאָפּאָל 169
 אויבער-שלעזיע 181
 אויסטראַליע 184, 174, 20, 19
 אויסטראַלישע שטאַטן 180, 19
 אוסאַן 74
 אונגאַרן 114, 113, 112, 26, 21, 20, 17, 116, 115
 183, 178, 116, 115
 אוקראַינע 55, 54, 49, 48, 47, 46, 45, 44
 181, 176, 72, 63, 62, 60, 59, 58, 57, 56
 188, 187, 186, 182
 אָדע 184, 179, 20, 18
 איטאַליע 178, 155, 23, 17
 אייראַפע 185, 184, 179, 178, 20, 17
 אילינויס 185, 162, 161
 אינדיע 179, 18
 אַלבאַניע 17
 אַלזשיר 179, 172, 18
 אַלעפּאָ 169
 אַלעקסאַנדריאַוסק 76
 אַלעקסאַנדריע 172
 אַמסטערדאַם 151, 150, 25
 אמעריקע 152, 120, 100, 91, 90, 33, 20, 19
 186, 185, 184, 180, 161, 159
 אַסמאַן 76
 אַפּאָניסטאַן 179, 18
 אַפּריקע 184, 180, 173, 172, 20, 18
 אַרנענטיניע 180, 167, 19
 ארץ ישראל (זעה פאלעסטינא)

ב

באַבדוויסק 74
 באַנדאַ 169
 באָדן 121
 באַזעל 154
 באַלטימאָר 187, 164
 באַלמע 76
 באַנאַט 183, 182
 באַסטאַן 187, 164
 באַסניע-הערצעגנאָוינע 156, 17
 באַר 76

מורקסטאן 179.
 מעמעשוואר 182, 183.
 מערקיי 17, 18, 169, 178, 179.
 מראנסוואל 18, 173.
 מראנסילוואניע 182, 183.
 מריפאלי 18, 179.
 משענסמאכאן 77.
 משיכטע 77.
 משיקאנג 25, 164, 187.
 משעכאָ-סלאָוואַקיי 176, 178, 183.
 משערנאָוויץ 106, 107.
 משערנינאָו 76.
 משערנינאָווער גוב. 37, 38, 42, 57, 63, 66.
 משערקאס 76.
 י.
 יאהאנעסבורג 173.
 יאָמאָיקע 180.
 יאָסי 142.
 יאָפּאָן 18, 180.
 יעליסאָוועטנראָד 74, 75.
 יעקאָמערניאָסלאָו 71, 72, 73.
 יעקאָמערניאָסלאָווער גוב. 35, 37, 42, 45, 46.
 יפו 170.
 ירושלים 169, 170, 171.
 ב.
 באַרקאָו 84.
 באַרקאָווער גוב. 83.
 כיוואָ 18.
 כינאָ 18, 180.
 כמעלניק 76.
 כערסאָן 75, 76.
 כערסאָנער גוב. 35, 37, 42, 45, 46, 49, 56.
 63, 65, 66.
 ל.
 לאָדו 25, 72, 77, 78, 79.
 לאָמושע 77.
 לאָמושער גוב. 42, 62, 64.
 לאַנדאָן 25, 146.
 לובלין 77.
 לובלינער גוב. 42, 47, 62, 64.
 לוצערן 154.
 לוצק 75, 76.
 לוקסעמבורג 179.
 לירם 146.

דעברעצין 117.
 דעמרואָ 187.
 דענעמארק 18, 23, 153, 178.
 דרום־סלאווע 178.
 דרום־רוסלאַנד 38, 88.
 ה.
 האָלאַנד 17, 26, 148, 149, 150, 159, 178.
 האַמבורג 121.
 האָמעל 74.
 העסן 121.
 ו.
 וואָארט 154.
 וואָלאַכיע 139, 140, 141, 142.
 וואָלינער גוב. 31, 42, 45, 46, 49, 63, 65, 88, 182.
 וואַרשע 24, 25, 48, 62, 72, 77, 78.
 וואַרשעווער גוב. 21, 42, 44, 45, 46, 47, 49, 52, 62, 64.
 וויטעבסק 74, 75, 188.
 וויטעבסקער גוב. 31, 42, 44, 60, 62, 184.
 ווייסרוסלאַנד 36, 41, 44, 45, 47, 48, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 72, 88, 182.
 ווילנע 71, 72, 75.
 ווילנער גוב. 31, 42, 60, 62, 176, 177.
 וויניפענ 168.
 וויניצע 76.
 ווין 25, 88, 95, 107, 108.
 זיירטעמבערג 121.
 זוענעדיג 155.
 ז.
 זאָקסן 121.
 זשימאָמיר 74.
 ח.
 חברון 170.
 חיפה 170.
 ט.
 טאָוורישע גוב. 35, 37, 42, 46, 56, 63, 66.
 טאָמאַשאָו 77.
 טאָראָגאָ 168.
 טבריה 170.
 טולשין 76.
 טונים 18, 172, 179.
 טירין 155.

ליווערפול 146.
 ליווארנע 155.
 ליטע 36, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 54, 55,
 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 72, 178, 182.
 ליפלאנד 83.
 לעטלאנד 178, 184.
 לעמבערג 101, 103, 105.

מ.

מאהילעוו 74, 76.
 מאהילעווער גוב. 31, 42, 47, 60, 184.
 מאלאנד 155.
 מאלראוויע 139, 140, 141.
 מאלמא 179.
 מאנרעאל 168.
 מאנשעסמער 146.
 מאסאשועט 161, 185.
 מאסקווע 84, 188.
 מאסקווער גוב. 84.
 מאראקא 18, 179.
 מיטלאיע 83.
 מינסק 74, 75, 187, 188.
 מינסקער גוב. 21, 31, 32, 42, 60, 62, 184.
 מיסורי 161, 185.
 מעקסיקע 19, 180.
 מערילאנד 161, 185.
 מערן 89, 90, 91, 94, 95, 109, 183.
 מצרים 18, 172.

נ.

נאווגראד-וואלינסק 76.
 נארוועניע 23, 179.
 נירדזשערסיי 161, 185.
 ניריארק (שטאט) 21, 182, 185, 186.
 ניריארק (שטאט) 25, 161, 162, 164, 165,
 186, 187.
 נירזעלאנד 19, 180.
 ניררוסלאנד 35, 86, 87.
 ניקאלאיעוו 76.
 נעווארק 187.
 נעוועל 76.
 נידער-עסטרייך 21, 88, 90, 91, 95, 107, 152,
 153, 159, 167, 176.

ס.

סאלאניקי 169.
 סאסאוויע 77.
 סאפיא 155.

סאראיעוו 156.
 סאראקי 76.
 סוואלק 77.
 סוואלקער גוב. 42, 56, 62, 64.
 סטארא-קאנסטאנטינאוו 76.
 סטראהלען 154.
 סטראווי 187.
 סיביר 83, 84.
 סירניי 164.
 סלאוואניע 178.
 סלאוואקיי 183, 184.
 סלאנים 76, 77.
 סלוצק 76.
 סמאלענסקער גוב. 83.
 סמירנא 169.
 סעדלעץ 77.
 סערלעצער גוב. 42, 49, 62, 64.
 סערביע 18, 23, 156, 178.
 סקווירע 76.

ע.

ע'זאס-לאטאריגניע 121, 183.
 ענילאנד 17, 26, 145, 159, 178.
 עסלאנד 178.
 עסטרייך 17, 20, 26, 85, 86, 87, 90, 91,
 92, 93, 98, 110, 114, 115, 120, 136, 178.
 (זעה אויך נידער-עסטרייך).

פ.

פאדאליער גוב. 31, 32, 42, 45, 49, 63, 65.
 פאולאנראד 75, 76.
 פאלאנאיע 76.
 פאלאצק 76.
 פאלטאווער גוב. 37, 38, 42, 45, 46, 63, 66.
 פאלעסטינע 21, 169, 170, 179.
 פאמערן 125, 126, 182.
 פארטוגאל 179.
 פארויש 152.
 פרוין 125, 126, 127, 128, 129, 130, 136,
 176, 177, 182.
 פוילן 17, 21, 33, 34, 38, 44, 46, 47,
 48, 54, 55, 56, 58, 59, 62, 63, 70, 71,
 72, 78, 79, 145, 176, 178, 181, 182, 183,
 186.
 פיטסבורג 187.
 פינסק 74.
 פיעטראקאוו 77.
 פיעטראקאווער גוב. 42, 45, 46, 47, 62, 64.

קאפשאַטאָם .173
 קובאָך .180, 19
 קורלאַנד .83
 קיעוו .73, 72, 71, 25
 קיעווער נוב. .66, 65, 63, 45, 42, 31
 קיפר .179
 קשינעוו .72, 71
 קליוולענד .187
 קעלץ .79, 77
 קעלצער נוב. .64, 62, 47, 42
 קראָאַציע .178
 קראָקע .105, 103, 102, 101
 קרים .46
 קרעמענשוונ .75, 74
 ר
 ראַדאָנאַשץ .77
 ראַדאָמיסל .76
 ראַדאָם .77
 ראַדאָמער נוב. .64, 62, 47, 42
 ראָוונע .76
 ראָמערראָם .150
 ראָמני .75
 ראָסטאָוו .84
 רומעניע .184
 רומעניע .172, 171, 140, 139, 26, 22, 17, 142, 141, 143, 183, 182, 178, 176, 143
 רוסלאַנד .29, 26, 24, 22, 21, 20, 18, 17
 רוסיש .86, 85, 83, 80, 70, 43, 42, 41, 38, 30
 רוסיש .187, 159, 153, 152, 145, 139, 136, 120
 רוסיש .188, 187, 186, 184, 181, 179, 178
 רוסיש .155
 רינע .184
 ש
 שווייץ .178, 154, 153, 17
 שווערן .179, 18
 שלעזיע .189, 126, 125, 90
 שפּאַניע .178, 18

פּלאַצק .77
 פּלאַצקער נוב. .64, 62, 42
 פעטערבורג .188, 84
 פעטערבורגער נוב. .83
 פענסילוואַניע .185, 162, 161
 פעריסע .179, 18
 פראַג .109
 פראַסקוראוו .78
 פרייסן .130, 126, 125, 124, 121, 26, 22, 21
 פרייסן .135, 132, 131
 פּרעסבורג .117
 פּ
 פּאַראַייניגטע שטאַטן .159, 26, 23, 21, 20, 19
 פּילאָדעלפּיע .186, 181, 180, 164, 163, 162, 161
 פּינלאַנד .179
 פּלאָרעניץ .155
 פּראַנקרייך .178, 152, 17
 פּ
 צווייט .154
 ציעשין .182
 צפת .170, 169
 ק
 קאָאָרד .172
 קאָוונע .74
 קאָוונער נוב. .63, 62, 60, 57, 49, 42, 31
 קאָוועל .76
 קאָוקאָ .84, 83
 קאַליפּאָרניע .185, 161
 קאַליש .77
 קאַלישער נוב. .64, 63, 62, 47, 45, 42
 קאַמענע-פּאָדאָלסק .77, 76
 קאַנאַדע .180, 168, 167, 19
 קאַנסטאַנטיןאָפּאָל .169
 קאַנעקטיקוט .185, 161
 קאַפּלאַנד .173, 18
 קאַפּענהאַגן .153

רשימה פון די הויפט-מקורות, וואס זיינען אויסגענוצט געווארן ביים
צוגיפשמעלן דעם בוך.

1. Первая всеобщая перепись населения Российской Имперіи 1897 г.
2. Населенныя мѣста Россійской Имперіи въ 500 и болѣе жителей.
3. Наличное население обоого пола съ указаніемъ числа лицъ преобладающихъ родныхъ языковъ.
4. Б. Д. Бруцкусъ: Статистика еврейскаго населенія по даннѣмъ переписи 1897 г., СПб. 1909 г.
5. Еврейская Энциклопедія. 16 т.
6. Jewish Encyclopedia 12 т.
7. Б. Милютинъ: Устройство и состояніе еврейскихъ обществъ въ Россіи, СПб. 1849 г.
8. Матеріалы для географіи и статистики Россіи (1861—65).
9. Труды Варшавскаго Статистическаго Комитета.
10. Скальковскій: Опытъ статистическаго описанія Новороссійскаго края.
11. Статистическій Временникъ Россійской Имперіи, Серія III, вып. 2.
12. Еврейское население Россіи по даннѣмъ 1897 года и по новѣйшимъ источникамъ. Изданіе Еврейскаго Статистическаго О-ва. Петроградъ, 1917 г.
13. Формы національнаго движенія въ современныхъ государствахъ. Подъ редакціей Кастелянскаго, 1910 г.
14. Статистическій Ежегодникъ 1913.
15. Zeitschrift für Demographie und Statistik der Juden (1905—1914).
16. Dr. Artur Ruppın: Die Juden der Gegenwart, 1911.
17. Die Juden in Oesterreich. Berlin, Bureau für Statistik der Juden.
18. Die Juden in Rumänien. Berlin, Bureau für Statistik der Juden.

19. Die beruflichen und sozialen Verhältnisse der Juden in Deutschland. Berlin, Bureau für Statistik der Juden.
20. Oesterreichische Statistik. Neue Folge, B. I, Heft I.
21. Oesterreichisches statistisches Handbuch, 1913.
22. Prof. Dr. Józef Buzek: Pogląd na wzrost ludności ziem polskich w wieku XIX,
23. Dr. Edward Grabowski: Rozwój skupień ludności na ziemiach polskich. Lwów.
24. Dr. Bujak: Rozwój gospodarczy Galicyi 1772—1914.
25. А. Закржевскій: Польша. Статистическо—Этнографическій очеркъ. Кіевъ, 1916 г.
26. The American Jewish Year-Book, 5681 september 13, 1920, to ocktober 2, 1921.
27. Rocznik statystyki Rzeczypospolitej polskiej 1920/21, Warszawa.
28. Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich, 1920.
29. Otto Hübner's geographisch-statistische Tabellen.
30. פארשיידענע אפיציעלע סטאטיסטישע איסנאבן אין פארשיידענע לענדער.

טאבעלעס

- טאבעלע I: די צאל אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות . ג. 17
טאבעלע II: די אבסאלומע און רעלאטיווע צאל אידן אין פארשיידענע
וועלט-טיילן . ז. 20
טאבעלע III: דער פראצענט שטאטישע איינוואוינער ביי אידן און ביי
דער ארומיגער באפעלקערונג . ז. 22
טאבעלע IV: די עלף גרעסטע אידישע קהלות אין דער וועלט (מיט מער
פון 100 טויזנט אידן) . ז. 25
טאבעלע V: דער פראצענט אידן, וואס לעבט אין קהלות מיט מער פון
צען טויזנט אידישע נפשות . ז. 26
טאבעלע VI: דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די ניין
מערב-גובערניעס . ז. 31
טאבעלע VII: דער אבסאלומער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון
דער אידישער באפעלקערונג אין רוקיש-פוילן . ז. 33
טאבעלע VIII: דער רעלאטיווער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון
דער אידישער באפעלקערונג אין רוקיש-פוילן . ז. 34
טאבעלע IX: דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער
באפעלקערונג אין ניי-רוסלאנד . ז. 35
טאבעלע X: דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער
באפעלקערונג אין דריי גובערניעס פון ניי-רוסלאנד . ז. 37
טאבעלע XI: די איינטיילונג פון די אידן אין רוסלאנד לויט די קאנטן
און פונקטן . ז. 42
טאבעלע XII: די אידן אין באזונדערע קאנטן פון תחום . ז. 44
טאבעלע XIII: די אידן אין שמעט, שמעטלאך און דערפער . ז. 45
טאבעלע XIV: דער פראצענט אידן אין שמעט און שמעטלאך . ז. 47
טאבעלע XV: די באפעלקערונג פון די 25 גובערניעס פון תחום לויט
די נאציאנאליטעטן (ביילאגע)
טאבעלע XVI: דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון די פיר קאנטן פון
תחום (אין אבסאלומע צאלן) . ז. 54
טאבעלע XVII: דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון די פיר קאנטן פון
תחום (אין רעלאטיווע צאלן) . ז. 55
טאבעלע XVIII: די שטאטישע באפעלקערונג ביי פארשיידענע נא-
ציעס פון תחום . ז. 58

- מאבעלע XIX: די הויפט־נאציעס אין די שמעט פון לימע און ווייט־
 רוסלאנד ז. 60
- מאבעלע XX: די הויפט־נאציעס אין די שמעט פון פוילן ז. 62
- מאבעלע XXI: די הויפט־נאציעס אין די שמעט פון אוקראינע ז. 63
- מאבעלע XXII: די אידן פון תחום אין פארשיידענע טיפן שמעט ז. 69
- מאבעלע XXIII: דער פראצענט אידן אין פארשיידענע טיפן שמעט ז. 70
- מאבעלע XXIV: דער וואוקס פון די גרעסטע אידישע קהלות אין 15
 נובעריעס פון תחום אין משך פון 19־טן יארהונדערט ז. 71
- מאבעלע XXV: דער וואוקס פון די מיטעלע אידישע קהלות אין 15
 נובעריעס פון תחום אין משך פון 19־טן יארהונדערט ז. 74
- מאבעלע XXVI: דער וואוקס פון די קלענערע קהלות אין 15 נובעריעס
 פון תחום אין משך פון 19־טן יארהונדערט ז. 76
- מאבעלע XXVII: דער וואוקס פון די קהלות מיט מער פון צען טויזנט
 אידן אין פוילן ז. 77
- מאבעלע XXVIII: דער וואוקס פון פארשיידענע טיפן אידישע קהלות
 אין פוילן פון 1897 ביז 1908־טן יאר ז. 79
- מאבעלע XXIX: אידן אין עסמרייך אמאל און איצט ז. 86
- מאבעלע XXX: דער וואוקס פון די גאליצישע אידן אין 19־טן יאר־
 הונדערט ז. 87
- מאבעלע XXXI: דער וואוקס פון די אידן אין בוקאווינע ז. 88
- מאבעלע XXXII: די אידן אין פארשיידענע קאנטן פון עסמרייך ז. 90
- מאבעלע XXXIII: די אידן פון גאליציע אין שמעט, שמעטלאך און
 דערפער ז. 98
- מאבעלע XXXIV: די אנטוויקלונג פון דער גאנצער און פון דער איד־
 שער באפעלקערונג אין קראקע פון 1787־טן יאר ז. 101
- מאבעלע XXXV: דער גאציאנאלער צוואמענשמעל פון דער באפעלקער־
 רונג אין לעמבערג ז. 103
- מאבעלע XXXVI: דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער
 אידישער באפעלקערונג אין אויגנארן ז. 113
- מאבעלע XXXVII: דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער
 אידישער באפעלקערונג אין דייטשלאנד ז. 119
- מאבעלע XXXVIII: די דייטשע אידן אין באזונדערע מלוכות אין
 1910־טן יאר ז. 121
- מאבעלע XXXIX: די דייטשע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות ז. 122

- מאבעלע XL: די פארקלענערונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין
 אייניגע פראווינצן פון פרייסן ז. 125
- מאבעלע XLI: די אידן אין פוין אין 19-טן יארהונדערט ז. 127
- מאבעלע XLII: די פרייסישע אלגעמיינע און אידישע באפעלקערונג אין
 פארשיידענע טיפן מקומות ז. 130
- מאבעלע XLIII: די פרייסישע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות ז. 132
- מאבעלע XLIV: די בערלינער אלגעמיינע און אידישע באפעלקערונג
 פאר הונדערט יאר ז. 133
- מאבעלע XLV: דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין מאל-
 דאוויע ז. 140
- מאבעלע XLVI: די רומענישע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות ז. 142
- מאבעלע XLVII: די ענגלישע אידן אין פארשיידענע טיפן קהלות ז. 146
- מאבעלע XLVIII: דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין
 האלאנד ז. 148
- מאבעלע XLIX: די גאנצע און די אידישע באפעלקערונג פון האלאנד
 אין פארשיידענע טיפן וואוינ-ערטער ז. 149
- מאבעלע L: דער וואוקס פון דער אידישער קהלה אין אמסטערדאם ז. 151
- מאבעלע LI: דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין די פאר-
 אייניגטע שטאטן ז. 159
- מאבעלע LII: די אידן אין באזונדערע שטאטן פון אמעריקע ז. 161
- מאבעלע LIII: די אידן פון די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע אין
 פארשיידענע טיפן קהלות ז. 163
- מאבעלע LIV: די צאל אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות (נאָך
 דער מלחמה) ז. 178
- מאבעלע LV: די אבסאלוטע און רעלאטיווע צאל אידן אין פארשיידענע
 וועלט-טיילן (1919) ז. 184
- מאבעלע LVI: צען שטאטן, וועלכע פארמאָגן צוזאמען כמעט 90% פון
 אלע אידן אין צפון-אמעריקע (1918) ז. 185
- מאבעלע LVII: די צען גרעסטע אידישע קהלות אין די פאראייניגטע
 שטאטן פון צפון-אמעריקע ז. 187

אינהאלט

הקדמה ז. 9—12

קאפיטל 1: די צאל אידן אין דער וועלט ז. 13—16

ס'איז ניט מעגליך אנווייזן נעגוי די צאל אידן אין דער גאָרער וועלט. די בערכדיגע צאל אידן, די צאל אידן צו דער צייט פון הורבן בית-שני. די צאל אידן אין 17-טן יארהונדערט. די סבות פון דער פארקלענערונג פון דער צאל אידן, די צאל אידן אין 18-טן יארהונדערט. דער וואקס פון דער אידישער גאזיע אין 19-טן יארהונדערט. דער יארליכער צוואקס ביי דער אידישער גאזיע פאר דער מלחמה. דער וואקס פון דער אייראפייאישער באפעלקערונג פארן 19-טן יארהונדערט. די סבות פון דעם גרעסערן וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג. די שטארבליכקייט ביי אידן, די סבות פון דער קלענערער שטארבליכקייט ביי אידן, ווי ביי די ארומיגע פעלקער.

קאפיטל 2: אידן אין פארשיידענע לענדער און מלוכות . ז. 17—28

די צאל אידן אין אייראפע, אמעריקע, אזיע, אפריקע און אויסטראליע. דער גרעסטער טייל אידן אין רוסלאנד. אין דריי מלוכות וואוינען מער פון אכטציג פראצענט אידן. אין איין שטאַט נידריארק וואוינען צוויי דריטל פון אלע אידן פון די פאראייניגטע שטאַטן. דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער בא-פעלקערונג אין רוסלאנד, עסטרייך, אונגארן, דייטשלאנד און אנדערע לענדער. די קאנצענטראציע פון אידן אין באשטימטע ראיאנען אין יעדער מלוכה. דער פראצענט שטאטישע איינוואוינער ביי אידן און ביי דער ארומיגער באפעלקערונג אין פארשיידענע מלוכות. דער פראצענט אידן אין די שטעט. די אבסאלוטע צאל אידן אין די שטעט. די צאל אידן אין קהלות מיט מער פון 25 טויזנט אידן. דער פראצענט עסטרייכישע אידן אין די פּינף גרעסטע דארטיגע קהלות. דער פראצענט פון די אידן פון יעדער מלוכה אין די הויפט-שטעט פון אונגארן, דייטשלאנד, האלאנד און ענגלאנד. די קאנצענטראציע פון די אמעריקאנער אידן אין גרויסע קהלות. די צאל אידן אין די עלף גרעסטע אידישע קהלות. די קאנצענטראציע פון די אידן אין באשטימטע קווארטאלן.

קאפיטל 3: דער וואקס פון די אידן אין רוסלאנד און אין

פארשיידענע קאנטן פון רוסלאנד ז. 29—40

די צאל אידן אין רוסלאנד ערב דער וועלט-מלחמה. די צאל אידן, וואס האבן עמיגרירט פון רוסלאנד פון 1897-טן ביז 1914-טן יאר. די עמיגראציע פון די גובערניעס פון תחום ביי אידן און ביי די ארומיגע פעלקער. דער וואקס פון דער גאנצער און פון דער אידישער באפעלקערונג אין 19-טן יארהונדערט. דער פראצענט אידן לגבי דער גאנצער באפעלקערונג פון רוסלאנד אין פאר-שיידענע פעריאדן פון 19-טן יארהונדערט. די צאל אידן אין די ניין מערב-גובערניעס אין 1847, 1881 און אין 1897. די צאל אידן אין די צען גובערניעס פון פוילן אין פארשיידענע פעריאדן פון 19-טן יארהונדערט. דער וואקס פון

דער אידישער און פון דער פוילישער באפעלקערונג. די צאל אידן אין גוי-רוסלאנד אין 1844, 1880, 1897 און 1913. די עמיגרציע קיין גוי-רוסלאנד. די אידן אין פאלטאווער און טשערניגאווער גובערניעס. די מעגדענצן פון די אינעווייניגסטע וואנדערונגען פון די אידישע מאסן אין רוסלאנד. די פונאנדער-טילונג פון די רוסלענדישע אידן אין פארשידענע קאנטן און ראיאנען.

קאפיטל 4: די איינטיילונג פון די אידן אין רוסלאנד לויט די קאנטן און פונקטן. ז. 41—51

דער ווערט פון די דאסן פון 1897-טן יאר. די מעגדענצן פון די לעצטע צוואנציג יאר. די צאל אידן אין די 25 גובערניעס פון תחום. די אידן אין שמעט, שמעטלאך און דערפער. דער פראצענט פון די אידן אין פארשידענע פונקטן. די אבסאלוטע און רעלאטיווע צאל אידן אין פארשידענע קאנטן. די סבות, וואס ווירקן אויף דער אבסאלוטער און רעלאטיווער צאל אידן. דער פראצענט פון אידן, וואס וואוינט אין פארשידענע פונקטן אין באזונדערע קאנטן פון רוסלאנד. דער הויכער פראצענט שטאמישע אידן אין אייניגע גובערניעס. דער גרעסטער פראצענט דארפישע אידן. דער קלענסטער פראצענט דארפישע אידן. די סבות. דער פראצענט, וואס אידן מאכן אויס לגבי דער גאנצער בא-פעלקערונג אין פארשידענע פונקטן אין באזונדערע קאנטן. די קאנצענטראציע פון די אידן אין שמעט. די צעברעקליכקייט פון דער איבעריגער שטאמישער בא-פעלקערונג. די קאנצענטראציע און די רעלאטיווע צאל אידן. די גובערניעס, וואו אידן מאכן אויס אין די שמעט אן אבסאלוטע מערהייט. די גובערניעס, וואו אידן מאכן אויס אין די שמעט א רעלאטיווע מערהייט אדער א באדייטנ-דיגע מינערהייט.

קאפיטל 5: דער נאציאנאלער צוזאמענשטעל פון די 25 גו-בערניעס פון תחום. ז. 52—68

די „גאנצע באפעלקערונג“ און די פיל-פעלקערליכקייט פון תחום. די רע-ליגיע און די שפראך אלס נאציאנאלע סמנים. אידן לויט דער רעליגיע און לויט דער שפראך. די אמתע צאל פון די גרויסרוסן. די צאל פעלקער אין תחום. די מערהייט פון פארשידענע פעלקער אין פארשידענע קאנטן. די נאציאנאלע מינערהייטן. די שטאמישע באפעלקערונג אין תחום. די שטאמישע באפעלקערונג ביי פארשידענע פעלקער. די שטאמישע באפעלקערונג און די עקאנאמישע און פאליטישע לאגע פון יעדן פאלק. די שטאמישע באפעל-קערונג אין פארשידענע קאנטן לויט די נאציאנאליטעטן. די ניצניגע פאזיציעס פון דער אידישער שטאמישער באפעלקערונג אין ליטע און ווייסרוסלאנד. די גרויסרוסן און די פאלאקן אין ליטע און ווייסרוסלאנד. די לאגע אין די שמעט פון פוילן. די אידישע שטאמישע מינערהייט. די גובערניעס, וואו אידן האבן א מערהייט. די לאגע אין די שמעט פון אוקראינע. די גרויסרוסן אין אוקראינע. די אידן אין אוקראינע. די אבסאלוטע און רעלאטיווע מערהייט פון פארשידענע פעלקער אין די שמעט פון אוקראינע. די אידן, די אוקראינער און די גרויסרוסן.

קאפיטל 6: די קאנצענטראציע פון די אידן אין גרויסע קהלות ז. 82—69

די אידן אין פארשידענע טיפן שמעט. די רעלאטיווע צאל אידן אין פארשידענע טיפן שמעט. קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן. דער פראצענט פון דער אידישער באפעלקערונג אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן. דער וואוקס פון קהלות מיט מער פון 50 טויזנט אידן אין 15 גובערניעס פון תחום. דער וואוקס פון דער צאל אידן אין אדעס, יעקאטערינאסלאוו און אנדערע. קהלות מיט א צאל אידן פון 25 ביז 50 טויזנט. קהלות מיט אידן פון 10 ביז 25 טויזנט. קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן אין פוילן. די אידן אין ווארשע און אין לאדז. די פוילישע אידן אין פארשידענע טיפן קהלות. די גרויסע קהלות אלס פאקטאר פונם מאדערנעם אידישן לעבן.

קאפיטל 7: די אידן אין באלטישן קאנט, צענטראל-רוסלאנד, קאווקאז און סיביר ז. 84—83

די צאל אידן אויסערן תחום. די צאל אידן אין באלטישן קאנט; אין דאנער געגנט; אין קאווקאז; אין סיביר. די אידן אין די שמעט פון אויסערן תחום. די אידישע קהלות אין מאסקווע, פעטערבורג און אין אנדערע שמעט.

קאפיטל 8: דער וואוקס פון די אידן אין עסטרייך און אין פארשיידענע קאנטן אירע ז. 97—85

פאראלעלע ערשיינונגען ביי די אידן פון רוסלאנד און עסטרייך. דער פארשיידענער טעמפ. די אידן אין עסטרייך אמאל און איצט. דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון דער אידישער באפעלקערונג. די אידן אין גאליציע אמאל און איצט. די אידן אין בוקאווינע. די אידן אין נידער-עסטרייך. די אידן אין בעהמען און מערן. די אידן אין פארשיידענע קאנטן פון עסטרייך. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער עסטרייכישער מלוכה. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון באוונדערע קאנטן פון עסטרייך. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער שטאט ווין.

קאפיטל 9: די אידן אין פארשידענע טיפן וואוינ-ערטער פון עסטרייך ז. 111—98

צוויי פראצעסן אין דער אינעווייניגסטער וואנדערונג פון די אידישע מאסן. אידן אין שמעט מיט מער פון 50 טויזנט איינוואוינער. די גאליצישע אידן אין שמעט, שמעטלאך און דערפער. דער פאקטישער און נאטירליכער צוואוקס ביי דער אידישער דארפישער באפעלקערונג אין גאליציע. די אידן אין די שמעט פון מערב-גאליציע. די אידן אין די שמעט פון מזרח-גאליציע. די אידן אין קראקע. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער שטאט קראקע. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער שטאט לעמבערג. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון די שמעט אין מערב און מזרח-גאליציע. קהלות מיט מער פון 10 טויזנט אידן אין גאליציע. די אידן פון בוקאווינע אין שמעט און דערפער. די אידן אין ווין פאר 41 יאר. קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן אין עסטרייך.

קאפיטל 10: די אידן אין אונגארן ז. 112—118
די צאל אידן אין אונגארן אמאל און איצט. די סבות פונם אינטענסיוון
וואקס פון די אונגארישע אידן. די אונגארישע אידן לגבי דער גאנצער בא-
פעלקערונג. דער נאציאנאלער צוזאמענשמעל פון דער אונגארישער מלוכה. די
אידן און די מוטער-שפראך. די אידן אין בודאפעשט. די אונגארישע אידן אין
גרויסע שטעט. די אונגארישע אידן אין קהלות מיט מער פון צען טויזנט אידן.

קאפיטל 11: די אידן אין דייטשלאנד ז. 119—138
די אידן אין דייטשלאנד פריהער און איצט. דער שוואכער וואקס פון
דער אידישער באפעלקערונג אין דייטשלאנד. די דייטשע אידן אין באזונדערע
מלוכות. די אלגעמיינע און אידישע באפעלקערונג אין גרויסע שטעט. די אידן
אין בערלין און אין גרויס-בערלין. די דייטשע אידן אין פארשידענע טיפן קהלות.
די אידן אין פרייסן אמאל און איצט. דער שוואכער וואקס פון דער אידישער
באפעלקערונג אין פרייסן. די פרייסישע אידן אין די באזונדערע פראווינצן. די
פארקלענערונג פון דער צאל אידן אין אייניגע פראווינצן. די אידן אין פוין
און די פוילישע שפראך. די אידן אין פוין אמאל און היינט. די אידישע בא-
פעלקערונג אין די שטעט פון פוין אמאל און היינט. די פרייסישע אידן אין
שטעט און דערפער. גרויסע קהלות ביי די פרייסישע אידן. די אידן אין בערלין
צוריק מיט הונדערט יאר און אין 1910-טן יאָר. דער פראצענט פון די אידן אין
בערלין אמאל און איצט. דער נאטירליכער צוואקס ביי אידן אין בערלין און
די צוואנדערונג. אויסלענדישע אידן אין בערלין. דער פראצענט פרייסישע
אידן אין גרויס-בערלין.

קאפיטל 12: די אידן אין רומעניע ז. 139—144
די צאל אידן אין רומעניע פריהער און איצט. די אידן אין פארשידענע
קאנטן פון רומעניע. די אידן אין מאלדאוויע אמאל און איצט. די רומענישע
אידן אין שטעט און דערפער. די רומענישע אידן אין פארשידענע טיפן קהלות.
דער וואקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין יאסי און בוקארעשט.

קאפיטל 13: די אידן אין ענגלאנד ז. 145—147
אלטע און נייע אידישע ישובים. די אידן אין ענגלאנד אמאל און איצט.
די ענגלישע אידן אין פארשידענע טיפן קהלות. די צאל אידן אין לאנדאן,
מאנשעסטער און אנדערע. די רעלאטיווע צאל אידן אין לאנדאן, מאנשעסטער
און אנדערע.

קאפיטל 14: די אידן אין האלאנד ז. 148—151
די אידן אין האלאנד אמאל און איצט. די אידן אין פארשידענע טיפן
וואוינ-ערטער. די האלענדישע אידן אין פארשידענע טיפן קהלות. די אמסטער-
דאמער אידישע קהלה אמאל און איצט. די צאל אידן אין אמסטערדאם צום
סוף פון 18-טן יארהונדערט און אין אנהויב פון 20 טן יארהונדערט.

קאפיטל 15: די אידן אין פראנקרייך, בעלגיע און אין אג-
דערע אייראפייאישע מלוכות ז. 152—158

די צאל אידן אין פראנקרייך. די צאל אידן אין פארוש אין אנהויב פון
19טן יארהונדערט און שפעטער. די צאל אידן אין בעלגיע. די צאל אידן אין
אנטווערפן און בריסעל. די אידישע עמיגראנטן אין די שטעט פון בעלגיע. די
צאל אידן אין דענעמארק פריהער און איצט. די איינוואנדערונג קיין דענעמארק.
די צאל אידן אין קאפענהאגן. די צאל אידן אין דער שווייץ פריהער און איצט.
אויסלענדישע אידן אין דער שווייץ. די צאל אידן אין איטאליע און אין רוים.
דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג אין פולנאריע. די בולגארישע אידן
אין שטעט. ספרדישע און אשכנזישע אידן אין פולנאריע. די צאל אידן אין
באסניע און הערצאגעווינע. ספרדישע אידן אין באסניע און הערצאגעווינע. די
צאל אידן אין סערביע. די סערבישע אידן אין שטעט. סערבישע אידן און די
שפאניאלישע שפראך.

קאפיטל 16: די אידן אין די פאראייניגטע שטאטן פון אמע-
ריקע ז. 159—166

דער קאלאסאלער וואוקס פון די אמעריקאנער אידן. דריי פעריאדן אין
דער עמיגראציע קיין אמעריקע. די צאל אידן אין די פאראייניגטע שטאטן
צוריק מיט הונדערט יאר און איצט. דער וואוקס פון דער אלגעמיינער און פון
דער אידישער באפעלקערונג אין די פאראייניגטע שטאטן. די רעלאטיווע צאל
אידן אין די פאראייניגטע שטאטן אמאל און איצט. די קאנצענטראציע פון די
אמעריקאנער אידן אין עמליכע שטאטן. די אידישע באפעלקערונג אין די
שטעט. די אמעריקאנער אידן אין פארשידענע טיפן קהלות. די אידישע קהלה
אין ניו-יארק פאר הונדערט יאר. די רעלאטיווע צאל אידן אין ניו-יארק צוריק
מיט הונדערט יאר און איצט.

קאפיטל 17: די אידן אין ארנענטינע און קאנאדע. ז. 167—168

די צאל אידן אין ארנענטינע. די צאל אידן אין די ארנענטינישע קאלא-
ניעס. דער וואוקס פון דער אידישער עמיגראציע קיין ארנענטינע. די ערשטע
אידישע עמיגראנטן אין קאנאדע. די צאל אידן אין קאנאדע. די אידישע
קאלאניעס אין קאנאדע. די צאל אידן אין די גרויסע קהלות פון קאנאדע.

קאפיטל 18: די אידן אין מערקיי ז. 169—171

די צאל אידן אין דער אייראפייאישער און אין דער אזיאטישער מערקיי.
די גרויסע קהלות אין מערקיי. דער וואוקס פון דער אידישער באפעלקערונג
אין ארץ-ישראל. די צאל אידן אין די קאלאניעס פון ארץ-ישראל. דער
פראצענט אידן אין ירושלים, צפת און אין אנדערע שטעט. דער וואוקס פון דער
אידישער קהלה אין ירושלים.

קאפיטל 19: די אידן אין אפריקע ז. 172—173

די צאל אידן אין אלזשיר צוריק מיט פופציג יאר און איצט. די צאל אידן

אין דער הויפט-שטאט אלזשיר. די צאל אידן אין טוניס. די צאל אידן אין דער הויפט-שטאט טוניס. די צאל אידן אין מצרים. די צאל אידן אין קאאירא און אלעקסאנדריע. די צאל אידן אין קאפלאנד און אין קאפשאטאדס. די צאל אידן אין טראנסוואל און אין יאהאנעסבורג.

קאפיטל 20: די אידן אין אויסטראליע ז. 174
 די ערשטע אידישע עמיגראנטן אין אויסטראליע. די צאל אידן אין אויסטראליע פאר 20 יאר. די צאל אידן אין דער שטאט סידניי.

שלום-ווארט ז. 175—188
 די צאל אידן און זייער אנטיילונג אין פארשידענע לענדער און מלוכות נאך דער מלחמה.

רייסטער פון ערטער ז. 189—193
 רשימה פון מקורות ז. 193—194
 רשימה פון מאבעלעס ז. 195—197
 15-טע מאבעלע (ביילאגע).

